

VEERTIEN PREKEN IN BIJZONDERE GELEGENHEDEN

door

Ds. M. HOFMAN

in leven predikant van de Gereformeerde Gemeenten

Geboren 3 maart 1873 - Overleden 23 oktober 1945.

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2016**

INHOUD

1. HET GEKLANK KENNEN

Afscheidsrede over Handelingen 20 : 32, uitgesproken te Rijssen op 30 maart 1924.

GODE BEVOLEN

"En nu, broeders, ik beveel u Gode, en het woord Zijner genade, Die machtig is u op te bouwen, en u een erfdeel te geven onder al de geheiligden".

2. Intreepreek over Jeremia 1 : 17, uitgesproken te Krabbendijke op zondag 6 april 1924.

DE OPDRACHT DES HEEREN AAN JEREMIA

"Gij dan, gord uw lendenen, en maak u op, en spreek tot hen alles, wat Ik u gebieden zal; wees niet verslagen voor hun aangezicht, opdat Ik u voor hun aangezicht niet versla".

3. ISRAËL EN DE VREEMDEN OF HET KWAAD DER OLYMPIADE

IN NEDERLAND JESAJA 2: 6b Krabbendijke den 20 mei 1928.

En aan de kinderen der vreemden tonen zij hun behagen.

4. Predicatie over gedaan ter gelegenheid van de ingebruikname van het Kerkgebouw der Gereformeerde Gemeente Krabbendijke, alsmede verschillende toespraken. 1930

"Welgelukzalig is het volk, hetwelk het geklank kent; o Heere! zij zullen in het licht Uws aanschijns wandelen." Psalm 89 : 16

5. Toespraak van Ds. M. Hofman, uitgesproken bij de herdenking van de 25-jarige vereniging van de Gereformeerde Gemeente in Nederland op 10 oktober 1932 te Rotterdam.

"Gij hebt vanwege Uw ganse Naam Uw Woord groot gemaakt." Psalm 138 : 2b:

6. De toebereide troon. Tijdwoord, Krabbendijke 1932

"Hij heeft Zijn Troon bereid ten gerichte." Psalm 9 : 8b

7. Predicatie over Handelingen 27 : 29b. Uitgave 1939. Blz. 73

VERLANGEN NAAR DE DAG

"... wensten, dat het dag werd".

8. GEESTELIJKE INBREKERS. Rotterdam 1939. Blz. 86

"Ik heb mij, naar het woord Uwer lippen, gewacht voor de paden des inbrekers."

Psalm 17: 4b

9. Intreepredicatie over Jeremia 39 : 16 - 18, uitgesproken te Moerkapelle, op 5 april 1936. (Dit is geen volledige predicatie, maar een uitvoerige schets).

"Ga henen, en spreek tot Ebedmélech, de Moorman, zeggende: Zo zegt de Heere der heirscharen, de God Israëls: Zie, Ik zal Mijn woorden brengen over deze stad, ten kwade en niet ten goede; en zij zullen te dien dage voor uw aangezicht zijn. Maar Ik zal u te dien dage redden, spreekt de Heere; en gij zult niet overgegeven worden in de hand der mannen, voor welker aangezicht gij vreest. Want Ik zal u zekerlijk bevrijden, en gij zult door het zwaard niet vallen; maar gij zult uw ziel tot een buit hebben, omdat gij op Mij vertrouwd hebt, spreekt de Heere". Jeremia 39 : 16 - 18.

10. Ingebruikneming vergroot kerkgebouw te Moerkapelle op 13 augustus 1937.
"Heere! ik heb lief de woning van Uw huis, en de plaats des tabernakels Uwer eer".
Psalm 26 : 8.

11. HET AFHOEREREND ISRAEL DOOR GOD GESTRAFT. Blz. 110
LEERREDE OVER AMOS 5: 21-24.

Ik haat, Ik versmaad uw feesten, en Ik mag uw verbodsdagen niet rieken. Want of gij mij schoon brandofferen offert, mitsgaders uw spijsofferen, ik heb doch geen welgevallen daaraan en het dankoffer van uw vette beesten mag ik niet aanzien. Doe liet getier uwer liederen van voor Mij weg; ook mag Ik uwer luitenspel niet horen. Maar laat het oordeel zich daarhenen wentelen als de wateren en de gerechtigheid als een sterke beek.

12. GEVALLEN EN OPGEBOUWDE STENEN. Rotterdam 1940. Blz. 122
TIJDPREDICATIE over Jesaja 9: 9a

De tichelstenen zijn gevallen, maar met uitgehouwen stenen zullen wij wederom bouwen.

13. EEN GODVRUCHTIGE OPWEKKING OM DE HEERE TE LOVEN. 16 december 1942.

"Loof den Heere, mijn ziel, en vergeet geen van Zijn weldaden." Psalm 103: 2

14. LAATSTE WOORD AAN DE GEMEENTE MOERKAPELLE. 1943. Blz. 143

"O mijn dorsing en de tarwe mijns dorsvloers! wat ik gehoord heb van de HEERE der heirscharen, de God Israëls, dat heb ik ulieden aangezegd." Jesaja 21 : 10

1. Afscheidsrede over Handelingen 20 : 32, uitgesproken te Rijssen op 30 maart 1924.

GODE BEVOLEN

"En nu, broeders, ik beveel u Gode, en het woord Zijner genade, Die machtig is u op te bouwen, en u een erfdeel te geven onder al de geheiligden".

Psalm 105 : 4.

Psalm 37 : 2.

Voorafpraak.

Waarde toehoorders!

Het is duidelijk in deze Psalm bewezen, wat de apostel Petrus in Handelingen 2 in zijn Pinksterrede zegt, nl. dat David een profeet was, of een man, die door de Geest verborgenheden tevoorschijn bracht; ook wel, die moeilijke hoofdstukken van het "Boek der Voorzienigheid" verklaart en verborgenheden opent op de harp. Als zodanig een profeet, die zelf Goddelijk onderwijs genoot, ging hij anderen onderwijzen, om zich over de voorspoed en het vermeende heil van de bozen toch niet te ontsteken, ze niet te benijden, die vrij en ongehinderd onrecht kunnen doen, maar liever achterna te zien, wat de Heere met hen doet; op de kortstondigheid van ál het aardse genot te letten, alsmede op het einde der goddelozen, die als gras haast zullen afgesneden worden en als de groene grasscheutjes zullen verdorren. Beluisteren wij in ons zangvers zijn profetisch onderricht door het ingeven van de Heilige Geest, dan horen wij: "Stel op de Heere in alles uw betrouwen".

Wij dachten dit de meest voor ons gepaste, tevens voor ons en u nuttige onderwijzing, om als woord vooraf in uw midden neer te leggen, als wij in dit plechtige uur gereed staan, om afscheid te nemen van u, die ons zo dierbaar en onvergetelijk geworden bent tijdens ons verblijf in uw midden. Nee, ons dunkt, als u het zelf moest kiezen, waarde Gemeente, u zou geen ander onderwijs wensen, dan hetgeen de Geest hier David ingaf te spreken: "Stel op de Heere in alles uw betrouwen".

1. Vooreerst. Vertrouw niet op uzelf, op uw gaven of krachten, op uw belijdenis of verstand, op uw genade of geestelijke werkzaamheid, want met dat alles zult u zich in de tijd, noch in de eeuwigheid kunnen helpen, maar vertrouw op de Heere, van Wie al de genade, geestelijke en lichamelijke krachten, als vrije weldaden u in de schoot vloeien.
2. Ten tweede. Vertrouw niet op mensen, wie zij ook zijn, hoe hoog verlicht, hoe uitnemend begenadigd, hoe sierlijk in de wandel; de uitnemendste is ijdelheid en in zichzelf maar een ledig vat, dat uit de eeuwige volheid Gods dagelijks bediend en verzorgd moet worden, maar vertrouw op de Heere, Die, ook als mensen u verlaten of als zij machteloos bij u staan en u in nood en dood niet kunnen verlossen, een sterke Rotssteen en een hoog Vertrek is; een Toevlucht ten dage der benauwdheid.
3. Ten derde. Vertrouw op de Heere bij grote teleurstellingen in het leven, als het donker wordt met schrik van rondom; als zorgen u knellen; als er vallen aan uw rechter en linkerhand; als vrienden van u scheiden; als vader en moeder u verlaten, vertrouw dan op de Heere. De Kerk zegt ervan: "In den Heere

HEERE zijn gerechtigheden en sterkten, tot Hem zal men komen". Doe als David en sterk u in de Heere uw God, als uw eigen volk u wil stenigen en de donkere wolken zich boven u samenvakken, zeg dan: "Mijn God zal mij horen", Micha 7.

4. Ten vierde. Zie op de voorbeelden vóór u, van degenen, die op de Heere vertrouwden; hoe ze in doodsgevaar zijn uitgeholpen, in dure tijd en hongersnood gespijzigd; hoe de leeuwenmuilen voor hen gestopt werden en de bittere vijanden beschaamd werden, omdat ze op de Heere vertrouwden. Hoe ze getroost zijn in noden; gered uit zwarigheden; kracht kregen in zwakheid en ten laatste ingingen door de poorten in de grote Stad hierboven.
5. Ten vijfde. Zie op de vreselijke voorbeelden van diegenen, die op mensen, op krijgswapenen, beleid, dapperheid of krachten steunden. Zie op de reus Goliath; op Sanherib en Rabsaké; op Faraó en Amalek, ja op al degenen, die geen sterkte hadden in God, noch vertrouwden op Hem; hoe ze beschaamd, verschrikt, gevangen en gedood zijn geworden.

Wij zullen hier thans niet verder op ingaan, maar we willen bij ons laatste woord in uw midden getuigen.

- a. Dat wij bij ons scheiden u met bittere weemoed in onze zielen aanstaren, die dit vertrouwen op God niet kent. Arm mens, waar ligt uw vertrouwen, hoop of verwachting? Zij is een huis der spinnenkop en haast zal uw verwachting worden: de uitblazing der ziel. O, konden wij u met een schreiend hart nog bewegen en uw hart nog vermurwen, opdat u de jammerlijke toestand, waarin u verkeert, mocht leren kennen: zoals wij gereed staan om van u te scheiden en u ons laatste woord thans van deze kansel hoort, zo zult u haast de laatste vermaning, de laatste roepstem tot bekering horen en met uw ijdel vertrouwen wegzinken in die grondeloze oceaan van de toorn Gods, om dan voor eeuwig gescheiden te zijn van God, van de middelen, van de knechten, van het volk des Heeren.
- b. We zullen bij ons scheiden u, volk des Heeren, toeroepen, ja uit de keel roepen: "Stel op de Heere in alles uw betrouwen". Die plaatsen zijn u immers niet vreemd, waar u sterkte kreeg, als uw dierbaren u verlieten en een laatste vaarwel u toeriepen bij het gaan in de dood. Hebt u toen, als Elia, toen zijn dierbare van bij hem weggenomen was, niet uitgeroepen: "Waar is de Heere, de God van Elia, ja Dezelve"? Zijn u die tijden niet bekend, waar u zich in de Heere kon verblijden, ofschoon de vijgenboom niet bloeide en er geen vrucht aan de wijnstok was?

Wat zou de apostel anders bedoeld hebben, als hij zegt: "Wij roemen ook in de verdrukking"? Dikwijls is het een stil vertrouwen, een hopen; ja soms op hoop tegen hoop, evenwel heeft de ganse Kerk het ervaren: "Die op de Heere vertrouwen, zijn gelijk de berg Sion, die niet wankelt, maar blijft in eeuwigheid". Vandaar, dat wij bij ons scheiden van u, u aan die alleen wijze en trouwe God wensen over te laten en als laatste woord in uw midden wensen te verhandelen, hetgeen de grote Heidenapostel de ouderlingen van Eféze toebidde bij zijn laatste woord tot hen te Miléte, Handelingen 20 : 32.

"En nu, broeders, ik beveel u Gode, en het woord Zijner genade, Die machtig is u op te bouwen, en u een erfdeel te geven onder al de geheiligden".

In ons teksthoofdstuk hebben wij een omschrijving van het heen en weer reizen van Paulus in Macedonië, Griekenland en Azië, met een bijzondere opmerking over zijn

komst en kort verblijf te Troas, waar hij een dag des Heeren in plechtige godsdienstsamenkomst met het volk doorbrengt. Een opperzaal of zolderkamer diende hun als kerkgebouw; vormen waren uitgesloten en van alle gewoonten werd afgeweken, want de rede van de scheidende Godsgezant duurde tot middernacht. Als zullende des anderen daags verreizen, is hij der woorden vol en door liefde tot hen, en gemeenschapsoefening met hen, wordt naar licht, noch duisternis gevraagd. Zeker, alles niet ter onzer navolging geschreven, maar toch lessen, die ons zeggen, dat die strikte vormen veelal daar en toen kwamen en nog komen, naarmate de Geest Zich meer komt te onttrekken en te verbergen.

Een uit het venster gevallen Eutyclus, van wiens val de slaap de oorzaak was, werd dood opgenomen, maar is op Paulus' bede wonderdadig in het leven teruggekeerd. Bovenmate werd het volk getroost en bevestigd in het geloof vóór zijn vertrek. Vergun ons dit uitstapje: Och, dat een andere Eutyclus, bij ons laatste woord tot u, geestelijk levend gemaakt werd; dat een zorgeloze, slapende zondaar, die haast uit het venster van inbeelding vallen zal in de eeuwige dood, nog heden de "Woorden des Boeks" mocht horen! Gewis, voor ons zou het een gezegend aandenken zijn van dit ons scheiden en die ziel zou het gezegende profijt daarvan wegdragen. Och, dat het volk van God bovenmate getroost straks naar hun woning mocht keren, gesterkt, gebouwd, bevestigd in de Heere hun God.

Vervolgens wordt ons nog kennis gegeven, hoe Paulus verschillende door hem gestichte Gemeenten bezocht op zijn weg naar Jeruzalem en hoe hij ten laatste vanuit Miléte de ouderlingen van Efeze aldaar ontbood, van wie hij in zeer bewegelijke woorden een hartroerend afscheid nam. Laat ons in onze woorden letten op de volgende hoofdzaken:

1. Wie hij de Gemeente beveelt.
2. Wat hij de Gemeente verzekert.
3. Op welke belofte hij de Gemeente wijst.

1. Wie hij de Gemeente beveelt.

Wat het eerste aangaat, wij vonden geen zwaarigheid, ofschoon de aanspraak van de apostel hier alleen gericht is tot de ouderlingen van Efeze, om zulks van toepassing te maken op de ganse Gemeente. Eénsdeels vertegenwoordigden de ouderlingen ook het volk, de Gemeente zelf, en anderdeels noemt de apostel de gelovigen zelf de Gemeente Gods, die Hij verkregen heeft door Zijn bloed; de geheiligden in Christus Jezus of ook wel: al de broeders. Wat de inhoud der zegenbede betreft, is ze van toepassing op al degenen, die van God de Vader tevoren verordineerd waren en door Jezus Christus bewaard.

Zelf noemt hij de ouderlingen broeders, ofschoon zij geen apostelen waren, zoals hij. Dit vooraf opgemerkt hebbende, gaan wij over tot de inhoud der woorden zelf, waarin wij vooreerst opmerken: *En nu, broeders, wat zullen wij meer zeggen.* Het is, of hij zegt: 'En nu, ik sta gereed, om u te verlaten; onze arbeid onder u is aan het einde. Ik ga u verlaten en nu, broeders, aan het einde van mijn verblijf in deze streken, aan het einde van mijn laatste rede, nu, de vermaningen liggen er, er is gedaan, wat er te doen was.'

En nu, mocht u zeggen: 'Hoe zullen wij voortgaan in herderloze toestand? Hoe zullen wij de zwaarigheden te boven komen, de moeilijkheden trotseren? Wij zijn nu als schapen zonder herder; wat zullen we ons eenzaam en verlaten voelen.'

Wat zal ik zelf met smart denken aan uw eenzame toestand.

Nee, Gemeente, dat alles zou waar zijn, als wij u bevalen aan mensen; als wij u

bevalen, om voor uzelf te zorgen; als wij u aan uw gaven of krachten, genade of verzekering bevalen. Maar dat alles doen wij niet; wij bevelen u *Gode* en het woord *Zijner genade*. Dat is vooreerst:

a. Ik beveel u aan Gods Voorzienigheid. Er zal geen haar van uw hoofd vallen, zonder Zijn heilige wil, Zijn eeuwige wijsheid, die uw weg en lot tevoren beschikte en dat niet uitvoert naar menselijke willekeur, maar volgens Zijn eeuwig bestek. O, wat laat ik u toch in goede handen en ik kan u gemakkelijk daaraan overgeven.

b. Ik beveel u aan Gods zorg. Och, u had in mij maar een zwak en nietig mensenkind, met veel gebrek; maar Hij zorgt voor u als een Vader, als een Herder voor Zijn schapen. Hij zegt: "Ik bedek u onder de schaduw Mijner hand, om de hemel te planten en om de aarde te gronden en om te zeggen tot Sion: Gij zijt Mijn volk". Wat kan ik u gemakkelijk wederom aan die zorg bevelen van zulk een getrouwe Ontfermer, Die zegt: "Mijn oog zal op u zijn".

c. Ik beveel u aan Gods bescherming. Als de vijand aankomt als een stroom; als de wolven zullen opkomen, om de schaapskooi te verstoren en de schapen te verslinden, o, wat heeft dat volk een machtige Helper, Die hen nimmer schaamrood laat staan; Die hun zaak als de Zijne heeft overgenomen; Die instaat voor hun veiligheid tegen al het woeden der vijanden en de machten der hel, die nooit Zijn Gemeente zullen overweldigen. Hier is wagen en paard in slaap gezonken, als Hij opstaat, om schilden, bogen en dolken der tegenpartijders te beschamen en met Zijn machtige arm Zijn volk te bewaren en te beschermen. O, moest ik u laten in paleizen der koningen of in menselijke bescherming, hoe zwak, hoe wisselvallig moest ik u dan achterlaten, maar ik beveel u onder de vuur en wolkkolom van de Almachtige God.

d. Ik beveel u aan Gods leidingen, om met wijsheid en bedachtzaamheid voorwaarts te treden. Zijn Naam is zowel Raad, als Sterke God. Bent u dwaas en weet u niet welke weg te gaan? Hij is de Opperste Wijsheid en geeft ze een iegelijk, die ze biddende van Hem verwacht. Wat is Hij wijs, om te leren, wat nut is en te leiden in de weg, die u gaan moet. Wat is Hij goed, om kwaden af te wenden of ten uwen besten te keren. Wat is Hij ontfermend, om uw zonden te vergeven. Wat is Hij vrij, om voor of tegenspoed over u te brengen. O, die leidingen door Zijn Raad, als kind of als dwaas geleerd en onderwezen, geleid en verzorgd te worden. Wat is die leiding veilig. Wat zijn die lessen heilzaam.

Ten tweede. Paulus beveelt de Gemeente *Gode en het Woord Zijner genade*. De betekenis van deze woorden is tweeledig.

a. Het woord "Zijner genade" kan ons wijzen naar het Evangelie der genade, het ganse Woord Gods, waarin de weg en de wijze ons verklaard wordt, waarop en waarin de Heere genade geeft. Dat Woord spreekt van genade voor schuldigen; van pardon voor veroordeelden; van rust en vrede voor gejaagden en rustelozen; van troost voor verlegenen; van brood voor hongerigen; van water voor dorstigen. Kortom, in dat Woord worden al uw zwaarigheden opgelost; uw weg is daar verklaard, uw troost is daar verzekerd. Bent u in verlegen, radeloze toestanden? Ga naar dat Woord en maak het tot uw rondas en beukelaar, tot een gids en regel voor uw handel en wandel.

b. De apostel, hen *Gode en het Woord Zijner genade* bevelende, heeft ongetwijfeld het oog op Christus, het vlees geworden Woord. Hij toch was het Woord, dat bij God was en het Woord, dat Zelf God is. Dat ongeschapen Woord Gods, dat de gedachte Gods van eeuwigheid in woorden op aarde

openbaarde en in de ganse weg der zaligheid God Zijn Vader verklaarde, is Zelf de Eniggeboren Zoon, Die in de schoot des Vaders is.

Wij zeggen: Was dat niet de allerwaardigste en dierbare Persoon, om aan Hem de Gemeente te bevelen, Die hun aller Bruidegom, Heere en Koning is? Het is, alsof hij zegt: Ik beveel u aan uw goede, trouwe Meester, Die Zijn leven stelt voor Zijn schapen; Die bidt, dat hun geloof niet ophoude; Die ze draagt in hun zwakheden; Die ze onderwijst in hun dwaasheid; Die ze vrijspreekt voor hun beschuldigers en tegenpartijders. Ik beveel u dus aan God in Christus, door de dierbare Geest, Die Zijn eeuwig Woord aan u toepast, verklaart en bevestigt. Ik scheid, maar Hij scheidt nooit; ik verlaat u, maar Hij blijft eeuwig Dezelfde en aan alle plaatsen Zijner heerschappij blijft Hij altijd gedachtig aan Zijn dierbaar Woord: "Ik ben met ulieden, al de dagen, tot aan de voleinding der wereld".

Vergun ons, toehoorders, dat wij ons in de verklaring zeer bekorten en overgaan tot onze tweede hoofdgedachte, waarin wij te letten hebben op hetgeen Paulus de Gemeente verzekert.

2. Wat hij de Gemeente verzekert.

Hier zegt de apostel: 'Die God, Die wij u bevelen, die God in Christus, door de werking des Heiligen Geestes, is machtig u op te bouwen.' Laat ons slechts op de volgende zaken letten.

a. Hij is daarvoor alleen machtig. Geen mensenvernuft heeft ooit de Gemeente gebouwd; geen gaven of kennis doen dat; geen kind of knecht, zonder de dadelijke werking van God, de Heilige Geest. Want Christus Zelf is de grote Bouwheer der Gemeente. Hij is de kostelijke grond en hoeksteen, waarop het gehele gebouw, bekwamelijk samengevoegd zijnde, opwast tot een heilige tempel in de Heere.

b. Hij is machtig, in weerwil van al de machten der hel, die Zijn werk dag en nacht pogen ten onder te brengen. Hij is machtig om de dwaze bouwlieden te beschamen, die deze kostelijke Steen verwerpen en verachtelijk een plaats ontzeggen; die de Kerk willen bouwen op Doop en belijdenis, op wettische gerechtigheid, op veelheid van uitwendige lidmaten, sierlijke gebouwen, wijsheid en gaven, kennis en verstand. Hij, de Drieënige God, is machtig een weerloos en dwaas volk op te bouwen en te versterken tegen al de leugenstofferders; haar een vurige muur te zijn van rondom, zodat de vijand haar niet overweldigt; Hij bewaart ze dag en nacht.

c. Hij is machtig ze op te bouwen, al zoekt een ander af te breken, maar ook machtig Zelf al de hoogten terneer te werpen, die zich tegen Zijn kennis verheffen en ze te bouwen, waar zij menen afgebroken te moeten worden en af te breken, waar zij willen bouwen. Hij bouwt ze, als de grote Bouwheer, op in de genade en kennis van onze Heere en Zaligmaker Jezus Christus. Hij breekt af al hun verwelfsels, de toevluchten van hun leugenen, het gronden in hun werkzaamheid en Hij bouwt ze, door hun steunsela weg te nemen, ze naakt te ontkleden, opdat ze vatbaar zouden worden voor de mantel Zijner gerechtigheid en alzo bekwaam worden, om eeuwig de kroon aan Zijn voeten neer te werpen.

d. Hij bouwt ze op in zelfkennis en in Godskennis, maar bouwt ze ook op in een heilige wandel, in ware godzaligheid en in vreze Gods en oprechtheid, zodat ze vastberaden worden in hun keus en ijverig in goede werken en zich verblijden kunnen in de hoop en geduldig zijn in de verdrukking. Zegt nu de apostel, dat Hij daartoe alleen machtig is, zo sluit het niet uit, dat Hij ook gewillig is dat te doen. O nee, Hij heeft de wil en het vermogen alle goeds te geven en uit kracht van Zijn eeuwige liefde kan en zal Hij nooit het werk Zijner handen laten varen, maar heeft Hij een wakend

oog over al Zijn gunstelingen, om op al hun belangen te letten en hun zuchtingen te horen.

Zeker, zeer vertroostend voor dat volk, waar aardse vrienden kunnen feilen of machteloos staan om te helpen, een onveranderlijk en eeuwig getrouw Verbonds-God te hebben, Wiens macht en gewilligheid nooit faalt of vermindert, ook niet bij al de zwakheid en trouweloosheid van Zijn kinderen, maar Die ze draagt als op liefdearmen door dit moeitevolle leven en ze eenmaal een vrijgeleide geeft, zelfs door de dood.

3. Op welke belofte hij de Gemeente wijst.

Letten wij thans nog in de voornaamste hoofdzaken op de uitnemende belofte, die hij de Gemeente voorstelt, als hij zegt: "Die grote God is machtig u een erfdeel te geven onder al de geheiligden".

Zeker ligt in zijn bedoeling dat volk een riem onder het hart te geven, dat hier onder veel strijd en zuchtingen haar weg moet voortzetten, waarom hij spreekt van een erfdeel, dat door de apostel Petrus genoemd wordt een onverwelkelijke en onbevleete erfenis, die in de hemelen bewaard wordt voor u. Reeds de Kerk van het Oude Testament spreekt van dat grote weggelegde goed voor degenen, die Hem vrezen, Psalm 31 en in Psalm 61 spreekt ze van een erfenis, die ze hier in beginsel reeds in bezit had: "Gij hebt mij gegeven de erfenis dergenen, die Uw Naam vrezen". En nu zegt de apostel, bij het afscheid nemen van de ouderlingen van Efeze, tot hen en al de vromen: "Die machtige God beveel ik u, Die u een erfenis kan en zal geven onder al de geheiligden".

Merk nog in het kort op deze zaken:

a. Zij zouden hier onder die bearbeiding des Geestes met al de vromen bekwaam gemaakt worden, om deel te hebben aan "de erve der heiligen in het licht". Met andere woorden: hun aandeel in Christus zou verzekerd worden; zij zouden in die staat bevestigd worden, waarin hun die erfenis niet kon ontgaan. Zij zouden als wettige kinderen deelgenoot worden van die zalige goederen, die hun Oudste Broeder voor hen verdiend en verworven had en Die hen als 's Vaders lieve kinderen en erfgenamen tot de Vader had teruggebracht en Zijns Vaders gunst voor hen borgtochtelijk had verdiend, toen Hij in hun plaats al de hitte van Gods gramschap had gedragen en die bittere beker tot de laatste druppel geledigd had, waaronder Hij uitriep: "Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten !" Die voorproeven, welke zij hier op aarde, in de zalige gewaarwordingen van die vrede, die alle verstand te boven gaat, soms mogen ervaren, verwittigen hun, dat er een groot kapitaal achter is, in welks bezit zij zullen gesteld worden, als het lichaam der zonde is teniet gedaan.

b. Hij zal u die erfenis geven als een vrije Verbondsgift, zonder enige van uw verdiensten, uit louter genade. O, dat geven; ze kan nooit verdiend worden; ze kan nooit gehaald worden door opklimmen ten hemel of nederdalen in de diepte. Ze kan nooit begrepen worden in deszelfs ruime omvang en onuitsprekelijke grootheid. Ze kan niet geleerd worden in deszelfs voortreffelijkheid door natuurlijke ontwikkeling, maar blijft een verborgenheid, die naar het welbehagen des Vaders aan Zijn kinderen wordt geopenbaard.

c. Dat erfdeel krijgen al de gelovigen met al de heiligen als een gemeenschappelijke erfenis; daarom een erfdeel onder al de geheiligden. Ze krijgen een gelijk recht aan de Koning, als zijnde tezamen Zijn Bruid, de vrouw des Lams; Hij hun wettige Heere. Als gevolg daarvan krijgen ze een gelijk recht op al Zijn goederen; alles is hunner, omdat zij Christi zijn; gelijke

voorrechten en weldaden, omdat ze met dezelfde prijs gekocht zijn en uit dezelfde jammerstaat moesten opgetrokken en verlost worden. Van dezelfde dood, toorn Gods, vloek der wet, heerschappij der zonde en geweld des duivels verlost, krijgen ze nu een gelijk erfdeel onder al de geheiligden.

Het zal wat te zeggen zijn, dat ze een naam en plaats krijgen onder het volk des Heeren, die niet heilig zijn in zichzelf, maar geheiligden; gij zijt gerechtvaardigd, gij zijt geheiligd in de Naam van de Heere Jezus en door de Geest onzes Gods. O, die erfenis, een Drie-enig God tot hun deel te hebben, al de vromen, door alle tijden heen, hun broeders en vrienden; de Engelen hun dienaren; de eeuwige zaligheid en heerlijkheid hun blijde verwachting. De dood, duivel en al de vijanden zullen hun die geluksstaat nooit kunnen roven, maar al de vijanden zullen haast onder hun voeten verpletterd worden en zij, schoon zij hier als erfgenamen des hemels menigmaal in duisternis moeten wandelen, zullen haast ingaan in des Konings paleis; onder geluid der bazuinen zullen de poorten open gaan om hen in te laten en alzo die grote erfenis in bezit te nemen, totdat ten laatste dage hun lichamen uit het stof der aarde zullen opgeroepen worden, om mede het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig te worden en met al de aartsvaders, profeten en apostelen tezamen die erfenis in het Vaderhuis te ontvangen.

Geen wonder, dat de apostel de Kerk, die hier nog onder wolken en doodsschaduw verkeert, toeroept: "Zo dan, vertroost elkander met deze woorden: Alzo zullen wij altijd met de Heere wezen". Houdt ons toch ten goede, dat wij bij deze gelegenheid ons tot deze weinige zaken slechts konden beperken en dat wij thans nog een bijzondere aanspraak tot u richten, waarin wij ons zullen veroorloven van afwijkingen gebruik te maken, wat anders onze gewoonte niet is.

Zingen we vooraf Psalm 89 : 7 en 8.

TOEPASSING.

Gemeente van Rijssen !

Zo is dan het roerend ogenblik daar, dat wij voor het laatst als zodanig voor u staan en wij plechtig, uit de diepste grond van onze ziel, het woord van de apostel tot de ouderlingen van Efeze het onze maken en u toeroepen: "En nu, broeders, ik beveel u Gode, en het woord Zijner genade". Vergun ons, dat wij u eerst in het kort een overzicht voorhouden van onze arbeid in uw midden.

Het was op de 5e september van het jaar 1915, dat wij voor het eerst op deze plaats elkaars aangezicht zagen. Het was nog vóór het afleggen van mijn beslissend examen en ik was dus nog niet tot de volle bediening toegelaten. Ik sprak in de morgen uit Hooglied 4 : 8 tot u, met het oog op een ouderling uit uw midden, die pas in de eeuwige rust was ingegaan en nog boven de aarde stond. Het waren deze woorden: "Bij Mij van de Libanon af, o bruid ! kom bij Mij van de Libanon af; zie van de top van Amána, van de top van Senir en van Hermon, van de woningen der leeuwinnen, van de bergen der luipaarden". 's Middags hadden we tot tekst Ezechiël 34 : 11: "Ziet Ik, ja, Ik zal naar Mijn schapen vragen".

Met veel aangenaamheid waren we toen reeds in uw midden en voelden sinds die tijd banden aan opziemers en volk beide, ofschoon geen gedachte bij ons lag, dat wij nog eens als uw Leraar aan u zouden verbonden worden. Temeer, daar ik slechts een beurtje voor uw Leraar vervulde, die op die dag een vakante Gemeente diende. Niet lang daarna, nog in dezelfde herfst, nam uw Leraar een beroep aan naar Meliskerke, waardoor deze Gemeente herderloos werd. Ik ben daarna, op verzoek van uw

Kerkenraad, vanaf 11 mei 1916 begonnen uw catechisaties waar te nemen, waardoor wij nader met elkaar in kennis kwamen en heb u als vakante Gemeente gedurig door een stichtelijk woord gediend.

In het najaar van 1917 legden wij voor de classis het beslissend examen af en werden beroepbaar verklaard in de Gereformeerde Gemeenten in Nederland. Wij ontvingen verscheidene beroepen en onder die ook het beroep van uw Gemeente. Met veel bange vrees was onze ziel bevangen een weg naar eigen goeddunken te kiezen. Enkele beroepen waren reeds door ons bedankt en toen wij ons voornamen ook voor het beroep naar uw Gemeente te bedanken, kregen wij een kennelijke aanwijzing van de Heere, die met veel klem en kracht op ons gemoed viel en ons de beslissing deed nemen het beroep naar uw Gemeente aan te nemen. In hoofdzaak bestond het in de woorden uit 2 Koningen 4 : 29: "Gord uw lenden, en neem mijn staf in uw hand, en ga henen; zo gij iemand vindt, groet hem niet; en zo u iemand groet, antwoordt hem niet en leg mijn staf op het aangezicht van de jongen". Wij hebben ons met dezelfde woorden in de avond van de 16e december 1917 aan u verbonden.

O Gemeente, die plechtige uren, zowel van bevestiging als van intrede, ze zullen altijd bij ons in herinnering blijven. Het heugt u zeker eveneens, welke ingrijpende beproeving wij tussen het aannemen van het beroep en de intrede in uw midden moesten doormaken: hoe wij eerst in onze geboorteplaats dat dierbare pand aan de schoot der aarde moesten toevertrouwen en alléén met ons dierbaar kroost de reis naar hier en het gewichtvolle dienstwerk moesten aanvaarden. Wij willen daar niet op ingaan, maar u alleen herinneren, dat al die zaken de indruk en de plechtigheid zeer verhoogden en één en ander, hier niet te noemen, voor ons en u, die er getuige van was, tot een onvergetelijke dag gemaakt hebben.

En zo staan wij dan thans aan het einde van een tijdperk van bijna negen jaren vanaf de tijd van onze eerste kennismaking en meer dan zes jaren als uw eigen herder en Leraar, en mogen we niet met alle vrijmoedigheid getuigen, dat er sinds de tijd van ons verblijf onder u onverbreekbare banden gelegd zijn? U hebt ons uitwendig ruimschoots van middelen voorzien voor ons en ons gezin, zodat wij dienaangaande onze arbeid nooit al zuchtende behoeften te verrichten. U hebt ons in onze lichaamszwakheid gedragen en steeds uw toegenegenheid tot ons betoond. De zwakheid in onze bediening, waarvan wij ons zelf bewust waren, is nooit door u genoemd. Kwamen menigmaal de roepstemmen in grote getale tot ons van andere Gemeenten, tot zelfs van over de oceaán, om tot hen over te komen, u betoonde dan uw belangstelling; uw hart was week, als u merkte, dat enige werkzaamheid aanwezig was aangaande vertrek.

Meer en meer werden we als het ware ingeburgerd in uw midden; meer en meer begonnen we aan elkaar te wennen, zodat anderen zeiden: Rijssen's Gereformeerde Gemeente zal hun Leraar niet meer verliezen, dan door de dood. Menigmaal hebben we zelfs die graven der ware vromen op uw dodenakker benijd en zeiden onszelf als het ware daar een rustplaats toe, als in een ander Machpéla, waar wij geliefden, ja werkelijk geliefden, met een laatst: "Vaarwel, tot Jezus u wekt" neerlegden.

Maar zie, Gemeente, hier de Waarheid van Gods Woord in vervulling: "Mijn gedachten zijn niet uw gedachten en uw wegen zijn niet Mijn wegen", spreekt de Heere. Na voor veel, ja, zeer veel beroepen bedankt te hebben, raakten wij ongedacht in de klem met het ontvangen beroep van Krabbendijke; ja, zodanig in de klem, dat wij eindelijk besloten deze roeping op te volgen. We zullen dat alles hier niet ophalen.

Het is u bekend, hoe wij de zaken niet verborgen hebben, maar ze zowel aan de broeders van de Kerkenraad, als aan onze dierbare vrienden, die daar belang in stelden, hebben meegedeeld. En volgaarne zijn wij bereid dat nog te doen aan een ieder, die aan de waarheid van deze zaak mocht twijfelen. We stellen u dan voor de vraag: Wie was ik toch, die God kon weren? Moesten we onze natuurlijke neigingen en uw begeerte hier niet verloochenen en onvoorwaardelijk op Goddelijke aanwijzing ons overgeven, om te volgen waar Hij ons geleidt?

Nee Gemeente, laat het u genoeg zijn, dat er geen bijzondere redenen waren, die ons noodzaakten, maar dat wij ons bewust waren (schoon met diepe weemoed in onze ziel), dat wij u verlaten omdat de Heere ons elders roept.

En nu, gereed staande u te verlaten, vergun ons, dat wij nog even het woord van de apostel gebruiken, vooreerst tot u, Gemeente in z'n geheel: 'En nu, broeders, onze arbeid onder u is als zodanig ten einde; de vermaningen liggen er; betuig tegen ons, of wij van onzentwege u geen dood en leven, zegen en vloek hebben voorgesteld.'

Als wij samen terugzien op de bediening, moet u het niet bekennen, dat wij de zonde in de Gemeente en de plaats uwer inwoning hebben zoeken af te breken en daarentegen deugd en godzaligheid hebben zoeken te bevorderen? Hebben wij u niet getrouw gewaarschuwd tegen uw zondige gemakkelikheden; hebben we uw voetbalveld, uw markten, uw Sabbatsontheiliging niet veroordeeld en met innerlijke zielssmart u gadeslagen, als u de godsdienst daarvoor verwaarloosde en uw hart ophaalde in de genoegens van de wereld? Mogen wij niet zeggen, met de apostel tot de ouderlingen in vers 18: "Gijlieden weet, hoe ik de ganse tijd onder u geweest ben, dienende de Heere"; niet de gewoonten, niet de mode van de tijd, niet onszelf.

Wij hebben met ons gezin in alles de eenvoud betracht en nagewandeld; in alle ootmoedigheid en bescheidenheid zoeken te leven; we beroepen ons op uw eigen consciëntie, of u dit alles niet moet toestemmen; of wij niet, zonder dat wij onszelf ook in het minste verheffen, (al is het niet in die mate of hoedanigheid) met Paulus mogen getuigen: "Betuigende, beiden Joden en Grieken, de bekering tot God en het geloof in onze Heere Jezus Christus". U bent getuige, hoe wij dat duidelijk en eenvoudig gedaan hebben, zonder hoge bespiegelingen of wolken van verheven begrippen, zonder vreemde woorden. We hebben de les van de Grote Meester zoeken te volgen: "Leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben, en nederig van hart". Wij nemen dan afscheid van u met het bewustzijn in onze ziel, dat wij niets hebben achter gehouden van de ganse weg der zaligheid, maar u verkondigd hebben de volle raad Gods. Zo nemen wij afscheid: "En nu, broeders, ik beveel u Gode, en het woord Zijner genade". Bedenk het: Al verkondigde u een Engel uit de hemel een ander evangelie, die zij vervloekt.

Ten tweede wenden wij ons tot u, onbekeerde medereizigers naar de alles beslissende eeuwigheid.

U roepen wij toe, bij het scheiden van u: "Wij bevelen u Gode, Die machtig is u ... af te breken in uw zondige, wettische, werkheilige wegen". Weet toch, al zouden we elkaars aangezichten hier op aarde niet meer zien, dat wij evenwel elkaar straks ontmoeten zullen voor de doorluchte Rechterstoel van Christus, als Hij op de wolken des hemels zal verschijnen.

Het zal ons inzonderheid dan niet berouwen, dat wij u de schrik des Heeren hebben voorgesteld, om u te bewegen tot het geloof; tegen uw feesten en zondig leven geprotesteerd hebben; u over uw onbekeerlijkheid hebben aangesproken; de zware toorn Gods en de dreigende tekenen van Zijn oordelen u te kennen gaven, maar het zal

u, zo u in deze weg voortgaat, dert eeuwig berouwen, dat u aan onze vermaningen geen gehoor gegeven hebt; dat u het aanbod van genade niet hebt aangenomen, uw nek verhard hebt, om niet te horen en de tucht niet aan te nemen. O, was er dan nog een weg open tot wederkeren; een roepstem om op te volgen, maar dat zal u nooit meer aangeboden worden, doch wel, het door u in de genadetijd versmide aanbod, zal eeuwig op uw ziel branden. Onze woorden, omdat het de woorden waren van onze Grote Zender, zullen eeuwig met vlammend schrift voor uw ogen getekend staan: "Gij hebt niet gewild".

O, hartroerend nemen we afscheid van u, of onze raad u nog behage: 'Breek uw zonden af door gerechtigheid; sta nog stil bij uw jammerlijke toestand.' Och, dat uw ogen nog open gingen en dat wij heden nog de tollenaarsgestalte in u zagen en zijn bedde in u mochten beluisteren: "O God, wees mij zondaar genadig". Wij bevelen u tot dat einde Gode, Die daarvoor machtig is dat alles te doen en u als verloren zonen en dochters kan wederbrengen tot een verzoend Vader in Christus Jezus.

Huichelaars, mond en naam-Christenen, dode belijders, wie u ook bent, wij hebben aan uw sterkten gestoten en uw vestingen zoeken omver te werpen, maar u bent niet ontwaakt; u zit nog stijf op uw droesem; u hebt uw gronden nog behouden. Wij bevelen u Gode en wensen, dat uw sterkten nog mogen ineensorten en u van de hoogte van uw verbeelding mag afkomen en als dwazen en schuldigen bij Jezus mag komen en die heilzame les ontvangen en beoefenen: "Indien gij blind waart, zo zoudt gij geen zonde hebben, maar nu zegt gij: Wij zien, zo blijft dan uw zonde". O, als uw wetenschap dwaasheid werd en uw verwelfsel ineensortte, dan zou 's Heeren Woord in u bevestigd zijn: "O gij, die nu op de Libanon woont en in de cederen nestelt, hoe begenadigd zult gij zijn, als u het wee zal aangrijpen, de smarten als ener barende vrouw". Wij bevelen u daarvoor Gode, want wie zal Achab overreden?

Ten derde wenden wij ons tot u, kinderen Gods in ons midden, die wij zo hartelijk hebben liefgekrege; met wie wij lief en leed samen gedeeld hebben; die menigmaal onder onze bediening de zalige vrucht van het dierbaar Evangeliewoord in uw ziel hebt mogen wegdragen. Tot u hebben wij nog een bijzonder woord:

a. Toen wij in onze ziel de gewaarwording begonnen om te dragen, dat onze weg naar een andere plaats zou gaan, voelden wij in ons binnenste een smartelijke aandoening, dat wij van u zouden moeten scheiden en meenden, dat die banden als een drievoudig snoer gelegd waren, zodat wij niet van u af konden. Het gebeurde ons op zekere nacht, toen wij in een worsteling hierover waren, dat wij de zaak aangaande dat scheiden kinderlijk voor de Heere neerlegden. Wij kregen toen aanstonds als antwoord op onze vraag: "En nu, broeders, ik beveel u Gode, en het woord Zijner genade", enz.

O, kon ik u in woorden weergeven, volk van God, hoe aangenaam de Heere ons daarin voorkwam; hoe een alvermogenend God voor dat volk instond; daar kwam geen tegenwoordigheid of afwezigheid van een geringe knecht bij in aanmerking, maar dat overgeven van u aan Hem was mij eveneens dierbaar, zowel als dat ik voelde op dat ogenblik, dat een afstand van enkele uren ons niet scheidde, ja, geen vijand, dood of graf dat zou doen, maar dat wij eenmaal samen Hem, Die ons hier verenigde in dat gezegende Hoofd, Zijn dierbare Zoon, eeuwig zouden grootmaken en verheerlijken. Dat deed ons, hoe zwaar het scheiden ook vallen mag, u overgeven aan die getrouwe Herder, onder Wiens vleugelen en trouwe zorg wij u thans bevelen.

b. Volk van God ! Het berouwt ons thans niet, dat wij uw gebreken hebben zoeken uit te halen en uw zonden bestraft hebben; u tot heiligheid vermaand en tot

onderlinge liefde gedrongen hebben. Geloof ons, het was al uit liefde tot uw eeuwig heil, om u 's Heilands vermaning te doen verstaan: "Hierin is Mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt". Inzonderheid richten wij ons tot de bekommerde Kerk, en zeggen: Het was niet omdat wij u niet liefhadden, als wij u zochten te ontdoen van uw gronden; niet om u te kwetsen of buiten de Kerk te zetten, als wij u niet bouwden in uw gestalten of werkzaamheden; als wij u, hoe gij ook van verre stond, niet gerust konden stellen in uw bekommring, maar opdat u gelegd zou worden op dat ware fundament: Christus en Zijn gerechtigheid, opdat u in de ware wijnstok zou geënt worden en daarin vrucht dragen.

Nee volk, u neemt dat niet ten kwade op en het rouwt ons niet, dat wij u zo behandelden, maar wij zochten u tevens als lammeren te weiden en naar de Grote Herder te brengen. We zochten u uit te kleden, opdat u zou overkleed worden met de mantel van Christus' gerechtigheid.

c. U allen dan, groot en klein, die Jezus als de bewegende en verdienende oorzaak van uw zaligheid hebt leren kennen ook al kent u Hem nog niet in de geloofsomhelzing wij bevelen u Gode en het woord Zijner genade en roepen u toe: O, houdt u toch bij de eenvoudige en zo dierbare leer, waarvoor uw vaderen hun goed en bloed veil hadden. Waakt toch samen tegen de zielsverwoestende geest van onze tijd. Houdt u toch dicht bij elkaar; laat geen verschil van gedachten of meningen de onderlinge banden verzwakken of verbreken. Let op de tekenen der tijden, die ons de naderende komst van Christus voorspellen. Draagt elkaar veel op de vleugelen der gebeden. Ziet eenparig uit naar de "man van Gods raad" en verwacht zulks in een biddende weg van de Grote Heere des Oogstes, Die zegt: "Kom en ga" naar Zijn welbehagen. Gedenk ons in uw gebeden in verre plaatsen. Dat de broederlijke liefde blijve.

d. Volk, dat in de loop van onze bediening onder u, in meerdere of mindere mate aan uzelf bent ontdekt, of een stapje nader kwam op de weg des levens ! Nee, dat durven en mogen we niet ontkennen of ze zijn hier tegenwoordig. Het getal van dezulken is bij de Heere bekend. O, met een ontroerd gemoed bevelen wij u onder al de geheiligden. Ziet toch af van de mens, wiens adem in zijn neus is, die nergens in te achten is en zoekt uw bevestiging en opbouw in de gezegende Christus, Die de ganse zaak van al die duurgekochten door Zijn bloed bepleit bij Zijn Vader. Verlaten mensen u, Hij verlaat u nooit. Hoor David in Psalm 27: "Ofschoon ik zelfs van vader en moeder verlaten ben, de Heere is goed en groot".

Hadden wij dat onschatbare voorrecht u door het Evangelie te mogen telen en als zodanig met bijzondere banden aan u gebonden te zijn, houdt evenwel 's Heeren getuigenis in gedachte: "Zo is dan noch hij, die plant, iets, noch hij, die nat maakt". Het zij ons genoeg, dat het uur komen zal, dat zich tezamen verblijden zullen beiden, die zaaien en maaien. Een hartelijk vaarwel en een Gode bevolen. Haast komt de tijd, dat Hij Zijn Woord vervullen zal: "De bruiloft des Lams is gekomen". Dan wordt het tijd van zalig verenigd te zijn, zonder ooit weer van plaats of gezelschap te veranderen; een gezamenlijk in zijn en zalig zijn in de woonstede Gods: de verzamelplaats van allen, die Zijn verschijning hebben liefgehad.

O, volk des Heeren ! Gedenk toch aan de enkelen, die in onze zo donkere dagen u zijn toegevoegd. Sta ze toch met woord en raad terzijde. Hebt elkander hartelijk lief met broederlijke liefde. Wacht op de volle openbaring van Christus' Koninkrijk, de val van Babylon en de terneerwerping van alle heerschappij en macht, die zich tegen Hem en Zijn heilig Woord verzetten. Wacht als getrouwe huisbezorgers op de komst van uw Heere, opdat, als Hij komt en klopt, u Hem terstond mag opendoen.

Ten vierde wenden wij ons tot u, mijn waarde leerlingen, groot en klein, en u, die pas de vorige week belijdenis des geloofs hebt afgelegd en deze dag voor het eerst als leden der Gemeente uw plaats in het bedehuis hebt ingenomen.

Tot u inzonderheid nog deze vermaning: 'Er is een geslacht, dat rein in zijn ogen is en van zijn drek niet gewassen is.' Eénmaal wordt uw naam hier van de kerkenrol afgevoerd, maar bent u geteld onder diegenen, die in het geestelijk Israël zijn ingelijfd, dan bent u een Sionskind, een levend lidmaat en dan zult u het eeuwig blijven. Legt u aan de eeuwige Waarheid ter toetsing; doorzoekt u toch bij de fakkel van het Woord; doorzoekt uzelf en dat zeer nauw, want arglistig is het hart, meer dan enig ding.

O, opkomend geslacht, uw zonden zijn groot. De Heere doe genadig verzoening over hetgeen u ook ons hebt misdaan. Menigmaal hebt u ons doen zuchten, als uw plaats leeg was in de kerk of op de catechisatie; uw ongebondenheid is groot, vooral onder het mannelijk geslacht. Hoort nog onze laatste vermaning: Hij, Die gereed staat te komen, om te oordelen de levenden en de doden, Hij zal u (als u zo blijft) in zulk een staat vinden als de eerste wereld, of als Sodom en Gomorra, etende, drinkende en blij zijnde. Hij zal met u handelen, zoals Hij met hen gehandeld heeft en u met een bezem des verderfs uitvagen. Dan zult u gedachtig zijn aan al uw gewenste dingen, maar uw verwachting is dan verloren, uw lot vreselijk, uw rampzaligheid eeuwig.

O, ouders, vaders en moeders, voogden of verzorgers van de jeugd, wat wij u ten laatste bidden, als uw scheidende Leraar, is: Hebt toch acht op degenen, die aan uw zorgen zijn toevertrouwd. U zult Gode rekenschap moeten geven hoe u ze opgevoed hebt. Spant uw krachten nog in, stelt de u van God geschonken gaven nog te werk, redt nog, wat te redden is. Wie weet, of u het nog zult beleven, dat uw kinderen ten zwaarde worden overgegeven en dat de tong van het zoogkind aan zijn verhemelte zal kleven en de huid zwart worden als een oven. Beleeft u het niet, Gods Woord blijft waarachtig: "Slagen zijn voor de spotters bereid en een roede voor de rug der zotten". Wij bevelen u Gode, Zijn genade, Zijn licht, om moedig en kloekmoedig u te stellen tegen de heersende zonden van deze streken.

Ten laatste: Gemeente, wie u ook bent, schaart u en blijft u scharen rondom de Waarheid; onderwerpt u aan de leer en tucht van uw ambtsdragers. Maakt het hun niet moeilijk. Bidt veel voor hen; ze hebben reeds een zware taak, maakt het hun niet moeilijker. Wees samen eensgezind, leeft in vrede en de God der liefde en des vredes zal met u zijn. Ontvangt onze afscheidsgroet en geleidt ons met uw verzuchtingen en geve de Heere, dat we elkaar mogen ontmoeten voor de Troon, waar God zijn zal alles en in allen.

Amen, ja amen.

Psalm 122: 3.

Waarde Broeders Kerkenraad;

met wie we al die tijd in broederlijke gemeenschap hebben mogen leven, geen kleine verschillen van mening, die zich soms kunnen voordoen, noch naturen, die soms gaande kunnen worden, hebben ons gemeenschapsleven onderbroken. Het is uw eer, dat u ons gedragen hebt in onze zwakheid; dat u ons terzijde hebt gestaan in het werk der bediening; dat u onze lasten menigmaal hebt verlicht en geholpen die te dragen.

Wij bevelen u Gode en het woord Zijner genade, zowel in uw persoonlijk, als in uw huiselijk leven, maar bovenal in uw ambtelijk werk. Temeer, daar u voor een herderloos tijdperk staat (korter of langer, dat is de Heere bekend). Is de taak reeds zwaar, als wij elkaar helpen dragen, hoeveel te meer, als u die alleen moet dragen. Was het niet, dat al dat volk de Machtige Jakobs tot Helper en Verlosser had, voorwaar, de Kerk ging elk ogenblik door 's vijands lagen en eigen dwaasheid te gronde. Die Machtige Jakobs bevelen wij u in al uw ambtelijk werk; ook in het doen van een keus voor een andere Leraar. Laat ons u de vermaning van Paulus aan de ouderlingen nog voorhouden: "Zo hebt dan acht op uzelf en de gehele kudde, over welke u de Heilige Geest als opzieners gesteld heeft, om de Gemeente Gods te weiden, die Hij verkregen heeft door Zijn bloed".

Zoekt vooral door ware eendracht in de vreze Gods uw dienende macht, als in de tegenwoordigheid Gods, uit te voeren. Blijft strijden voor die Waarheid en het geloof, eenmaal de heiligen overgeleverd. Houdt u dicht achter de Grote Herder der schapen; Zijn voetstappen te drukken zal u en die u verzorgt behouden. Houdt moed, haast is de strijd gestreden, de duivel onder uw voeten verpletterd, Jezus' Koningsschap voor de ganse wereld bewezen en ten laatste uw ziel en lichaam met Hem in heerlijkheid. Zo zij het.

Hoofd der school en onderwijzend personeel.

Eveneens bevelen wij u Gode in uw zwaarwichtige taak. We nemen van u afscheid met de biddende wens, dat de Heere veel de belangen van het opkomend geslacht op uw zielen binde. Dat u met een biddend binnenkamersleven, in Zijn vreze, door Woord en daad u van uw taak mag kwijten en maar veel Hem mag nodig hebben, Die een iegelijk mildelijk geeft en niet verwijt.

Onze samenleving was vriendschappelijk, ons verkeer aangenaam, al was het ook, dat wij vanwege uitgebreide ambtelijke werkzaamheden u in uw arbeid niet dikwijls konden bezoeken. We hebben dit niet uit gebrek aan belangstelling nagelaten. Wij bevelen u Gods leidingen, raad en onderwijs, opdat u, uit en door Hem bediend wordende, anderen mag dienen en bestendige Hij de vrucht van uw arbeid en stelle ze tot een gezegende gedachtenis tot in de eindeloze eeuwigheid.

Volk en vrienden van elders, zelfs uit onze geboorteplaats, betrekkingen en bloedverwanten.

Wij bevelen u samen Gode en het woord Zijner genade. Zie bij vernieuwing in ons vertrek, dat hier alles wisselt op Zijn wenken, maar Hijzelf verandert niet. Die onveranderlijke God zij uw en ons aller sterkte. Hem zij de heerlijkheid, door Jezus Christus, in alle geslachten tot in alle eeuwigheid.

AMEN

Psalm 121 : 4.

Psalm 72: 1.

2. Intreepreek over Jeremia 1 : 17, uitgesproken te Krabbendijke op zondag 6 april 1924.

DE OPDRACHT DES HEEREN AAN JEREMIA

"Gij dan, gord uw lendenen, en maak u op, en spreek tot hen alles, wat Ik u gebieden zal; wees niet verslagen voor hun aangezicht, opdat Ik u voor hun aangezicht niet versla".

Psalm 27 : 3.

Psalm 141 : 8 en 9.

Psalm 103 :9.

Psalm 74 : 19 en 20.

Psalm 121 : 1.

Voorafpraak.

Waarde toehoorders !

Het is zeer waarschijnlijk, dat deze merkwaardige Psalm 141 door David gegeven is tijdens zijn vlucht voor Saul, toen hij over bergen en door dalen, als balling, zelfs onder vreemde koningen, moest rondzwerven en van de grote voorrechten, om de gemeenschappelijke diensten in het Huis des Heeren bij te wonen, verstoken was.

Hoe hij evenwel ook in de vreemde gestadig de gemeenschap met de Heere onderhield, blijkt duidelijk uit het 2e vers van de Psalm: Het was zijn begeerte, dat zijn verzuchtingen in het eenzame als reukwerk voor het aangezicht des Heeren gesteld zouden worden en de opheffing zijner handen als het avondoffer. Er was een gestadig aanhouden bij de Heere, om toch aan zijn vijanden niet ten prooi gegeven te worden, dat zij niet zouden zeggen: "Wij hebben hem overmocht".

Het was zijn vurige zielsbegeerte, dat de Naam des Heeren toch om zijnentwil niet gelasterd werd; daarom vreesde hij, als zijn vijanden hem sarden en zeiden: "Gij hebt geen heil bij God", of hem ten laste legden, dat hij een oproerling was, dat hij, door eigen zwakheid of hartstochtelijkheid overwonnen, losbarsten zou en zelf hatelijk of nijdig worden zou tegen zijn vijanden. Vandaar, dat hij zo hartelijk aan de Troon der genade smeekte: "Heere ! zet een wacht voor mijn mond, behoed de deur mijner lippen". Hij vreesde, dat de Heere hem zou loslaten; dan zou hij de neigingen van zijn bedrieglijk hart opvolgen. Vers 4: "Neig mijn hart niet tot een kwade zaak", enz.

O, dat bedriegelijke hart met al die zondige neigingen; zelfs door het aanbod van hun feestmalen vreesde hij betoverd te worden en in het net gebracht, vers 4. Zich voelende in het midden van zoveel verleiding, vanbuiten en vanbinnen, voelt hij, hoeveel beter en nuttiger het voor hem wezen zou, dat de rechtvaardige hem sloeg of berispte, want die sloegen de wonden des liefhebbers, Spreuken 27 : 16, daar de maaltijden en lekkernijen van zijn vijanden slechts kussingen waren des haters, die af te bidden zijn. Niet beledigd door bestraffingen der vromen, maar wél in gevaar gebracht door het vleien van de vijanden, verklaart hij in vers 7, hoe hij anders met zijn vijanden gehandeld had en zelfs Saul, zijn ergste tegenpartijder, die hem toen op de rotsstenen der steenbokken zo hittiglijk najaagde, 1 Samuël 24, aan de zijde der steenrots had vrijgelaten, toen de Heere hem in zijn handen gegeven had en hem, in plaats van te doden, met aangename redenen had verwelkomd.

Nu gaat David voort, in de versjes, die wij zongen, om de zeer beklagenswaardige toestand, waarin hij en zijn mannen zich bevonden, voor te stellen en noemt dan niet meer zijn eigen persoon in het enkelvoud, maar spreekt nu in het meervoud: *onze beenderen zijn verstrooid aan de mond des graf, gelijk of iemand op de aarde iets gekloofd of verdeeld had*. Ongetwijfeld werd de man naar Gods hart bij de ontboezeming van deze jammerklacht door de Heilige Geest veel verder geleid, dan in zijn toenmalige toestand, en zeker mag de Kerk in vele tijden zulk een klacht tot de hare maken. Let maar in het kort op deze zaken:

1. Hij vergelijkt hun tegenwoordige toestand bij opgegraven beenderen, die verstrooid liggen, hoewel zij bij elkaar behoorden te wezen en met rust bewaard te blijven in het graf. Of hij zinspeelt op de wanhopige toestand, waarin hij en zijn mannen verkeerden, toen zij als in de spelonk begraven waren; zie zijn gebed in Psalm 142.
2. Wellicht doelt hij hier op de magerheid van hun lichaam; hun huid en vlees was verteerd door ellende, zoals Job in hoofdstuk 17, of hij wil zeggen: We staan hier als op het punt, om van elkaar verstrooid te worden. De vijandschap van Saul zou ze niet bij elkaar kunnen laten.
3. Misschien wil hij zeggen: We zijn als onbegraven beenderen, die weggeworpen zijn; die als gekloofde brokstukken of spanen over de aarde zijn gezaaid; slechts geringe overblijfselen van hetgeen tevoren één lichaam was; nu liggen de ontzenuwde beenderen vaneen gescheiden over de aarde.
4. David, in zulk een wanhopige toestand verkerende met zijn volgelingen, zegt: "Doch op U zijn mijn ogen". Vanaf die puinhopen en verstrooide beenderen en overgebleven brokstukken zie ik naar boven; niet naar de aarde; niet naar de mens, maar ik hef mijn ogen op naar de bergen; ik dring als door tot de troonzalen Uws lichts, tot het paleis Uwer heiligheid en zeg met de klaagkerk: "Aanschouw uit de hemel en zie !"

Geachte toehoorders ! Hetgeen wij u daar in korte trekken geschetst hebben uit Davids ontboezeming, de jammertonen die hij uit en die de Heilige Geest in de gewijde bladen liefde aan te tekenen, met diezelfde gewaarwording in onze ziel zijn wij opgekomen naar deze plaats en staan hier voor het eerst in dit plechtige uur voor uw ogen, met het diep besef in onze ziel: "Onze beenderen zijn verstrooid aan de mond des graf". De Kerk in zulk een toestand: Wat één behoorde te zijn, is vaneen gescheiden en verdeeld; de verstrooide beenderen der Kerk liggen als gekloofd en vertreden op de aarde; wat nog heel is, dreigt nog vaneen te scheuren. 's Konings dochter is mager van dag tot dag, maar de wereld, de godsdienstige wereld is vet en dik. Onder het oordeel van verharding, of diep in slaap gezonken door dodelijke gerustheid, zakt de Kerk ál meer en meer als in een Babel van verwarring, terwijl de levende stenen hun sieraad en glans voor het merendeel hebben verloren.

Vandaar, dat wij ons bewust zijn met zulk een boodschap tot u gezonden te zijn en hierin geen kunstig verdichte fabelen navolgen. Temeer, als wij letten op al die tekenen, die de toekomst van onze Heere op de wolken des hemels voorspellen, begeren wij voor ons en u die gestalte van David: "Op u zijn onze ogen, Heere, Heere; van U is onze verwachting, om alzo te spreken en om alzo te horen, dat wij alzo zalig voorbereid werden, om met de bruidskerk uit te roepen: Kom, Heere Jezus, ja kom haastiglijk !"

Psalm 103 :9.

Laat ons zulk een Goddelijke last aan de profeet Jeremia in dit uur samen overwegen.

"Gij dan, gord uw lendenen, en maak u op, en spreek tot hen alles, wat Ik u gebieden zal; wees niet verslagen voor hun aangezicht, opdat Ik u voor hun aangezicht niet versla". Jeremia 1 : 17.

Het is het boek van de trouwe Godsgezant Jeremia, dat voor ons ligt opengeslagen. Zijn naam betekent: één, die door de Heere verwekt is. Zeer wel beantwoordt zelfs zijn eerste opkomst als profeet aan die naam; door een rechtstreekse begiftiging van God kreeg hij gaven en bekwaammaking van zijn grote Zender. Geboren was hij vóór en afgezonderd tót het grote werk, om een profeet te zijn in zeer verdorven tijden en een boodschap uit te brengen tot een hardnekkig en wederstrevig volk.

Taalkundigen zeggen, dat zijn taal ronder en ruwer was, dan van andere profeten. Zeker, daar zijn werk in hoofdzaak bestond in zonden aantonen en bestraffen, heeft hij van alle behagelijke woorden van menselijke wijsheid afgezien, slechts het doel van zijn zending voor ogen houdend: dat het volk, tot wie hij sprak en profeteerde, hun dwaasheid zou inzien en wederkeren tot de Heere. Het gelukte evenwel niet, ook niet, toen de godvruchtige koning Josia hem zo trouw terzijde stond en al de hoogten wegnam, altaren en beelden voor de afgoden afbrak; geen hervorming kwam tot stand. Wij mogen veronderstellen, dat zijn profetieën en vermaningen weinig door zijn tijdgenoten geacht waren, want het volk bleef zoals het was en bleef dientengevolge onder het oordeel en de dreigementen Gods liggen. Dikwijls zendt de Heere op het laatst nog krachtige boetepredikers, waardoor Hij Zich dan ten laatste nog vrijmaakt van de goddeloze mens. Zo deed Hij immers met Farao en de Egyptenaren, door Mozes en Aäron te zenden en al die grote en doorluchte wonderen onder hen te doen. Zulk een waarschuwing kreeg Beltsazar door de vinger van een mensenhand, die het geschrift op de kalk van de wand schreef; de eerste wereld kreeg Noach; Sodom en Gomorra kregen Lot; Jeremia, één van de laatste profeten, bleef tot Jeruzalem werd weggevoerd en heeft, alzo gerekend vanaf het 13e jaar van Josia, ongeveer veertig jaren onder hen geprofeteerd.

Door de bedreigingen, die hij uitbracht tot een afvallig volk, zijn vele beloften voor boetvaardigen heengevlochten, met voorzeggingen van de bevrijding der Joden uit hun gevangenschap, waarvan er vele betrekking hebben op het Koninkrijk van de Messias. We zullen daar thans niet verder op ingaan, maar de Goddelijke opdracht betreffende zijn zending tot het volk nog nader overwegen. Laat ons op de volgende hoofdzaken letten:

- 1. Een voorafgaande opwekking vóór die opdracht;**
- 2. Een aangewezen inhoud van die opdracht;**
- 3. Een waarschuwende aanmoediging tot die opdracht.**

1. Een voorafgaande opwekking vóór die opdracht.

(1) Wat het eerste aangaat, waarin wij een opwekking aan de profeet hebben na te gaan, om zich aan de Goddelijke opdracht vaardig en bereidwillig over te geven, daarin letten wij vooreerst op de woorden ter opwekking: "Gij dan, gord uw lendenen", met andere woorden: Nu Jeremia, nu is het uw beurt om te beginnen, maak u reisvaardig en gereed. Uw zwarigheden, die u oppert, zijn weggenomen. Te weten, hij had tevoren gezegd niet te kunnen spreken, d.w.z.: Ik kan de rechte woorden niet vinden, waarin een Goddelijke boodschap gebracht moet worden, of: ik kan niet zó in

die stijl of zó vloeiend spreken, als de wijzen der aarde het verwachten van een dienstknecht.

Maar het bevel was met een bekwaamaking vergezeld geweest. Zijn lippen waren met Gods hand aangeroerd, vergezeld met de heerlijke belofte in vers 9: "Zie, Ik geef Mijn woorden in uw mond". Hij was zelf aangejord en bekrachtigd door zijn grote Zender, Die hem moed had ingesproken met dat zeer vertroostend en moedgevend woord in vers 8: "Vrees niet voor hun aangezicht, want Ik ben met u, om u te redden". Het was, alsof de Heere zei: "Uw boodschap en last is Goddelijk; u komt dus niet in uw eigen naam of op menselijke last; uw zaak is daarom Mijn zaak; uw werk Mijn werk; wie u ontvangt, ontvangt Mij; wie u verwerpt, verwerpt Mij. Vrees dus niet voor menselijk gezag, al zijn het ook hooggeplaatste personen; vrees niet voor menselijk ongenoegen, al is hun toorn heet en hun verbolgenheid hard, maar maak u gereed, gord uw lendenen voor het uitvoeren van uw taak; kunt u het niet in bewegelijke woorden der menselijke wijsheid, doe het in betoning van geest en kracht".

(2) Ten andere. Het is, of de Heere zegt tot Zijn knecht: "Gij dan, gord uw lendenen, maak u voor dat werk gereed, wat Ik op uw handen zet; ont doe u derhalve van al de beletselen en hindernissen, die u in de weg konden staan bij de uitvoering van dat werk. Wijd u geheel aan dat werk; u bent nu Mijn wapenheraut, om de oorlog te verklaren aan oproerige onderdanen. Ik zend deze voorafgaande waarschuwing, opdat ze zich nog kunnen opmaken, om met berouw en schaamte tot Mij weder te keren en daarom wil Ik, dat u gereed en bekwaam bent, zo dikwijls Ik het u gebied te spreken.

(3) Ten derde. Gord uw lendenen. Dat werd gedaan, als men zich opmaakte tot de strijd. Daarom zegt de koning van Israël tot Benhadads knechten: "Die zich aangordt, beroeme zich niet, als die zich losmaakt". Het zegt dus tot Jeremia: "Maak u gereed, er zal veel vijandschap volgen". O, wat die getrouwe aankondiger van de oordelen Gods nog te wachten stond ! Dan in de modderkuil; dan geslagen door de vorsten; dan het bitter verwijt: U wilt tot de Chaldeeën vallen; jaren in de gevangenis; de rol, die hij uit de mond Gods tot Baruch had laten schrijven, door Zedekia verbrand; van zijn landslieden veracht; door Hanánja tegengesproken. O, wat had die man nodig met gedorde lendenen, met wakkerheid en vastberadenheid voort te gaan, niet te verflauwen in zijn dienstwerk, want:

(4) Ten vierde. Als een man met gedorde lendenen, moest hij een alarmgeschrei aanheffen: er was grote nood. Die nood moest hij verstandig en met veel beleid, met grote zelfopoffering voorstellen aan het volk, met geklag en gekerm over hun zonden en snode gebreken. Hun afgoderij en dwaasheid moest hij moedig aantonen, maar ook de strenge oordelen Gods over hun daden prediken. Dat had de Heere hem immers bij gezicht getoond, vers 11-15.

Eerst het gezicht van de amandelroede of een tak, hout of stok van een amandelboom. Door dit gezicht had de Heere hem verklaard, a. dat de stok of roede gereed lag, om Zijn volk daarmee te tuchtigen; b. dat de Heere wakker, vaardig was, om dat uit te voeren. Juist daarom een amandelroede, vers 11, omdat een amandelboom één van de vlugste bomen is in het voorjaar, die vóór andere bomen bot, bladeren en bloesem voortbrengt. Zo vlug, zo wakker zou de Heere Zijn Woord vervullen; de profeet zou het zelf nog beleven. En zou de Heere nu wakker zijn, om het uit te voeren, de profeet moest wakker zijn, om het te prediken, met gedorde lendenen.

Het andere gezicht was een ziedende of kokende pot, die een overlopende gramschap

Gods over Zijn weerbarstig volk voorstelde. Ze waren als een vurige oven ten tijde van Zijn toornig aangezicht en hadden, voortgaande in deze weg, niet anders, dan uitgestorte gramschap te wachten. Is het nu wonder, toehoorders, dat Jeremia opgewekt wordt, om zijn lendenen te gorden en zich van al de beletselen te ontdoen, ten einde altijd gereed te zijn voor zijn opdracht, om die te vervullen?

2. Een aangewezen inhoud van die opdracht

Laat ons nu de voornaamste hoofdzaken nog zoeken op te lossen van onze 2e hoofdgedachte, nl. *wat de inhoud was van de Goddelijke opdracht aan Jeremia*. De Heere begrijpt ze in deze woorden: "Spreek tot hen alles, wat Ik u gebieden zal".

Ten eerste. Het komt ons hier voor, dat de Heere in Zijn aanbiddelijke wijsheid de profeet niet wil bezwaren met te zeggen: "U zult dit of dat spreken", maar het alles samenvat onder deze uitdrukking: "Alles, wat Ik u gebied", dat is vooreerst: "Van hetgeen Ik u gebied zult u niets achterhouden, daarom: al wat Ik u gebied. U zult het niet achterhouden, al zijn het ook harde boodschappen; niet achterhouden, al zijn de mensen traag om het te horen; al moet u het met een bevend hart zeggen; al wat Ik u gebied heeft waarde en moet gezegd worden; hiervoor bent u Mijn gezant en bode". Hij had dus te doen, zoals Eli eens zei tot Samuël: "Zo doe u God, en zo doe Hij daartoe, zo gij één woord voor mij verbergt van hetgeen Hij gesproken heeft".

Ten andere. De Heere beveelt Jeremia: "Gij zult tot hen spreken alles, wat Ik u gebied". Van deze zijde beschouwd, als wij de klemtoon leggen op dat woordje Ik, krijgen wij een zodanig gezicht op de boodschap of opdracht Gods aan Jeremia, dat het is, of de Heere tot hem zegt: "U hebt naar mensengeboden niet te vragen of uw last met menselijke vonden niet te vermengen; denk alleen maar: dat heeft de Heere mij bevolen. Doe als Micha, toen de van Achab gezonden bode tot hem zei: "Zie, de woorden der profeten zijn uit één mond goed tot de koning" Laat toch uw woord ook zijn als het woord van één hunner, dat wil zeggen: geef wat toe; wees niet te hard". Maar Micha antwoordde en zei: "Zo waarachtig als de Heere leeft, wat Hij zeggen zal, dat zal ik spreken". Vraag nooit: Valt het in de gunst of ongunst, maar vraag: Is het van God, wat ik spreek?

Ten derde. AI noemt de Heere juist niet uitdrukkelijk, waarin Zijn opdracht aan Jeremia bestond, Hij had hem tevoren reeds een overzicht van de inhoud voorgehouden, toen Hij in vers 10 aldus tot hem gezegd had: "Zie, Ik stel u te dezen dage over de volken en over de koninkrijken, om uit te rukken, en af te breken, en te verderven, en te verstoren; ook om te bouwen en te planten". Was dat geen duidelijke aanwijzing van de inhoud der Goddelijke opdracht, wat de Heere in onze tekst noemt: alles, wat Ik u gebieden zal? Dus: gebod de Heere hem, om door zijn rede hun vuile afgodendienst, hun zondige gewoonten, hun boze manieren af te breken, hij moest dan op Goddelijke last hen verzekeren, dat ze ontworteld en verwoest zouden worden; dat de toekomstige dag van de toorn des Heeren hen in vlam zou zetten, die hun noch wortel, noch tak laten zou. Hij moest door zijn prediking het mensenwerk zoeken uit te rukken en af te breken, maar was er een Woord Gods voor de boervaardige, voor een wenende Baruch, dan moest hij eveneens op Gods bevel de zodanige toeroepen: "Zo zegt de Heere: Ik zal u te dien dage redden". Het was een: "Troost, troost Mijn volk, zal ulieder God zeggen" voor Ebed-melech, de Moorman, en eveneens op Gods bevel: "Vrees niet, want Ik ben met u".

O, wat was die opdracht, die de Heere aan Jeremia gebod, toch met veel en groot

verschil. Tot de koning moest hij zeggen: "Gij zult in de hand des konings van Babel gegeven worden" en tót de bedrukte Kerk, in hoofdstuk 31: "Zo zegt de Heere: Is Efraïm Mij niet een dierbare zoon, is hij Mij niet een troetelkind? Sinds Ik tot hem gesproken heb, denk Ik nog ernstiglijk aan hem".

En hoe of van welke inhoud die boodschap nu ook was, bestraffend of vertroostend, aanmoedigend of vermanend, omdat zij Goddelijk was, moest hij ze spreken en dat zonder vleselijk medelijden en eveneens zonder zichzelf over de gebrachte boodschap te verheffen; hij was maar een instrument in de hand van zijn grote Zender, om uit de mond Gods tot het volk te spreken.

Waarde toehoorders, houdt u met deze weinige opmerkingen voor ditmaal tevreden en vergun ons, dat wij overgaan tot onze derde hoofdgedachte.

3. Een waarschuwendende aanmoediging tot die opdracht

Hierin beluisteren wij Jeremia's grote Zender met een aandrang en waarschuwing aan Zijn knecht gedaan, onder deze bewoordingen: "Wees niet verslagen voor hun aangezicht, opdat Ik u voor hun aangezicht niet versla". We zullen ons slechts tot deze hoofdzaken beperken.

Vooreerst: Het is, alsof de Heere tot hem zegt: "Is nu de boodschap, de last Goddelijk, dan dient de vreeze van die hoge God uw ziel zó te vervullen, dat u eerlijk, naarstig en oprecht, ja met ernst en nadruk die opdracht uitvoert; zo staat u alleen met uw grote Zender in rekening, zodat u, vanwege Diens hoogheid, niet vermag daar één woord aan af of toe te doen".

Ten tweede: "U hebt dus voorzichtig en bedachtzaam uw weg te bewandelen, want vele struikelblokken zullen voor uw voeten geworpen worden, zoals uw eigen vreesachtigheid, als u naar de hoven van de koningen moet en met de vorsten van Juda moet omgaan; als u naar de tempel moet en daar de priesters het wee aankondigen. Als u een getuige moet zijn tegen de valse profeten, pas dan op, dat de vrees u niet zodanig bevangt, dat u zou zwijgen en er niet voor uit durfde te komen. Als u gevaar loopt door wijsheid of vijandschap overbluft te worden, zodat ze zeggen: "Aan deze man is een oordeel des doods", denk dan, dat u de woorden niet inslikt, maar met volle vrijmoedigheid, zonder verslagenheid, Mijn boodschap overbrengt, die Ik u geboden heb".

Ten derde: "Wees niet verslagen voor hun aangezicht, ook al zeggen ze: "Deze rede is hard; wie kan dezelve horen?" of als ze u beschuldigen: "Deze man zoekt des volks vrede niet, maar hun kwaad". Het kan wel eens wezen, dat u zelf denkt: Alweer hetzelfde? Alweer oordelen aankondigen? Dat u de aangezichten al gram ziet, vóór u begint te spreken en daardoor in gevaar komt wat toe te geven; dat uw menselijk gevoel op de voorgrond komt en u als Hanánja, het volk in hun zonden zou stijven of geruststellen, de oordelen inhouden of de woorden Gods verzachten door mensenvrees. Pas dan op, Ik zou Mijn hand van u af kunnen trekken en u beschaamd laten staan. Ik zou u kunnen verslaan, als een trouweloze, of u laten verstommen voor uw tegenstanders, of Mijn Woord in het vervolg inhouden en u niet meer gebruiken, en dat wel dáárom, dat u dan mensen boven Mij geliefd hebt en Mijn Woord verzacht, verdraaid of verzwegen hebt, terwille van degenen, die dat Woord verworpen hebben. Ik wil, dat ze het horen. Zullen ze het ter harte nemen of niet, maar de boodschap brengen, daar stel Ik u aansprakelijk voor; niet voor de ingang van de boodschap in het hart; niet voor hun hervorming of bekering, maar wèl voor het onversaagd uitbrengen van Mijn Woord".

Ten vierde en ten laatste. Het is, of de Heere, als Hij bij de opdracht aan Jeremia deze vermanende les geeft: "Wees niet verslagen voor hun aangezicht", ter zijner aanmoediging zeggen wil: "U hoeft nooit verslagen of beschaamd te zijn voor de boosdoener; Ik zend u tot een volk, wiens zonden hemelgerend zijn", zie vers 16. Daar spreekt de Heere van hun zonden, die Hij boosheid noemt, uiterste schanddaden, gruwelen. Hij zegt: "Zij hebben Mij verlaten, andere goden gerookt, en zich gebogen voorde werken hunner handen. Zoudt gij u schamen tot zulk een volk Mijn woorden te speken, die zich niet schamen Mij achter hun rug te werpen; Mij, hun Weldoener, hun Leidsman en Verzorger, en in plaats van Mij hout en steen gekozen hebben; in plaats van Mij de werken hunner handen verheerlijkt en aanbeden? Nee, Jeremia, wees liever vol gericht en dapperheid, om Jakob hun overtreding en het huis Israëls hun zonden te verkondigen; zeg het hun in het aangezicht en stel uw aangezicht als een keisteen; trek u de zaak van God aan, zonder naar mensen te vragen; zij, tot wie Ik u zend, staan haast beschaamd, verschrikt en verlegen, als het Woord, dat u uit Mijn mond tot hen gesproken hebt, over hen in vervulling zal gaan":

Psalm 74 : 19 en 20.

TOEPASSING

Ziedaar, toehoorders, u in weinige trekken de inhoud van de woorden, die wij u voorlazen, verklaard. Vul het tekort daarin aan en vergun ons, dat wij de woorden voor ons tegenwoordig samenzijn op ons en ulieden van toepassing maken. We zullen ook daarin kortheid behartigen.

U ziet ons voor uw aangezicht staan, voor het eerst als uw eigen herder en Leraar. De Heere leidde ons met de onzen veilig tot u. Zeg vrij, dat ook daarin de wonderen des Allerhoogsten een gedachtenis gesteld zijn. Niet vanwege de waardigheid van onze persoon, maar vanwege de wonderlijke leidingen van Hem, Wiens wegen en gedachten toch altijd hoger zijn, dan de onze. En vraagt u ons, waarin dan het wonderlijke van de leidingen Gods in dit opzicht zo uitkomt? In hoofdzaken willen wij het u zeggen.

Vooreerst, dat ik, een man uit een afgelegen hoekje van het land, die daar jaren als vergeten burger geleefd had en voor het merendeel als afgescheiden van de buitenwereld, stil ons eigen bedrijf uitoefende, tot zulk een groot werk geroepen werd, nl. "de woorden des Heeren" uit te brengen tot in verre plaatsen van het land. Dat ik, slechts een geringe ontwikkeling genoten hebbende, evenals Jeremia, mij wel dadelijk wilde verschonen met: Ik kan niet spreken; niet zó spreken, als de tijd, die wij beleven, het vereist, maar evenwel op zeer wonderlijke wijze, hetwelk wij hier niet zullen verhalen, tot de bediening van Woord en Sacramenten zijn gebracht.

Nog menigmaal, als er een grote schare is opgekomen, om toe te luisteren, als wij voor hun aangezicht optreden, ontvalt ons Davids ontboezeming: „Wie ben ik, Heere, en wat is mijns vaders huis, dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt?" Dat wij als zodanig heden voor u staan, zonder het gedacht of gezocht te hebben ooit in deze streken de herdersstaf op te nemen, maar liever dachten, dat onze arbeid beperkt zou blijven tot het afgelegen Twente, waar wij ons zeer goed thuis voelden.

Ten andere. Hierin blijkt het wonder des Allerhoogsten in de zending van onze persoon tot u, dat wij, evenals Jeremia, een Goddelijke opdracht hebben, die ons

gedurig als met vernieuwde klem op de ziel gelegd wordt, om het gezicht van de amandelroede toch altijd in gedachtenis te houden, nl. dat de Heere gereed staat, om de hittigheid van Zijn gramschap over een zondig en afhoererend volk uit te storten. Dat er telkens weer een vernieuwde aandrang in onze ziel opkomt, ook als wij het om het onaangename van de boodschap zouden verzwijgen, om toch het volk het naderend wee aan te kondigen en de tekenen in het licht van Gods onfeilbaar Woord zoeken af te leiden, dat Hij, Die te komen staat, haastiglijk komen zal en niet vertoeven. Zeker staat hiermee dan in het nauwste verband, de zonden bloot te leggen en de zware tijden, die er zijn, met nadruk te verklaren, als zijnde de laatste dagen, waarvan de heilige bladen gewag maken.

Ten derde. Hoe wij nu ook naar deze streken gezonden zijn met dezelfde opdracht als Jeremia: "Gij dan, gord uw lendenen". Maak u reisvaardig, om ook dáár dezelfde boodschap te brengen; dezelfde weeën aan te kondigen; dezelfde roepstemmen uit te dragen. Wees wakker en vastberaden; spreek ook dáár van de twist, die de Heere heeft met Zijn volk. Protesteer ook dáár tegen de mode en de geest van de tijd; veroordeel dáár de wereldgelijkvormigheid; ontdek dáár de slaapziekte van de Kerk. Zeg, dat de roede gereed ligt, de maat van Gods gramschap vol is, ja overloopt, als een ziedende pot. Dring aan op wederkeren; zeg telkens: 'Het is wellicht de laatste boodschap. Ontdoe u van de hindernissen voor zulk een groot werk; wees eenvoudig en afgetrokken, ernstig en aanhoudend in het openbaren van het bevel Gods aan u. Maak de vloekrol open en ontrol de grote dreigementen Gods, die als samenpakkende onweerswolken dreigen los te barsten en stel die adem Gods voor als een overlopende beek, die tot de hals toe raakt.'

Waarde toehoorders! Het was ons opmerkelijk: we hebben deze tekst niet gezocht, maar aanstonds, toen wij de doorslag kregen om het beroep naar uw Gemeente aan te nemen, bepaalde de Heere ons bij deze woorden. Wij zeggen: het was ons opmerkelijk, ons met de woorden uit 2 Koningen 4 : 29 aan de Gemeente van Rijssen verbonden hebbende, dat de eerste zin dezelfde is als in deze woorden, nl.: "Gord uw lendenen", wat ons een aanwijzing was, dat wij hetzelfde werk te doen hadden en dezelfde boodschap te brengen hadden in uw midden, als tevoren in onze andere Gemeente.

Het gaf ons ook een indruk, dat we ons, evenals een krijgsman, tot een vernieuwde strijd hadden aan te gorden en al de beletselen moesten wegdoen. Wie weet dus, wat voor vijandschap wij nog zullen moeten doormaken; hoevelen zich aan ons eenvoudig woord zullen ergeren, onze prediking veroordelen en zwartgallig zullen noemen. Maar weet, u allen, die dit hoort, dat de Heere der heirscharen ons met zulk een last tot u gezonden heeft. Weet, als wij daaraan te kort doen of daar wat van achter houden, dat wij Zijn bevel overtreden en Zijn ongunst over ons zullen halen.

Ten vierde. Het is ons aangenaam te mogen spreken, laat het u aangenaam wezen te mogen horen alles wat de Heere gebiedt. Zijn er dus onder u van die wenende Baruch's en verlegen Ebed-Melech's, twijfel dan niet, of er zal voor u ook een boodschap van vertroosting, bemoediging, onderwijzing of opbeuring door al de oordelen zijn heengevlochten. Al wat de Heere gebiedt is de ganse weg der zaligheid, de volle raad Gods. Dat is de weg der Verlossing die in de nooit begonnen eeuwigheid ontworpen en in de tijd geopenbaard, vervuld en bevestigd in al de vaten der barmhartigheid, die de Heere van eeuwigheid daartoe had verordend. En is het nu waar, dat Hij sommigen van Zijn knechten een bijzondere opdracht geeft in het uitvoeren van hun bediening; de één bijzonder een Boanerges maakt, een zoon des

donders en de ander meer een Barnabas of zoon der vertroosting, toch hebben ze allen weer een gelijke opdracht, om niets achter te houden van de "volle raad Gods", maar ze hebben tot dit volk te zeggen: "Ziet, Ik stel voor ulieder aangezicht de weg des levens en de weg des doods". Zeker sluit dat in zich: De armen wordt het Evangelie verkondigd; de blijde boodschap, dat God verzoend is in Christus met de uitverkorenen in de wereld en nu vrede verkondigt u, die verre waart en die, die nabij waren, door het bloed van Christus.

De inhoud van die boodschap wensen wij in uw midden te openbaren, waarvoor wij de verzuchtingen van het volk inroepen, dat het de Heere believe de deur des Woords te openen, opdat wij die verborgenheid, die van alle eeuwen verborgen is geweest, mogen bekend maken. Denk dan hierbij, hoe nodig het is, dat u van al uw ijdel vertrouwen afgebracht wordt; al uw steunsels u moeten ontnomen worden; u uit al uw valse rustplaatsen wordt uitgedreven en van vat in vat ontledigd wordt, opdat er plaats kome voor die dierbare verzoening en de volkomen gerechtigheid van de gezegende Borg des Verbonds, Die alleen dáár komt, waar Hij werk kan vinden en Zijn gezegende weldaden kwijt kan.

Ten vijfde. Het is niet waarschijnlijk, maar zeker, dat op het brengen van een ontdekkende prediking, waarin de mensen worden uitgekleeft tot op de fundamenten en al hun werkheiligheid en wettische heiligmaking over boord moet, vijandschap volgt. Immers, de grote Meester was een smaad van mensen en veracht van het volk, juist daarom, dat Hij alles omver wierp, wat de mens in zijn dwaasheid bouwde.

Vergeleek Hij de Farizeeën en Schriftgeleerden bij witgepleisterde graven en zei Hij tot het volk: "Tenzij uw gerechtigheid overvloediger zij dan van hen, gij zult in het Koninkrijk Gods geenszins ingaan", het was geen wonder, dat zij riepen: Weg met Deze en laat ons Barabbas los. Deze weg van smaad en vervolging gingen de profeten van het Oude Testament en de apostelen en Leraars van het Nieuwe Testament, die op datzelfde fundament bouwden. Geen wonder, dat de mannen van Jeremia's woonplaats hem zo gram waren, dat Pashur zo verbitterd was en dat de koning de rol in het winterhuis liet verbranden. Uit dit alles kunt u opmaken, hoe nodig het voor een knecht is, die toch ook maar een mens is van gelijke bewegingen als zijn hoorders, dat de Heere hem aanmoedigt en zegt: "Wees niet verslagen voor hun aangezicht", enz. O, wat hebben wij toch nodig, dat de Heere onze rechter en linkerhand vat; dat wij de smaadheid van een mens toch niet vrezen en voor hun smaadredenen ons niet ontzetten.

Wat hebben wij nodig telkens met verse olie overgoten te worden om, als de vrienden zelfs bespotters worden, zoals bij Job, of het eigen volk ons wil stenigen, zoals bij David, ons in de Heere onze God te sterken en Zijn ongenoegen te vrezen. O, dat wij de eer van Zijn grote Naam toch boven alles voor ogen houden; daaraan heeft Hij het heil en de zaligheid van Zijn volk verbonden.

Zie, Geliefden, we hebben u dus in enkele hoofdtrekken onze komst tot u en onze arbeid onder u voorgehouden. Wat zou nu het werk van Jeremia en van ál de gezondenen van de Heere, die ook in onze droeve dagen maar als flauwe nachtpitjes hun voetstappen drukken, zeer vergemakkelijken en veraangenamen? Is het niet, dat zij, die dit hoorden, onder wier midden zij arbeidden, hun last en boodschap, als van Godswege gebracht, aannamen? O, hoe troostend zou het voor hen wezen, als zij, evenals Jona op zijn prediking, bekering en berouw konden waarnemen. Nog dierbaarder, als het ging zoals met Israël in Richteren 2, dat het volk een Bochim, een plaats des geweens, op de prediking innam. Is het niet droevig, als Jeremia in

hoofdstuk 6 tot Zijn grote Zender moet wederkeren en zeggen: "De blaasbalg is verbrand, het lood is van het vuur verteerd; tevergeefs heeft de smelter zo vlijtiglijk gesmolten, daar de bozen niet afgetrokken zijn"?

Wat nog hun taak zou kunnen vergemakkelijken is, dat ze niet de ene tijd hoog van hun voorgangers opgaven, als ze eens naar hun zin gepredikt hadden; hen dan in het aangezicht prezen, alsof zij het nu voor een keer eens goed gedaan hadden en op een andere tijd, als het volk onder Ezechiël, zich afkeren en zeggen:

"Is hij niet een verdichter van gelijkenissen?", maar dat zij de prediking opnemen en aannemen als de Goddelijke boodschap, zij het bestraffing of vertroosting, en daarin beluisteren, wat de Heere hun te zeggen heeft.

Wij hebben uw loftuiting niet nodig; ons eigen hart is een poel van vuile zonden, waaruit ook in het werk der bediening menigmaal de afgod van zelfverheffing te voorschijn komt. De Hosannaroepers vanbuiten schreeuwen het eerst en het meest: "Kruist hem", maar we hebben nodig uw gebeden bij de Heere en uw verdraagzaamheid met onze zwakheid en gebreken, uw medeleven in het werk der bediening, dat u zich meer toetst aan de gehoorde Waarheid, dan oordeelt over de Waarheid, die u verkondigd is.

Volk van God, u hebt een mens, een nietig mensenkind voor u staan, die niet beter weet, of de Heere heeft hem tot u gezonden. Is het niet opmerkelijk, dat wij zoveel roepingen van andere Gemeenten moesten afwijzen en juist de uwe opvolgen? Ach, hoereert met ons toch niet af, opdat de Heere toch Zijn Geest niet inhoudt of een boze geest zendt, zoals tussen Abimelech en de lieden van Sichem, zodat wij elkaar zouden verteren. Laat ons liever gezamenlijk en dagelijks de Heere aanlopen of het Hem believeen mocht eens duidelijk te doen uitkomen, dat Hij Zijn Woord door ons onder u wilde gebruiken.

Och, dat er nog paarden aan de gezegende kroon van Koning Jezus gehecht mochten worden; de zonde beteugeld en afgebroken, het volk gebouwd en bevestigd, gesterkt in het dierbaar geloof. Dat zij met een groot verlangen naar de dag van Christus mochten uitzien en als de reine Bruid alleen haar ogen mocht hebben op haar dierbare en waardige Man. Dan zou gewis onze verwachting ver overtroffen worden, maar de grote Naam van Koning Jezus eer en heerlijkheid ontvangen.

Eindigen wij met hetgeen, waar wij mee begonnen zijn: Wij zijn tot u gekomen en u hebt ons ontvangen in een toestand, dat onze beenderen verstrooid zijn aan de mond des grafs, gelijk of iemand op de aarde iets gekloofd of verdeeld had; doch op U zijn onze ogen, Heere, Heere ! Van U is onze verwachting en met die staf Gods in onze hand roepen wij met Micha: "Ik zal uit uitzien naar de Heere". AMEN

Psalm 121 : 1.

Toespraak tot de Kerkenraad.

Broeders Kerkenraad!

Voor zover wij kennis met elkaar maakten, moeten we dit getuigenis afleggen, dat u ons met achting en zelfopoffering tot nu toe behandeld hebt, zowel in het herwaarts helpen van ons en ons gezin, als in het ontvangen te dezer plaatse. Wij brengen u voor dat alles onze nederige dank. Geve de Heere, dat de nu reeds gelegde banden sterker, ja onverbrekkelijk mogen worden. Inzonderheid is er broederlijke liefde, eensgezindheid nodig in onze droeve dagen, die wij beleven. Waar liefde woont, gebiedt de Heere de zegen.

Geve de Heere veel gebedsbehoefte en dadelijke uitstorting daarvan voor en met elkaar. U hebt uw wens verkregen, een eigen Leraar ontvangen, maar hij is een zwak menskind; draag hem in zijn zwakheid; help hem, waar hij hulp nodig heeft. Help hem tegen de zonde en de geest van onze tijd waken, opdat hetgeen reeds kreupel is, niet verdraaid wordt, maar veel meer wordt genezen. Geve Hij ons een samenwonen als in onze vorige standplaats en wijsheid, geest en licht, om achter de Heere, als leerjongens Christi, samen dagelijkse oefeningen in het geestelijke leven te maken; het zou tot zegen zijn voor de Gemeente, tot eigen vertroosting, maar bovenal tot eer van Zijn grote Naam. AMEN

Ouderling Meeuwse dankt voor de erkentelijke woorden gericht tot de Kerkenraad en bidt Leraar en Gemeente Gods rijke zegen toe, en dat het in de vrucht eenmaal moge geopenbaard worden, dat hij als een zwak middel in Gods hand gebruikt mocht zijn tot opbouw van Sion, tot moed en troost voor Zijn arme volk, maar ook tot vermaning van onbekeerden, inzonderheid van de jeugd in onze donkere en veelbewogen dagen. Dat hij diegenen, die nu nog van verre staan, door de werking van God de Heilige Geest, een stapje nader moge brengen.

Hij verzoekt daarna de Gemeente hun Leraar staande toe te zingen Psalm 133 : 3 .

Toespraak tot de Consulntbevestiger in het morgenuur.

Waarde broeder in de bediening ! Daar de gewone gebruiken een weinig gewijzigd zijn met het oog op uw afwezigheid in de middag van deze dag, zo vinden wij het buiten de ons betamelijke bescheidenheid en verplichting, als wij niet met een enkel woord onze instemming met het gesproken woord en onze waardering voor uw werk lieten horen.

Hebben wij van pluimstrijkende woorden een afkeer, ook u begeert dit niet te horen. Eenvoudig danken wij u voor uw bereidwilligheid om herwaarts te komen, om ons in dit morgenuur in onze ambtelijke bediening alhier te bevestigen. Tevens voor de nuttige wenken voor ons persoonlijk en voor de Kerkenraad en de Gemeente, die wij in uw rede beluisterd hebben. Geve de Heere de betrachtning in een dagelijks aanklevend en biddend leven aan Zijn troon.

Wij vragen u verder uw medewerking, ook al is uw werk in ruimere zin thans overgekomen op ons, dat u, die, zij het niet in leeftijd, dan toch in ambtelijke bediening veel meer jaren telt, ons met nodige raad en voorlichting zult willen dienen, vooral in moeilijke gevallen. Wij vragen uw verdraagzaamheid en geduld met onze zwakheid en gebreken, ook bij mogelijk verschil van opvatting in voorkomende

zaken.

Gedenk ons in uw gebeden en zij onze samenleving in onze droeve dagen zó: gemeenschappelijk strijdende tegen de geest en de zonde van onze tijd; wij hebben zo nodig schouder aan schouder te staan. Zijn daartoe onze ogen tezamen op de grote Koning der Kerk, Die zegt: "Ik zal u nooit begeven, noch verlaten". Wij wensen u in uw persoonlijk, ambtelijk en huiselijk leven de voortdurende leidingen des Heiligen Geestes toe; de zegeningen Desgenen, Die in de Braambos woont, en eenmaal aan het einde van uw arbeid het loon van een getrouw dienstknecht. Dat zij zo !

3. ISRAËL EN DE VREEMDEN

OF HET KWAAD DER OLYMPIADE IN NEDERLAND
ZIJNDE de INHOUD VAN EEN PREDIKATIE OVER JESAJA 2: 6b
DOOR M. HOFMAN
PREDIKANT DER Geref. Gem. te KRABBENDIJK
GEDAAN TE KRABBENDIJK DE 20 MEI 1928
UITGEVER J. KRUIJSSE, BOEKHANDEL KRABBENDIJK
GEDRUKT TER DRUKKERIJ GEBRS. DE WAAL TEL. 19. MIDDELHARNIS

VOORWOORD

WAARDE LEZER

Van verschillende zijden is ons gedurig gevraagd, of wij de pen voor het publiek hadden neergelegd en welke reden wij daarvoor hadden, wijl onze werkjes een ruime afname onder ons volk hadden verkregen.

Och, vrienden, laat ons u in 't kort zeggen, dat wij de hedendaagse kritiek ook in 't minst niet vrezen of zou zulks reden geweest zijn voor ons zwijgen; van het gebrekvolle van onzen arbeid ZELF overtuigd, kunnen wij zelf ook alleen weten wat ons voorheen tot schrijven drong en zulks met vrijmoedigheid voor de Heere brengen. Maar laat ik U zeggen, dat mijn tegenwoordige Gemeente met de elf vacante Classe kerken, waar ik de laatste jaren ALLEEN voor sta, al mijn krachten en tijd vorderen, zodat er aan schrijven voor de pers niet viel te denken. Anderdeels overtuigd, dat de schriften onzer vaders en sommige van de tegenwoordigen tijd, onder ons volk nog in ere, ruimschoots in de nood voorzien in zoverre de nood daardoor te lenigen is heb ik mij stil gehouden; vertrouwende, dat onze vrienden de oorzaak daarvan genoegzaam zouden overnemen.

Evenwel waar wij voornemens waren een bepaalde predicatie te doen in onze Gemeente met het oog op de Olympische spelen in Nederland en in plaats van een vluchtig aanhalen in de gewone prediciën, een bijzondere ure daaraan te wijden, daarin zoekende de voetsporen onzer vaders te drukken: zo wel tegen bijzondere landszonden te waarschuwen als bijzondere weldaden en uitreddingen in 't openbaar met dankerkentenis te gedenken, zo besloten wij op verzoek van sommigen, dezelve predicatie door de druk onder het bereik van alle belangstellenden te brengen.

Niet om met deszelfs uitnemendheid te pronken, maar of het de Heere behagen mocht, dezelve naar Zijn wijze en vrijmachtige Raad nu of later nog dienstbaar te stellen aan Zijn eigen doeleinden tot, lof en prijs van Zijnen heerlijken Naam.

Ziedaar dan, mijne vrienden, en wie dezelve in handen mocht krijgen, te midden van dezen verdorven tijd gen eenvoudig woord van zulk een, die met het kleine overblijfsel uitziet naar de tijd, dat naar 't Woord Zijner toezegging de vervallen stenen van Juda uit het stof herbouwd worde en in onzen lande EER wone, waardoor alle eer de afgoden zoude onthouden worden en deszelfs namen uit de lande worden weggedaan.

Uw heilbiddende Vriend,
M. HOFMAN.
Krabbendijke, Mei 28.

ISRAEL AFGEHOEREERD MET DE VREEMDEN.

LEERREDE OVER JESAJA 2: 6b.

Voorz. Ps. 126:1 en Ps. 1:1.

Voorafpraak.

Waarde Toehoorders!

Opmerkelijk is het, dat onze schone Psalmbundel aanvangt met een zaligspreking van de man die niet wandelt in de raad der goddelozen, noch staat op de weg der zondaren, noch zit in het gestoelte der spotters. Aangeduid wordt in voormelden tekst, dat de goddelozen hier op aarde een raad of vergadering hebben, waar zij hun hoge plannen beraadslagen of ontwerpen, om ze straks gemakkelijker uit te kunnen voeren. Zulk een bedenken van listige aanslagen in verborgene plaatsen om boze plannen in elkaar te zetten, vinden wij in de samenkomst van Haman met zijne huisvrouw en door hem ontboden vrienden waar het moordplan tegen Mordechai werd beraamd. Een andere raad of samenkomst in de Vergadering der Joden met Judas in hun midden om een onschuldigen Jezus te doden. Een raad werd gehouden met meer dan veertig personen tegen Paulus, in welk samenzijn ze zwoeren niet te zullen eten of drinken, voor zij Paulus hadden omgebracht.

Zo zijn er raden der goddelozen om kwade praktijken te ontwerpen tegen de vromen. maar ook om zelf kwaad te doen, het hart in de zonde op te halen, ongerechtigheden op het leger te bedenken om het in het licht van de morgenstond te doen als het in de macht van hunlieder hand is. Een bedenken hoe zullen wij de dag van morgen maken als deze, ja groter, veel voortreffelijker in uitgieting van overdadigheid in zonde en schande.

Zo is er een weg der zondaren, waarop zij zich bewegen en voortgaan van zonde tot zonde, levende naar de wil van de Overste van de macht der lucht, des geestes, die nu werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid (Ef. 2:3); de zonde der eeuw in zijn wijden vorm en hoedanigheid zoekende te verspreiden en ingang te doen verkrijgen bij hun tijdgenoten. Een beeld wordt dan dikwijls opgericht, waar geheel Azië godsdienst aan moet bewijzen en waar men van wensen zou, dat als voor het Beeld in het dal Dura ieder een knieval zou doen.

Zo zijn er "gestoelten" der spotters, die in plaats van de Waren God hun vermaakgoden hebben opgericht, waar zij, ere bewijzende aan dezelve, de waren godsdienst met ál deszelfs belijdenis en volgelingen, hooghartig durven bespotten. En ofschoon zij hun heerlijkheid stellen in hun schande en aardse dingen bedenken, kunnen zij de zodanigen niet dragen, die niet meehelpen aan dezelve uitgieting der overdadigheid en durven zij de zodanigen lasteren.

Geen wonder als de zodanigen, al loopt het land over van zondige vermaken, waardoor het gaandeweg onreiner wordt, de zonde van andere volken, al zijn zij ook van Heidense oorsprong, nog binnen deszelfs grenzen zoeken te lokken en ruimschoots in hun midden te herbergen.

O, mijn Geliefden, wat zijn zij gelukzalig zouden wij met de Goddelijke uitspraak zeggen die niet in de raad der goddelozen zitten, noch staan op de weg der zondaren, noch zitten in het gestoelte der spotters.

Gelukzalig zijn zij, die zich niet alleen daarvan afzonderen, maar over 's lands diep verval rouw dragen, zoekende de oorzaak dieper dan een hoop speelzieke mensen daarvoor aansprakelijk te stellen, maar meer lettende op de oorsprong: het afwijken van der Vaderen God en het niet waken tegen die zonde, waardoor een land verdorven

wordt, zo wordt het tevens een persoonlijke zaak om bij het zien en waarnemen in zichzelf en het volk in het algemeen, hoe de kostelijke Sionskinderen zelf de aarden flessen gelijk zijn geworden en hun sieraad van hun is weggegaan, waardoor de wereld vrijheid verkrijgt om des te driester en vrijmoediger te zondigen.

Laat ons in deze ure, die voor zulk een doel in 't bijzonder is afgezonderd, dat nader beschouwen.

Zingen Ps. 106: 4.

Tekst Jesaja 2: 6b.

En aan de kinderen der vreemden tonen zij hun behagen.

Het Kapittel, dat voor ons ligt, behelst in de eerste vijf verzen een doorluchtige voorspelling van het Rijk van de Gezegenden Messias, die door de gelovigen van het O. T. met een vurig verlangen werd verbeid. Jesaja als Evangelist van het Oude Testament bij Goddelijke onderwijzing en de geest der profetie bijzonder in de toekomstige staat der Kerk geleid, handelt in vs. 1 over de laatste dagen of wel de laatste periode, n.l. de Nieuw Testamentische, waarachter geen andere openbaring meer te wachten was, maar als laatste tijdperk voor de voleindiging der eeuwen, de Berg van het Huis des Heeren zou vastgesteld worden op de top der bergen, enz.

De openbaring van de Christelijke godsdienst, onder de gezegende openbaring van Vorst Messias, zou vaster en zekerder staan dan een berg, onwankelbaarder dan de Oud Testamentische openbaring op de berg Sion; vaster in wezen en duurzaamheid, in orde en vastigheid als ooit de schaduwachtige bediening, die slechts de toekomstige zaken verbeeldde, gestaan had. Daarom, boven alle heuvelen van menselijk verstand en inbeelding verheven en zelf ten sieraad als een stad op een berg, te midden van al de aantijgingen van Satan en het wreed geweld der tegenpartijders, staan als een onoverwinlijke, die zege zou vieren over al de machten der duisternis. In heerlijke trekken de vastheid en onwankelbaarheid van de Kerk als het Sion God

s getekend hebbende, gaat de Profeet over om te handelen over het toevloeien van de heidenen tot dit Rijk. Vele volken zullen komen een grote menigte zal vergaderd worden de vruchtbare Jozef zal zijne ranken schieten over "den muur", die voorheen Jood en Heiden scheidde. Van de top der bergen af zal de grote verlossing in Christus gepredikt worden de vrede van Jeruzalem zal dan zijn als een rivier en haar gerechtigheid als de golven der zee.

O, gelukkige tijd, geliefden, als onder de afkondiging van vrede door het bloed des kruises de grootste zondaren, de wijdverwijderste heiden een open deur gepredikt wordt en zoals de Profeet verder verklaart de vijandschap tussen de volkeren in Christus zal ophouden, dat zij hun zwaarden tot spaden slaan en hun spiesen tot sikkelen.

Gelukkig, driewerf gelukkig, die bij geestelijke bevinding leert kennen de wapenen van vijandschap tegen God, de leer van vrije genade, de geopenbaarde weg der zaligheid neer te leggen, dezulken leggen ook de vijandschap tegen hun naasten af en leren geen krijg meer van liegen, lasteren en kwaad smeden tegen anderen, want in Hem, die de ware vrede is, wordt de vijandschap ten onder gebracht en vernietigd. Maar zie, welk een wending de Profeet neemt in zijn Profetie vanaf vers 6: "Gij hebt Uw volk het huis van Jakob verlaten", enz.

Mogelijk is het, zoals sommigen menen, dat de Profeet zinspeelt op de verwerping der Joden bij de oprichting der Evangeliekerk, maar liever willen wij aannemen, dat hij

door Gods Geest van de verhevene gedachte en gezichten van de gezegende tijd des Nieuwen Testaments naar de tegenwoordige tijd van Israël onder het diepe verval vervoerd wordt en dan een droeve vergelijking maken moet tussen beide.

Voorwaar een zeer droeve toestand, van God verlaten! Erger dan iets wat op de wereld ooit een mens gebeurd is, of nog gebeuren kan. Wel is waar dat wij dit verlaten niet moeten toepassen alsof de Heere Zijne Kerk verlaten had in de vollen zin en betekenis van het woord "verlaten".

O neen, Hij verlaat dan Zijne Kerk in eeuwigheid niet. Bergen mogen wijken en heuvelen wankelen. Zijne goedertierenheid zal toch in eeuwigheid van hen niet wijken. Maar wel op het volk in zijn geheel als natie is het inzonderheid hier van toepassing als de Heere na hun verwerping nooit zoals tevoren tot hen zou wederkeren. De Profeet geeft daarom de reden aan waarom de Heere hen verlaten zou in 't vervolg van ons tekstvers: Zij zijn vervuld met goddeloosheid meer dan het Oosten en zij zijn huichelaars gelijk de Filistijnen, waarin zeer zeker Israëls droef verval getekend en hun rijp worden voor de verlating te kennen gegeven wordt.

Laat ons nu nog het laatste gedeelte van dit versje onder biddend opzien om 's Heeren leiding met het oog op ons tegenwoordig samenzijn behandelen.

Laat ons op de volgende hoofdzaken letten en vragen

1. Waarin die vreemden zich van Israël onderscheidden.
2. Hoe die vreemden Israël behaagden.

1. Waarin die vreemden zich van Israël onderscheidden.

Wat onze eerste gedachte betreft, vinden wij hier een omschrijving van vreemden, die niet waren uit het zaad Jakobs, maar reeds sinds de Heere Zijn Verbond met Abram sloot, als zijnde buiten afzondering en verbondmaking, vreemdelingen waren van de godsopenbaring, die de Heere in de Oud Testamentische bedeling tot Israël beliefdde te beperken. Immers zinspeelt de Apostel Paulus daarop in Ef. 2, sprekende tot de bekeerde heidenen, dat zij te voren vreemdelingen waren van de verbonden der belofte. En ná hun bekering: "Zo zijt gij dan niet meer vreemdelingen en bijwoners, maar medeburgers der heiligen en huisgenoten Gods."

Had de Heere Zich nu Verbondsgewijze een volk afgezonderd, die in oorsprong niet beter waren dan anderen, die Hij voorbijging een volk waaronder Hij Zijn vuur- en haardstee gesticht had een volk, die Hij met uitnemende inzettingen, ja, Zijne inwoning onder hen onderscheidde die Hij Zijne knechten en diensten schonk en bovenal met de toezegging van het Zaad der belofte vereerde. Geen wonder, dat Hij nadrukkelijk eiste, dat het zaad Israëls zich afscheiden zou van alle vreemden. Dat zij zich niet met hen zouden vermengen, hun goden niet eren, hun gewoonten niet zouden navolgen.

Ja, met nadruk hen beval zich in de levensopenbaring als een afgezonderd volk te gedragen en de Hoge Wetgever en Zijn inzettingen tot hun vermaak en zielsgenoegen zouden stellen. Zijn Woord als richtsnoer van hun leven en vraagbaak voor al hun handelingen Zijne ingestelde diensten hun vermaak en de blijdschap des Heeren hun sterkte. De vreemde volkeren konden dan vanzelf niet anders voor hun zijn dan een valstrik, die, hoe meer zij zich met dezelve inlieten, de dag van hun ondergang voorbereidden en hun de gunst van hunnen God roofden.

En zouden wij nu een vluchtige blik werpen in de veelszins zo droeve historie van het oude bondsvolk, o, wat lezen we dan als op elke bladzijde de droeve feiten, die het afhoereren van Israël met de vreemden zo duidelijk aanwijzen en waardoor als gevolg

van hun afhoereren een verwoesting als een omkering over hun kwam door de vreemden. Jes. 1:8.

Let slechts op hun eerste tijden, toen zij pas uit Egypteland vertrokken waren, hoe de goden die vreemden hun zo zeer bekoorden, dat zij aan de berg die pas te voren door de tegenwoordigheid van Israëls God op denzelfden gedreund en gerookt had een kalf maakten, waarom zij jubelend uitriepen: *dit zijn Uw goden, o Israël, die U uit Egypteland opgevoerd hebben!* Zie op hun handelingen in de woestijn, dat Jehova hen verwijt door de Profeet Amos Cap. 5: 26: "Gij droegt de Tente Melech en Kijun Uw beelden, de ster Uws Gods die gij uzelf gemaakt had."

Slaat ze gade bij hun eerste inwonen in het land der belofte, hoe zij in de dagen der Richters de goden der vreemden boven de Heere verkoren en met de vreemden zich verzwagerden, doende naar de gruwelen der heidenen, die de Heere voor hun aangezicht verdreven had. O, hoe schandelijk droegen zij zich in het ijdel en goddeloos overnemen van het verbranden hunner zonen voor de afgod in het maken van hoogten, het planten van bossen, wat al naäpen was van de zondige gewoonten der vreemde volkeren, met wien ze zich verzwagerd hadden.

Doch laat ons dit niet uitbreiden, die in de heilige historiën maar een weinig thuis is, weet, hoe een reeks van feiten tot oneer van het Oude Bondsvolk door de heilige schrijvers is opgetekend.

Laat ons, zoals gij uit hetgeen reeds gezegd is, duidelijk op kunt maken, Nederlands veelszins zo bevoorrechte natie u als het tegenbeeld van Israël voorstellen. Dat, zo van de Allerhoogsten gezegende Volk, waaronder de Kruisbanier geplant is door Goddelijke beschikking na in en wegzinken in Antichristelijk bijgeloof, de Waarheid uit het nachtelijk duister te voorschijn gebracht en helder gezet op de kandelaar der kerke.

Nederland, wiens bodem is dronken geworden van het bloed van vele getuigen van Jezus, die hun leven niet lief hadden tot de dood toe. Dat land, waar de gedenktekenen nog in gedachtenis vereeuwigd staan van zoveel kennelijke uitreddingen Gods op de noodkreten van een zuchtend volk, die zich eindelijk van het Spaanse juk hebben vrijgevochten en geworden onder Gods hoede, een onafhankelijke Staat. Om van al het andere te zwijgen, hebben niet vele godvruchtige Leeraren de zo bestreden zuivere en ontdekkende Evangelieleer een reeks van jaren gepredikt, toen de Waarheid, die naar de godzaligheid is, door de Overheid beschermd werd en de formulieren van Enigheid als gesloten ringmuren de kerk omringden en versierden? En nu? Och, konden de godvruchtige, de voorgangers van het volk, zo burgerlijken als kerkelijke, die in het begin van Nederlands verval leefden en deszelfs ondergang als van verre zagen en voorspelden, konden zij hun ogen eens openen, ze zouden de vervulling van hun voorzeggingen aanschouwen en nochtans niet kunnen geloven, dat het verval zulk een hoogte bereiken zou. Maar hoe als de godvruchtige ouden zich zouden ontzetten hoe zal Hij, Wiens ogen zelfs de binnenkamers des harten doorwandelen, Zich niet wreken aan zulk een volk als dit is? Wordt het niet dagelijks op maatschappelijk, kerkelijk, ja, ook persoonlijk gebied bewaarheid, dat Hij de verlaters van Zijn Wet in het dorre doet wonen?

Doch laat ons van ons doel niet afdwalen. 't Is U bekend, dat wij een ure zouden wijden, ja met smart en rouw gadeslaan, aan de overdenking van een zonde, die reeds lang hoogtij vierde in Nederland, maar nu als met een vloedgolf deszelfs grenzen is binnengestroomd.

Wij bedoelen de reeds lang aangekondigde en in voorbereiding geweest zijnde Olym-

pische spelen.

Och, Geliefden, laat ons U zeggen, dat de kiem dezer zonde reeds jaren werkte, waardoor schandelijk de rustdagen werden ontheiligd en de kostelijke tijd verbeuzeld; lichamen verminkt, ja tot de dood gedoemd werden. Ik weet het, die zich met de naam "christelijk" in Nederland tooien, zonder ooit navolger van Christus geworden te zijn, weten hun sport te rechtvaardigen en Bijbelteksten bij te brengen voor de lichamelijke oefening, die wel tot weinig maar dan zeker nog tot wat nut is, om zo toch de Lands Diana te kunnen helpen vereren. Christelijke sport, Christelijke bioscoop, christelijke komedie.... hoe lang duurt het, of men kan ook Christelijk dansen, kaarten en drinken, zonder het minste hun religie of gemoederen te krenken.

Vandaar dat wij in het begin terugdeinsden voor een aparte ure voor de gruwel der "Olympische spelen in Nederland" als godsdienstsamenzijn af te zonderen. Wij dachten: 't is geen bijzonders: Spelen, feesten, jubileren is in Nederland aan de orde van de dag. 't Is alsof er nergens meer plaats voor is dan voor vrolijkheid en blijdschap.

Maar toen wij vernamen, welk een omvang dit goddeloos gedoe reeds verkregen had en welk een invloed het ook buiten onze hoofdstad gelden doet, en ook onze Generale Synode besloot een publiek getuigenis tegen het kwaad der Olympiade van uit de kerken te doen horen en getrouwelijk daartegen te waarschuwen, hebben wij tot zulk een ure besloten. En mag het waar wezen, dat wij hier in onze Zeeuwse dorpen en steden weinig of niets van dat grote roezemoes zullen waarnemen, zo betaamt het ons toch mede te dragen aan de algemenen toestand van ons volk en deszelfs nood, en onze verzuchtingen te brengen voor het aangezicht des Heeren.

En vragen wij nu wat is de Olympiade?

Och, Gemeente, wij zouden wel eerst mogen vragen wat ze niet is. Zij is noch in oorsprong, noch in hoedanigheid niet van God geen goddelijke instelling op het gezag der Schrift berustende geen nut is er derhalve in voor enig mens. Geen aanwijzing of verklaring brengt ze Nederland van de weg der zaligheid geen vermanen tot gehoorzaamheid en onderworpenheid aan Gods geboden geen vrede, geen heil, geen voorbereiding voor een naderende dood. Bezieet en weegt het van alle zijden, of er iets in is van God, iets tot nut en heil van de mensheid.

Vanzelf moet het dan komen van een andere zijde en zijn oorsprong hebben bij Satan, die de mens welke een zeker besef van zijn ongeluk en onvoldaanheid bij zich omdraagt door een listige kunstgreep wil laten springen, boksen, schermen, spelen, om zodoende óf spelende in de hel te vallen, of alle zwaarmoedigheid en gedachte aan de dood als rook te verdrijven.

Het woord Olympus, een berg in Thessalonië, betekent zoveel als godenzetel, wat wij hemel noemen zouden; vandaar dat het woord Olympisch., hemels betekent of hemelse spelen: dat waren dan plechtige openbare volksspelen (zo zij het noemen) of strijdoefeningen, welke uit het Oude Griekenland afkomstig zijn en die in het openbaar alle vier jaar gehouden werden.

Of hier de zo beruchte duëls uit herkomstig waren, laten wij in het midden, het lust ons niet de omvang of hoedanigheid van die spelen, die een oud heidens karakter dragen, nader te onderzoeken. Het zij ons genoeg, dat wij weten, dat het afstamt van zulke volkeren, die buiten de godsopenbaring leefden en zich vermaakten in de werken hunner handen, roemden op vermogen en krachten, zonder dat zij dien God, in Wiens hand hun leven en adem is, verheerlijkten.

En nu Geliefden, voor die heidense spelen zet nu Nederland de deur wijd, wijd open. Daarvoor is het: vreemden, kom binnen! Wij zullen huizen voor u slopen, wegen voor

u verbreden en verbeteren, plaats voor u gereed maken.

Schrikt, landgenoten! een Christennatie verwelkomt de goddeloosheden van die heidenen, die de Heere voormaals heeft laten wandelen in hun wegen, om de ijdelheid in te voeren binnen haar grenzen, aan welker uiterste einden voor nog geen veertien jaren de noodkreet van: Oorlog, oorlog! klonk. Onder welks gevolgen hoewel de Heere Nederland spaarde nog veel zuchtende is, dat als bange nasleep nog heden ten dage de schrikkelijke tonelen van dien tijd in herinnering brengen. Dat land, waar de stem van de bloedgetuigen nog voor het nageslacht getekend staan, verheidend zich met de vreemden, om hun oog pogen te verzadigen met de halsbrekende toeren van die mensen, die niet anders dan lof en ere van mensen zondig vermaak en ijdelheid als doelwit van hun ondernemingen hebben. Wie weet en zal zeggen, welke ijdele kunsten die vreemden invoeren zullen, die ons volk straks gretig zullen overnemen. Wie zal zeggen, hoeveel rustdagen schandelijk ontheilgd hoeveel geld nutteloos verspild hoeveel onheilen te wachten zijn en doden er vallen zullen. Dit is zeker, dat het ongenoegen Gods over Nederland zwaarder, de wolk Zijner oordelen zwarter en de tijd van hun ondergang daardoor verhaast zal worden. Wie weet welke vreemde volkeren haast onze grenzen zullen binnentrekken, niet om te boksen, te gekken en te spelen, maar met dodelijke oorlogswapenen, om degene, die nu de vreemden met opene armen ontvangen en voor de zonde plaats ruimen, in duizend angsten te jagen, zodat zij met Sions dochteren de noodkreet uitschreeuwen: *O wee mij nu, want mijn ziel is moede vanwege de doodslagers.*

2. Laat ons nu aan onze andere hoofdgedachte nog een korten tijd besteden en letten *hoe die vreemden Israël behaagden.*

Vanzelf moeten wij zoeken de bedoeling des Geestes in het rechte licht te stellen en niet een bepaalde Waarheid wringen om onze gevoelens dan beter te kunnen vertolken. Wij hebben dan wel te letten als Jehovah Zijn volk verwijt dat zij aan de kinderen der vreemden hun behagen toonden, dat Hij niet daardoor Zijn eigen Woord krachteloos maakt, wijl Hij bevolen had Ex. 23: 9 "Gij zult de Vreemdeling niet onderdrukken." En Lev. 19: 33 en 34 "Gij zult hen liefhebben als uzelf, want gij zijt vreemdelingen geweest in Egypteland."

Vele zijn daaromtrent de vermaningen des Heeren, zo in het Oude als N. Testament, opdat wij weten zouden dat Israël en ook Nederland geen uitnemendheid heeft bij andere volkeren, maar dat de Heere nadrukkelijk doelt: Soms op het verbroederen met de vreemdelingen, waardoor zij hun wegen leren en de Heere hunnen God vergeten. Dit was als Satans kunstgreep, met Israël aan Baal-Peor te doen koppelen opdat zij net zouden doen als dat volk etende de offerande Bals en Israëls jongelingen doen paren met de dochters der Midianieten. Dat was ook Salomons zonde, dat hij met liefde hing aan de vreemde vrouwen; de gevolgen waren dat zij hun goden meebrachten en als Salomo dat zag, zelf afgetrokken werd achter de af- en drekgoden van zijn vrouwen.

Soms legt de Heere er nadruk op, dat zij de vreemdelingen onder hen Zijn wegen zouden leren. Inwoner noch vreemdeling mocht werk doen op de Sabbat: Lev. 16: 29; Ex. 20: 10. Hoe kwalijk werd het Saul genomen, dat hij de Gibeoniten gedood had, welks zonde nog als bloedschuld aan zijn zaad gewroken werd, 2 Sam. 21: 1. Met het oog op dat alles is het zeker, dat Israël hier ten laste gelegd wordt dat de werken, de gewoonten, de afgodenkunsten, dus de zonden van de vreemden, hen behaagden.

Of de Geest nog doelt op een bijzondere gelegenheid of bijzonder volk willen wij niet onderzoeken, maar weten uit het eerste gedeelte van ons tekstvers dat het meer dan één volk was, welks gewoonten en zonden zij overgenomen hadden. Immers hij zegt,

dat zij vervuld waren met goddeloosheid meer dan de kinderen van het Oosten en dat zij huichelaars waren gelijk de Filistijnen. Waaruit blijkt, dat zij de duivelskunsten gekozen hadden boven de heerlijken dienst, die Jehovah onder hen had ingesteld; dat zij de godsdienst der Vaderen verwaarloosden en zich tot heidense fabelen begeven hadden de God van Ekron vroegen als zij in nood waren en zo de Heere hun God verloochenden en achter hun rug wierpen. Dat zij als hun vaderen in de woestijn aten en dronken en daarna opstonden om te spelen, waren ijdel, dartzel, wulps en goddeloos, gelijk de heidenen, wiens goden zij rookten en met wien zij zich verbroederden als waren zij kinderen van hetzelfde huisgezin.

Was het nu wonder, dat de Heere zulks mishagde met een groot mishagen? Kon Hij krachtens Zijne Goddelijke rechtvaardigheid wel anders dan de grimmigheid Zijns toorns over dat trouweloze volk uitstorten? O, wat kreeg Israël het bang, toen de Heere de vreemden over hen toeliet ze te plunderen, hun steden in het vuur te zetten, hun sterkten omver te werpen. ja hen zelfs in ballingschap naar de vreemde te voeren. Wat waren ze toen gedachtig aan de gewenste dingen in hun land, Klaagl. 1: 7, dat nu aan zijn Sabbatten een welgevallen had.

O Geliefden ! Zouden wij nogmaals een blik slaan naar onze hoofdstad of liever eerst naar onze Regering, die aan de kinderen dier vreemden hun behagen tonen, wier roeping het ware geweest hun komst voor zulke doeleinden te verbieden en niet boven al de zonden des lands nog dit daarboven toe te doen. De Heere verhoedde het, anders waren ze de vreemden met een groot Staatsoffer tegemoet gekomen om des te meer hen te verwelkomen, hen, die de reeds verdorven natie meer komen rijpen voor een gewisse ondergang. En mag er een enkele stem zich verheffen tegen zulke gruwelen, toch wordt de komst der vreemden in ons land niet gekeerd, maar door velen van de Overheden, zo land als plaatselijk, begunstigd.

O, als de Heere eens af zal rekenen met degenen die hier de zonde moesten helpen weren en verbieden en het niet deden. Zie, wat Hij deed met de hoofden des volks in Israël, Num. 25: 4. Hoe Hij Jerobeam aansprakelijk stelt voor Israëls kalverendienst, als die Israël deed zondigen. Wat gaan volkszonden gewoonlijk niet voor volksgerichten en hoe dreigt de Heere Israël, die de zonden der vreemde volkeren huldigde, de oordelen dier volken om met de verslagenen van het zwaard te liggen in de nederste delen der aarde. En schreit niet reeds de zonde der hoofdstad als ook der andere grote steden naar de Hemel? Niet dat het ten platten lande beter gesteld is. Och, het hart van alle kinderen der mensen is vol om kwaad te doen.

Maar 't is of in die hoofdplaatsen waar Godsverzaking en Revolutiegeest zo fel in de laatste jaren zijn doorgedrongen, die als 't ware poelen van goddeloosheid, ontucht en zedeloosheid binnen hun muren herbergen, waar het brandpunt der zonde huisvest, toch de plaats moet wezen, die als herberg dienen zal voor het vreemde gespuis, dat hun eer veranderd heeft in hetgeen geen god is.

O, die vogels van allerlei vleugel die mensen van allerlei spraak! Wat zal er een behagen wezen bij de duizenden toeschouwers in de uitvoeringen van hun lang voorbereide plannen wat zullen als op Belsazar maaltijd de stenen en houten goden geprezen worden, zonder aan dood, eeuwigheid en het naderende gericht te denken. Wat zullen van heinde en verre de mensen zich opmaken derwaarts, of verwachten ook hun komsten binnen hun muren om met heilbegeerige blikken te zien en zich te vermaken in de tegenwoordigheid dier vreemden.

En zal nu in en onder dat alles de Heere het nog gedogen en zwijgen? Zal Hij door liefelijke zonnestrallen nog verlichten en niet van de Hemel donderen over het volk in Nederland en hun bezoekers beide? Wie zal zeggen wat ons volk dreigt en wacht te

midden van hun ijdel en goddeloos vermaak? zo is de Heere de oude wereld en Sodom overvallen toen zij rijp waren voor het oordeel te midden van hun trouwen, ten huwelijk uitgeven, planten en bouwen. Zo heeft Hij de Feestvierders in Belsazars zalen verschrikt door de vingeren eens menschen hand op de kalk van de wand met een: "Gij zijt in weegschalen gewogen maar te licht bevonden!"

O, dat Nederland de dag zijner bezoeking nog bekende en nog ontwaakte uit de slaap en speelziekte, eer de grimmigheid des Heeren tegen hen ontwaakte en de ure Zijns oordeels over hen op 't onverwacht hen verschrikke.

Tussenzang Ps. 106.

TOEPASSING.

Ziedaar, geachte Toehoorders. U de woorden van onze tekst in 't kort met overbrenging op Nederlands toestand verklaard.

Laat ons nu nog overgaan om dezelve een weinig tot nuttig gebruik voor onszelf zoeken toe te passen.

Vooreerst mogen wij dan zoeken een blik te slaan in de gelederen van het kleine Overblijfsel in Nederland, die niet anders dan met innerlijk leedwezen 's lands diep verval aanzien. Maar laat ons u zeggen, volk van God, dat de Heere in anderen zin eenzelfde klaagtoon aanheft over Zijn Kerken als Hij zegt in Ezech. 16: 32: *O, die overspelige vrouw, zij neemt in plaats van haar man de vreemden aan.* Wat is er onder het volk zelf geen afhoereren met vreemden vreemde goden, die zij, noch hun vaders gekend hebben, waardoor beslag en ontzag rondom hen als geheel verdwijnt. O, wat is er een afhoereren met de pronk en modegod, waardoor zij haast van de kinderen der wereld niet zijn te onderscheiden. Dat modemonster, waar bijna alles aan opgeofferd wordt en wat telkens weer nieuw offers vraagt, ziet men rusteloos voortwoekeren in zulke huizen en bij zulke mensen herberg en gul onthaal vinden, waar men wat anders met recht van mocht verwachten.

En werpt dat monster alle eenvoud buiten, om in huis en aan de lichamen zelve voor zijn tooisel plaats te maken, geen wonder dat de zodanigen, al zijn ze kinderen Gods, al hun kracht en sieraad. verliezen hun binnenkamersleven kwijt raken en onder de verspreide grauwigheid, die op hen ligt, dikwijls zelf niet merken, dat ze ver vervoerd en vervreemd zijn van de eenvoudigheid, die in Christus is. Wat is er een opvoeden der kinderen voor de wereld, een streven en jagen naar fortuin en ere zonder de belangen der eeuwigheid, die wel loodzwaar op het harte der ouders liggen mochten, ook maar in 't minste te behartigen. De één maakt zich af zijne kinderen toch zelf niet te kunnen bekeren. Een ander, dat ze niet machtig zijn ze van straat en ijdelheid terug te houden wegens de sterke verleiding. Een ander kruipt achter: die en die en dat nog wel bekeerde mensen, die het ook doen.

Ach, waar zouden wij eindigen om de dwaze verschoningen te noemen, waarvan in de doopsbelofte geen enkel woord vervat is en die straks zullen blijken waardeloze papieren te zijn, die noch voor hen, noch voor hun kinderen enige verschoning zullen opleveren. En met dat alles zinkt het opkomend geslacht al dieper en dieper in het moeras van gehele wereldsgelijkvormigheid, zo niet in uitbrekende zonden weg, waardoor ze de teugels op de nek hunner begeerlijkheid leggen en voor kerk en maatschappij voorgoed onbruikbaar worden.

Hoe listig legt de duivel inzonderheid toe op het zaad der Kerk; zie Openb. 12. Hij vervolgt vrouw en kind beiden, dan met een stroom van zonden, dan met een vloed van dwalingen en ketterijen, maar dit wordt kennelijk bewezen, dat hij is afgekomen met groten toorn, wetende dat hij een kleinen tijd heeft. O, wat zal de goddeloze en

brooddronken eeuw met haar grootse Babelstichting als de Oogst der aarde is rijp geworden, toch verbaasd staan kijken als het teken van Christus wederkomst in de wolken des hemels zichtbaar worden zal. Die, nu met de schuddende aarde, vanwaar ons de geruchten uit verre plaatsen geworden en die als zoveel ontzaggelijke voortekenen van dien groten dag, waarin de benauwdheid der volken met twijfelmoedigheid in onze oren klinken die nu daarmee spotten of hun oren en ogen voor die tekenen sluiten, hoe zullen de kinderen der aarde, die hier niet anders dan aards vermaak gezocht en nagejaagd, hebben, dan met de aarde beven en vergaan. Hoe zouden wij ze met de Profeet nog toeroepen: Hoort gij doven en aanschouwt gij blinden om te zien, Jes. 42 18. O volk van God, zie toch vanwaar gij uitgevallen zijt en wees ijverig en bekeer u, Openb. 2: 5.

Zie toch nauwlettend op het diep verval onzer dagen, ook in de godsdienstige wereld rondom u. Op de roepers: *des Heeren Tempel ... zijn deze!* Op het missen van de kern der godzaligheid inwendig en vanzelf op de praktijk van buiten. Zie op het rusten in dode vormen, zorgeloos op doop en belijdenis voortwandelen, naar de ontzaggelijke eeuwigheid. Maar bovenal, zie op het wegtrekken en verbergen van de Geest Gods, zo duidelijk waarneembaar in de verdoofde liefde onder het volk van God in gescheiden en verdeeld te zijn door verschil van meningen of door kerkmuren verwijderd van elkander. Verdenkingen van elkander in plaats van terechtwijzingen haat in plaats van liefde.

O, hoe aandoenlijk roept de Profeet Jesaja Cap. 51:19. *Er is verwoesting en verbreking.... met wien zal ik u troosten.* En waar zien wij de waarachtige bekeringen? De zonen opstaan in plaats van de vaders volgens de belofte in Ps. 45: 17. Waar zijn de jonge strijders aan vaders knie en moeders schoot gekweekt?

Och, waar zouden wij onze klaagtonen eindigen, ware het niet, dat de Heere een klein overblijfsel gelaten had, wij waren al als Sodom geworden en Gomorra gelijk gemaakt geweest, Jes. 1:9. En ja, dat kleine overblijfsel dat te midden van de wolken der oordelen en het nachtelijk duister der zonde, waarmee het land hunner inwoning bevangen is, dikwijls de jammertoon aanheffen: *Wachter, wat is er van de nacht?*

Die veelszins de vloedgolf der Olympiade van binnen gevoelen in die dansende gedachten het op en neerspringen van de bewegingen van de mens der zonde en dikwijls niet weten, welke golf het ergste is: van buiten of van binnen. Die zich dagelijks leren kennen als een volk. dat tot alles in staat is, maar niet tot enig goed. Dikwijls wenen ze, omdat ze zo weinig hun hart mee kunnen krijgen in de geestelijke betrachtingen zo weinig op hebben met hun wettige Heere, die ze eens trouw beloofden en al hun liefde waardig schatten. Die nooit konden denken in de dagen hunner jeugd, toen ze Hem nawandelden in de grote woestijn in onbezaaid land, dat ze zo met de vreemde gasten vervoerd zouden kunnen worden en zoveel afgoden zouden herbergen. Zij zouden alleen om hun trouweloosheid voor eeuwig en rechtvaardig weggedaan kunnen worden. En nu een land vol zonden vol vreemde zondaren, die met opene armen ontvangen worden en een hart vol vreemden, die zij te voren niet kenden. Dezulken kunnen zich vóóraan stellen in de breuk, *als zijnde de Perez op wien de breuk is.*

De zodanigen zien niet uit de hoogte op anderen of 's lands verval en de breuk der Kerk als waren zij heiliger dan zij, maar roepen met de klaagprofeet: Onze zonden en onzer vaders ongerechtigheden maakten dat het is als te dezen dage. Laat ons de zodanigen met Jesaja Cap. 40 toeroepen: *Troost, troost, mijn volk, zal ulieder God zeggen.* Dat riep ook de Profeet te midden van aangekondigde oordelen in zeer verdorven tijd het kleine Overblijfsel toe, opdat zij weten zouden, dat de arme wereld ook de vormelijk godsdienstige wereld die de nood, de binnenkamers nood en het

kermen van dat volk niet kennen, ook geen deel hebben aan de vertroosting des Geestes, die voor hen in de Gezegenden Middelaar zijn opgelegd en verzekerd.

Uw strijd zal ééns en wellicht haastig vervuld wezen, omdat uw ongerechtigheid in de Middelaar des Verbonds verzoend en voor eeuwig uitgedelgd is. Een strijd tegen zonde, wereld en duivel, maar bovenal tegen zichzelf, dat lichaam der zonde en des doods, wat hen zo menigmaal de de bange klacht: Ik ellendig mens, al zuchtende doet slaken. Die strijd vervuld dat worstelpark ten einde een zondige wereld achterlaten een verdorven land *vaarwel zeggen* een lichaam der zonde ontvluchten de Kerk en de hunnen aan God overlaten en met Jozef zeggen: *God zal u gewisselijk bezoeken*.

Hier was de troost voorbijgaande en zeer gematigd vanwege de zwakheid des vleses en de inwonende zonde. Maar nu bij het vervullen van de strijd en het ingaan in de vreugde huns Heeren, zullen ze verzadiging van vreugde en eeuwigdurende vertroosting ontvangen als zij vervuld worden tot all de volheid Gods.

O, laat hier een strijder in aardse loopbaan een verderfelijke kroon en prijs ontvangen laat hun naam gepubliceerd, hun behendigheid bekend gemaakt, een dolle menigte in de handen klappen een volk zich verheugen in de komst van de vreemden. Maar als hier de vreemdeling van de aarde de poorten van vrede en licht zal binnengaan onder geluid der bazuinen en geleide van hemels gezelschap, zal zij de onverwelkelijke Kroon der heerlijkheid behalen en hun naam door hun Gezegend Hoofd en Heere voor de Vader en de Engelen uitgeroepen worden en de gezangen, vermengd met al de jubeltonen der Engelen, eeuwig dezelfde inhoud behelzen: *Gij zijt geslacht en hebt ons Gode gekocht met Uw bloed*.

O, die troost na troosteloze dagen na dagen, ja vele dagen van duisternis, strijd en beroering die vervulde strijd, waarin ze zo menigmaal vreesde om te komen, waarin ze gedurig moest onderliggen door eigen schuld, slapheid der handen, moedeloosheid en ongeloof die strijd, die vanwege deszelfs heftigheid, wijl het doodsvijanden waren, die hen bekampten, hen dikwijls vrezen deed het nooit te boven te komen die strijd vervuld. Nauwelijks kan de ziel hier in schemering en bestreden hope met een zwak geloof zich maar een greintje voorstellen van die heerlijkheid, die hen wacht. Maar ook een kleine en flauw blik daarvan doet ze de wereld onder de voet vertreden de zwarigheden trotseren en *getroost met het heilgend kruis naar dat erfgoed daar boven in 't Vaderlijk huis in blijde hope op dat eind van de krijg*, hun pelgrimsreis voortzetten,

O, bedrukte Sioniten, in donkere tijden, die wij beleven, zoekt nog te bidden voor de vrede van Jeruzalem nog anderen door vreze te behouden en de rok te haten, die van het vlees bevlekt is. Wij zijn hier verre van onze hoofdstad verwijderd, maar misschien woont gij, die dit leest, onder de reuk, vanwaar het gejoel straks in uw noren zal ruisen en de brandende vonken overwaaien zullen tot bij uw woning. O, zoekt dan anderen nog terug te houden, denkt om uw kinderen en nabestaanden, scheidt U af en raakt niet aan hetgeen onrein is. En zal het gekrijs uit het Dal Dura in uw noren klinken, bedenkt dan, dat Jehova dreigde, Hos. 2: 10: "Ik zal uw feesten in rouw en uw liederen in rouwklage veranderen".

Hebt dan medelijden met een joelende menigte, die als ze in dien staat sterven, haast voor eeuwig brullen zullen in het gezelschap der duivelen, waar de rook van de zwavelstroom in het eeuwigdurend Thofet en de duisternis dier spelonk als een zwarte schaduw voor eeuwig op hen rusten zal. Gedenkt dan uit welchen nood en dood gij verlost zijt uit uw ijdele wandeling; en met welke duren prijs gij gekocht zijt in Wiens kracht gij nog dagelijks voor afval bewaard wordt. U, die niets onderscheidt van de zodanigen, maar als leen "kind der vreemde" van nature tot een medeburger der heiligen en huisgenoot Gods gesteld zijt.

Bedenkt dan ook, dat de steeds dieper wegzinkende natie door eiken en haageiken nog ondersteund moet worden; opdat de Heere niet verder en geheel wegtrekke dat onder de dreigende onweerswolken die naar het einde aller dingen wijzen, de uitverkorenen nog toegebracht moeten worden en de Kerk tot groei en wasdom kome. voor welks uitvoering de Grote Hoge priester zorg dragen zal, zoolang tot alles gerijpt is, dat Hij volgens de belofte van Zijnen Vader aan Hem gedaan, Ps. 110:1, 2, van de Middelaarstroon de Rechterstoel beklimmen zal. En ziet gij alles daarvoor rijpen, wel wees dan die dienstknechten en dienstmaagden gelijk, die op hun Heere wachtten, opdat, als Hij komt en klopt, gij Hem terstond moogt opendoen. *Zalig is die dienstknecht, welke zijn Heer als Hij komt zal wakende vinden.* AMEN.

4. HET GEKLANK KENNEN

Predicatie over Psalm 89 : 16, gedaan ter gelegenheid van de ingebruikname van het Kerkgebouw der Gereformeerde Gemeente Krabbendijke, alsmede verschillende toespraken.

Voorzang : Psalm 84 : 1

Lezen : Psalm 89 : 1 - 30

Zingen : Psalm 122 : 3

Voorafspraak.

Waarde Gemeente!

Zo is dan het plechtige uur aangebroken, dal wij elkaar in ons nieuwe kerkgebouw mogen ontmoeten, teneinde daar onze eerste godsdienstoefening te houden. Reeds lang zag u met ons verlangend uit naar dit uur en de gespannen verwachtingen werden meer geprikkeld, als wij de winter zagen naderen; immers, het heugde ons nog, dat menig kerkganger vorige winter rillend van kou huiswaarts keerde en vooral toen wij onze kerkbanken gedeeltelijk zagen vertrekken, was het gebouw voor de godsdienstoefening niet meer geschikt.

Maar thans, als wij elkaar begroeten in dit gebouw en wij de blijdschap en vergenoegdheid op uw gezichten lezen en ons in het welslagen van deze grote onderneming mogen verheugen, moeten wij vooraf en in de eerste plaats elkaar wijzen, aan de hand van ons opgezongen Psalmvers, tot welk doel dit gebouw verrezen is. Immers, zien wij in het rond welke schone gebouwen verrijzen, welke kunstwerken en sieraden daar aangebracht zijn, hoeveel duizenden mensen zich opmaken om dezelve te zoeken, dan vragen wij onwillekeurig: Welk doel hebben de gebouwen en de mensen, die derwaarts gaan om dezelve te bezoeken? Wat geschiedt er "binnen de muren" van die gebouwen? Kalk, hout en stenen, kunstwerken en schoonheid zijn och immers niet het doel? Nee toch! Binnen de muren van het ene gebouw zitten de mensen tot laat in de nacht de toneelspelen te bewonderen of het uithalen van halsbrekende toeren te aanschouwen van hen, die zichzelf verkochten aan zonde en satan, om de mensen in legio te blinddoeken en hen al lachende naar hun eeuwige ondergang te voeren. Anderen slijten "binnen de muren" van schone gebouwen de kostelijke tijd met dansen, kaartspelen, drinken, enz.

Onze droeve tijd schijnt als verzonken in het heilloos moeras, om de mensen op te vrolijken en al dansende ter hel te doen varen. Wij zullen niet voortvaren zulke plaatsen te beschrijven, waar door satans kunstgrepen de verborgenheid der ongerechtigheid gewrocht wordt. Evenmin zullen wij u leiden naar zoveel schone gebouwen, die men kerken noemt, binnen welke muren de God van boven verzaakt wordt of een halve of een verwaterde waarheid gebracht wordt, maar willen u liever de gestalte van Israëls zanger, door de dichter vertolkt, als doel van onze samenkomsten voorhouden en dat is: Binnen uw muren zal wonen: liefde, vrede met enigheid.

Een Gemeente door liefde samengesnoerd. Liefde Gods is de grondslag, waaruit de Gemeente van Christus geworden is en de hechte grondslag, waarop zij rust en staat. Van zulk een liefde tot de gevallen mens te getuigen en te horen, zulk een volk te beschrijven, dat het voorwerp van die eeuwige liefde Gods door aanneming tot kinderen geworden is, de verklaring en openbaring van die liefde Gods in de Zoon van

Zijn eeuwig welbehagen uit te dragen, ziet, dat is het doel, waartoe dit gebouw moest verrijzen. Daarom wenden wij ons tot een volk, dat het meer, ja eindeloos meer interesseert wat er "binnen de muren" gedaan en verkondigd wordt, dan de gehele romp of buitenkant, die maar als beschutting voor regen en wind moet dienen.

Wij roepen u toe, volk des Heeren: Met diezelfde bediening, met diezelfde leer zijn wij verhuisd naar een ander gebouw, met dezelfde Bijbel, dezelfde sacramenten, dezelfde ambtsdragers, ja dezelfde prediking als voorheen en o, dat dezelfde God in ons midden optrekke en met Zijn dierbare Geest onze samenkomsten vervulle; dan zal vrede in onze vesting en welvaren in ons gebouw zijn, ja, dan zal "binnen onze muren" liefde, vrede met enigheid wonen.

Zingen Psalm 42 : 1.

Tekst: Psalm 89 : 16:

"Welgelukzalig is het volk, hetwelk het geklank kent; o Heere! zij zullen in het licht Uws aanschijns wandelen".

Onze tekstpsalm draagt het opschrift: Een onderwijzing van Ethan, de Ezrahiet. De geschillen, die de uitleggers hebben of Ethan één van Israëls zangers geweest is, of dat de psalm op de melodie van een lied van Ethan gezet is, daarmee laten wij ons niet in. De kostelijke inhoud, door ingeven des Heiligen Geestes in de mond van de dichter gelegd, biedt stof genoeg om deszelfs uitnemendheid te bewonderen, waarin Davids persoon, huis en koningschap als type of voorbeeld van de gezegende Messias in Zijn regering en bediening ons wordt voorgesteld. Immers, reeds in het 4e en 5e vers vinden wij de kostelijke zinspeling op de Verwachting en Hope Israëls in Davids roeping en uitverkiezing voorgesteld: "Ik heb een verbond gemaakt met Mijn uitverkorene; Ik heb Mijn knecht David gezworen: Ik zal uw zaad tot in eeuwigheid bevestigen, en uw troon opbouwen van geslacht tot geslacht. Sela".

Daarover zouden de hemelen Zijn wonderwerken en getrouwheid loven en daarvan wordt gesproken in de Gemeente der heiligen, vers 6. Wie zal in de hemel of op de aarde van dat grote verlossingsplan en de uitvoering daarvan niet gewagen, dat Hij Zijn Koning over de berg Zijner heiligheid gezalft heeft?

Geen wonder dat de Profeet in onze tekst de gelukzaligheid van dat Israël Gods bezingt die, als zij die zoete Evangelieprediking in de Gemeente beluisteren, het geklank kennen. Wij zullen letten op:

- 1. De inhoud van die klanken;***
- 2. Het kennen van die klanken;***
- 3. Het beleven van die klanken.***

Met de klanken waarop de Psalmist in onze tekst zinspeelt, doelt hij wellicht op de plechtigheden, die Jehovah, nadat Hij Israël uit Egypte opgevoerd had en hen in de woestijn als een welgeordend leger samenstelde, als inzetting en recht geschonken had. Immers, het maken van de zilveren trompetten, Numeri 10 : 1 - 10, waardoor het samenroepen van de legers vergemakkelijkt werd, was Gods eigen instelling onder hen. Zij moesten dan nauwkeurig opletten hoeveel stoten er gegeven werden op de trompet; welke legers er op bepaalde klanken op moesten trekken. Bijzondere klanken werden gegeven als ze in nood waren; de priester moest dan blazen met gebroken klanken.

Wellicht doelt Biléam hierop in Numeri 23 : 21, als hij zegt: "t Geklank des Konings is bij hem". Israël hoorde nog die klanken bij hun offeranden en bij hun feesten, zie Psalm 81. Zij hadden het teken van Gods tegenwoordigheid in de oorlogen en keerden soms terug met harpen en luiten naar het huis des Heeren, als zij de overwinning op hun vijanden behaald hadden.

Maar niet het minst hoorde het Israël Gods de klanken op die grote dag, het vijftigste jaar genoemd, het jubeljaar; dan ging de bazuin des geklanks door al de landpalen Israëls van het ene tot het andere einde, om heraut en aankondiger te zijn van vrede, blijdschap en losmaking der banden van alle ellendigen, door schuld verkochten en gevangenen.

O blijde dag, als ze dat geklank hoorden, als symbool van vrede, en naderende vrijheid. Maar genoeg toch; onze tijd is beperkt. Voor het uitbrengen en horen van die Evangelieklanken, waaraan de Heere Zijn sacramenten verbonden heeft, is deze plaats u voorbereid. O, bedenk toch, dat geen plaats of gelegenheid, geen mond om te spreken, ooit in het rijk der duivelen gegeven is.

Wars van die Naam en van dat middel, zijn ze aan eeuwige verharding overgegeven en wachten slechts op het "oordeel des groten dags, tot welke tijd zij met eeuwige banden onder de duisternis zijn bewaard".

Geen plaats of middel is evenmin in het rijk der verdoemden om nog tot bekering te roepen; die zoete klanken hoorden zij "in de tijd hunner bezoeking" op aarde, maar nu horen zij, als onder het loeien van de orkanen der eeuwigheid, die schrikkelijke klanken: Gij hebt de raad Gods tegen uzelf verworpen.

O geliefden, konden wij u de eindeloze waarde en grootheid, de wijde omvatting, ja, de eeuwigheid (Openbaringen 14) van dat dierbare Evangelie voor ogen stellen, maar wij voelen, al hadden wij een tong der geleerden, ja een engelentong, wij zouden nog maar een stipje van die wijdte en breedte van Gods liefde, in het Evangelie geopenbaard, kunnen uitdrukken.

Let in hoofdzaak maar hierop: Het dierbaar Evangelie, dat in Gods hart was van eeuwigheid, die gedachte Gods is een daad geworden en sinds de uitvoering van dat raadsplan Gods in de volheid des tijds tot volle openbaring kwam, hielden de omwonden en omzwachtelde klanken der ceremoniële bedeling op; de parel was nu uit de schelp tevoorschijn gekomen, het Kind geboren. Dat straks door lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid het ganse rantsoen voor de Kerk zou opbrengen.

Nu vloeien die zoete klanken als een 'blijde boodschap' tot de bedrukte zielen, die geen kwadrantpenning voor hun hemelhoge en hemelgerende schuld kunnen betalen: Het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt van alle zonden. O, die klanken voor het bedrukt gemoed; die zoete boodschap van heil en zaligheid voor de bedrukte, door onweder voortgedrevene en ongetrooste zielen, zijn als zoveel goede tijdingen uit een ver land, ja als koud water op een dorstige ziel.

Maar laat ons nu ten 2e nagaan, hoe de dichter dat volk tekent, nl.: *Zij kennen het geklank.*

Gewis, als wij de terugspeling op Israëls feesten, hun jubeljaar of gereedmaken tot de strijd voor ogen houden, valt er aanstonds licht op zulk een woord: Israël kende het geklank; ze verstonden wat het betekende. Ze zeiden: Dat doen onze priesters of de aanvoerders van ons leger.

Ze maakten zich gereed, als ze de bewuste stoten op de trompetten waarnamen als de legers, die tegen het Noorden, Oosten, Zuiden of Westen waren, moesten optrekken. Ze schikten zich tot blijdschap en zielevreugd of tot ootmoed en vernedering, al naar dat het bazuin- of trompetgeschal hun oren klonk op de verschillende tijden en bij de

bijzondere gelegenheden, waarin zij op de waarneming van die klanken hadden te letten.

Maar och, vrienden, ook die plechtigheden, die onder de Oud-Testamentische schaduwen gerekend werden, zijn met de tijd van het Nieuwe Testament afgeschaft en in het Wezen der zaak opgelost. Voor u en ons zal het er op aankomen of wij het geklank kennen. Wisten onder het Oude Testament de vreemde volken niet wat die stoot of dat alarm voor Israël betekende, voorwaar, er zijn behalve degenen, die buiten de Christelijke godsdienst leven en duizenden, die in Anti-christelijke dwalingen verzonken liggen, een massa belijders van de zuivere Evangelieleer, die helaas onder degenen die "het geklank kennen" niet gerekend mogen worden. De apostel zegt, dat ons Evangelie bedekt is in degenen, die verloren gaan, in welken de god dezer eeuw de zinnen verblind heeft.

O, dat "kennen" van de letter der belijdenis; dat opgaan met de Gemeente naar de plaats der samenkomst; dat toestemmen van 's mensen verdorvenheid, zonder ooit zaligmakende kennis daarvan te hebben opgedaan. Hoe verschrikkelijk zal het toch wezen in zulk een staat te sterven en de God der Waarheid als een vertoornd Rechter te ontmoeten! O, genadeloze belijders, wat zal het horen van die klanken, de arbeid aan uw ziel verricht, het bidden van Christus' wege toch tegen u getuigen in die grote dag, als u met alle geslachten der aarde voor die ontzaglijke Rechterstoel zult gedagvaard worden en wat zullen inzonderheid de dagen en jaren, dat u onder de bestraling van dat zoete Evangelielicht wandelde, tegen u getuigen. Mogen wij u voor de eerste keer van deze plaats toeroepen: Haast u toch om uws levens wil, wie weet of het de eerste en de laatste keer niet is, dat u in dit gebouw die zoete klanken van het dierbaar Evangelie beluisteren mag.

Het mocht de eerste en de beste keer eens wezen; uw ziel mocht ingewonnen worden voor de dierbaarheid en algenoegzaamheid van Koning Jezus, waarmee Hij u tracht te lokken en te overreden om de wapens aan Zijn voeten te werpen en Hem alsnog als Koning en Heere te erkennen.

Toch zal er een volk op aarde blijven bestaan en zijn ze door 's Heeren neerbuigende goedheid nog onder ons, van wie wij geloven mogen, dat zij voor het eerst kennen. Wellicht herinnert u zich de tijd, dat voor het eerst dat geklank in uw oren kwam en u bedeesd omzag naar de tijd, die achter u lag, waarin u toen te zien kreeg, dat u al die tijd die roepstemmen verwaarloosd en in de wind geslagen had.

Nee volk, u kon toen niet geloven, dat uw oren geopend werden en u nu de stem des Zoons Gods in Zijn eeuwig Woord en deszelfs klanken hoorde, maar het was in die tijd bij velen als een donderstem in hun oren, een veroordelen, een dreigen hoorde u als in elke klank, die u tegenkwam uit Zijn eeuwig Woord. Een bekennen en belijden, dat u het gericht en de eeuwige verdoemenis waardig was en verdiend had; een kloppen op de heup en een slaan op de borst brachten de klanken in u teweeg; een kermen: Gena, o God; een beven voor Zijn Woord ging met dat alles gepaard en schoon onbewust voor uzelf, had u toch die God, van Wie die klanken kwamen, leren kennen uw oren waren daarvoor in beginsel geopend en daarom kende u de klanken zelf ook, als zijnde de woorden des levendigen Gods.

Maar ziet nu, waarde hoorders, al deed de Heere het niet om hun kermen en verootmoediging, maar alleen om Zijns Zelfs en groten Naams wil, zij leerden toch andere klanken beluisteren, nl. toen zij uit- en afgewerkt waren met al hun wettische werken, kwamen de lieflijke klanken in hun oren, dat de eeuwige God een weg van de stilte der nooit begonnen eeuwigheid had uitgedacht; een andere weg dan zij met hun verbetering ooit hadden kunnen bekomen; een weg, waarin al Zijn deugden en volmaaktheden opgeluisterd en verheerlijkt konden worden en met behoud van Zijn

heilig recht de schuldige, gans ontblote zondaar, uit genade zalig kon worden. O, wat vloeiden die zoete klanken als zalige heilstijdingen in hun ziel; nog zalig te kunnen worden, met God verzoend te kunnen worden! Duizendmaal zouden ze een elk rondom hen toeroepen, dat ze toch tot Jezus zouden lopen, de moed niet zouden opgeven, zouden aanhouden in hun verzuchtingen. De ruimte, die zij zien in zulk een zalige weg, door zulk een heerlijk middel, is voor hun zielsoog wijder dan het Oosten van het Westen verwijderd is. Maar geen wonder, dat zulk een volk, zolang zij in dit aardse jammerdal leven, altijd nodig heeft onder het bereik van die klanken te blijven. Belieft het de Heere met Zijn volk door te werken, dan hebben zij nodig door de klanken van Zijn Woord gedurig aan hun gemis ontdekt te worden. Daarom horen zij dan eens vertroostende, dan onderwijzende, dan weer beschamende of ontdekkende klanken. Maar hoe dierbaar zijn die klanken nu hun ziel geworden, immers, ze horen in die klanken van Zijn eeuwig Woord hun toestanden verklaard, hun zwaarigheden worden opgelost, de raadselen van hun ziel verklaard. Dikwijls horen zij van de kansel verklaren, wat hun in die week wedervoer of zaken, die niemand dan de Heere en hun ziel bekend waren, worden blootgelegd door en in de klanken des Evangelies. Hoe dierbaar, hoe onmisbaar die klanken voor dat volk dan ook zijn, blijkt uit hun gebondenheid aan de dienst des Heeren. Als anderen uitvluchten zoeken, zijn zij tegenwoordig; als anderen slapen, zitten zij met gespannen aandacht te luisteren; als anderen dit en dat in de kerk zagen, weten zij van niets, noch van het druk gepraat, dat dikwijls na de godsdienstoefening buiten gehoord wordt. In die klanken is het voedsel voor hun ziel, de onderwijzing van hun geest gelegen en liever zouden ze al de genoegens en de schatten der wereld ontberen, dan die zoete klanken missen. Zeker zijn er nog - schoon in onze dagen weinig - van 's Heeren kinderen, die bij de verdere ontdekking uit Jezus' mond, door het Woord, de verzegeling van hun kindschap mochten verkrijgen en door de Geest der aanneming tot kinderen: "Abba, Vader", roepen. Hoe zoet dan de klanken bij de gevoelige en bewuste overname voor dat volk worden, als hun schuldige ziel in Jezus' bloed gewassen en als een reine maagd tot de Vader teruggebracht en Die weergegeven wordt, kan alleen doorleefd worden, waar in zulke tijden en ervaringen meer is te bewonderen en te aanbidden, dan te spreken. Maar daar wordt het met recht een jubeljaar voor dat volk en geeft de "bazuin des geklanks" hun een gewisse verzekering, dat ze evenals, ja duizendmaal meer dan het verarmde Israël, al het verloren goed in Adam terug ontvangen en dat met een zalige verzekering, dat ze nu nooit meer daaruit kunnen vallen en nu God hun Vader en Jezus hun oudste Broeder mogen noemen. Volk des Heeren, wie u ook bent, hier bent u maar in hope zalig, maar haast zult u de laatste klanken in deze uw staat uit Jezus' mond horen: "Bij Mij van de Libanon af, o Bruid, kom bij Mij!" Dan zal uw ziel zich eeuwig mogen verheugen, om in de reien der verlostten uw stem te paren en te wachten op het laatste bazuingeschal, als uw tot stof wedergekeerd lichaam op Zijn Woord uit het graf verrijzen zal, om met uw ziel eeuwig het loflied aan te heffen over de vrije gunst, die eeuwig Hem bewoog.

3. Dat volk wordt in onze tekst ten 3e welgelukzalig genoemd.

Ja toch! Gelukkig volk; zalig, welgelukzalig is het volk, hetwelk liet geklank kent. Zij kennen meer dan de wereldling, meer dan de belijder zonder genade; zij verstaan de klanken van het Woord, als uit des Heeren mond, Die daarin tot hun ziel spreekt. En daarin zijn zij zalig, ja welgelukzalig boven al de kenners en filters van de letters van het Woord; zalig, ja welgelukzalig boven degenen, die het Woord aannemen en - zo ze zeggen - God op Zijn Woord geloven, zonder ooit Zijn stem gehoord of Zijn gedaante gezien te hebben. Ze zijn zalig, ja welgelukzalig boven Ie roepers: "Des Heeren

tempel zijn deze".

Zalig zijn ze, omdat ze zalig gemaakt zijn uit Zijn genade, door de verlossing die in Christus Jezus is. Ze zijn welgelukzalig, want ze zijn en worden opgevoerd tot een eeuwige geluksstaat, waarin geen satan of wereld ze ooit kan stoten, ja geen poorten der Iel ze ooit zullen overweldigen. Een geluksstaat, die in zijn volle ontplooiing eerst na de dood, hun als een uit genade geschonken goed zal ten deel vallen, maar waarvan ze ook in de tijd de zalige eerstelingen mogen proeven en smaken.

Voorwaar, een heerlijk slot volgt nog aan de tekst: "*O Heere, zij zullen in het licht Uws aanschijns wandelen*".

Geen wonder, dat de apostel uitroept: "In Welken, nl. Christus, ons de grootste en dierbaarste beloften geschonken zijn". En de Psalmddichter zegt:

*Hun zal een schat van zegeningen,
In Hem ten erfdeel zijn.*

Zij, die dat geklank kennen, zullen in het licht Zijns aanschijns wandelen. Niet in het licht van hun bekering of ontmoetingen, maar in het licht, dat van Zijn aanschijn straalt, dat hun verstand verlicht, om God te kennen in Zijn algenoegzaamheid, zichzelf in hun vloekwaardigheid en Jezus in Zijn dierbaarheid. Dat licht, waardoor de verborgen schuilhoeken van hun hart ontdekt en hun dwaasheden aan de dag worden gelegd; dat hun door het Woord, als van het aangezicht Gods in Christus, beschijnt en hun zo wordt als een licht, schijnende in een duistere plaats, totdat de dag aanlicht en de Morgenster opgaat in hun harten.

Zij zullen in het licht Zijns aanschijns wandelen, dat is: zij zullen er in voortgaan, als een looper of wandelaar, die een doel heeft, een plaats, waarheen hij loopt. Het zegt evenwel geenszins, dat het volk van God zoveel voor zichzelf merkbare vorderingen maakt. O nee, dikwijls het tegendeel. Maar de Geest wil ons leren, dat de gangen, die in het Woord Gods vastgemaakt worden, door het licht Zijns aanschijns bestraald worden en o, dan houdt het volk, uit kracht van onkunde, het licht soms voor de duisternis en de duisternis voor het licht.

Als de gevoelige genade soms wijkt en zij door het geloof moeten leven, dat houden ze dikwijls voor duisternis, terwijl de eeuwige Ontfermer dan doende is, om ze door de Noordenwind te zuiveren of te keuren in de smeltkroes der ellende. Soms geselt Hij ze, als een kind, dat Hij aanneemt uit zuivere liefde, hetzij door uitwendige of inwendige verlatingen en toch, als Zijn aanschijn licht werpt op het Woord en in hun verstand, dan zien zij, dat, hoezeer zij daartegen soms gemurmureerd hebben, zij de voetstappen van de Bijbelse schapen voor zich hebben, die op de bergen en in de spelonken gedood hebben, opdat de liefde Gods tot hen, in de oprechtheid en standvastigheid van hun geloof tot openbaring zou komen.

O, hoe smartelijk doet het hen soms aan, als zij hetgeen zij voor licht houden, moeten derven, maar hoe zien ze dikwijls van achteren, in het licht van het eeuwig Woord, dat hun zaligheid alleen gewaarborgd en verzekerd ligt in Hem, Die het waarachtige Licht zelf is en gans geen duisternis is in Hem.

Laat ons slechts met enkele trekken met de overdachte waarheid tot onszelf inkeren.

Waarde toehoorders! Hebt u uit de genoemde zaken verstaan, dat het volk gelukkig is, dat het geklank kent? Dan hebben wij recht te vragen: Wat onderscheidt ons van anderen, die zulke klanken, die zuivere Evangelieklanken, nooit horen? Denk aan zoveel heidenen, Joden, Mohammedanen en onder de Christenbevolking aan Rooms en van anderen, die onder een verwaterde leer geboren en gekweekt zijn. Wat

onderscheidt u dan, gemeente van Krabbendijke, dat u van rustdag tot rustdag onder het gehoor van die klanken, zij het uit de levende mond of uit de schriften van onze vaders, u mag bevinden? Wat onderscheidt u van onze vaders, die verjaagd en verdreven werden en bij wie de vergaderingen verstoord werden? Ja, wat onderscheidt u, dat u een plaats van samenkomst mag betrekken, die aan al de begeerten voldoet; waar u ruim, gemakkelijk en nochtans eenvoudig uw plekje binnen deszelfs wanden, voor het eerst mag innemen? Is de Heere niet waardig daarvoor geëerd te worden? En al is het gebouw maar bijzaak - de waarheid, die binnen de wanden van het gebouw gebracht wordt, blijft hoofdzaak - nochtans mogen wij op hoge prijs stellen, dat wij een plaats voor de vergadering der Gemeente mochten betrekken, die aan al de eisen voldoet.

Voor onszelf is het een wonder; nooit hadden wij gedacht dit in uw midden te beleven, waar wij met een zwak lichaam tot u van de Heere gezonden waren, dat wij thans bijna het zesde jaar uit, in uw midden naar een zoveel groter en deugdelijker gebouw met u mogen overgaan. Een overvloed van werkzaamheden omringt ons telkens van alle zijden: een grote classis, die wij alleen moeten dienen in de laatste jaren en nog geeft de Heere zoveel, ja veel meer krachten, dat toen wij onze arbeid in uw midden aanvaardden.

Nooit kunnen wij de grote Naam des Heeren naar waarde verheerlijken voor al die grote daden en wonderen aan ons beweren.

Maar vergun ons, Gemeente van Krabbendijke, dat wij bij deze gelegenheid u de grote vraag stellen: Wat hebben de gehoorde klanken van Gods eeuwig getuigenis ooit op u uitgewerkt? Behoort u tot degenen, waarvan de Heere tot Ezechiël zei: "Gij zijt hen als een lied der minne, als één, die schoon van stomme is; daarom horen zij uw woorden, maar zij doen ze niet"?

U bedenke toch, als u voortgaat uw oor te verzwaren en uw nek te verharderen, dat dan ook deze eerste prediking in deze plaats tegen u getuigen zal. Daarom spreken wij biddende de wens uit, dat binnen de wanden van dit gebouw de pijlen van 's Allerhoogsten boog nog gericht mogen worden op het hart van Zijn vijanden. Dat wij de noodkreten hier nog beluisteren mogen: Hoe wordt mijn arme ziel gered.

Dat binnen de wanden van deze Tent de Psalmen ter ere van Isaëls grote Koning mogen opgaan en de juichtonen van de Kerk gehoord mogen worden:

*Gij hebt, o Heer', in 't dood'lijkst tijdsgericht
Mijn ziel gered, mijn tranen willen drogen.*

Dat de Heere daartoe believe Zijn dierbare Geest over ons uit te storten, de Waarheid voor ons te ontsluiten, opdat wij naar het hart van Jeruzalem mogen spreken; opdat hetgeen kreupel is, niet verdraaid worde, maar de struikelende knieën nog mogen vastgesteld worden en de lammeren van Koning Jezus geweid.

Dat het opkomende geslacht, onder die zuivere bediening gekweekt, aan die leer en het volk moge gebonden worden en het zaad der Gemeente de betekende zaak van de doop, nl. de afwassing der zonden door Jezus' bloed, moge deelachtig worden en dat van dat alles de grote en driemaal heilige Naam van Jehovah de eer, lof en aanbidding moge ontvangen. Amen.

Zingen: Psalm 89 : 7

TOESPRAKEN

Edelachtbare Heer Burgemeester en College van Wethouders.

Uw tegenwoordigheid wordt door de Kerkenraad zeer gewaardeerd. Wij hopen, dat Uw tegenwoordigheid als plaatselijke Overheid wortelt in de blijdschap van meerdere openbaring der aloude en beproefde Waarheid in Uw plaats.

Met vrijmoedigheid getuigen wij, dat de belijders en belevers van die Waarheid het sieraad en steunsel van een plaats zijn, waarom ze op Uw bescherming en bevordering menen recht te hebben.

Voor Uw medewerking tot welslagen van onze pogingen, zeggen wij U ootmoedig dank. Wij hopen als voorgangers en leden Uw gemeente niet te ontsieren, maar voor het leven der Koningin, der Overheden en hun kinderen te bidden en wensen, dat U als Dienares Gods met ons strijden zult voor het geloof, dat eenmaal de heiligen overgeleverd is.

Volgens onze gewoonte zullen wij maar sober zijn in bedanken en toespraken, overtuigd, dat niemand op mensenverafgoding gesteld is.

Vooreerst wenden wij ons tot de heren Gebr. van Boven.

Waarde heren! Namens Kerkenraad, Commissie en Gemeente brengen wij u onze dank voor de nette en prompte uitvoering van ons kerkgebouw. Het geheel mag met recht een kunststuk genoemd worden. Zwaar was de taak, die op uw schouders rustte als architecten en aannemers. Maar mocht u soms op moeilijkheden gestuit zijn, die bij de uitvoering van grote werken dikwijls niet achterwege blijven, al de zwaarigheden zijn echter overwonnen en voorbij, zodat u thans het kerkgebouw en, zo gehoopt wordt binnen korte tijd met de pastorie, het gehele werk mag opleveren.

Van harte hopen wij, dat nog andere Gemeenten het voorbeeld van Krabbendijke mogen volgen en daarbij het te dezer plaatse door u opgeleverde kerkgebouw, dat van alle zijden bezien mag worden, ten voorbeeld zullen nemen. Maar bovenal, dat uzelf als levende stenen aan het Godsgebouw gelegd mag worden, opdat bij uw arbeid voor de Gemeenten, bovenal uw ziel dat gezegende profijt mag wegdragen, dat u onder dat volk gerekend wordt, dat het geklank kent.

Geachte medebroeders Bouwcommissie.

Wij brengen u, mede namens Kerkenraad en Gemeente, onze hartelijke dank. Veel werd dikwijls van uw tijd en krachten gevraagd, tot het helpen regelen van vele belangen betreffende dit grote werk. Onvermoeid hebt u meegewerkt, om de zaak te helpen bevorderen en tot het welslagen van de onderneming van de Kerkenraad te geraken. Wij bidden u toe, dat uw loon volkomen zij van de Heere; dat Hij u geve die zegen, die voor hen, die trouwelijk aan het huis des Heeren arbeiden, is weggelegd en bovenal, dat de vrucht van de bediening in deze plaats uw zielen ten goede mag komen en de Evangelieklanken in dit gebouw voor het eerst of bij vernieuwing uw zielen tot zaligheid gedijen.

Timmerlieden, metselaars, schilders en wie meer gearbeid hebben aan dit gebouw, het heeft ons verheugd, dat maar weinig wanklanken zijn gehoord; over het algemeen mag er tevredenheid wezen over arbeid en gedrag. De Heere doe over al het zondige genadiglijk verzoening en geve, dat u niet alleen dient om kerken te bouwen en te sieren, maar dat u in het huis des Heeren geplant mag worden, en dat het u zal gegeven worden te groeien in de voorhoven onzes Gods.

In het bijzonder verdient de heer A. J. Kruijssen Azn. een woord van dank voor zijn keurig schilderswerk.

Ook de heer G. M. Snijders, de opzichter, hartelijk dank namens Kerkenraad en Gemeente. Uw gelaten karakter maakte het mogelijk vele moeilijkheden te

overwinnen. Dat u ook die klanken, waarvan wij spraken, mag leren kennen, is onze wens.

Heer Suttorp, aanbrenger van het licht. De Kerkenraad is over uw werk ten hoogste tevreden. In alle hoeken der Kerk, zowel boven als beneden, is het licht. De aangebrachte lampen en schijnwerpers zijn op nette en eenvoudige wijze aangebracht.

Wij wensen u van harte, als aanbrenger van kunstlicht - hier op aarde onmisbaar - de zegen van dat volk, dat het geklank kent en in het licht Zijns aanschijns wandelt.

Vriend Nieuwenhuize. Namens Kerkenraad, Commissie en Gemeente nog onze dank voor het terrein, waarop thans de gebouwen staan en het overige, dat voor tuin is aangelegd. De stand is uitnemend door uw medewerking geslaagd. Uit de gunning wensen wij u, met uw vrouw en kind, de zegeningen van de ware Kerk, niet bestaande in stenen gebouwen, maar gelegd te zijn op het ware geestelijke fundament Jezus Christus, als levende stenen.

Weleerwaarde Broeder Kersten, wij danken u, mede namens Kerkenraad en Commissie, voor uw tegenwoordigheid. Tevens voor uw medewerking en advies, om moeilijkheden te overwinnen; voor uw leiding bij de regeling der zitplaatsen enz. U bent 'net ons getuige in deze Gemeente van grote moeilijkheden, ook reeds lang vóór mijn tegenwoordigheid door u, als consulent van Krabbendijke, ondervonden.

Thans mag u getuige zijn van de bevordering der Gemeente en haar intrek zien nemen in dit kerkgebouw. Overtuigd, dat u daarin met ons verheugd bent, bidden wij u de zegen en gunst des Heeren van harte toe, zowel in uw persoonlijk leven, als ook in uw maatschappelijk en ambtelijk werk.

Broeder Verhagen. Hartelijk dank voor uw tegenwoordigheid en belangstelling. Dat uw Gemeente de reeds aanwezige plannen met een gunstige uitkomst bekroond mag zien en wij spoedig uitgenodigd worden bij het ingebruiknemen van uw kerkgebouw. Dat verder onder ons een broederlijke geest ademe en de Heere u in persoon, huis en ambt Zijn onmisbare zegen verlene.

Van Ds. Vreugdenhil ontvingen wij bericht, dat Z. Eerw. verhinderd was, evenals van Ds. Neerbos en Ds. Barth.

Broeders Kerkenraad.

Wij wensen u geluk met uw gebouwen. Heere heeft uw arbeid gekroond. U hebt in het nieuwe kerkgebouw uw plaatsen ingenomen. Van harte hopen we, dat uw ambtelijke arbeid voortdure in dit gebouw en u de vruchten op de bediening in hetzelfde mag aanschouwen.

De Heere beware u voor een ledigstaande kansel en geve u genade, om in uw ambtelijke arbeid de geestelijke bloei en vruchtbaarheid, alsmede uitbreiding en standvastigheid der Gemeente, te aanschouwen. Hij binde ons samen in broederlijke zin, opdat wij bij de vele moeilijkheden, in een grote Gemeente als deze, door liefde samengesnoerd, aan de eeuwige Waarheid gebonden, onze arbeid mogen voortzetten.

Gemeente van Krabbendijke.

Het is voor u een blijde dag. In de rechte zin, met dank aan de Heere, mag u trots zijn op uw gebouw. Zie in het rond welke Gemeente - in ons Kerkverband - zich in zo'n gebouw mag verheugen. Gemeente, wij hebben met u meegewerkt met al onze krachten, ook als het soms donker was. De eeuwigheid zal het verklaren, wat wij tot het welslagen van deze grote onderneming deden; we zullen dat hier niet in het openbaar vertellen. Wij brengen u allen, die ons de taak hielpen verlichten, onze dank. Veel werd er soms van u gevraagd: rijden, sjouwen, schuren, financiële offers, maar

vergeet daarbij nooit: Het is uw Kerk, Gemeente! U deed het niet voor ons, maar voor uzelf als vergaderplaats der Gemeente.

En nu, uw Kerk is er gekomen - jammer dat wij het zeggen moeten - trots de tegenstand van sommigen. Er bleven er, die hun medewerking onthielden. Allen dan, die meewerkten, Zangvereniging, Catechisanten, onze dank. U zult ervaren niets vergeefs voor de dienst des Heeren gedaan te hebben en nog is er veel, zeer veel nodig. De Heere zegene deze plaats van samenkomst voor uw huizen en harten.

Broeders Kerkenraden en belangstellenden van elders!

Dank voor uw tegenwoordigheid en belangstelling. De Heere geve, waar wij nu al haast zes jaren onder u mochten arbeiden, dat ons samenwonen in classicaal verband in Zijn gunst en tot eer Zijns Naams en ons aller opbouwning strekke.

En zo beëindigen wij deze plechtigheid met de bede van de apostel in uw midden te leggen: De God nu des Vredes, Die de grote Herder der schapen door het bloed des eeuwigen Testaments uit de doden heeft wedergebracht, Dezelve volmake, bevestig, versterk en fundere ulieden. Hem zij de heerlijkheid, beide nu en in de dag der eeuwigheid. Amen.

Tenslotte geven wij een kort historisch overzicht.

Aanvankelijk werd op verschillende plaatsen vergaderd. Zo in een schuur te Gawege, waar de predikanten Ledeboer en Budding en oefenaar van Dijke de vergaderingen leidden. In 1851 werd een kerkje gebouwd. Bij onderhandse akte is dit kerkje 5 augustus 1861 eigendom geworden van Pieter Bruinzeel, Jan: Blok jr. en J. Blok Azn. Tot 2 juli 1895 bleef het hun gemeenschappelijk eigendom. Zij hebben het toen aan de Gemeente geschonken. Ds. L. Boone was toen oefenaar te Krabbendijke. B. Meeuwse, J. Zeevaart, beiden als ouderlingen, P. Kruijssen, J. Sonke en J. Blok als diakenen. Van Koningin Emma werd machtiging verkregen tot aanvaarden van die schenking.

De kerk van 1851 werd tweemaal vergroot. In 1903 (8 december) werd een stukje grond gekocht van Jac. Welleman, groot 5,23 A.

In 1911 werd een nieuwe kerk gebouwd.

7 april 1876 berichtte de Minister van Justitie, volgens de wet van 10 september 1853 (Stsbl. No. 102), dat de regering kennis genomen had van het bestaan der Gereformeerde Gemeente Krabbendijke.

De Minister van Justitie bevestigde dit feit nogmaals op 15 februari 1886. In het archief is een afschrift aanwezig van de bepalingen betreffende de inrichting en het bestuur der Gemeente, getekend door de Secretaris-Generaal bij het Departement van Justitie, gedateerd 29 november 1875.

De Kerkenraad was toen als volgt samengesteld: Ds. van Dijke, leraar; Job. Lobbezoo, Joh. de Kok en K. Verspuy van Rietschoten als ouderlingen en D. Blok en Jac. Butijn als diakenen.

Van deze bepalingen is voorts nog een verzegeld afschrift van de Minister van Justitie, gedateerd 28 December 1894.

Zo is de Gemeente van Krabbendijke, die, wat haar geestelijk karakter betreft, op de grondslagen staat van de leer der vaders, op het Eeuwig getuigenis gegrond, zijnde uit de akte van is. Ledeboer geboren en in 1907 met de Gemeenten onder het Kruis, onder de naam van Gereformeerde Gemeenten in Nederland, tot openbaring gekomen en thans tot een grote Gemeente aaneengesloten, die op de 1e januari van dit jaar, ruim 1300 leden dooptelden, aan veel strijd onderhevig geweest. Veel stormen

gingen over haar hoofd, maar "in de druk gegroeid" staat zij als, een bevoorrecht volk thans met eigen leraar en groot kerkgebouw nog, tot spijt van velen. Mocht het zijn tot in late nageslachten tot lof en prijs van 's Heeren grote Naam.

Na het zingen van Psalm 133 : 3 sprak **Ds. A. Verhagen van Middelburg** het volgende:

Geliefde Gemeente van Krabbendijke!

Daar wij ook door uw Kerkenraad werden uitgenodigd, om in dit voor u zo plechtige en verblijdende uur tegenwoordig te zijn, was het ons niet mogelijk dat vriendelijk verzoek af te wijzen.

Ik wil dan beginnen in de eerste plaats dank te brengen voor de woorden van Ds. Hofman tot mij gesproken en sluit mij geheel aan bij de wens door hem uitgesproken, dat ook de Gemeente van Middelburg spoedig haar nieuwe kerkgebouw in gebruik zal mogen nemen.

Mij richtende tot u, Gemeente, is dit uur voor uw kerkelijk leven een uur

1. van vele herinneringen.

Hoeveel jaren is in het voormalige kerkgebouw de waarheid Gods zuiver door des Heeren knechten gepredikt. Hoe menige boodschap heeft de Heere u daar laten horen en ongetwijfeld, hoe menigmaal kwam Hij daar Zijn Woord tot een zegen te stellen. Aan uiterlijke groei en wasdom heeft het u niet ontbroken, anders was dit nieuwe kerkgebouw nooit verrezen. Hoe mocht u de handen ineenslaan en kwam u uw offers geven voor des Heeren zaak en huis. En daar er niets op aarde, en vooral ook voor de zaak des Heeren, zonder strijd gepaard gaat, zo hebt u nu het ogenblik beleefd, dat door uw eigen leraar, voor het eerst in het nieuwe kerkgebouw, het Woord des Heeren bediend werd. Hoe prachtig ziet alles er uitwendig uit. Ook wij brengen vanaf deze plaats hulde aan de Gebr. van Boven voor het prachtig stuk werk, dat door hen werd afgeleverd. Keurig is alles in orde; wij zouden haast zeggen: "Daar ontbreekt niets aan", hoewel het werk door mensen verricht, ten allen tijde onvolmaakt zal blijken te zijn.

2. Een uur van waarachtig gebed.

Voelde ook Mozes behoefte aan des Heeren persoonlijke tegenwoordigheid, waardoor alleen zijn hart kon gerust gesteld worden, laat zulk een behoefte ook bij u aanwezig zijn. Dan pas gaat het goed, als de Heere Zijn tegenwoordigheid schenkt.

De Gebr. van Boven mochten een kerkgebouw maken, maar zij kunnen geen "bedehuis" maken. Dat wordt alleen ervaren, als de Heere Zijn volk in Zijn huis door Zijn Geest bidden doet. Als Mozes maar wist, dat 's Heeren tegenwoordigheid hem geschonken werd, dan sprak hij niet over de moeilijkheden van de weg, nee, dan zag hij er met God alleen een doorkomen aan. Die God, Die krachtens Zijn eeuwige bondstrouw Zijn gunstvolk niet begeven, noch verlaten zal. Was de wolkkolom en vuurkolom daar dan niet een sprekend bewijs van?

Elke dag zagen zij haar, elke nacht werd het leger door haar verlicht. En al heeft de wolk- en vuurkolom hen veertig jaar geleid, er was in haar geen vermindering te bespeuren. Zo ook zal de Heere Zijn volk geleiden tot aan en tot over de dood. Alleen om Zijn onbezweken trouw.

Dat dan dit huis, Gemeente van Krabbendijke, voor u een bedehuis mocht zijn of worden. Dat binnen deze muren het Woord, door uw leraar gebracht, die vruchten mocht afwerpen, opdat u, die nog van God vervreemd daarheen leeft, de tollenaarsbede mocht leren slaken. O, al was het dan maar voor één, dan was alle moeite heerlijk beloond. Dan zal dit Godshuis een onvergetelijke plaats voor de zodanigen

blijven.

Hier, waar zij overtuigd Werden van zonden, gerechtigheid en oordeel. Hier, waar zij hun eerste leven als met hete tranen zullen bewenen. Hier zal hun ook gepredikt worden het rijke Evangelie: "Zie, het Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt". Hier zal dan ook blijdschap genoten worden, als met de vrouw, die de verloren penning, na een lang en moeitevol zoeken, vond.

Dat ook binnen deze muren de raadselen van uw hart, volk des Heeren, door middel van de bediening des Woords en der sacramenten, mochten ontraadseld worden en u dat onderwijs bekomen mocht, dat u wel arm in uzelf, maar rijk in Christus maakt. Ja, dat u alles verliezen mocht, om die Christus door het geloof e aanschouwen, om in Hem gebouwd en gegrond te mogen worden. En dat ook binnen deze muren uit de fles der Goddelijke vertroosting menige teug u mocht toegediend worden, opdat u verheugd werd hier in des Heeren bedehuis. Dat hier gebeden werd om de vrede van Jeruzalem, opdat twist en wrok verdwijnen en u als schapen binnen deze muren geweid mocht worden op de vette en grazige weide van Gods Woord en Heilige Sacramenten. Dat u uw Koning hier menigmaal ontmoeten mocht en u, als uit Zijn eigen mond, mocht horen: "In de wereld zult gij verdrukking hebben, maar hebt goede moed; Ik heb de wereld overwonnen".

Dat u ook hier biddende elkanders lasten dragen mocht en alzo de wet van Christus mocht vervullen. Leert bidden, dat nimmer binnen deze muren een andere waarheid gebracht wordt, dan die gebracht is en wordt, opdat dood en leven, vloek en zegen, hier tot in lengte van jaren gepredikt worden zal.

De Heere geve u te bidden voor Zijn dienaar, onze medebroeder, dat hij onverhinderd Gods Woord binnen deze muren uitdragen mocht, de tijd, die de Heere hem nog laten zal in uw midden. Mocht zijn woord voor u en uw kinderen tot een zegen zijn of worden en dat ulieden bewaard mogen worden, levende onder de zuivere verkondiging van Gods Woord, overgegeven te worden aan het oordeel der verharding, opdat de arbeid, die in dit Godshuis aan u ten koste gelegd zal worden, niet tegen u getuige, maar dat het u ter zaligheid dienen moge.

Ik voel een behoefte in mijn hart, om u, Leraar en Kerkenraad, in dit zo gewichtvolle uur, des Heeren onmisbare zegen toe te bidden. Geve Hij u verstand met Goddelijk licht bestraald, om deze grote gemeente te leiden en te weiden. Hoe zwaar kan menigmaal die arbeid zijn; hoe moedbenemend, als wij letten op zoveel zaken, die zich gedurig voordoen in het kerkelijk leven. Storte de Heere Zijn genade en Geest rijkelijk in u uit, opdat u als zwakke dienaren, de kracht van uw Meester mocht ondervinden. Geen nood, Christus houdt Zijn Kerk ook in uw gemeente in stand. Laat dat uw troost en sterkte zijn, opdat uw arbeid niet ijdel zijn zal in de Heere. Wij eindigen, u verzoekende te zingen Psalm 81 : 12.

Hierna hield **Ds. Kersten van Rotterdam** de volgende toespraak:

Gemeente van Krabbendijke!

Een bijzondere plechtigheid heeft ons deze avond hier samengebracht. Gemeente van Krabbendijke, u mocht uw nieuwe kerkgebouw in gebruik nemen. Gaarne heb ik de uitnodiging aangenomen, om bij de opening tegenwoordig te zijn. Het verheugt Hm gelegenheid te vinden, om met u dit zo heuglijk uur samen t zijn. Van harte wens ik uw leraar, uw kerkenraad, u allen geluk mei een zo degelijk gebouw, als hier is tot stand gebracht en zonder dat enig ongeval plaatsvond. Ik wist het uit ervaring, dm de Gebr. M. en P. van Boven geen moeite zouden ontzien, o in aan eenvoud, deugdelijkheid te paren.

De Heere schenke uw leraar kracht naar lichaam en ziel, om vele jaren onder u Zijn Woord te brengen. Aan het uiterlijke hange onze ziel niet. De waarde van dit gebouw - er is reeds op gewezen - ligt alleen hierin, dat het dient tot de prediking van de zuivere leer der zaligheid. Leven en dood, zegen en vloek, worden u voorgehouden. Want beter zou het zijn in een schaphenhok om het Woord Gods, dan in een kerk van goud, waar de leer der Waarheid wordt verloochend. Die verloochening is zo ontzettend groot in onze dagen. In die verloochening wordt bevestigd het woord van de Apostel, dat het Evangelie niet is naar de mens. De prediking, dat de zondaar zalig wordt om niet, krenkt de hoogmoed van ons hart en verwekt de bitterste tegenstand in de mens. Die prediking stelt eigen gerechtigheid als een wegwerpelijk kleed en verklaart de inschrijving in de registers van doopleden en belijdende leden ener kerk, ongenoegzaam tot zaligheid. "Voorwaar, voorwaar zeg Ik u", zo sprak de Heere Jezus, "tenzij iemand wederomgeboren worde, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien".

Gods Woord acht de wijsheid der wereld dwaasheid voor God. Met één pennestreek vaagt dat Woord de grote koppen der wereld weg. Wat zijn Schopenhauer en Hartmann en Goethe en zovelen meer, voor wie de wereld zich in het stof werpt? Zij zijn vergaan en hun werken met hen. Maar het Woord Gods, dat hun werken voor leugen en bedrog verklaart, bestaat in der eeuwigheid. Door de dwaasheid der prediking wil God zaligmaken, die geloven.

Het is u ook deze avond door uw leraar voorgehouden. Des Vaders eeuwig welbehagen alleen redt van het verderf, in Christus Jezus, door de Heilige Geest. Met het houweel van het eeuwig Evangelie houwt God zondaren uit de steenrots, met de spade graaft Hij uit de bornput. Zo komt God aan Zijn eer en de zondaar, die op het diepst vernederd wordt, vindt de zaligheid. Daarom wordt het Evangelie, waartegen wij ons van nature allen verzetten, Gods volk zoeter dan honig en honigzeem. Ik hoop, dat het u zo gedurig mag zijn in dit huis.

U behoeft deze avond niet te wenen, gelijk eens in Israël degenen, die bij de inwijding van de nieuwe tempel die van Salomo hadden gekend. Integendeel, u is een beter huis bereid.

Toch kan ik verstaan, dat er onder u zijn, wie het scheiden van het oude gebouw hard vallen zal. Het kan toch niet ontkend worden, dat de Heere op die oude plaats, waar tweemaal een kerk verrees, meermalen Zijn gunst betoond heeft. De getuigen zijn in uw midden van de grote genade, die de Heere verheerlijkte. Gods pijlen zijn in hun ziel gedreven en deden hen aan de voeten des Heeren neervallen, maar ook de lieflijke vertroosting van het Woord hebben hen menigmaal gesterkt en gebouwd. Dan vielen hout en steen, prediker en hoorders weg en zij zagen Jezus alleen.

Gewis, de verlaten plaats zal blijven getuigen van het wonen des Heeren onder u. Zulke plaatsen binden. Er van te scheiden valt zwaar. En toch, God is aan tijd, noch plaats gebonden. Ik bid u, gemeente, de woning Gods onder u, rijkelijk toe. Moge Zijn wolk- en vuurkolom rusten op uw samenkomsten.

Ook hier zegene de Heere Zijn Woord tot bekering van zondaren en tot opbouw van Zijn volk, dat Hij onder u heeft. Hij worde heerlijk onder u. Hij werpe de vijanden neer en doe u Zijn gunst smaken. De Heere wone hier in eeuwigheid, gelijk Hij betuigde van de berg Sion, in Psalm 68 : 8, dat ik u nodig te zingen:

*Gods berg, die is zeer wonderbaar,
Gelijk Basan, de berg, voorwaar,
Staat hij hoog, onbezweken.
Wat is 't, dat gij bergen rebel*

*Met al uwe steenrotsen fel
Gods berg zoekt te versterken?
God heeft deze berg breed en wijd,
Verkoren tot Zijn woonst' altijd,
Naar Zijn goedheid geprezen;
Daar Hij eeuwig van nu voortaan
Zal wonen zonder te vergaan;
Dit zal Zijn ruste wezen.*

5. Toespraak van Ds. M. Hofman, uitgesproken bij de herdenking van de 25-jarige vereniging van de Gereformeerde Gemeente in Nederland op 10 oktober 1932 te Rotterdam.

Waarde toehoorders,

Wij hebben het vriendelijk verzoek van uw plaatselijke predikant, om het eerst in dit middaguur een woord in uw midden te spreken, niet willen afslaan, hoewel wij onze beurt liever hadden afgestaan aan anderen van onze leraren, die, schoon niet ouder in jaren, toch ouder in de bediening zijn.

Bij de overweging van het verzoek hebben wij onszelf de vraag gesteld: Hoe moeten wij dit eigenlijk aanvaarden? Een predicatie als gewoonlijk hebben wij niet te doen. Het samenkomen, niet alleen van vele vrienden, maar ook van leraren en ambtsdragers uit verschillende hoopjes van des Heeren verstrooide erfenis in ons diep gezonken vaderland, draagt het karakter, om met elkaar in eenvoudigheid de weg te gedenken, die de Heere met ons hield.

Vóór 25 jaar zijn wij met elkaar, nl. de verschillende delen van Ds. Ledeboer en de Kruisgemeenten, in één kerkverband samengevoegd. Wij mochten voor het eerst op 9 en 10 oktober 1907 hier vergaderingen houden. Wij hebben, hoewel nog niet tot het leraarsambt geordend, want dit geschiedde pas 7 jaren nadien, maar toch reeds in ambtelijke bediening, al die vergaderingen bijgewoond. Een bespreking van wat daar is besloten, laat ik gaarne over aan de leraar van deze plaats, die u vanavond wel het een en ander uit de historie meedelen zal. Het is dan ook overbodig, dat ik er nader bij stilsta.

Ik mag uw aandacht enkele ogenblikken vragen voor de verheffing van Gods deugden in Zijn Woord, naar Psalm 138 : 2b:

"Gij hebt vanwege Uw ganse Naam Uw Woord groot gemaakt

Geliefde Hoorders.

Des Heeren kinderen hebben op aarde een weg te bewandelen, waarvan zij eenmaal zullen zingen, ja waarvan zij hier bij tijden en ogenblikken zingen mogen, als de Heere hen terugleidt. Zelfs van de drukwegen zullen zij zingen, zeggende, naar Psalm 119 : 36:

*'t Is goed voor mij, verdrukt te zijn geweest,
Opdat ik dus Uw Godd'lijk recht zou leren.*

Wij lezen van de aartsvader Jakob, dat God hem op zijn sterfbed terugleidde in de wegen, die achter hem lagen, inzonderheid tot dat tijdstip, waarin de Heere hem voor het eerst ontmoet was. Toen riep Jakob uit: "God de Almachtige is mij verschenen te Lus in het land Kanaän, toen ik vlood voor het aangezicht van mijn broeder Ezau".

De Heere Zelf leidde Zijn volk terug naar de plaats, waar Hij het bezocht heeft, zeggende: "Aanschouwt de rotssteen, waaruit gij gehouwen zijt en de holligheid van de bornput, waar gij uit gegraven zijt. Aanschouwt Abraham, ulieder vader en Sara, die u gebaard heeft".

Leidt Hij hen terug naar hun afkomst, naar het Paradijs, naar hun persoonlijk leven in de wereld en in de zonde, dan zullen ze niet anders, dan met verwondering en aanbidding moeten uitroepen met de oude Kerk: "Het zijn de goedertierenheden des Heeren, dat wij niet vernield zijn; dat Zijn barmhartigheden nog geen einde over ons

hebben". Als Gods kinderen zien, hoe zij zelfs na ontvangen genade het afgemaakt hebben, dan kunnen zij alleen grond vinden in de onveranderlijke trouw van het eeuwig Wezen, Dat zegt: "Sedert Ik tot u gesproken heb, denk Ik nog ernstiglijk aan u. Daarom rommelt Mijn ingewand". God kan van Zijn volk niet af. Krachtens Zijn eeuwige trouw en onveranderlijke liefde, is dat volk aan het Woord gebonden, dat vast is in eeuwigheid.

Is het dan een wonder, als degenen, die de Heere zoeken, hier bij tijden en ogenblikken in de weg, die achter hen ligt, inblikken met verwondering, dat zij eenmaal, als zij uit het lichaam der zonde en des doods zullen verlost zijn, in volle verwondering en eeuwige aanbidding uit zullen roepen die grote daden des Heeren, waarvan de profeet hier getuigt: "Gij hebt vanwege Uw ganse Naam Uw Woord groot gemaakt"? Gods Kerk heeft redenen om te zingen van de verheerlijking van Gods Naam en om te getuigen van al de wonderlijke wegen, waardoor de Heere haar leidde; hier scheen hen water te overstromen, daar werden zij bedreigd door vuur; maar de Heere deed hen het gevaar ontkomen en verkwikte hen ter goeder uur. En zo menigmaal als zij daarop mogen zien, zullen zij altijd weer moeten eindigen in de oceaan van Gods eeuwige liefde en barmhartigheden in Christus, Zijn Zoon.

En zo nu de levende leden van de kerk Gods in hun persoonlijk leven daartoe verwaardigd mogen worden, zou het dan de kerk in haar zichtbare openbaring niet betamen terug te denken aan die wegen, die God met haar hield? Dat Hij de verstrooide delen van hier en daar samenvoegde onder één vaandel, waar ze elkaar hebben kunnen vinden, zodat de geschillen, die ze hadden, in der minne werden opgelost?

Zouden ze niet gedenken die grote weldaden Gods, dat ze sedert die tijden zeer zijn uitgebreid? De gemeenten zijn aanmerkelijk vermeerderd, zowel hier als in andere provincies, waar er nog vraag is en meer komt naar de oude, beproefde waarheid.

Wij weten niet, wat de Heere ermee voorheeft; dat ligt voor ons in het duister, maar het strekke ons tot blijdschap, dat velen gaan inzien, dat ze door de oppervlakkige leer dezer dagen, op een zandgrond gezet zijn en gezet worden; een zandgrond voor de eeuwigheid, een grond die onhoudbaar is; dat hun kussens onder de oksels der armen genaaid worden, waar ze het niet meer mee durven wagen, op die grote reis naar de eeuwigheid. De ware erkenning nu van Gods daden heeft de diepe ondergrond, dat de eeuwige God Zichzelf verhoogt, door Zijn deugden en volmaaktheden te verheerlijken in Zijn Zoon.

Want Christus is het essentiële Woord Gods, hier zo genoemd, gelijk ook in Johannes 1: "In den beginne was het Woord, en het Woord was bij God, en het Woord was God". Hij is het vleesgeworden Woord, Johannes 1 : 14: "Het Woord is vlees geworden".

Hij heeft onder ons gewoond. Het heeft de Vader behaagd, om in Hem Zijn Naam groot te maken door Zijn deugden en Zijn volmaaktheden in Hem op te luisteren en te verheerlijken tot zaligheid Zijner uitverkorenen. Hij heeft Zijn Naam groot gemaakt in Hem. In alle gerichten, die Hij bracht over de wereld. Ziet het in het oordeel over de eerste wereld en over Sodom en Gomorra en over Kanaän. U ziet Hem in Zijn Woord in de hoedanigheid van een Strijder, met een uitgetrokken zwaard in Zijn hand; dan weer in de hoedanigheid van Rechter - gelijk geschreven staat: "Hij deed vuur van de hemel dalen van de Heere uit de hemel". - Hij heeft Zich geopenbaard en de Vader heeft Zijn Naam verheerlijkt in het zaad der vrouw. Inzonderheid in de verlossing van Zijn Kerk. Daarvan zingt de dichter in Psalm 138. En dat is het Woord, dat onder ons verkondigd is.

In deze lage gewesten schonk God Zijn Woord en Hij zegende de prediking ervan en

deed in bange barensweeën mensen in Sion geboren worden. Zij hebben de vijand niet gevreesd, als satan, in relatie met Rome, de grote vijand van het Evangelie der genade, de klauw van de mensenmoorder naar hen sloeg.

Hun bloed werd het zaad der kerk. Toen openbaarde de Heere ook op deze bodem zo rijkelijk, wat Hij van eeuwigheid ontworpen had, om Zijn Naam en deugden groot te maken, gelijk Hij van het begin af gesproken heeft. In deze openbaring vinden we de Zoon als het zaad der vrouw, Die kwam om de slang de kop te vermorzelen.

Hij, waarlijk, Hij heeft dit alles volbracht in de volheid des tijds. Hij heeft de beker van Gods toom tot het laatste droes toe uitgezogen in Zijn dood en bloedstorting. Hij heeft het nieuwe Verbond, het testament der genade en der verzoening, besloten, toen Hij uitriep op het hout des kruises: "Het is volbracht".

Deze woorden zijn de Goddelijke betuiging, dat een eeuwige gerechtigheid is aangebracht. Het recht des Vaders is voldaan in gehoorzaamheid en volbrenging der wet en in de offerande voor de schuld gebracht, toen Hij Zijn ziel uitgestort heeft in de dood.

Toehoorders, dat alles is geschied, en de Vader heeft Zijn zegel op dat grote werk gezet. Op deze grond is Christus, tot staving van Gods eer, liefde en recht, opgewekt uit de dood en opgenomen in heerlijkheid, en worden Gods uitverkorenen onderwerpe-lijk in hun ziel bearbeid, om voor de zaligheid geschikt te worden. Dan worden zij uit al hun eigengerechtigheid gezet en aan hun goddeloosheid ontdekt; van hun werkheiligheid en alle hoogten worden zij afgebracht in diepe valleien van verootmoediging. Daar kan geen mens op aarde iets mee worden. Daarom verwondert het ons, toehoorders, als we de scharen van hier en daar in kerken, schuren en lokalen onder de prediking zien opkomen. Dat verwondert ons, want het is de leer waarbij alles afgekerfd en afgesneden wordt wat van de mens is, opdat niemand groot gemaakt zou worden; opdat de deugden van Jehovah alleen zouden verheerlijkt worden. Het werk van de Middelaar moet tot zijn recht komen, en dat kan niet anders, dan in een arm en ellendig verloren schepsel, niet alleen bij de aanvang, maar ook bij de voortgang, door geheel het leven. Ontdekkende genade zet Gods volk uit het werk van hun bekering, uit al hun vruchten, opdat de Heere verheerlijkt en groot gemaakt worde, voor Wiens voeten ze straks voor eeuwig de kroon zullen neerwerpen, Hem de lof gevend voor hun verlossing. Wat zal dat wonder groot zijn! Zij zullen met al de hemellingen eeuwig het lied des Lams zingen. Dat ze door al die bange worstelingen zijn heengekomen en in alle ongerechtigheden gedragen zijn, opgericht op de barmhartigheden van de grote Hogepriester en Zijn dierbare voorbeding en door Hem beveiligd en bewaard tot de laatste ademsnik toe.

Toehoorders, de tijd die ons gezet is, loopt ten einde, waarom wij besluiten met deze enkele woorden. Vragen wij onszelf af, waartoe ook wij die leer gezocht hebben en die kiezen, ook in de Doop van onze kinderen en voor onszelf in de belijdenis.

Doorzoeken wij onszelf, of ook wij door waarachtige behoefte derwaarts gedreven zijn en of we onder de prediking van het Woord Gods gedurig zeggen: "Graaf maar dieper". Want het is nog veel erger, dan de getrouwste leraar zeggen kan.

Nu wij elkaar ontmoeten, moeten wij getrouw elkaar waarschuwen. Straks zullen we moeten scheiden van hen, met wie we geleefd hebben, met wie we in één kerkgebouw en onder één belijdenis verkeerd hebben, en dan onder al die weldaden onbekeerd gebleven te zijn!

Als de grote rol zal worden ontsloten, dan zal de wraak des Verbonds ons treffen, inzonderheid hen, die des Heeren rechten en inzettingen gekend en geweten hebben. Daarom roepen wij u toe: Mensen, wordt er niet groot mee, dat u de waarheid zo naloopt en belijdenis gedaan hebt, maar zoekt er mee in de laagte te komen.

Vraag uzelf af: Wat heeft het ooit voor mijn ziel uitgewerkt? Gedenk het ontzettende woord van de apostel: "Indien ons Evangelie bedekt is, dan is het bedekt in degenen, die verloren gaan, in welke de God dezer eeuw de zinnen verblind heeft". Wij gaan door eigen schuld, onder al de weldaden Gods en Zijn bemoeienissen, voor eeuwig verloren. Laten wij elkaar wijzen op het heden der genade; op Gods roepstemmen: "Haast u, om uws levenswil, eer het besluit bare; want als kaf gaat de dag voorbij".

Volk van God, ook onder het gewicht en onder de druk van al de gerichten Gods, mogen we deze dag elkaar ontmoeten. Het moge de Heere behagen, dat Zelf op onze ziel te leggen, opdat we dragers mogen worden van Sions rampen. Wij mochten onszelf vooraan plaatsen in de grote breuk vanwege onze schuld en dat we gevoelen mogen God op het hoogst te hebben misdaan. Wij mochten God rechtvaardigen en erkennen, dat we de rechtvaardige toom ons op de hals hebben gehaald.

Hij geve ons voor Zijn Kerk te zuchten, niettegenstaande het diep verval. Al was het, dat de Heere tot Jeremia zei: "Bid niet voor dit volk", Jeremia liet niet af. En als Hij zei tot Noach, dat Hij het hart der mensen verhardde, en dat zij nog 120 jaren kregen, bleef Noach de gerechtigheid prediken.

O, dat we elkaar toch toewensen de Geest der genade en der gebeden, of het de Heere behagen moge Zijn Geest uit te storten over Zijn volk, om niet alleen trouwmakende genade tot de dood te ontvangen, maar om door broederlijke liefde aan elkaar verbonden, de waarheid, die naar de Godzaligheid is, omhoog te houden als de banier boven op Sions strijdbergen, in Openbaringen 14 genoemd. Ook in de binnenkamers heffe Gods volk een alarmgeschrei aan, als geestelijke priesters des Heeren, zeggende: "Spaar Uw volk, o Heere, en geef Uw erfenis niet over om Uws Naamswil". Amen.

6. DE TOEBEREIDE TROON

TIJDWOORD UITGESPROKEN TE KRABBENDIJKKE OP 10 JULI 1932

De lezer heil!

Meermalen werd tot mij van velen mijner vrienden de vraag gericht of ik niets meer deed voor de pers. Ik heb hierop gedurig in zelfde strekking geantwoord:

- Vooreerst dat de geschriften onzer vaderen nog in ruime mate zich onder ons volk bevinden; ja dat zelfs vele van die geschriften tot ons groot genoegen nog werden herdrukt om derzelve uitnemendheid en voortreffelijkheid. Ik zie mijn eigen werk daarbij als een nachtlichtje tegenover de voortreffelijke lichten die aan de hemel van Gods kerk in voorleden tijden schenen. Zodat ik vanwege de hoogachting die ik heb voor de werken onzer vaderen en de kleinachting voor eigen persoon en werk, mij van schrijven voor de pers in de laatste tijd heb onthouden.
- Ten andere zijn mijn bezigheden in 't dienen van eigen gemeente en classis vele, waarbij nog komt dat het gaan prediken in verschillende gemeenten buiten ons ressort zó menigvuldig is, dat al mijn tijd daarmee in beslag genomen is.

Evenwel overwegende, welk een voorrecht het is, dat de Heere aan ons gebrekvol werk nog getuigenis beliefd te geven, hetwelk ook in de belangstelling van vrienden die naar een preekje vroegen, mij opnieuw duidelijk werd, zo ben ik er toe overgegaan de leerrede die u hier wordt aangeboden door de druk gemeen te maken en u mijn vrienden aan te bieden die inzonderheid met mij van gevoelen zijn dat de tijd van Jezus' wederkomst - gezien al de tekenen der tijden - ons met rasse schreden nadert. Het is onze gewoonte na Pinksteren enige tijd ons met de gemeente bezig te houden met sommige vervolgstoffen - of ook wel vrije stoffen - op de gezegende uitstorting van de Heilige Geest betrekking hebbende. En waar wij nu juist daarmee geëindigd waren en een inleiding tot gewone vrije stoffen voor de gemeente hadden te behandelen, zo werden wij bij de woorden bepaald die u als onderwerp in deze zult aantreffen.

Wij hebben die in onze gemeente te Krabbendijke uitgesproken op de tiende juli van dit jaar 1932.

Geve de Heere genadiglijk over onze geringe pogingen Zijn onmisbare zegen. Dat de eer van Zijn grote Naam nog verhoogd mocht worden, Zijn Sion onderwezen en gesticht. Was 't maar dat één zondaar bekeerd werd, en wij met een zinkend Vaderland tot de God onzer vaderen mochten wederkeren en zuchten met de kerk: Breng ons weder ter oorzake van de eer Uws Naams. Gewis, dan ware onze bede en wens vervuld en onze vijanden die Hem en Zijn Gezalfde smaden en Zijn bedrukte volk verachten, daardoor verlegen en beschaamd. Die naam, die eeuwig eer ontvangen moet, zij door ons verhoogd en geroemd. En hiermede sluiten we ons voorwoordje ons bevelende in uw verzuchtingen.

Uw aller Dienaar en Vriend,

Ds. M. HOFMAN, Krabbendijke, Juli 1932.

6. De toebereide troon ten gericht

Leerrede over Psalm 9 : 8b

Zingen: Psalm 68:16

Psalm 75:4

Psalm 96:6 en 9

Psalm 98:4

Psalm 28:6

Lezen: Psalm 9

Voorafpraak

Waarde toehoorders,

David had de troon Israëls nog niet beklommen toen hij deze psalm gaf. Een reeks van moeilijkheden wachtten hem, zodra de heilige zalfolie op hem was uitgegoten. Saul, hoezeer van Davids onschuld overtuigd, liet hem geen ogenblik met rust en benijdde hem de Goddelijke toezegging door de Ziener van Rama gedaan, dat hij eens Zijn volk Israël zou weiden. Een zwervend en vluchtend leven was hem bereid, waarbij hij zich vele ontberingen moest getroosten, waarvan hem wel het meest griefde, dat hij van het huis des Heeren verstoken was en veelal in 't eenzame op bergen en in woestijnen zijn godsdienstplichten moest vervullen, wijl hij met de feesthoudende menigte niet kon opgaan. Dierbaar drukt hij dat uit in het 3e vers van onze zangpsalm: "Als ik 't bestemde ambt zal ontvangen hebben, zal ik gans recht richten."

Hij had een ernstig, ja een Godvruchtig voornemen, ziende het schreiend onrecht dat Saul hem aandeed, ja ook anderen zijner landgenoten aangedaan werd, zoals de priesters des Heeren die door hem gedood werden om, zodra hij de toegezegde beloften in vervulling kreeg, als hij tot zijn koninklijk ambt was ingegaan, recht en gerechtigheid aan Zijn volk te doen. En nu onder het innerlijke bewustzijn verkerende dat - zo wij zongen - *de Heere dezen vernedert en een ander verhoogt* naar Zijn Eigen welbehagen, roept hij uit: "Maar God is Rechter". Hij, de Rechter der ganse aarde zal ook Davids zaken beslechten en met zijn vijanden afrekenen. Hij is een rechtvaardig Rechter Die een ieder loon naar werk zal geven, die de nederigen verhoogt en de hogen vernedert tot de aarde toe. In Jesaja 26:6 staat: "de voet zal ze vertreden, de voeten des ellendigen, de treden des noodduftigen."

Welk een onuitsprekelijk voorrecht voor dat volk, hun zaak in de handen van een getrouw en rechtvaardig God te mogen overgeven. Zijn hen hier als David bange tijden en zwerftochten beschoren; moeten zij zuchten bezwaard zijnde, wel, Hij telt hun omzwerven en legt hun tranen in Zijn fles, Psalm 56. Leven zij onder vervolging en kwade aantijgingen van hun tegenpartijders, Hij zal de twistzaak van hun ziel te Zijner tijd twisten en hun leven verlossen, Klaagl. 3:58. Leven zij onder onvervulde beloften, Hij zal ze in Christus *ja en amen* maken voor hun ziel, Gode tot heerlijkheid.

Maar o, die Rechter, als Hij de zaak van Zijn kerk beslissen zal tot hun verlossing en heerlijkheid, Hij zal dan richten met alle Zijn en hun vijanden. En hoe vreselijk zal dat wezen als zij, die hier 's Heeren lievelingen gedrukt, getiranniseerd en gekweld hebben, zien zullen dat hun zaak, de zaak van de Zoon des mensen was. Hoe vreselijk was de afrekening van die Rechter met Saul, met Farao, met Achab en vele anderen. Maar wat zal die dag uitmaken die Hij Zijn Zoon besteld heeft, waarop Hij de aardbodem rechtvaardig zal oordelen, Hem een troon met glans en majesteit omhuld

op de wolken des hemels zal beschikken. O, die dag, wanneer God al de verborgenheden des harten zal openbaren; de boeken geopend zullen worden en elk sterveling vergelding naar zijn werk te wachten heeft. Hoe wij als met rasse schreden die dag naderen, blijkt wel uit de vele tekenen die aan die wederkomst des Heeren voorafgaan, welker Schrift te voren gegeven, thans in onze oren wordt vervuld.

Wij dachten als inleiding tot onze vrije stoffen elkander in deze ure op de voortekenen van die wederkomst des Heeren te wijzen. Doen wij dat naar aanleiding van een Schriftgedeelte uit de u voorgelezen Psalm, doch vragen we vooraf de Heere gemeenschappelijk Zijn zegen.

Zingen: Psalm 96: 6 en 9.

Tekst: Psalm 9 : 8b: "Hij heeft Zijn Troon bereid ten gerichte."

De gehele strekking van deze psalm wijst naar een zekere zegepraal die David op zijn vijanden moet hebben behaald. 't Is een zegelied waarin hij de overwinning bezingt die de Heere hem gaf over kwade tegenstanders van hem en zijn volk. Schoon wel bij andere gelegenheden, is het aan 't hoofd van de psalm niet gemeld. Alleen wijst ons 't woord *Mut Labben* volgens Kanttekenaren en sommige verklaarders naar 't sterven van *iemand die tussenbeide stond*. Waaruit velen afgeleid hebben dat David zinspeelt op de reus Goliath, die tussen het leger Israëls en dat der Filistijnen stond en wiens overwinning hij nu bezingt, alleen de eer toeschrijvende aan Israëls God, Die als Rechter der gerechtigheid zat op Zijn troon, vers 5. Hoe het zij, David bezingt een grote zegepraal over de vijanden waarin de Heere ook Davids rechtszaak afdeed en neemt daaruit redenen dat de Heere Zich zo te Zijner tijd als Richter der ganse aarde zal openbaren en de wereld in gerechtigheid zal richten. Zoals Hij hier richt in de tijd, richt met volkeren, geslachten, personen, zo is het algemeen gericht achter voor de ganse wereld. En hiervoor bereidt Hij thans Zijn troon.

Wij wijzen elkander op die *toebereide Troon*.

En zullen dan trachten:

- I. Tekenen van die toebereiding op te speuren.
- II. De Persoon Die zulks doet aan te wijzen.
- III. Het doel van die toebereiding te verklaren.

I.

1. Wij menen aan de hand van onze tekst en vele andere Schriftuurplaatsen hier vast te mogen stellen, als de Heere voornemens is te richten, dat Hij niet opeens met dat gericht komt *overvallen*, maar dat Hij het gericht *voorbereidt* zoals de tekst zegt: "Hij heeft Zijn Troon *bereid* ten gerichte." Deze toebereiding of aanstalten maken voor het gericht heeft dan hoofdzakelijk ten doel om de mensen opmerkzaam te maken; dat ze op de woorden en daden des Heeren zouden letten en zien dat er wat op handen is.

- Zo was het reeds in de oude wereld; er was een toebereiding *van* en een voorbereiding *voor* het gericht Gods in het bevel aan Noach, Genesis 6, om een ark te maken. Een voorbereiding die honderd en twintig jaren duurde, waarbij als elke hamerslag aan dat grote bouwwerk een gewis voorteken was van het naderende gericht, waarin de Rechter der ganse aarde af zou rekenen met een geslacht dat zich rijp gemaakt had voor dat rechtvaardig oordeel. En als de Troon

bereid werd - de tijd naderde, de maat der ongerechtigheid was vol, de Ark gereed, Noach en de zijnen binnen, dan bereidt Hij Zijn Troon door het samenpakken der wolken en die vol te maken om plasregens uit te gieten op de aarde; in het openen van de fontein des groten afgronds om zo van boven en van beneden de aarde alles te doen samenspannen om de grimmigheid Zijns toorns uit te gieten op een vervloekt geslacht.

- Hoe lang te voren had Hij het gericht toebereid voor Sodom. Immers de waarschuwendende stem in de wegvoering door Kedor Laomer (Gen. 13), was niet anders dan een duidelijke aanwijzing dat Hij een twist had met de inwoners van die steden en dat Hij begon te richten door ze over te geven in 's vijands hand. En wel met zulke bedoelingen of zij zich nog zouden bekeren van hun boze wegen en letten op een bereide Troon, waarvan zij haast een sententie tot hun eeuwige ondergang zouden horen.

Hij beschikte een prediker der gerechtigheid in Noach aan de eerste wereld en een Lot aan Sodom, om met woord en daad een tegengetuige te zijn tegen de goddeloze handelingen, die de goddeloze zondaren tegen Hem spraken, Judas vers 7 en 15. Onder dat alles bereidde Hij Zijn Troon voor om straks met vuur en sulfer te richten en een goddeloos rot van de aarde weg te doen, ja hun woonplaatsen in eeuwige woestheden te verkeren. Gewis mogen we hier de bevrijding van Lot, alsook de komst der engelen in Sodom als één van de laatste voortekenen beschouwen, dat Hij Zijn Troon bereid had ten gerichte.

- Een ander bewijs dat de Heere niet opeens komt om te overvallen en te richten, hebben wij in de Kanaänieten, die langzaam en zeker vervielen van kwaad tot erger, van zonde tot zonde. Immers, in Abrahams tijd, zegt de Heere, dat hun ongerechtigheid nog *niet volkomen* was, waarom Hij Israël nog vierhonderd jaren vreemdelingen zou laten in een vreemd land. Maar eindelijk begon Hij Zijn Troon te zetten ten gericht en begonnen de voortekenen van dat gericht zich te openbaren in de verschijning aan Mozes - in de boodschap aan Farao - in de plagen over Egypteland. Vervolgens in de wonderlijke en majestueuze uitleiding uit het land hunner dienstbaarheid. Allemaal bewijzen dat een ander land voor hen was toebereid dat straks ontruimd moest worden door een sterke hand.
- Verder de splijting van de Rode Zee en de leidingen door de grote woestijn, hetwelk de volkeren in Kanaän beven deed, Jozua 2:10 en 11. Wij hebben gehoord dat de Heere de wateren der Schelfzee heeft uitgedroogd. Dit wees hun naar het gericht en de Troon die door Hem bereid werd om de afgodische volkeren van hun zetels af te stoten.
- En hier waren wel de laatste tekenen van het naderende gericht Gods: Het klieven van de wateren der Jordaan en de komst van de Vorst van het heir des Heeren (Joz. 5) om voor de legerscharen Israëls heen te trekken en voor hun aangezicht te roepen: verdelg!
- Zo waren er toebereidselen voor het zitten ten gericht voor de wegvoering van Israëls volk uit het land hunner bezitting. Het vertrekken van de Schechina naar de dorpel en daarna buiten de stad, Ezechiël 3 en 11, waren de kennelijkste bewijzen van het misnoegen Gods - de komst der Chaldeeën reeds lang te voren door Zijn profeten aangekondigd, spraken al van een Troon die bereid en een vierschaar die gespannen werd, om een afkerig volk naar de boosheid hunner handelingen weer te geven.

We zullen niet voortgaan alles te noemen. Uw aandacht kan zelf wat u voor mag

komen hier bij passen. Wilt ge denken aan de tweede verwoesting van Jeruzalem waarvan de Joodse historieschrijver Flavius Josephus aantekent, dat zeven wondertekenen hieraan voorafgingen die naar het uitgetrokken zwaard en de gespannen boog van Jehovah wezen. Of wilt ge letten op de laatste voorbereidsels die de grote Rechter maken zal, als Hij komen zal om de ganse wereld te richten en Zijn geduchte Troon op de wolken des hemels te zetten. Overvloedige bewijzen zijn er, dat vóór het gericht zich zetten zal, de hemel en aarde zullen beven en dreunen, de elementen zullen branden, de sterren afvallen, de zon haar glans intrekken, de engelen met vliegende vaandelen zullen naderen om de Rechter te geleiden en te dienen. Ja, eer het gericht zich zetten zal, zullen als laatste voortekenen de doden opgeroepen worden uit hun graven en de lichamen van de overlevenden veranderd worden om in een onsterfelijke staat over te gaan en hun plaats met de anderen aan de rechter- of linkerhand van de Rechter te ontvangen.

O die dag, als de voortekenen blijken zullen de rechte vingerwijzers geweest te zijn van Zijn komst; de spottonen van de vijanden: waar is de belofte Zijner toekomst, gelogenstraft zullen wezen en de verwachting van het arme volk vervuld zal worden, hoe zullen de kinderen der aarde met de aarde dan beven en schudden. Maar hoe zal dat volk, die hier met beven en schudden dikwijls die dag verwacht hebben, dan wonderlijk te moede zijn en het duizendmaal meevallen voor hen als ze hun vermeende Rechter als hun Losser en Goël zullen ontmoeten.

Doch dit laatste zij maar gezegd in het voorbijgaan, omdat het de strekking is van onze verhandeling meer op de *voortekenen* dan wel op de komst van de Rechter Zelf te letten. Wij gaan derhalve over om de voortekenen van Zijn komst in het kort in het licht van het tegenwoordig wereldgebeuren te beschouwen.

2. En als wij dan aan de hand van de heilige voorzeggingen nagaan wat er van de laatste tijden gesproken is, zal het woord van onze tekst in onze oren vervuld worden: "Hij heeft Zijn Troon bereid ten gerichte." Nemen wij maar enkele aanstippen uit vele. Letten wij op de benauwdheid der volkeren met twijfelmoedigheid, Mattheüs 24, wie kan zich een tijd voor de aandacht roepen uit 's werelds historiën van zulk een algemene crisis en nood? Welk land der aarde zit niet in financiële moeilijkheden? Daarbij roepen boeren, tuinders, veehouders, schippers, ja wie niet al om hulp bij hun regeringen. Grote koninkrijken zijn ontredderd, kronen omgewenteld, regeerders weten geen raad. Het revolutiemonster eist, dwingt en bereidt zich voor om op 't gegeven moment naar de wereldmacht te grijpen. Het kan, het wil onder 't wettig gezag niet meer buigen. Het ruit de volksmenigte op, spant samen in alle landen en wacht op de tijd dat de nu uitzinnige rechters los zullen moeten laten en zich onderwerpen aan hem die zich tegenstelt en verheft boven al dat God genaamd of als God geëerd wordt. Hierbij komt dat het munt pleegt te slaan uit de droevige verwickelingen die zich voordoen op aarde. Ze gebruiken de steeds toenemende werkloosheid, de ontevredenheid der burgers, de inkrimping van alles om dienstbaar te maken aan eigen doeleinden.

En zien wij nu achter die schermen en letten wij op 's Heeren Woord, moeten wij dan niet besluiten: "Hij heeft Zijn Troon bereid ten gerichte?" Of spreekt Hij niet van de komst van de antichrist *voor* Zijn wederkomst op de wolken des hemels die ons als een *afval* getekend wordt van God en ook van mensen? Zien wij die niet in eigen gedaante getekend, in levendige kleuren geschilderd in dat opkomende en steeds sterker wordende beest? Waarschuwt Hij ons niet voor de *spotters der laatste dagen*

die naar hun eigen begeerlijkheden zullen wandelen? Handelt Hij niet over tijden waarin het ene volk tegen het andere zal opstaan, Lukas 24, waarin de kinderen de vaders tot de dood zullen overgeven? O, dat weerbarstige opkomende geslacht die meer liefhebbers der wellusten zijn dan liefhebbers Gods. Donkere onheilspellende tijden waarvan al de ellende van heden nog maar beginselen zijn der smarten, wachten ons en daarom zien wij in al de grote moeilijkheden waarin wij leven en wat ons nog dreigt te overkomen, de voorbereidselen van een Troon die haast zal opgericht worden om de ganse aarde te richten.

3. Maar laat ons nog even letten op andere voortekenen van Zijn wederkomst, n.l. het grote oordeel Gods in de verberging van Zijn aangezicht. Wij hebben dan maar een vluchtige blik te werpen:

- a. naar degenen die nog wel voorgeven rekening te houden met God en Zijn Woord, maar die in één woord bij die gedaante van godzaligheid, de kracht derzelve verloochenen. Wij zouden hier bij groten en geringen kunnen gaan, bij regeerders en bij hen die geregeerd worden, maar ternauwernood laat onze tijd zulks toe. O die rechters, die des Heeren Woord verworpen hebben, die overheden die geroepen zijn volgens de lijnen, in Zijn Getuigenis uitgestippeld, het volk te regeren. Zij die Gods dienseresse zijn en daarvoor hun het zwaard in handen gegeven is om recht en gerechtigheid overeenkomstig Zijn bevel te oefenen. Wat zien wij in plaats van dat? Een behagen van mensen, een vragen naar de volkswil, een bevreesd zijn om recht te doen. Zij hebben des Heeren Woord verworpen, wat wijsheid zouden ze dan hebben? Leraars weiden zichzelf, Judas vers 12, onderdanen zoeken zichzelf en dragen aan de belangen der regeerders weinig of in 't geheel niet mee.
- b. Maar laat ons, om 't andere voorbij te gaan, een blik bij Gods volk werpen en daar zullen wij vinden: slapende maagden; een Efraïm, waarop de grauwigheid ligt verspreid. Een liefdeloze taal: ik heb mijn rok uitgetogen, Hooglied 5:3. Soms hatelijk en elkander hatende - van elkander gescheiden, verbitterd, afgunstigheid, biddeloosheid. Och, waar zouden we beginnen of eindigen om de on- en wangestalten der kerk op te lossen die ons als voortekenen van de toebereide Troon worden voorzeggd? Immers getuigt de mond der Waarheid zelf dat de ongerechtigheid vermenigvuldigd zal worden en de liefde van velen zal verkouden. Dat de dienstknechten elkander zullen slaan en dat het volk de eerste liefde heeft verlaten.

Och vrienden, zijn er gewisse voortekenen van Jezus' wederkomst die voor onze ogen helaas zo duidelijk vervuld worden, dan is het wel de inzinking van de kerk Gods. Immers, hoe het juichende Christendom onzer dagen zich in de gewaande vooruitgang mag beroemen, die door de Geest Gods aan zichzelf ontdekt is, weet hoe dat alles maar hangt aan de buitenkant, en bij belijden en toestemmen de kern der godzaligheid ten enenmale wordt gemist. En bij Gods volk? Och, wat is er een liefdeloos spreken over de breuk van Sion, zonder leed- en rouwdragende getuigen te zijn van hun rampen. Een dode klacht, veelal zonder inwendige smarten; een uitmeten van de ware toestanden zonder waarachtig wederkeren tot de Heere. En vragen we naar de oorzaak van dat alles? Wel, is 't omdat ze zelf hun leven zo kwijt zijn en bij vorige bevindingen hun kinschap op gaan maken, zonder bij de dag gemeenschapsoefeningen met hun wettige Heere te betrachten. Het binnenkamerleven is veelal zoek, vandaar de liefdeloosheid tegenover anderen. Weinig ontdekkingen des Geestes, vandaar het hooggevoelende tegenover hun naasten en een missen van het

verborgen leven en omgang met God.

En was nu voor de oude wereld en Sodom het zorgeloos eten en drinken, trouwen en ten huwelijk uitgeven, planten en bouwen zonder God een voorteken van hun ondergang, voor de kerk Gods zelf zijn de voortekenen van de rechterlijke Troon in zijn toebereiding niet anders dan hun niet waken en nuchteren zijn - hun afhoereren met de wereld - hun niet letten op de daden des Heeren, Die bezig is Zijn Troon ten gericht te bereiden.

Zouden we nog vragen: *waar zijn de nieuwe bekeerlingen in onze dagen?* Wij, die weten dat verandering geen vernieuwing is en de kiem der wedergeboorte niet ingestort wordt bij de Doop. Of waar is de doorbrekende genade, de ontdekking van de Middelaar, de opbouw en bevestiging in het allerheiligst geloof? Ach, wij zien het maar zo zeldzaam en in kleine beginseltjes, zodat wij bij 't overzien van de kerk en bij een blik in eigen hart niet anders dan de klacht van de profeet moeten uiten: "Jeruzalem is in de dagen harer ellende en menigvuldige ballingschap gedachtig aan al haar gewenste dingen", Klaagl. 1: 7.

4. Maar zouden we nog even letten ten vierde: Als de Heere Zijn Troon ten gericht bereidt, hoe noodzakelijk het is dat wij daarop letten? Let dan op 's Heeren eigen vermaning, Amos 4:11: "Schik u, o Israël om uw God te ontmoeten." 't Is meer dan ooit nodig als het gericht gezet wordt om zichzelf af te vragen: hoe zal ik die grote geduchte Rechter ontmoeten. Immers, de maagden stonden op om haar lampen te bereiden, Matth. 25:10, toen de Bruidegom kwam. En in Openb. 19: 7 lezen we: "De bruiloft des Lams is gekomen en *Zijn vrouw heeft zichzelf bereid.*" Moesten de engelen zich bereiden, om te bazuinen, wordt er op aarde de nodige toebereidselen gemaakt voor gewichtige tijden als: voor huwelijken, examens of inhuldiging van koningen, hoe nodig is het dan om, als de Rechter der ganse aarde de toebereidselen maakt voor Zijn komst, *ons toe te bereiden* om Hem te ontmoeten.

II.

Laat ons nu nog een blik werpen op onze tweede hoofdzaak, n.l. *op Hem Die Zijn Troon ten gericht heeft bereid.*

Deze *Hij* is hier de Almachtige, oneindige, eeuwige Jehova, de God bovenal te prijzen in der eeuwigheid. Hij, dat Drie-enig verrukkens-mchtig Wezen, is de Rechter der ganse aarde Die recht doen zal over al wat leeft. Dikwijls komt Hij voor als God de Rechter der aarde, zie Psalm 75: "God is Rechter"; Psalm 97: 2, 3; Psalm 66: 4, 5; Psalm 98: 9. Hij komt om de aarde te richten, dat is met vele andere Bijbelplaatsen te bewijzen. Maar ook lezen wij in 't bijzonder dat de Vader al het oordeel Zijn Zoon gegeven heeft, dat de Zoon macht heeft ontvangen gericht te houden omdat Hij des mensen Zoon is. Zó is Hij immers verschenen bij het uitvoeren van het schrikkelijk oordeel Gods over Sodom, Gen. 19: "de Heere deed vuur en zwavel regenen van den Heere uit den hemel". Zó verscheen Hij als de Vorst van het heir des Heeren aan Jozua met een: "Ik ben nu gekomen.... om het oordeel Gods over de Kanaänieten uit te voeren", Jozua 5. Hiervan handelt ook de Apostel Paulus, Hand. 17:31: "Daarom dat *Hij*, n.l. de Vader, een dag gesteld heeft waarop Hij den aardbodem rechtvaardig zal oordelen door een Man Die Hij daartoe verordineerd heeft", zodat wij gevoegelijk uit het aangehaalde kunnen opmaken dat gelijk de Vader *schiep* door het Woord, Ps. 33: 6, Hij ook zo *richt* door Zijn Zoon. Dat de Zoon de oordelen Gods uitvoert op de aarde en de Vader de natiën der aarde richt door Hem, Die Hij bij de Borgstelling reeds ordineerde tot een Rechter van levenden en doden.

Wordt nu inzonderheid bij het laatste gericht *de Zoon* genoemd, zo staat evenwel vast dat zo min als het raadsplan der verlossing of de uitwerking en bevestiging van de genade in het hart der uitverkorenen één van de Goddelijke Personen eigen is, maar zij zeker allen daarin betrokken zijn, het evenzo staat met 't gericht Gods op aarde en eenmaal ten laatsten dage. Is dan deze *Hij* die grote Heere en Koning Die Zijn Troon ten gericht bereid heeft, zo laat ons in korte trekken zien wat voor zulks ons te zeggen is.

Vooreerst. Was de gezette Troon en de gespannen vierschaar op aarde van aardse Monarchen reeds vreselijk, denk maar aan Salomo's troon en zijn gericht, denk aan David als hij richtte met afgodische volkeren en ze met snoeren mat als hij ze ter aarde had doen nederliggen, hetwelk tussen dood en leven uitspraak deed. Wat waren deze rechters, wiens rijksgebied niet verder ging dan hun grenzen zich uitstreckte. Wat was Ahasveros' troon en zijn binnenste voorhof vanwaar hij de scepter toereikte aan hen die genade in zijn ogen verkregen. Ja, wat waren *al* de tronen en *al* de rechters der aarde in vergelijking met Hem Die hier van Zich laat getuigen dat Hij Zijn Troon ten gericht heeft bereid. Van Hem lezen we dat hemel en aarde wegvlood bij Zijn verschijning en geen plaats voor dezelve gevonden werd. Van Hem getuigt de Psalmist, Psalm 7:13, Hij heeft Zijn boog gespannen en die bereid en heeft dodelijke wapenen gereed gemaakt.

De voortekenen van Zijn komst om te richten met een afhoererend volk deed de profeet beven: "Voor Zijn stem hebben mijn lippen gebeefd, verrotting kwam in mijn beenderen en ik werd beroerd uit mijn plaats", Habakuk 3. Van Hem getuigt de Psalmist als Hij komt om te richten: "Een vuur gaat voor Zijn aangezicht heen en het steekt Zijn wederpartijders rondom aan brand." Hoe voortreffelijk getuigt David van Zijn komst om hem te verlossen van Zijn tegenpartijders, Psalm 18: "En Hij boog den hemel en daalde neder en donkerheid was onder Zijn voeten." Hij vloog op een Cherub en daalde neder en vloog snellijk op de vleugelen des winds. Rook ging op van Zijn neus, kolen werden daardoor aangestoken. Hoe vreselijk deden Zijn komst op Horeb de rotsen van Sinaï trillen, Exod. 19. Of wederom bij Elia de bergen scheuren en de steenrotsen splijten, 1 Kon. 19. Genoeg! Wie zal bestaan als Hij verschijnt?

Ten andere. De tekst zegt niet als handelende van een toekomstige zaak, maar wel van een *tegenwoordige* of reeds ten dele gepasseerde zaak. Niet *zal* Zijn Troon bereiden, maar *heeft* hem bereid. Het is alsof Hij ons leren wil dat,

- a. Hij van overlang reeds doende was om die Troon te bereiden en
- b. dat Hij nog werkzaam is in een voorbereidende weg om het gericht te zetten.

a. 't Is waar, Hij *heeft* Zijn Troon bereid. Reeds jaren, ja eeuwen was Hij doende om de tekenen der laatste tijden duidelijk voor ogen te stellen, opdat wij zouden letten op de velden die wit worden om te oogsten. Lang, lang voor dezen, hebben onze godvruchtige vaders geweest op 't verval der tijden en de Godsverlating die hand over hand toenam, door gebed en prediking, door waarschuwen en bestraffen dezelve zoeken te keren. Niet opeens zinkt een volk of de inwoners der aarde in zulk een moeras als waarin het thans dreigt ten onder te gaan. 't Is van geslacht tot geslacht erger geworden, de zonden van 't éne land tot 't andere overgebracht en gretig overgenomen. De wetenschap boven God gesteld, met der vromen zuchten gespot en ze voor fijmelaars uitgekreten. De zonde niet meer gestraft volgens de eis van Gods heilige wet. De Waarheid uit het land weggebannen, een leugenleer omhelsd en

ontvangen. De zonde aan 't volk eigen gemaakt om te kunnen dansen en jubelen om hun goden.

Genoeg, toehoorders, om ons hart ineen te doen krimpen en te zien in al deze en vele andere zaken dat Hij Zijn Troon bereid *heeft* van voor lange tijd.

Mocht u vragen, *hoe wij dat uit het voormelde kunnen opmaken?* Wel, is het niet duidelijk dat deze grote Rechter doende is als bij de eerste wereld (Gen. 6) met te zeggen: "Mijn Geest zal niet altoos twisten". 't Is alsof Hij de maat maar vol laat zondigen om zich toorn te vergaderen als een schat tegen de dag des toorns, Rom. 2.

b. En zeker, Hij is nóg doende om die Troon te bereiden. Hoe nader of 't aankomt dat Hij ter hoge vierschaar treden zal, hoe duidelijker het wordt dat Hij doende is om alles voor te bereiden tot dat gericht. Immers, zien wij op de tegenwoordige tijd en vragen we ons af wat Zijn roepstemmen, Zijn slagen, Zijn bemoeienissen hebben uitgewerkt, o, dan staan wij verbaasd en zouden met de profeet zeggen: "O land, land, land, hoort des Heeren Woord."

Vraag naar de uitwerking van de grote wereldoorlog, waarvan de droeve nasleep zich nog alom onder de volkeren doet gevoelen. De bruisende aardgewelven waarvan de berichten ons melden. De nood der tijden, waarmede men gaat tot de geleerde hoofden, maar niet naar God. Er is geen breken met de zonde, geen wederkeren tot Hem, Dien wij verlaten hebben, geen beschaamd of schaamrood worden voor de Heere. Waar is de vrucht der prediking, het horen naar de boetgezanten, het terugroepen tot der vaderen God? Het schijnt al aan dovemansdeur gedaan en het Woord, het schrikkelijk Woord uit Ps. 81, komt in kennelijke vervulling: "Dies heb Ik het overgegeven in het goeddunken huns harten, dat ze wandelen in hun raadslagen."

En als schrikkelijk bewijs dat Hij bezig is om Zijn Troon te bereiden, is of het Woord eens tot Jeremia gesproken in vervulling komt: "Gij dan, bid niet voor dat volk en hef geen geschrei noch gebed voor hen op, want Ik zal u niet horen." Hij neemt dan gewoonlijk het gebed weg van de vromen en laat het toe dat de zondaar de teugels legt op de nek zijner begeerlijkheid en de mate van ongerechtigheid vol maakt. En zo is Hij bezig om de Troon des gericht te bereiden, terwijl het volk zich vet maakt voor het oordeel.

Wij komen dus tot de conclusie dat de voortekenen er *zijn* dat Hij, de Heere, reeds lang bezig was die Troon voor het gericht te bereiden en dat er vele dingen *geschied zijn*, waarvan wij soms menen dat ze nog op vervulling wachten. Zo droomden de Schriftgeleerden van een voorafgaande komst van Elia voor de komst van de Messias, maar zij hadden de tijd niet waargenomen toen Hij verschenen was. Zodat de Zone Gods - als zij zeiden: Elia moet toch eerst komen en alles weder oprichten - hun antwoordde: Ik zeg u dat Elia nu *gekomen is*, maar zij hebben hem niet gekend, maar hebben aan hem gedaan al wat zij hebben gewild: alzo zal ook de toekomst van den Zoon des mensen wezen.

III

Maar gaan wij nu ten derde nog even na, *welk doel de Heere heeft om ons van dit alles kennis te geven en tevens waartoe, met welk doel Hij Zijn Troon bereidt.*

Vragen we vooreerst, *waarom de Heere ons er mee in kennis stelt?*

Wel, het is opdat wij ons van onze boze wegen zouden bekeren. Als de zondaar ziet tegen een gespannen vierschaar en weet dat het *om hem* te doen is, hij mocht dan nog invallen en zijn Rechter om genade bidden. Daarom liet de Heere Zijn oude volk behouwen door de profeten, Hoséa 6, eer Hij kwam om de hittigheid Zijns toorns uit

te storten. Daarvoor is de schrik des Heeren verkondigd om de mensen tot het geloof te bewegen (2 Cor. 5) en hun gaande te maken om het naderen van hun eeuwig oordeel te zien en te vrezen. Hierom moest Ezechiël zoveel gelijkenissen aan het volk voorstellen, om hun belangstelling op te wekken en als ze zeiden: Wat doet gij dat gij den wand doorgraaft of dat gij u gereed maakt om te vertrekken, enz. Hij hun uitleggen zoude wat er gaande was, wat de Heere voornemens was te doen. Hierom legt Hij nog mest en graaft om onvruchtbare bomen, maar voegt de sententie daar bij, als ge geen vrucht voortbrengt, zult ge haastig uitgehouwen worden, 't is maar een laatste proefjaar. Hoe heeft Hij het gezegd en gedaan? Hij, Die de overwinning Israëls is, liegt niet. O, dat er ogen waren voor al de gezette gerichtstronen dezer dagen, die reeds het vonnis aantoonde en in de praktijk bewaarheid zagen: "Wee hen, als Ik van hen zal geweken zijn."

We zeiden ten andere: Het *doel* van het oprichten van die Troon is: om te komen richten. Richten met de volkeren der aarde hier beneden en straks richten met alle natiën opeens. Zouden wij nagaan in korte trekken *waarin* Hij richt, *waarmee* Hij richt, door *wat* Hij richt, we zouden dan te lang worden en daar er reeds één en ander gezegd is, zo bepalen wij ons tot 't volgende:

De gezette Troon wijst niet altijd naar het gericht ten laatsten dage. Als dat gericht zich zetten zal en de boeken geopend worden, zullen daarmede de wereldgerichten zijn afgelopen. Alle onbekeerden zullen daarna in lichaam en ziel de last van Zijn eeuwige toorn dragen in de buitenste duisternis en de vromen zullen geen gerichtstroon meer zien in eeuwigheid, maar rondom de gloriëtroon van Vorst Immanuël zich eeuwig in die grote vrede verlustigen, die het zalig aanschouwen van een Drie-enig God als vanzelf met zich mede zal brengen.

Maar wij hebben *hier* in het land waar de zonde woont, de gerichten, oordelen, die door de zonde veroorzaakt worden, zodat de eigenlijke oorzaak van al de gerichten Gods niets anders is dan *de zonde*. Was Adam gebleven die hij was toen hij uit de hand van zijn Schepper voortkwam als een rein, naar Zijn beeld geschapen schepsel, dan ware noch hij, noch één zijner nakomelingen gerichten te wachten geweest. Immers, daar was een zalig kennen van en een verlustigen in God. Maar zodra de zonde kwam, werd de gerichtstroon gezet en was de gedaagde met schrik in zijn consciëntie vervuld, waarom hij zich uit vrees verbergde. En o, die gespannen Troon! Hoe hoorde hij van dezelve de vreselijke en nochtans waarachtige sententie: gij vervloekt, het aardrijk om uwentwil vervloekt .... en zo ging hij onder de vloek van een geschonden wet en gebroken Verbond de aardbodem bouwen, nadat hij uit zijn schone woonstede verbannen was.

En ligt hier tussen *de openbaring van het Verbond der genade* aan de gevallen mens, van welke oprichting ook ongetwijfeld onze eerste ouders de zalige vrucht ontvangen hebben, nochtans had de zonde de ganse natuur van de mens verdorven en satan zijn dodelijk venijn geblazen in al de vermogens van de ziel, zodat de Heere getuigen moest dat het gedichtsel van 's mensen hart boos is van zijn jeugd af aan. Zie daar de mens nu als een samenknopsel van ongerechtigheid, als een bolwerk opgericht tegen de minste goede beweging; als een slaaf der zonde en dienstknecht van satan, als een liefhebber van zichzelf, als een vijand van God en Zijn naasten. Hoe zou 't nu anders kunnen of Hij, Die vanwege de heiligheid Zijner natuur de zonde moet haten en straffen, met dat schepsel zal moeten richten en hem straffen. Vandaar dat Hij Zich zet om te richten met Kaïn over de broedermoord. Al geeft Hij nog uitstel in lankmoedigheid, hij ligt onder het oordeel van een beroerde consciëntie en zwerft en

is dolende op aarde, Genesis 4.

Vandaar de gerichten op aarde met goddeloze volkeren, met geslachten of families en bijzondere personen. Hij twist, Hij richt, Hij nodigt in tussentijd om 't naar Dien te wenden, Die in de bondsbreuk verloren en weggeworpen is, maar Die nu door een andere weg 't gevallen nakroost van Adam, de verloren vrede en *de* gunst Gods door tussenkomst van een Borg en Zaligmaker wil wedergeven. Daarom richtte Hij met Zijn oude volk dan door het zwaard der vijanden, dan door hongersnood te zenden, dan weer door pestilentie of boos gedierte. Zo richtte Hij met de heidenen, die ofschoon zij buiten de openbaring van Zijn Verbond leefden, maar nochtans Zijn schepselen waren op wien Hij het recht behouden had om onderwerping en gehoorzaamheid te vorderen.

En zo richtte Hij met de volkeren der aarde en met name met ons eigen volk in Nederland. Hij richt als Hij de geest van het volk niet inbindt om zich te onderwerpen. Als Hij de rechters met zinneloosheid slaat, als Hij handel en nijverheid drukt, beroering en verwarring toelaat, tronen wentelt, armoede en ellende brengt. Hij richt, als Hij de ogen sluit dat al die zaken *Zijn gerichten zijn* zodat de één de schuld werpt op de andere. Als Hij de geest van wederkering inhoudt en satan toelaat om door onen bijgeloof de arme mensheid meer en meer te verblinden, zodat zij onder de vreselijkste gerichten Gods, zingen, jolen, feesten, dansen, drinken, reizen alsof er geen wolkje aan de horizon te bekennen was. De duivel, die als een briesende leeuw omgaat, inzonderheid als zijn tijd kort begint te worden, maakt onder dat alles de mensen nog wijs dat er betere tijden achter zijn; en om ze zo dodelijk gerust en zorgeloos te houden, moeten ze de droefheid maar weglachen en zingen, opdat zij niet te eniger tijd ontwaken zouden uit zijn strikken onder welke zij gevangen waren tot zijn wil.

Och toehoorders, hoe jammerlijk is toch onze toestand, hoe groot onze nood. Een rechter in zijn aangezicht te bespotten, zal gewis hier op aarde niet straffeloos blijven. Hoe zal dan de Rechter der ganse aarde Zich niet wreken aan zulk een volk als dit is? En als wij nu al het besprokene samenvatten, dan zien wij in al de gerichten Gods op aarde de zekere tekenen en bewijzen van het laatste gericht. Hij is doende om alles voor te bereiden voor hetzelfde, zodat wij met recht met de Psalmist mogen zeggen: "Hij heeft Zijn Troon bereid ten gerichte."

Zingen: Psalm 98: 4.

TOEPASSING

Gaan we nu nog met enkele trekken het gesprokene tot ons gebruik benutten en zien wij daarbij:

Vooreerst. Hoe donker het toch staan mag op aarde; hoe jammerlijk het gesteld is in de Kerk Gods, dat het toch als het er éénmaal op aan zal komen, het een *persoonlijke zaak* voor een ieder worden zal. Och, toehoorders, weinig, zeer weinig wordt er rekening mee gehouden, dat als wij de schuld leggen kunnen op onze overheden, voorgangers en leidlieden om daardoor te zoeken onszelf vrij te maken, wij dan de geest van de Bijbelheiligen ten enenmale missen, die zich vooraan stelden in de grote breuk en uitriepen: Wij hebben gezondigd, mitsgaders onze vaders, die onder de schuld kermden en daarmee gingen in hun binnenkamer als Daniël, Jeremia, Elia en anderen. Het moet voor ons een *persoonlijke* zaak worden dat wij met deze grote Rechter nu reeds te doen *hebben* als wij leven onder de gerichten die Hij nu reeds van

die Troon zendt, die Hij van overlang beklommen heeft; en dat wij zekerlijk met Hem persoonlijk te doen zullen *krijgen* als wij voor die ontzaggelijke rechterstoel zullen gedagvaard worden.

O, wat is *dat volk* gelukkig die hier van dat gericht, van die Troon, van dat recht wat leren en ervaren. Het gaat dan niet over de werelddoorden, over inkrimping of armoede, maar 't gaat over *hun eigen schuld*, over de afgelegde levensweg - over 't schenden in eigen persoon van Zijn grote deugden en het overtreden van Zijn heilige wetten. En als Hij dan komt om hun de zaken ordentelijk voor ogen te stellen en hen als in de vierschaar der consciëntie dagvaardt voor die geduchte Rechterstoel, hoe krimpt de ziel dan ineen, kunnende op duizend vragen niet één beantwoorden. Hebbende geen één penningske ter aflossing van hun hemelhoge schuld, noch één woordje om zich te verdedigen ten einde zich van die grote Rechter vrij te maken. Was het niet dat de eeuwige wijsheid, goedheid en getrouwheid Gods zelf een middel had uitgedacht van de stilte der onbegonnen eeuwigheid, er ware gewis geen andere weg voor zulk één open, dan onder 't gewicht van die rechtvaardige toorn eeuwig te versmachten.

Maar zie, als alles faalt en de ziel verwaardigd wordt dat heilig recht toe te vallen en onder hetzelfde als verloren te gaan, komt de eindeloze goedheid *die weg* te ontsluiten, waarin Sion door recht verlost is en waar al Gods heerlijke deugden en volmaaktheden opgeluisterd zijn in het gezegende Borgwerk van de dierbare Immanuël, Wiens volkomen rantsoen en gerechtigheid hun als hun eigen toegerekend en geschonken wordt. Hier is 't met recht een *persoonlijke zaak* geworden voor dat volk, waar het ging om hun *eigen ziel*. De eis was tegen hen persoonlijk en de geschonken weldaad eveneens persoonlijk *voor hen*, zodat hier niet in aanmerking kwam het verloren gaan of behouden worden van de ganse wereld, maar zij zelf de schuld maakten in Adam in wien zij de hand naar de verboden boom moedwillig uitstrekten. En zich het oordeel Gods, de eeuwige verdoemenis moedwillig onderwierpen. De dadelijke schuld werd ook persoonlijk hunne - geen uitvluchten uit zwakheid of uit navolging gezondigd te hebben - ze hebben 't moed- en vrijwillig gedaan met opgeheven hand, uit blakende vijandschap.

Geen wonder dat wij, als wij bovengenoemde zaken maar kort aanstipten, dat wij ons tot dat volk wenden met te zeggen: Bezieet u nu eens hoe weinig 's lands zonden zo *persoonlijk* de uwe worden - hoe weinig of ge zo gesteld zijt omtrent uw huisgezin en nabestaanden. Heerst er in tegendeel geen geest van onverschilligheid en harteloosheid, de zaak als een verloren zaak te beschouwen waar toch niets meer aan te verhelpen is? Is 't geen blijk, dat ge voor uzelf de weldadigheid, de liefde uwer ondertrouw vergeten hebt? Toen immers droeg gij de belangen van anderen als met dezelfde vurigheid voor het aangezicht des Heeren, het was of u met Abraham moest zuchten, *dat Ismaël voor uw aangezicht leven mocht*.

Ach volk van God, wat is er een verachtering in het binnenkamerleven, in de gemeenschapsoefeningen met uw God. Wat zijt ge slap in de geloofsoefeningen, in het dagelijks breken met de zonde - het verlaten van boelen en afgoden; in het wederkeren tot uw God. Wat zijn er weinig vorderingen in het genadeleven; een rusten in de eerste beginselen en als één van de grote oorzaken daarvan mogen wij noemen: er zijn zo geen vaders en moeders meer die de geestelijke kinderen kweken en onderwijzen. Veeleer vindt men een verdenken van elkander, een trappen op de eerstbeginnende en verdoven van hun werkzaamheden alsof alles met één sprong tot de rechtvaardigmaking komen moest. Dan is het weer het tegendeel: elkander in gestalten en werkzaamheden opbouwen en zo het gezegend werk van de Heere Jezus

op de achtergrond stellen.

Waar zouden we eindigen om al de droeve misstanden op te lossen om daarmee de kerk Gods in de schuld te stellen en hen duidelijk te maken dat de Troon gespannen staat om te richten en het volk die beker mede zal moeten uitdrinken die Hij zet en nog zetten zal op de hand der volkeren. Zie en bedenk toch, volk van God, dat te midden van al de opgerichte revolutietronen en de sterke openbaring van de geest van onze tijd, waarin men ook op godsdienstig gebied het zo nauw niet neemt, maar men meent te moeten geven en nemen - uw nauwgezetheid en heiligheid des te meer zou moeten uitblinken om u te openbaren als dat volk van de Heere gezegend - als de weinigen in Sardis die hun klederen met de zonde der eeuw niet bevlekt hebben, Openb. 3: 4. Als de zodanigen, die in belijdenis en praktijk doen uitkomen dat ze gasten en vreemdelingen op aarde zijn, Hebr. 11:13. De zonde is van een besmettende aard en natuur. Hoe nodig dan dagelijks tot de Fontein te vluchten Die tegen de zonde en onreinheid geopend is. De wereld als dat verleidende monster, werd zelf door satan aan de Heere Jezus voorgesteld en getoond, om zo mogelijk, Zijn hart tot die koninkrijken, weelde en wellust te trekken en Hem door deze kunstgreep tot een eeuwige val te brengen, Matth. 4. Hoe nodig dan voor u om te waken en nuchteren te zijn, satan weerstand te bieden, opdat hij geen voordeel krijgje over uw ziel, 1 Petrus 5:8. Uw hart blijft een opengebroke stad - een verblijfplaats van alle onreinheid - een poel van zonde; hoe nodig dan nauw acht te geven op uzelf, de gemeenschap met de hemel nauw te onderhouden en dagelijks u te oefenen in heiligheid als dat geslacht dergene die Uw aangezicht zoeken, Psalm 24: 6. Daartoe zijt ge toch uitverkoren in Hem opdat ge zoudt heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde, Eféze 1:4. Daartoe gaf Christus Zich, opdat Hij Zich een eigen volk zou reinigen, ijverig in goede werken, Titus 2:14. Hij heeft u geroepen tot heiligmaking, 1 Thess. 4:7. Als een door Hem geformeerd volk om Zijn lof te vertellen, Jes. 43:21.

O, volk van God, dat de eeuwige Geest ons samen leiden mocht om het besliste voornemen te beoefenen: Laat ons onszelf reinigen van alle besmettingen des geestes en des vleses voleindigende de heiligmaking in de vreze Gods, 2 Kor. 7: 1. Het ganse Evangelie is vol van vermaningen om u in heiligheid en godzaligheid te oefenen, om als wakende dienstknechten op uw Heere te wachten om als die vrouw in Openb. 12 de wereld onder uw voeten te hebben en de zuivere Evangelieleer als een kroon op uw hoofden te dragen. Wie zal zeggen hoe nodig dat ge het nog hebben zult om vast te staan en geoefend te zijn in godzaligheid. Wie weet welke zware tijden ons nog wachten, eer de Troon van Christus gezet zal worden op de wolken des hemels, waardoor er een einde gemaakt zal worden aan al de wereldtronen, machten en heerschappijen. En al waakt de Heere in de grootste noden over Zijn volk, is daarmee niet gezegd dat ze het niet bang zullen krijgen en onder de weeën als verteerd worden. Hoe benauwd had Jeremia het onder de tiran Zedekia, dat hij zelf zijn smekingen neerwierp voor de koning om toch in de kamer Jonathans niet meer gebracht te worden. Kuilen, gevangenissen, schavotten zijn bereid voor Jezus' volgelingen, maar hoe nodig daarop berekend en daarvoor toebereid te worden zoals de Apostel zegt: "Door welke mij de wereld gekruisigd is en ik der wereld", Gal. 4:6.

Hoe nodig aan de wereld en afgoden gespeend, smaadheid en schande om Jezus' wil niet te achten, zoals Uw grote Voorloper, die het kruis verdroeg en de schande verachtte. O, hoe kan het hart van 's Heeren volk soms ineem krimpen bij de gedachte zulke tijden nog te moeten beleven. Evenwel, laat ons dit tot uwe vertroosting zeggen: de Heere geeft veelal kracht naar kruis. Hoe menigmaal heeft Hij Zijn volk reeds voor

diepe drukwegen en beproevingen toebereid door ze liefelijk te troosten en kracht te geven om de zwaarste kruisen te dragen. Hoe zou Hij dan niet als de nood *er is*, Zijn ellendigen er door helpen? Wij lezen van Stéfanus dat hij onder een regen van stenen, scheldwoorden en lasteringen der vijanden, bad en getroost *ontsliep*. De Septuaginta voegt hierbij: Hij stierf in de omhelzingen, dat is: gelijk de moeder haar kind met een kus ter ruste legt tot een volgende morgen.

En zal de Heere nu in *dit leven* Zijn volk en erfdeel niet begeven, zeker zal Hij 't niet doen in de dood. Bedenk toch, volk des Heeren, onder al de opgerichte tronen van satan dat er niets gebeurt dat niet voorzien is, dat ook geen noodlot of toeval u wedervaart, hoe bang het ook worden mocht. De macht en heerschappij is op 't einde voor de heiligen der hoge plaatsen die met Hem zitten zullen in Zijn Troon, gelijk Hij overwonnen heeft en gezeten is bij Zijn Vader in Zijn Troon, Openb. 3:21. Het gaat dus over de volharding, Matth. 24:13. Over het *wettig strijden*, 2 Tim. 2: 5. Waarom zoudt gij u het getuigenis onzes Heeren schamen, 2 Tim. 1:8? 't Zal toch maar kort meer duren voor dat de wereld het eeuwig verliezen zal en dat gij met al de vromen uw voet eeuwig op de nek uwer vijanden zettent. Is 't dat ge de voltooiing van het oordeel Gods op aarde zult beleven of niet, ze zullen toch allen aanschouwers zijn in het laatste gericht hoe Koning Jezus met het Woord van Zijn mond de vijanden zal verderven en zo een einde maken aan alle tirannie en geweld de kerk Gods aangedaan op aarde. Zie dan hoe gij voorzichtig wandelt niet als onwijzen, maar als wijzen, de tijd uitkopende wijl de dagen boos zijn. Wachtende op de verschijning van Zijn toekomst waarin voor eeuwig uw banden zullen afgerukt worden - uw zelen verscheurd en uw tong losgemaakt om de lof van die grote Koning uit te galmen. Zie die dag te verbeiden met een sterk verlangen, waarin de eer van uw Koning zijn gloriepunt bereiken zal en uw zaligheid die Hij daaraan verbonden heeft, bestendig zal worden tot in eeuwigheid.

En daar wij reeds een en ander aangaande de jammerlijke toestand van de onbekeerde wereld ook met het oog op de opgerichte Troon Gods gezegd hebben, zo zullen wij met dit korte woordje sluiten: Het is niet vreemd als wij onder dat alles, wat onze ogen zien en onze oren horen, waarnemen dat de machten van het antichristelijke rijk sterker worden en toenemen. Immers moet dit eerst zijn hoogtepunt bereiken eer hun gewisse val daar is. Eerst moest de vaars vet worden, eer over de schoonheid van haar hals werd heengegaan, Jer. 46: 20. De ongerechtigheid van de Amorieten moest volkomen zijn, de maat bij Sodom moest vol zijn eer de Heere kwam richten. Opmerkelijk lezen we in Ps. 37: *Waarom is der goddelozen weg voorspoedig?* En daarop volgt: *Als gras zullen ze haast worden afgesneden*. Dat lot wacht u, arme wereld, die nu onder de antichrist op een heilstaat wacht, of die voor uw persoonlijk leven uw hart in zonde en wereld ophaalt, of die nu onder 't bijgeloof op de wereldheerschappij berekend zijt. Och, haast zult ge uw verwachting als een rook zien verdwijnen als de vale ruiter komt om zijn prooi. En mocht ge het beleven dat de Heere u en uw volk nog veel zal toelaten, zelfs om de heilige krijg aan te doen en tijdelijk te overwinnen, er is voor u niet anders achter, dan dat gij Hem, Dien gij verworpen, gehaat, gesmaad en gelasterd hebt, zult zien zitten op Zijn geduchte Troon. En o, wat zoudt ge *dan* willen kruipen en vergiffenis vragen als 't voor eeuwig te laat is. *Dan* zullen ze roepen, maar Ik zal niet antwoorden; o, die vreselijke sententie uit Spr. 1: *Ik zal in ulieder verderf lachen, Ik zal spotten wanneer uw vreze komt - wanneer u benauwdheid en angst overkomt*.

Zouden we het Woord uit Jes. 55:7 niet voor u uitroepen: o goddeloze, verlaat nog uw

weg; ongerechte man verlaat uw gedachte en bekeer u tot den Heere. Nóg leeft u onder 't aanbod van genade, onder Zijn roepende stem, ja Hij belooft: Zo zal Hij Zich zijner ontfermen, want Hij vergeeft menigvuldig. O, laat die Tronen die reeds opgericht zijn en die staan opgericht te worden een schrik des Heeren voor u worden om u tot het geloof te bewegen. De dienst van de Koning is toch zulk een zalige dienst. De wereld, de duivel belooft veel maar geeft niets dan teleurstelling, een wroegende consciëntie en eindelijk de eeuwige dood. O, stel toch niet uit, want Zijn Troon is reeds bereid ten gericht - kom toch af van uw zetels en bewijs de God der eer heerlijkheid en eer.

Gewis, de kerk zou verheugd, Zijn Naam verheerlijkt worden en uw ziel zou de buit wegdragen. Eindigen wij met de bede van de Psalmist, Ps. 53: 7: "Och, dat Israëls verlossingen uit Sion kwamen, dan zou zich Jakob verheugen, Israël zal verblijd zijn." Amen.

Nazang: Psalm 28 : 6.

7. Predicatie over Handelingen 27 : 29b.

(Toen deze predicatie geschreven is, was de oorlog nog niet begonnen)

VERLANGEN NAAR DE DAG

" ... wensten, dat het dag werd".

Psalm 116 : 2 en 3.

Psalm 119: 85.

Psalm 130 : 3 en 4.

Psalm 97 : 7.

Waarde toehoorders !

Deze zangpsalm is door oude Godvruchtigen wel eens een A. B. der Godzaligheid genoemd. In de kostelijke samenstelling volgens het Hebreeuwse alfabet is het, alsof wij de spraak van de "man naar Gods hart" beluisteren, schoon ons zijn naam niet als schrijver daarvan staat opgetekend. Het is een heerlijke verzameling van leerstellingen en bevindelijke waarheden, die ons daarin geboden wordt, waar de kerk Gods tot op het eind der eeuwen toe, haar ziel als aan een kostelijke honingraat kan verlustigen en verkwikken. En wordt eensdeels de innerlijke gehechtheid aan en het zalig zielsvermaak in Jehova's reine inzettingen en rechten, als een telkens terugkerende ontboezeming van de Psalmist, daarin weergegeven, anderdeels vinden wij de kerk bij monde van de dichter daarin terug in zijn diep afhankelijkheidsgevoel van het Goddelijk Wezen, als hij telkens de bede herhaalt: *Leer mij Uw inzettingen.*

Maar ook treffen wij hem daarin aan als de ontblote bidder, die door vele noden geprangd aan de Genadetroon komt met een: *O Heere, sla toch op mijn geschrei Uw oog.* Hij komt met ogen vol tranen, met een hart vol boetvaardigheid zijn smeekbede uitstorten bij Hem, Die zo dikwijls in nood geholpen en uit in en uitwendige zwaarigheden verlost had en nooit Zijn zuchtende knecht beschaamd rugwaarts had doen keren.

En toch ligt in de aard van zijn ontboezeming voor ons een gedachte, alsof de door hem begeerde zaak niet spoedig verkregen werd. Immers ligt het in de zin der woorden verklaard. Het was alsof de Heere Zijn oog niet sloeg op zijn geschrei; alsof Hij geen acht gaf op zijn verzuchtingen; alsof zijn gebed niet genaakte voor Zijn Troon. En dat was een leed, dat hem diep terneer boog. O, wat kan bij 's Heeren volk zich een gevoel voordoen, alsof de Heere niet let op de stem hunner smeking.

De kerk zegt in Psalm 10 : 1: "O Heere, waarom staat Gij van verre? Waarom verbergt Gij U in tijden van benauwdheid?" Menigmaal is het in hun schatting of de Heere niet let op hun verzuchtingen; alsof ze het leed en de smart alleen moeten dragen en dat is voorwaar de nijpendste toestand, waarin een kind van God hier op aarde kan geraken. Kunnen ze door en toegang vinden aan de Troon, dan is het of ze reeds geholpen zijn. Kunnen ze vertrouwelijk de noodbrieven met Hiskia uitspreiden voor Zijn aangezicht, dan mogen ze wel voelen, dat hun zaak de zaak des Heeren is, Die te Zijner tijd hun twistzaak zal twisten en hun behoeften vervullen.

Maar o, dat staan in duistere nachten met de roerende uitroep: "Och, dat Gij de

hemelen scheurdet", Jesaja 64 : 1. Dat staan en roepen: "Gij verbergt Uw aangezicht van ons en Gij doet ons smelten door middel van onze ongerechtigheden!" En zo zullen wij, bij aandachtig nagaan van de wegen Gods met Zijn kinderen, de kerk veelal in een stadium van onrust, duisternis en bestrijding aantreffen.

Wij wensen uw aandacht daar thans nader bij te bepalen. Handelingen 27 : 29b.

"... En wensten, dat het dag werd".

De woorden van onze tekst brengen ons met onze aandacht naar de grote reis, eens gemaakt door de apostel Paulus, om Rome te bereiken. Het was vanzelf een zeereis. Voorwaar een reis met zoveel bezwaren en hindernissen, als wij zelden in de historiën aantreffen. Een reis, die meegemaakt werd door een groot aantal schepelingen, die maar nauwelijks aan de dood zijn ontkomen. Het grootste gedeelte van deze reis werd afgelegd in grote spanning; als het schip worstelt met de woedende zee en van golf op golf gedreven wordt, zouden we bij het nastaren van dit grote vaartuig in onze gedachten de vraag stellen: 'Hoe zal dat ooit terecht komen?'

Wanneer wij evenwel gedenken aan de belofte Gods, aan Zijn kerk gedaan: "De Heere zal Zijn volk niet begeven en Hij zal Zijn erve niet verlaten", dan zien wij dat volk veilig, al zijn ze in het vuur en in het water gekomen. Hij voert ze daarna wel uit in een overvloedige verversing, Psalm 66 : 12. Zie de vervulling daarvan in het verband van onze woorden: In de grootste nood, in het nachtelijk duister, als de scheepslieden ten einde raad het schip aan de zee hebben overgegeven, geeft de Heere Zijn knecht, die als een gevangene om Zijns Naams wil nu naar zijn laatste verblijfplaats op aarde is reizende, de verzekering, dat Hij hem veilig het doel van zijn reis zal doen bereiken. De Heere doet dat door middel van een heerlijke hemelbode, die het slingerende schip betreedt en de juiste plaats weet, het hutje of armelijk nachtverblijf, waar Zijn getrouwe knecht zich bevindt.

Hij geeft hem door middel van deze Engel de verzekering, hoe hol en hoog de zee mag stijgen, hoezeer de scheepslieden mogen vrezen elk ogenblik in de diepte te zullen neerstorten, dat Hij, de God van zee en land, Zijn kind bewaren en hem veilig te Rome brengen zal, om ook aldaar de blijde Evangelieboodschap aan verloren zondaren te verkondigen.

Deze hemelbode verzekert Paulus, dat de Heere hem al het scheepsvolk geschonken heeft en geen verlies van iemands leven geschieden zal, maar alleen van het schip. Bijzonder troostrijk en betekenisvol moet dat voor hem geweest zijn, die reeds geselpalen en gevangnissen voor de Naam en de zaak van zijn grote Koning trotseerde, dat de Heere ook deze nood zou wenden en hem tot de haven zijner begeerte brengen.

Welk een verschil: tweehonderd zes en zeventig zielen, die zonder voedsel dagen achtereen met angst en schrik hun ondergang tegemoet zagen en onder die allen... één man in het gezelschap van een hemelbode. Een man in de banden vanwege de hope Israëls. Eén man, om wiens wil allen, die met hem voeren, een vrijgeleide werd beloofd. Hij was een keurling en lieveling van Jehovah, al is hij uitgeworpen uit zijn vaderland, al is hij bij zijn eigen volk uitgekreten als een pest en oproermaker, die niet waardig is te leven... een ander, ja een groot aantal mensen krijgt hier het leven door hem.

Aandoenlijk schouwspel zal het geweest zijn, als hij met een geruste consciëntie, zonder enige vrees of beroering, 's morgens de schepelingen, die hongerig en ontroerd de dood verwachten, aan tafel nodigt en hen van hun behoudenis verzekert. Roerende ogenblikken, voorwaar, als hij tussen de oplaaiende golven en de bruisende zeeën, de menigte van zijn kinderlijk vertrouwen kennis geeft, zeggende: *Ik geloof Gode, dat het also geschieden zal.*

Wat één bidder toch vermag, die het zwart is van Gods oogappel. Welk een profijt trekt de wereld toch van die bidders; welk een zegen werpen zij over een volk, een huis, dat dreigt te vergaan. In plaats dat ze de verachte fakkels zijn, mochten zulke bidders wel hoog gewaardeerd worden in land, huis en familie. Hoe arm zou de wereld staan, wanneer deze lievelingen des Heeren er niet meer waren. Hoe arm stond de eerste wereld, toen de bidder Noach in de ark was. Wat kwam er van Sodom terecht, toen Lot in Zoar was? Wat van Jeruzalem, toen de Christenen in Pella waren? Laat ons nu, na deze historische toelichting, onze aandacht wijden aan de kerk Gods, die op de holle baren van de grote wereldzee voortdobbert en wenst, dat het dag wordt. Wij bepalen dan uw aandacht bij:

Verlangen naar de Dag. En letten:

1. Op de redenen of oorzaken van dat verlangen
2. Op, de zaak, waarnaar zij verlangt
3. Op de betekenis van dit verlangen.

1. Op de redenen of oorzaken van dat verlangen

Vooreerst, één van de grote redenen, waarom de schepelingen verlangden naar de dag, was de duisternis, die hen als een grote hinderpaal alle uitzicht ontnam. Wel was de belofte er van redding en veilige overkomst van al het scheepsvolk, maar zij waren er nog niet. Overdag zagen zij geen zon en 's nachts geen maan, noch sterren. De lucht was al die tijd zwaar bewolkt.

Ook de geestelijke pelgrim weet bijzonder van die zwaarigheid. Waar hebben ze meer mee te kampen op hun reis naar de eeuwigheid, dan met de duisternis? Dikwijls ligt de duisternis verspreid over de weg van Gods Voorzienigheid met hen. Zij wachten dan wel op licht, maar zie, het is duisternis; zij wachten wel op de tijd van genezing, maar zie, het is verschrikking. Konden ze maar zien, bijzonder als de Heere in wegen van tegenheden met hen handelt, dat het een vaderlijke tuchtroede is; dat Hij hen kastijdt, omdat Hij hen liefheeft, maar zie, het is dikwijls, alsof alles in het duister ligt gehuld. Het is, alsof er een dikke nevel hangt over de leidingen Gods met hen, zoals ook voorname Bijbelheiligen wel doormaakten. Denk slechts aan Jakob, Genesis 42 : 36: "Jozef is er niet, en Simeon is er niet; nu zult gij Benjamin wegnemen!" En juist omdat hij niet door kon zien op de trouw Gods en de wegen des Heeren niet kon eerbiedigen, zegt hij: "Al deze dingen zijn tegen mij!" In deze duisternis verlangt het volk naar verademing, *naar de dag*.

Duister is het dikwijls, als ze gaan in de binnenkamer. Het is voor hen wel, alsof ze zuchten en roepen onder een gesloten hemel. Dan is het veelal ook duister, als ze neerzitten onder de bediening van het Woord. Het is dan, alsof alles en elk woord afstuit op een stenen en diamanten hart. Het is dan duister, als ze lezen; het boek is toegesloten en verzegeld. Duister is het dan, als ze zijn bij Gods kinderen; hun mond is als toegesloten en de belagers vanbinnen zeggen dan: Je zit als een huichelaar, als een Judas tussen de vromen, je hoort daar niet. En vanwege deze duisternis ligt de weg, die de Heere met hen hield, als onder een sluier. Ze roepen dan wel in moedeloze toestand met Job: "Och, of ik ware gelijk in de vorige dagen, toen de Almachtige nog met mij was".

Is het nu wonder, dat zulk een volk, als de zeeën vanbuiten en vanbinnen koken en bruisen; als de zwarte dampen des daags en de zwarte duisternis des nachts hen verschrikken en als alles hun het ongenoegen Gods predikt ... *dan verlangt naar de dag?*

Ten tweede. Een andere reden, waarom de scheepslieden naar de dag verlangden was, dat zij vermoedden, dat hun enig land naderde. Zij wisten niet waar ze waren en daarom verlangden ze naar een licht, om te kunnen zien. Wederom treffen we hierin een grote overeenkomst aan tussen scheepslieden en het volk van God. Menigmaal weten ze door het langdurig zitten in de duisternis niet waar ze zijn. Ze hebben voorheen wel tijden doormaakt, toen de Zuidenwind zacht waaide, dat ze meenden hun voornemen verkregen te hebben; dat ze nu recht op Kanaän aangingen, zonder enig oponthoud, gaande van deugd tot deugd en van kracht tot kracht.

Maar o, die donkere dagen, die daarna volgen, dat ze niet weten waar ze zijn. Dikwijls weten ze niet eens, of ze wel op de rechte weg zijn. Ze zuchten dan met de kerk: "Dewijl Gij mij gebracht hebt in een plaats der draken en mij met doodsschaduw overdekt hebt". En het is geen wonder, dat ze juist in deze toestand wel vermoeden, dat hun enig land nadert ... dat ze aan de wal der eeuwigheid zullen moeten aanlanden. O, dan bekruipt hun soms duizend vrezes, dat ze op de boorden der eeuwigheid nog schipbreuk zullen lijden en voor eeuwig omkomen. Dan kan hen in het vergezicht, de dood reeds brengen geboeid in nare streken, bij Belials verschrikkelijke beken. Dikwijls komt dan de vijand vanbinnen hun vertellen, dat alles maar verstandswerk en beschouwing bij hen is geweest ... en dan geen antwoord te hebben voor de smaders. Is het dan wonder, dat zulk een ziel *verlangt naar de dag?*

Ten derde. Een andere zaak, die de scheepslieden naar de dag deed verlangen was: Zij hadden met hun eigen handen eerst het scheepsgereedschap en daarna ook het koren (hun levensvoorraad) uitgeworpen in zee. Alle krachten, alle hulpmiddelen om het vaartuig nog te sparen faalden nu. Geen man van kracht, geen schippersvernuft vermocht redding te geven en daarom gaven ze het schip aan de zee over.

Zie hier de juiste toestand getekend van een ziel, die na al het sloven en sjouwen eindelijk moet opgeven. Wat heeft zulk een ziel al een middelen om zichzelf te behouden. Wat heeft zij een levensvoorraad, waarop ze teert: een verootmoediging, hartelijke schuldbelijdenis van voorheen, een belofte, een troostwoord, een aangename gewaarwording of een gezicht in de weg der verlossing, waar ze lang mee gedaan en lang op geleefd heeft. Maar als de geweldige baren van Gods toorn haar laatste levensvoorraad opeisen, als de wet dreigt en vloekt, dan moeten ze noodgedwongen de scheepjes van hun vertrouwen aan de zee overgeven en op genade of ongenade zich neerwerpen aan de voeten van Hem, Die over de hoge zeeën en over de holle baren heenloopt en komt, om een zinkend en verloren liggend volk te redden. Geen wonder, dat zo'n ziel dan wel duizendmaal zucht: "*De morgen, ach wanneer?*"

Ten vierde. Het duurde lang in deze benarde toestand. In weken zagen ze zon noch gesternte en drukte hen een zwaar onweer, vers 20. Lang kan de duisternis duren. De Kerk klaagt over een zitten in de duisternis, Micha 7 : 8. Lang kan de redding en verlossing worden uitgesteld van een wachtende ziel op genade en ontferming. De dichter zegt in Psalm 40 : 1: "*Ik Heb lang den Heer' in mijnen druk verwacht*". En deze uitgestelde hoop krenkt het hart en doet de ziel in doodsnoed wel uitroepen: "Ik ben afgezonderd onder de doden, gelijk de verslagenen, die in het graf nederliggen, die Gij niet meer gedenkt", Psalm 88 : 6.

Ten vijfde. Er ontstond in deze nood op het schip, waarop Paulus zich bevond, enige verwarring. De krijgsknechten wilden zelfs vluchten en toen dat mislukte, wilden ze de gevangenen doden waaronder ook Paulus behoorde.

Zulke verwarringen zijn de ziel niet vreemd, die op de holle baren van ramp en tegenspoed, van duisternis en strijd, zichzelf dikwijls niet kan verklaren. Menigmaal komt de gemoedstoestand van de dichter naar voren: "*k Wou vluchten, maar kon nergens heen*". Velen omringen hen, die met de dood dreigen en zeggen: "God zal hem nu niet meer verlossen, als weleer". O, konden ze zien, dat het nog ééns goed uit zou komen, maar geloof kunnen ze niet oefenen; de verdorvenheden komen, gelijk het wild gedierte bij nacht, meer dan ooit uit hun schuilhoeken tevoorschijn. Oude zonden, die zij dachten reeds overwonnen te hebben, komen met meer kracht dan voorheen opdagen, zodat de ziel wel uitroept: "Ongerechte dingen hebben de overhand op mij", Psalm 65 : 4.

En gelijk de golven kookten en bruisten tegen en langs, ja zich wierpen over dit grote vaartuig, waarop Paulus was, zo koken de verdorvenheden wel vanbinnen en snerpen de boze inwerpselen van satan, die hen door merg en been snijden, deze arme ziel als een gedreven blad en dorre stoppel. Hierbij komt, dat het hart veelal hard en ongebogen blijft, zodat ze geen geestelijk werk kunnen doen, noch enige verademing brengen in deze jammerlijke toestand. We zullen niet meer noemen, hoewel het stuk zich daarvoor uitermate leent, maar overgaan tot de beschouwing van onze tweede hoofdgedachte, waarin wij te letten hebben op de zaak, waarnaar zij verlangden.

II. Op, de zaak, waarnaar zij verlangden

Zij verlangden naar de dag. De dag is een schepping Gods, zie Genesis 1 : 5: "En God noemde het licht dag".

We treffen daarom onder de benaming van dag ook in oneigenlijke zin in Gods Woord aan, dat tijdelijke en geestelijke zegeningen en weldaden, als: blijdschap, vrede, voorspoed en verkwikking, onder het zinnebeeld van dag ons worden voorgesteld. Is het dag, dan is het licht. De Heere Jezus zegt in Johannes 11 : 9: "Zo iemand in den dag wandelt, zo stoot hij zich niet, overmits hij het licht dezer wereld ziet". Onder het zinnebeeld van blijdschap en verlossing, 2 Petrus 1 : 19: "Totdat de dag aanlichte, en de morgenster opga in uw harten".

God Zelf wordt een Licht genoemd, waarin gans geen duisternis is, 1 Johannes 1 : 5. Christus, de Zon der gerechtigheid, Maleáchi 4 : 2. Het zaad van David, de blinkende Morgenster, Openbaring 22:16.

Wil de apostel de staat der gelovigen schetsen, dan zegt hij in 1 Thessalonicensen 5 : 5: "Gij zijt allen kinderen des lichts en des daags, wij zijn niet des nachts, noch der duisternis". Wil de Heere de Kerk in het gewaad van licht en schoonheid voorstellen, dan zegt Hij in Hooglied 6 : 10: "Wie is zij, die er uitziet als de dageraad, schoon gelijk de maan, zuiver als de zon". De tijd van het Evangelie wordt genoemd de dag der zaligheid, 2 Korinthe 6 : 2. Het licht is vermakelijk, want: het is de ogen goed de zon te aanschouwen.

Wij achten het onnodig meer bewijzen bij te brengen. Het leidt geen tegenspraak, dat dag en licht dezelfde schepping zijn, dat eens in de morgenstond der wereld door de grote Schepper op een daad van almacht tevoorschijn geroepen werd. Zonder dit was de wereld maar een akelige duistere spelonk gebleven. En nu kon Hij, Die alleen het Licht was, het natuurlicht scheppen en straks in die heerlijke lichamen de gloed, glans en hitte leggen, die zij meedeelden aan een duistere massa, die de eeuwige God op haar grondvesten had doen neerzinken. Het ligt dan hier voor de hand, zoals wij straks aantreffen onder de benaming van duisternis, de vele weeën, angstvalligheden in doodsnoden, waaronder Gods volk hier op aarde zuchtende is en waaronder zij door geprangd zielsverlangen wel uitriepen: "De morgen, ach wanneer?", dat zij in die tijd verlangen naar licht, verademing, vertroosting, verlossing uit hun banden en

doodsnoden, waarin zij verkeren.

En zomin die ziel vreemd is van banden en druk, zomin is ze vreemd van verademing, troost, blijdschap en vreugde. Het is evenwel niet te zeggen, dat die troost en blijdschap in gelijke mate aan Gods kinderen wordt toebedeeld; ook niet, dat ze in evenwicht duisternis en licht ontvangen. O nee, de dagen der duisternis zijn dikwijls vele en overtreffen in getal menigmaal de dagen van licht en blijdschap.

Vergun ons, teneinde een weinig orde in onze behandeling te houden, dat wij ten eerste hierop letten:

1. Deze dag, waarnaar het volk verlangt, gaat over hen op, als de Heere Zijn Zoon in hen openbaart en hun ziel lieflijk omhelst. O, als die ziel genezing vindt van al haar jammerkwalen onder de vleugelen van deze Zon der gerechtigheid, dan vlieden de duisternissen en doodsschaduwten weg. Dan mag die ziel in de lieflijke stralen van Gods aangezicht de uitnemende en onnaspeurlijke liefde Gods zien, dat Hij also lief de wereld had, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon voor vloekelingen en hellewichten afstond. Als ze zien mogen door de traliën van Gods eeuwig Woord de teweeggebrachte verlossing door de dierbare Heere Jezus; als de dierbare Geest dat alles zalig voor hun ziel ontsluit, zodat ze met overbrenging en toe-eigening voor zichzelf dat grote wonderwerk mogen bezien, dan roepen ze wel uit met David in Psalm 30 : 12: "Gij hebt mij mijn weeklage veranderd in een rei; Gij hebt mijn zak ontbonden, en mij met blijdschap omgord". Dat volk, dat in duisternis zat, gaat dan een groot licht op en degenen, die zaten in het land van de schaduwten des doods, dezulken is dat Licht opgegaan, Jesaja 9 : 1. Hoe zalig is het dan, in het licht van zijn Aanschijn te wandelen en zich de ganse dag in dat heil te verblijden, Psalm 89. Er is dan geen plaats voor satans aantijgingen; de ziel zegt dan met Luther tot die aanklager: "Ga naar Golgótha". Er is voor die tijd geen plaats voor de zonden, het is alsof alles aan banden ligt en hun hemelhoge schuld van voorheen bedekt ligt onder de liefde Gods. De Diabolisten zitten in de hollen, de verdorvenheden zijn schijnbaar overwonnen, als de ziel in zoete overdenkingen de gezegende Verlosser mag bepeinzen, Die hen uit de onderste kuil verlost en hun voeten op een Rotssteen stelde, Psalm 40 : 3. Het is nu, alsof het nooit meer duister worden zal, of de vijand voorgoed verslagen is en de verdorvenheden nooit meer de kop zullen opsteken.
2. Ten andere. Een ander aanbreken van de dag overkomt die ziel op de verdere weg in het genadeleven. Het ligt in de reden, dat het dan eerst weer duister moet worden, zal er bij vernieuwing licht opgaan in de ziel. Weliswaar keert de ziel nooit meer terug in de duisternis van de natuurstaat, maar zo we tevoren reeds zeiden, meende de ziel, dat de vijanden voorgoed waren ten onder gebracht en de duisternis nooit zou terugkeren; daarin heeft ze zich klaarblijkelijk bedrogen. Ze kunnen na de eerste verlichting weer tijden doormaken, dat ze uitroepen: "Mijn Liefste is geweken. Hij is doorgedaan. Hij trok Zijn hand van het gat der deur", Hooglied 5 : 4. En in die tijden, dat haar ingewand nog ontroerd blijft over dat gemis, is het zover nog niet weg. Ze staat dan op en zoekt Hem tot ze Hem heeft teruggevonden. Maar er komen tijden, dat ze wel onvernünftig worden met Asaf, Psalm 73 : 22, en niets weten, niets van de verlossing. Het is alles als weggesloten. Onvernünftig in de wegen van Gods Voorzienigheid, staande van verre en zuchtende met de kerk: "Heere, waarom doet Gij ons van Uw wegen dwalen? Waarom verstokt Gij

ons hart, dat wij U niet vrezen?" Jesaja 63 : 17. Tijden, dat de ziel zich gevoelt als een lederen zak in de rook, Psalm 119 : 83. Soms voelen ze zich als dor hout, dat alle sappen van groei en vruchtbaarheid heeft verloren. En in deze tijden steken de oude en ook nieuwe zonden dikwijls de kop weer op. De verdorvenheden komen met meer kracht dan voorheen tevoorschijn: de diabolisten verlaten nu hun holen en komen met menigten de ziel bespringen, zodat de ziel in deze nare toestand uitroept: „Duizend zorgen, duizend doden, kwellen mijn angstvallig hart". En als nu Bijbelheiligen onder deze verlating brulden, hoe bang kan dan een ziel het hebben, die zich maar schat als een rietje, dat van de wind ginds en weder bewogen wordt. Maar als nu Gods kinderen in de stand van hun leven verlangen naar de dag, dan is het menigmaal gebeurd, dat de Heere in meerdere of mindere mate het licht weer deed opdagen. Het wordt dan dag over dat volk, zo dikwijls als ze verwaardigd worden, na vernieuwde strijd en duisternis wederom het licht te zien opkomen over hun bestreden ziel.

Het is meestal Gods gewone weg, dat Hij eerst bij Zijn kinderen de schuld van hun af en omzwerven ontdekt. Hij maakt ze het leven buiten Hem moe en ondragelijk en voert ze dan met smekingen en geweent tot Hem terug. O, als Hij dat volk dan toeroept: "Keer weder, keer weder, o Sulamith; keer weder, keer weder, dat wij u mogen aanzien", dan heeft Hij Zelf het kooltje in hun ziel al angeblazen en brengt ze weder, ter oorzaak van de eer Zijns Naams. Het wordt dan weer dag over hun ziel, als Hij ze bij vernieuwing verzekert van Zijn eeuwige liefde en trouw omtrent hen. Die trouw zal nooit hun val gedogen, maar bleef wakende over hen, óók toen ze afhoereerden en onder de grauwigheid lagen, zonder dat zij het merkten. En zo leren zij hier een gaande en komende Jezus kennen. Zo wisselt duisternis en licht gedurig af, zolang zij uitwonende zijn van de Heere.

3. Ten derde letten we nog even op het gloren van de dag bij Gods kinderen, een dag, zoals ze nooit in de teerste omhelzingen hier op aarde ondervonden. Een dag, die aan zal lichten, als ze hun aardse loopbaan zullen beëindigd hebben. Dan zal de dag aanlichten voor al dat arme volk. Een dag, die hen als op de vleugelen des lichts naar het Paradijs Gods zal voeren, waar het woord in volle betekenis voor hen zal ontsluit worden: "En aldaar zal geen nacht zijn", Openbaring 22 : 5. Dan zal hun duisternis voor eeuwig wezen als de middag, want de Heere zal hun tot een eeuwig licht zijn en hun God tot hun sierlijkheid. Ze zullen dan de zeeën van vervolging en vijandschap vanbinnen, noch vanbuiten horen koken. Hun scheepje zal dan nooit meer op zandbanken, noch op rotsen vastraken, maar is de haven van eeuwige rust binnengezeild. Geen vrees voor vergaan zal hun zielerust daar ooit meer verstoren, geen zonden ze ooit meer kwellen, geen duivel of wereld hen aanvallen. En dat voor eeuwig; hun zon zal nooit meer ondergaan, maar ze zullen in de glorievolle stralen van die Zon der Gerechtigheid zich eeuwig verlustigen. O, volk van God, dat nu hulpeloos kermt, bedrukt en vol gebrek, houd moed, want Hij zal u haast, uit vrije ontferming, zetten in dat Hoog Vertrek. En het is nog niet geopenbaard, wat wij zijn zullen. De apostel zegt: "Wij zullen Hem zien, zoals Hij is". En vliedt hier de hemel en de aarde weg van Zijn vreselijke majesteit, als Hij verschijnt, o, hoe zalig zal het zijn, als al de verschrikking en vrees voer eeuwig zal uitgebannen zijn en de bruid in de armen van haar Man zal vallen en 'het kind zijn Vader zal zien. Dan zal er geen wensen naar de dag meer gevonden worden, maar een zalig lichten tot de volle dag toe, zal uw ziel

eeuwig vergenoegen en verheugen.

III. De betekenis van dit verlangen

Letten wij nu nog met enkele trekken op de betekenis van dit verlangen. Wij bedoelen hiermee: waarin dit verlangen naar de dag bestaat. Dikwijls komen de woorden begeren, wensen, verwachten, onder dezelfde betekenis voor in het Woord van God. Job verenigt begeren en verwachten in één zin samen, zie hoofdstuk 6 : 8: "Och, dat God mijn begeerte gawe en dat mijn verwachting kwame". Wensen en verlangen wordt ons samengevoegd voorgesteld in Psalm 10 : 17: "Heere, Gij hebt de wens der zachtmoedigen gehoord". Zij wensten, dat de Heere kwam en verlangden zó, dat Hij Zijn komst verhaastte.

Als wij letten op de natuur van dit wensen of verwachten, dan merken wij vooreerst op:

- Wensen of verlangen drukt uit een brandend verlangen naar de begeerde of verwachte persoon of zaak. Zo lezen wij in Richteren 5 : 28 van de moeder van Sisera, dat zij met ongeduld haar zoon verwachtte. Zij keek door het venster en eindelijk schreeuwde zij door de traliën: "Waarom vertoeft gij te komen; waarom blijven de gangen van zijn wagen achter?" De kerk zegt in Psalm 130: "Ik verwacht de Heere, mijn ziel verwacht en ik hoop op Zijn Woord. Mijn ziel wacht op de Heere, meer dan de wachters op de morgen, de wachters op de morgen". In dat herhaald zeggen: de wachters op de morgen, ligt de betekenis: het verlangen naar de morgen is sterk. Ik verlang ongeduldig, met weedom des harten. Psalm 70: "Haast U, o God, om mij te verlossen". U ziet dus, toehoorders, als de kerk wenst, dat het dag wordt, dat de natuur van dat wensen of begeren in zich sluit, een smartelijk verlangen naar het licht; een begeerte, die alle andere zaken opzij zet en dat éne als het hoogste doel van zijn verwachting stelt: "Zeg Gij tot mijn ziel: Ik ben uw Heil".
- Ten andere. Deze wens wordt genoemd een begeerte der rechtvaardigen, Spreuken 10 : 24. Het is niet de begeerte van een luiaard, niet de begeerte van Biléam, om de dood der oprechten te sterven, maar een begeerte naar God. De kerk drukt dat verlangen uit in Jesaja 26 : 9, zeggende: "Met mijn ziel heb ik U begeerd in de nacht". Dagen en nachten drijft het altijd boven in de ziel: "Wanneer zult Gij, mijn Bondsgod, tot mij komen?" Het wordt daarom genoemd de wens des harten, Psalm 21 : 3. Het zijn geen hemel of gelukzoekers, maar Godzoekers geworden, Psalm 69 : 33.
- Ten derde. Deze wens of begeerte van Gods volk is een werkzame begeerte. Zij zitten onder dat wensen niet ledig, maar zeggen met David in Psalm 42 : 3: "Mijn ziel dorst naar God, naar de levende God". Zij zijn werkzaam in meditatiën en overdenkingen; zij zijn werkzaam in de gebeden en verzuchtingen; zij zijn werkzaam in het naarstig gebruik der genademiddelen. Evenwel niet zó, dat zij hun werkzaamheid ten grondslag leggen aan hun verwachting, maar de door de Geest gewrochte begeerte brengt als vanzelf die werkzaamheid mee. Een ontdekte ziel kan niet ledig zitten; er is altijd vanbinnen wat in beweging, dat hun leven verraadt. Een dode zwijgt, is zorgeloos, behoefteloos, gedachteloos.
- Ten vierde. Deze wens en begeerte der rechtvaardigen is evenwel een bestreden begeerte. Hun hoop, hun hartewens ... de komende morgen over hun ziel, daar komen de belagers van alle zijden op af, om hen wijs te maken, dat de dag, waarnaar zij verlangen, nooit zal komen. De geestelijke inbrekers weten daarvoor alle redenen aan te voeren. Zij wijzen de ene tijd op de hoge zeeën van Gods toorn en rechtvaardige gramschap, waar ze nooit overheen gebracht kunnen

worden, dan weer op hun eigen schuld en trouweloosheid, hetwelk de ziel gretig toestemt. Maar de conclusie, die de vijand daaruit trekt, dat hierdoor bewezen is, dat ze huichelaars zijn, is vals. Uitnemende Bijbelheiligen hebben eenzelfde weg gepasseerd, maar kwamen tot het besluit: "Daarom zal ik op Hem hopen", Klaagliederen 3 21. Zij hoopten niet, omdat zij het waardig waren, maar zagen met al het hopende volk op de wens aller heidenen, nl. de dierbare Messias, waarvan de Heere beloofde, dat ze daartoe zouden komen, Haggai 2 vers 10. En mogen ze de ene tijd vanbinnen geslingerd worden door het onmogelijke, zo grijpen ze op een andere tijd weer moed en zeggen: "Wat buigt gij u neder, o mijn ziel ! en zijt onrustig in mij? Hoop op God, want ik zal Hem nog loven".

- Ten vijfde. Deze wens en begeerte naar de dag is veelal een uitgestelde begeerte. O, wat kunnen die stormen, die hoge zeeën, die duistere nachten soms lang duren. Al gaat de ziel bezwangerd met de belofte, dat het komen zal, evenwel kan de vervulling soms lang op zich laten wachten. De Heere handelde in Zijn eeuwige wijsheid zo met Abraham; hij moest dertig lange jaren wachten, eer het toegezegde zaad geboren werd. En in die tussentijd, dan een ongelovig haasten door het ingaan tot een dienstmaagd, dan een weg van onmogelijkheid passeren door het wegnemen van zijn vrouw door de Egyptische koning en eindelijk houdt de vruchtbaarheid op bij Sara en hij is zelf negen en negentig jaar. Lang duurde de vervulling van de toegezegde belofte, dat Abrahams zaad een land voor zijn nakomelingen in erfbezit zou krijgen. Lang moest Jozef wachten op de vervulling van zijn dromen. Lang moest de kerk wachten op de vervulling van de Paradijsbelofte. O, lang moet het volk soms wachten op dat licht, op die morgen; waarnaar ze uitzien met brandend verlangen, zodat ze wel uitroepen: "Heeft God vergeten genadig te zijn? Heeft Hij Zijn barmhartigheden door toorn toegesloten?"
- Ten laatste letten we nog even op dat wensen naar de dag, dat voor verschillende uitbreidingen vatbaar is, nl. dat het door God Zelf zuchtende en verlangend gemaakte volk niet alleen wenst, dat het dag wordt voor hun eigen ziel, daarin bestaande, dat ze de gevoelige verzekering van de gunst Gods in hun binnenste mogen ervaren; dat ze met God verzoend mogen worden door Christus, ja, met een Drie-enig God verzoend mogen worden en zo, door de Geest der aanneming tot kinderen, *Abba, Vader* zeggen, maar er is ook in hun binnenste een verlangen naar de dag, *een dag, die de Heere over Zijn erfdeel op aarde mocht doen lichten*.
  - O, ze zien een duisternis over Sion verspreid, een nachtelijke duisternis, die de kerk hult onder doodsschaduw van eenzaamheid en verlating. Hoe zou dat volk, dat toch de belangen van Sion op het hart draagt, niet uitzien, of het de Heere behagen mocht, die brokstukken van Sion, die verstrooide kalkstenen wederom te vergaderen en haar vervallen stenen, poorten en muren weer uit het stof te verheffen, Jesaja 27.
  - Ze zien uit naar die dag, dat de Heere wederkeren zal tot Sion en Zich hunner zal ontfermen. Dit wensen van de uitbreiding van Gods Koninkrijk ligt in het hart van al het levendgemaakte volk verklaard. De apostel Paulus, staande voor een gemengde raad van koningen en stadhouders, zegt in Handelingen 26 : 29: "Ik wenste wel van God, dat, èn bijna èn geheellijk, allen, die mij heden horen, zodanigen werden, gelijk als ik ben".
  - Deze begerende ziel wenst ook van ganser harte, dat het dag mag worden over de hunnen. Zij zien zovelen van hun nabestaanden in duisternis van onwetendheid en onbekeerlijkheid hun reis naar de grote eeuwigheid voortzetten en nu wensen zij, dat het dag mag worden; dat de Heere het

ontdekkend licht van Zijn lieve Geest in hun ziel zenden mocht. O, wat zou het een blijde morgen voor hen zijn, als ze de noodkreten uit de binnenkamers mochten beluisteren: "Gena, o God, gena".

- Ze wachten na de morgen de blijde dag, dat de koninklijke scepter van de Heere Jezus, overheden en onderdanen aan Zijn voeten mocht brengen, ja, dat de aarde vol worde van de kennis des Heeren, gelijk de wateren de bodem der zee bedekken. Zij wensen de bevordering der vromen in de weg des geloofs en der heiligmaking, zoals de apostel zegt in 2 Korinthe 13 : 9: "En wij wensen ook dit, namelijk uw volmaking". Dan kan de ware zuchter zich soms al verheugen in de verwachting, in het stille geloofsvertrouwen, al zien ze het nog niet met hun ogen, wijl hun verwachting zich grondt in het woord der belofte, zoals de apostel Petrus zegt in 1 Petrus 1 : 8: "In Dewelke gij nu, hoewel Hem niet ziende, maar gelovende, u verheugt met een onuitsprekelijke en heerlijke vreugde".

Zo wensen zij, dat het dag wordt over hun ziel; dat het dag wordt over de kerk; dat het dag wordt over de hunnen en over de aarde. En zo zien ze uit naar de grote dag, dat de Koning over Sions berg gezalft, alle koningen, heerschappijen en machten zal te niet doen, maar Zelf als die Steen, zonder handen uit de berg van Gods Voorzienigheid gehouwen, Zijn troon zal beklimmen en de gehele aarde zal vervullen, Daniël 2 : 45.

TOEPASSING.

Zo machten wij dan samen in korte trekken dit verlangen naar de dag bezien. En voorzeker mogen we aannemen, dat geen van Gods lievelingen op aarde geheel vreemd kan zijn van die werkzaamheid, die ons hier onder verlangen en wensen wordt voorgesteld. Immers, zij wonen hier uit van de Heere, in een lichaam der zonde en des doods, temidden van een boze wereld, waarvan de duivel overste is. Ze moeten daarom veelal als vermoeide pelgrims hun reis onder veel duisternis en banden voortzetten, waarin dan als vanzelf dat wensen, dat het dag wordt, zich herhaalt. Maar als wij nu nog een ogenblik, voor ons persoonlijk gebruik, enige nuttigheden uit deze Waarheid zoeken af te leiden, zo komen wij aanstonds tot de conclusie, dat niet alle mensen deze dag, waarover wij gehandeld hebben, begeren. Verre van dat. De Heere Jezus zegt in Johannes 3 : 19: "En dit is het oordeel, dat het Licht in de wereld gekomen is, en de mensen hebben de duisternis liever gehad dan het licht; want hun werken waren boos".

En voorwaar geen wonder; het licht maakt de duisternis van zonden, bedrog en geveinsdheid openbaar, want: al wat openbaar maakt is licht. Die nu in de duisternis wandelen met vermaak en ingenomenheid, willen vanzelf maar liever, dat het duister blijft. Zij verlangen niet naar de dag, om maar niet openbaar te worden. De schijnheilige Farizeeër schuwt daarom de Heere Jezus, omdat Hij hun in geveinsdheid en boosheid openbaart. Is dan die arme mens, wie hij ook is, die in deze duisternis van de natuurstaat voortwandelt, zonder ooit ontdekt te zijn aan de verloren toestand, door het ontdekkend licht des Heiligen Geestes, niet diep ongelukkig? Wat staat hem anders te wachten naar luid van Gods eeuwig Woord, dan haast over te gaan in een eeuwige, ja, de buitenste duisternis, waar weinig zijn zal en knersing der tanden?

O, arme zondaar, dat licht, waardoor u heden uw gans jammerlijke staat zou zien, als liggende buiten God en de Verbonden der belofte, staande zonder gegronde hoop voor de eeuwigheid, dat licht schuwt u hier, want wie kwaad doet, haat het licht. En nu is

het waar, dat velen zichzelf een eigengemaakt licht, een soort kunstlicht zoeken aan te schaffen en zo wandelen bij de vlam van hun eigen vuur en bij de spranken, die zij zelf ontstoken hebben, Jesaja 50 : 11.

Maar och, dat eigengemaakte licht is een vals licht. Het is de dag niet, die de Heere doet aanlichten, het zijn dwalende sterren, in welke de donkerheid der duisternis in der eeuwigheid bewaard wordt, Judas vers 11. Al die lichten door onszelf ontstoken, zullen haast door de adem van Gods eeuwige toorn worden uitgeblust. Geen rede, noch natuurlicht, geen licht van belijdenis, kennis, gaven of welsprekendheid, vermogen dat lampje brandend te houden, als de Grote Bruidegom komt. Is er dan geen genadeolie in .het vat vanbinnen (in het hart), dan gaan al de lichtjes uit en ... dat voor eeuwig.

En is hier op aarde de duisternis reeds een zinnebeeld van zwaarheid, troosteloosheid en mismoeidigheid, hoe vreselijk zal dan die eeuwige duisternis wel wezen, waar de ziel in onheilige wanhoop neerliggend, vergeefs zal wachten op het minste straaltje van enig licht, vertroosting of verkwikking. Denk eens, zondaar, sta eens stil bij die vreselijke duisternis, die ons voorgesteld wordt onder het beeld van de eerste duisternis, Genesis 1 : 2: "En duisternis was op de afgrond". Wil de Heere de nare toestand schetsen van mensen, die zonder Evangelie leven, dan zegt Hij in Jesaja 9 : 1: "Het volk, dat in duisternis wandelt". O, hoe naar moet dan die duisternis wezen, die eeuwig over de verdoemden verspreid zal liggen in de rampzaligheid; geen blijde boodschap ooit meer te horen; geen God om aan te roepen; geen Zaligmaker om te verlossen; geen straaltje hoop om ooit in een andere toestand te geraken; geen vromen en engelen in de nabijheid, maar een onzalig gezelschap van duivelen en verdoemden. En dat onder de pijnigingen der consciëntie, die als een worm altijd zal knagen en onder een straf van gevoel de eeuwig brandende en ondragelijke toom van een heilig en rechtvaardig God. Och, medereizende mensen, wat wij u bidden van Christus' wege is: Zie naar binnen en vraag u af, of u in deze duisternis van de natuurstaat ligt, waarvan de apostel zegt in Efeze 5 : 8: "Want gij waart eertijds duisternis". Bent u nooit daaraan ontdekt, dan is uw staat beklagenswaardig, dan wacht u haast de overgang in de eeuwige duisternis. Sta toch even stil op uw weg en hoort des Heeren Woord: "Gij wandelt naar de overste van de macht der lucht, van de geest, die nu werkt in de kinderen der ongehoorzaamheid", Efeze 2 : 2.

Zie ook, hoe thans het licht des Evangelies nog schijnt rondom u. O, die welaangename tijd, die dag der zaligheid, dat u daar heden nog acht op gaf. Wat is er al voor uw behoudenis gedaan? Voor u gepredikt, gelezen, gebeden; u bent gedoopt in de Naam van een Drie-enig God, gewaarschuwd, bestraft, gezegend. Maar tot nu toe alles vergeefs. De gelijkenis is op u van toepassing: Een vruchtbare tuin, boomgaard of plantage, wordt door middel van regen en zonneschijn steeds vruchtbaarder; gaat ontluiken, groeien en bloeien. Maar een mesthoop gaat onder dezelfde zonnestralen en regendroppelen al meer en meer stinken. O, dat u nog heden, door ontdekkend licht des Geestes, aan uw rampzalige staat mocht ontdekt worden en door middel daarvan een arme kermer worden aan de genadetroon. Grote zondaren kregen genade, oude zondaren werden bekeerd, verstokte harten vermurwd, hoge ogen vernederd en dwalenden van geest tot verstand gebracht. De Heere doe het ook u om Zijns Naams wil.

Volk des Heeren. Hebt u één en ander gehoord uit de verklaring aangaande het verlangen naar de dag, we zullen ons thans bekorten en u alleen maar op deze zaken wijzen.

- Vooreerst. Er zijn vele redenen om naar de dag te verlangen; zie hoe duister het rondom ons op aarde is. Hoor en zie, hoe de zeeën koken, de volkeren der aarde

zich bewegen, de heiden razen, Psalm 46. Zou u niet wensen, dat het dag wordt, de dag, dat de Heere satans werken op aarde verstoort, Zijn kerk vergadert en Zijn Woord tot openbaring brengt? Nee, geen dag van duurzame vrede of een heilstaat op aarde, waarvan sommigen dromen, hebben we onder het oordeel Gods, waaronder wij thans leven, te wachten. Die wensende wereld naar dagen van voorspoed, welvaart en vrede, wordt reeds gelogenstraft in de arbeid der volkeren, die zich als tot de tanden toe wapenen, om hun eigen Rijk in veiligheid te brengen of te houden, maar wordt bovenal veroordeeld door Gods Woord: "De wens der goddelozen zal vergaan", Psalm 112 : 10. Gods volk wacht naar de dag, dat de koningen en volkeren der aarde zich verootmoedigen, dat ze buigen en vallen onder de geduchte scepter van Sions grote Koning, door Wie de koningen regeren en de vorsten gerechtigheid stellen, Spreuken 8. Het zou voor hen een glorende morgen zijn, als overheden en onderdanen met zakken bedekt mochten aankomen, belijdende hun zonden en wederkeren tot de grote Soeverein, Die alleen recht heeft op verering en aanbidding van al wat leeft. Dit verlangen naar zulk een dag, houdt dat nog levend temidden van de rijpende korenvelden, die ons de oogst der aarde voorspellen en ons bij de gewisse tekenen van Jezus' naderende wederkomst, als van rondom de duisternis doen tasten.¹ (Toen deze predicatie geschreven is, was de oorlog nog niet begonnen).

- Ten andere. Zie naar al die duisternissen, die wij reeds in onze verklaring hebben aangestipt en vraag u af, of u niet verlangt naar de dag over de kerk Gods. Ook zij worstelt met de baren van het verschrikkelijke ongenoegen Gods, dat om hun zonden wil hen neerdrukt, en zit in de duisternis. Ook de kerk werkt, om onder de stormen van gerichten zich te redden en bij het leven te behouden, zonder met de Bruidskerk tot de eerlijke conclusie te komen: "Ik zal heengaan en wederkeren tot mijn vorige Man, want toen was mij beter dan nu", Hoséa 2 : 6. Verlangt u niet, volk van God, naar die dag over de kerk in het algemeen, dat ze haar Heere noemen zal: "Mijn Man en niet meer mijn Baal", Hoséa 2 : 15. O, die blijde morgen, als de kerk, in een weg van waarachtig berouw en wederkeren, tot al de boelen en Baäls zeggen zou: "Henen uit!" Dat zou een dag zijn van licht en blijdschap, waarvan we zoeven zongen: "De vromen zal voortaan het Licht des troostes opgaan". Was de kerk werkzaam in de rechte stand van haar leven, ze zou verlangen naar deze dag, dat de Heere in gunst uit de hoogte Zijns Heiligdoms nederwaarts zou hebben gezien; dat de Heere uit de hemel op de aarde geschouwd zou hebben, om het zuchten der gevangenen te horen en om los te maken de kinderen des doods, Psalm 102 : 20 en 21.
- Ten derde. Verlangt u naar de dag voor uw eigen ziel persoonlijk? Hebt u bij ervaring geleerd, dat het de ogen goed is de zon te aanschouwen? Is dan dit verlangen nogal eens levendig? Och, we kunnen ons vaak zó aan de duisternis gewennen, dat we nauwelijks meer onderscheid weten tussen licht en duisternis. Ze kunnen een ervaring of soms wel een bekering van tientallen jaren geleden voor licht houden, terwijl ze de ambten van Christus bij de dag niet benodigen, noch Zijn gemeenschap kennen, dat Hij als een bundeltje mirre tussen haar borsten vernacht. Voorwaar schrikkelijke woestijnen en nare wildernissen! Maar verlangt u eerlijk, soms met een brandend verlangen, naar de blijde morgen, waarop de Heere tot uw ziel zeggen zal: "Ik ben uw Heil"? Wel, houd dan moed, de godzaligen, die vóór u geweest zijn, hebben ook te kampen gehad met vele

---

¹ Toen deze predicatie geschreven is, was de oorlog nog niet begonnen.

duisternissen; ze hebben gezocht onder verberging en verlating; soms een klein lichtstraaltje genoten en dan keerde de duisternis met al haar verschrikkingen terug, zodat ze wel uitriepen: "Gij verbergt Uw aangezicht voor ons, en Gij doet ons smelten, door middel van onze ongerechtigheden", Jesaja 64 : 7. Evenwel blijft de belofte liggen voor al dat volk, dat onder de duisternis zucht: "Zijn uitgang is bereid als de dageraad; en Hij zal tot ons komen als een regen, als de spade regen en de vroege regen des lands", Hoséa 6 : 3. Vele dagen begonnen hier reeds over u te lichten. Al was het alles maar ten dele en in beginsel, dan weet u toch van die dag, dat Christus Zich aan uw ziel ontdekte, dat de vertroosting des Geestes over u vermenigvuldigd werden. Dagen, dat uw doodsschaduw veranderde in een morgenstond, dat de Heere u tot een eeuwig Licht werd en uw God tot uw sierlijkheid. Dagen, dat satan de vlag moest strijken en u, door het zien op de weergaloze schoonheid en dierbaarheid van de Heere Jezus, wel uitriep: "Wat heb ik meer met de afgoden te doen? Wij zullen niet rijden op paarden en tot het werk onzer handen niet zeggen: Gij zijt onze God".

- Ten vierde. Toch waren de dagen van licht en blijdschap, die hier op aarde over u opgingen, slechts geringe voortekenen van de grote morgen, die al het bedrukte en naar God dorstende volk is wachtende. Deze kleine straaltjes zijn slechts vingerwijzingen naar grotere en meerdere dingen. We hoorden in onze verklaring, dat een heerlijke hemelbode zich stelde in de hut, waar 's Heeren knecht zich bevond op dat schommelende vaartuig. Die heerlijke schepselen, die nooit gezondigd hebben en altijd zien het Aangezicht des Vaders, Die in de hemelen is, die reine Engelen, hier reeds uitgezonden ten dienste van degenen, die de zaligheid beërven zullen, daarmee zullen ze zich haast, in heilig akkoordgezang, scharen rondom de Troon. O, dat zoete gezelschap van al die reine geesten, waarvan ze eens gescheiden waren door de val, toen een Engel met een vlammend zwaard, dat zich omkeerde, de ingang van Edens hof moest bewaken. Volk van God, wat moet die losprijs, die er voor u opgebracht is, toch van een oneindige waarde zijn. Een losprijs, waardoor hemel en aarde verzoend en samengebracht zijn, waardoor een rechtvaardige Richter uw Vader geworden is, Christus uw Man en de Engelen uw dienaren.

Wat is dat wonderlijk groot, als uw ziel straks, als de morgen dagen zal, waar u met zoveel smart naar verlangt, dan als de wieken van deze heerlijke boden binnen de bruiloftszaal geleid zal worden, in het gezelschap van al de vromen, die hun pelgrimsreizen voleindigd hebben. Hoe heerlijk zal het dan zijn, om Hem, Die u kocht met die kostelijke en dure losprijs, Die u uit de macht en heerschappij van zonde en duivel verlost en de toorn des Vaders voor u torste, in Zijn schoonheid en dierbaarheid eeuwig te aanschouwen. Dan verlost te worden, ja, dan verlost te zijn van al die nare duisternissen, van al die zonden en dwaasheden, die hier het uitzicht op de verlossing zo konden belemmeren; verlost van een boze wereld, wiens Delila's schoot hier vele Nazireeërs betoverde, verlost van het gehele lichaam der zonde, o, die verlossing zal uw ziel lichter maken dan de arenden, om op te vliegen in de pijnloze hoogte, waar het Lam uw kaars zal zijn en God Drie-enig alles in allen tot in de eindeloze eeuwigheid.

Volk in de duisternis, vertroost elkander met deze woorden: Wij zullen haast bij de Heere zijn en wacht, temidden van al uw bestrijdingen, wacht op de Heere; zijt sterk en Hij zal uw hart versterken. AMEN.

8. GEESTELIJKE INBREKERS

*"Ik heb mij, naar het woord Uwer lippen,
gewacht voor de paden des inbrekers."* Psalm 17: 4b

Psalm 86: 6

Psalm 14: 6

Psalm 17: 4 en 5

Waarde toehoorders!

In deze godvruchtige ontboezeming geeft de Psalmist een heerlijke verklaring van de aangename en zeer nuttige zielsmeditaties, die hij de Kerk van God door alle eeuwen in het voorbeeld van zijn eigen persoon doet aanschouwen.

Hij handelt daarin van een arm volk, dat midden in de ellenden, naar 's Hemels Troon gewend is het oog te wenden. Maar ook spreekt hij van een spottend en schimpend volk, dat hooghartig dat zuchtende volk uit de hoogte veracht. Die met de jammerklachten van de bedrukte Sionieten de spot drijven, omdat ze zelf vreemd zijn van de ellenden, waaronder dat volk al zuchtende gebukt gaat. Evenwel; ... zij spotten vergeefs.

Wordt dat volk in- en uitwendig bespot over hun geestelijke armoede; worden ze bespot over het telkens terugkomen met hun jammerklachten aan de Troon der Genade, zij vluchten evenwel, al is het door drommen en legerscharen van vijanden heen, met hun geestelijke en lichamelijke noden naar 's Hemels Troon. Zij leerden bij geestelijke ervaring, dat het ganse schepsel een Egyptische rietstaf is, die hun hand doorboort. Een gebroken bak, die geen water houdt is hun alles en alle ding buiten God geworden. En zomin ze bijstand of hulp in de wijde wereld kunnen verwachten, zomin kunnen ze verlossing uit hun geprangde noden vinden bij zichzelf. Een bedrieglijk hart, zo ze geleerd hebben om te dragen, verschaft evenmin troost aan hun benauwd gemoed. Waar zouden ze zich dan anders heenwenden in hun bedrukte jammerstaat, dan tot die God, van Wie ze bij ervaring leerden met David, "dat Hij de ellendige redt van die, die sterker is dan hij, en de ellendige en nooddriftige van zijn berover", Psalm 35: 10. Ze zijn gewaar geworden, schoon ten spijt van hun belagers, dat ze aan 's Hemels Troon niet vergeefs aanklopten, maar dat Hij, Die op de Troon zit, het oor neigde tot Zijn kirrende duif, ja, hen aanmoedigt om te komen, zeggende in Hooglied 2: 14: "Toon Mij uw gedaante, doe Mij uw stem horen." En al is het dan, dat ze niet anders dan een zwarte gedaante kunnen tonen en een gebroken stem doen horen, zo weten ze, dat ze tot zulk Eén komen, Die hen van tevoren kent tot in de diepste roerselen van hun ziel, ja, eer er een woord op hun tong is, het alles weet.

Hij wil evenwel van het huis van Jakob verzocht en gebeden zijn, waarom zij gedurig het contact met de Troon moeten aanhouden, opdat Hij de Fontein kan laten vloeien, om hun ziel in grote droogte te verkwikken en hun beenderen vaardig te maken. Ja, om hen te verlossen van de heirlegers van vijanden, die hen wel als bijen omringen, Psalm 118: 12. Hier ontvangt de gewonde ziel medicijn voor haar kwalen. Aan dit Hof ontvangt ze troost in moedeloosheid. Hier verkrijgt ze ook wijsheid en kracht, om zich tegen haar belagers te wapenen en dagelijks zich te hoeden, dat niemand haar kroon rove. Wij gaan daar thans uw aandacht nader bij bepalen.

.. Ik heb mij, naar het woord Uwer lippen,

gewacht voor de paden des inbrekers."

Psalm 17: 4b

De kostelijke Psalmbundel, onder het wijs bestuur van de Allerhoogste aan de kerk op aarde geschonken en wel eens door oude godgeleerden een "Bijbel in 't klein" genoemd, bevat alles, waar een ziel, die in gelijke omstandigheid verkeert als de heilige schrijvers van die tijd, behoefte aan heeft. Zij zijn zeer verschillend in strekking en inhoud. Sommige mogen wij met recht klaagliederen noemen.

Maar ook treffen wij daarin uitnemende *leerliederen* aan, die enkel onderwijs bevatten voor een dwaas schepsel. Dan weer ontmoeten we daarin *liefdesliederen*, waarin de uitnemende gemeenschap tussen Christus en de uitverkorenen wordt voorgesteld. Op een andere bladzijde daarvan vinden wij *lofliederen* of Halleluja's, waarin de voorsmaken van het hemelleven op aarde tot openbaring komen. Maar een groot gedeelte van deze bundel is bezet met *bidliederen*, waaruit wij kunnen leren, dat de kerk op aarde, zolang zij in het land van haar vreemdelingschap woont, een biddend, zuchtend volk zal blijven. Hun klaagtonen, die hier tot in Zijn Troonzaal doordringen, Psalm 18: 2, zullen, als ze zelf voor die Troon zijn, in eeuwige lofzangen en Halleluja's verwisseld worden. Maar hier, zolang zij uitwonen van de Heere, blijft het: "Bidt zonder ophouden" altijd van kracht.

Ook onze tekstpsalm draagt tot opschrift: Een gebed van David. Een gebed, bijzonder om bewaring voor en verlossing van zijn geestelijke en lichamelijke vijanden, zullen we daarin aantreffen. Een zucht om bewaring van degenen, die tegen Gods rechterhand opstonden, deed hem vragen: "Bewaar mij als het zwart des oogappels, verberg mij onder de schaduw Uwer vleugelen, voor het aangezicht der goddelozen, die mij verwoesten, mijner doodsvijanden, die mij omringen." Zie, mijne toehoorders, hoe de man naar Gods hart zich ingesloten voelt door menigten van vijanden, die het op zijn natuurlijk en geestelijk leven beide gemunt hadden. Laat ons zijn ontboezeming uit het laatste gedeelte van vers 4 thans nader beschouwen en tot ons nut zoeken aan te leggen. Sprekende over de

GEESTELIJKE INBREKERS

bepalen wij uw aandacht bij:

- 1. Het werk van deze inbrekers;**
- 2. Het zich wachten voor die inbrekers;**
- 3. De Goddelijke vermaning tegen die inbrekers.**

I.

De dagen, die wij beleven, kenmerken zich alleszins door hoog- en verregaande goddeloosheid, die, naar het ons voorkomt, wel eens haast haar hoogtepunt bereikt kon hebben. De zonde vrij uitgesproken, als weleer in Sodom, Jesaja 1; d.w.z. dat ze onbeschaamd door de bedrivers worden uitgevoerd. Voorzeker wordt de zonde in de hand gewerkt door grote slaphed van de Overheid, die niet meer het eeuwig Woord van God als richtsnoer van de strafmaat neemt, maar naar eigen goeddunken daarin te werk gaat, zodat de vloeker en doodslager het land ontheiligt, waar ze door vleselijke barmhartigheid hun dagen mogen verlengen.

Onder de zonden, die aan de orde van de dag gekomen zijn, mogen we geloven, dat de *inbraak* een grote plaats heeft ingenomen. Bijna geen nieuwsblad krijgt men in

handen, of men kan kolommen vol aantreffen, hoe sterke deuren, kluizen, kasten en kisten geforceerd zijn door deze nachtelijke bezoekers. Geen politiemacht vermag dit te keren, het is een zonde, waarmee dikwijls moord en mishandeling gepaard gaan en die, zolang de aarde nog in haar tegenwoordige stand zal blijven, wel niet zal worden uitgeroeid, maar veeleer in omvang en hoedanigheid zal toenemen. En toch geloven wij, dat David in ons tekstvers niet alleen op deze zonde, betreffende haar uitwendige vorm, doelde, als hij zegt: "Ik heb mij, naar het Woord Uwer lippen, gewacht voor de paden des inbrekers."

Wij schreven daarom boven onze overdenking: *geestelijke* inbrekers. Zoals het de Heilige Geest wel eigen is onder zinnebeelden of gelijkenissen ons voorname zaken te belichten, zo geloven wij, dat het ook hier het geval is. Vele eigenschappen en werkingen van een natuurlijke inbreker zullen dan overeenkomst vertonen met de zaak, waar de Geest op doelt. Laat ons dat in orde voor uw aandacht trachten te brengen.

Vooreerst. Een inbreker is een *ongenode* gast. Hij komt geheel op eigen initiatief. Niemand verzocht hem binnen de muren van zijn woning. Zo heeft David en heeft de Kerk van God geleerd, dat de geestelijke inbraak van ongenode gasten bijna dagelijks in de ziel voorkomt en hand over hand toeneemt, zo ze niet zorgvuldig daarvoor waken. Onder deze ongenode gasten mogen wij rekenen: de sterke schuddingen en vertwijfelingen belangende de staat van de genade, waarmee de ziel zo gedurig wordt aangevallen, om het werk Gods in twijfel te trekken. Het zijn de "indiens", waarmee het Hoofd van de Kerk, de dierbare Heere Jezus, werd bevochten in het in twijfel trekken van de liefde van Zijn Vader en de zorg over Hem. Een andere inbreker is een heirleger van verwarde gedachten, waardoor de ziel niet geregeld kan denken. Het is, of een maalstroom van verwarringen zich van hem meester maakt, waardoor hij als in vreemde plaatsen gevoerd wordt en de gedachte aan God, aan de eeuwigheid, aan het heil van zijn ziel, opeens mijlen ver van hem verwijderd is. Dan komt een andere inbreker met zorgen over het aardse leven aandragen. Bij de één over het dagelijks brood, bij de ander over te betalen schuld, nog anderen overvalt de zorg over hun kinderen. En die ongenode gast weet ze daar zó in te verdiepen, dat ze al de liefelijke overdenkingen van voorheen ogenblikkelijk uit het oog hebben verloren.

Ten andere. Een inbreker komt veelal in *onbewaakte* ogenblikken of meestal wel, als het duister is. Zo ook hier. In een onbewaakt ogenblik kwam de wandelaar bij David binnen, als een inbreker, werkende op zijn vleselijke lusten, zodat hij zijn oog niet van Bathséba kon afkeren. In zo'n onbewaakt ogenblik kwam de inbreker "hoogmoed" bij Hiskia, om zich op schathuis en wapenen te verheffen. De inbreker "vrees" kwam bij Petrus, zodat hij zijn Meester verloochende voor het woord van een dienstmaagd. De inbreker "toorn" kwam bij Mozes binnen op zo'n onbewaakt ogenblik, zodat hij de rots sloeg in plaats van er tegen te spreken. O, als het duister is bij Gods volk, dan zijn de raadslagen van de vijanden gesmeed: "Jaagt na en grijpt hem, want er is geen Verlosser."

Ten derde. Een inbreker komt *om de waardigste stukken* te grijpen, niet maar stoelen, tafels of kasten, maar goud, zilver en juwelen. Het is hem te doen om papieren van waarde. Evenzo is het bij de ziel: de geestelijke inbreker komt om de kostelijke genade te roven, namelijk het zaligmakend geloof, de liefde van God, de gemeenschap der heiligen. Ze komen om weg te nemen de sluier van ootmoed en evangelische boetvaardigheid en de ziel naakt en berooid achter te laten in ellendige toestand. O, die ledigmakers, die de Wijngaard van Christus vanbinnen hebben leeg gemaakt en hun wijnranken verdorven hebben! Als deze roversbenden vertrokken zijn, dan staat de ziel wel, in andere zin, als Hiskia en zegt: "Wat heb ik nu meer."

Ten vierde. Een inbreker *handelt met het goed van zijn naaste*, alsof het zijn eigen

goed was. Hij zoekt, verstroot, werpt alles overhoop en neemt eruit, wat van zijn gading is, om dan met de buit te vertrekken. Ook hier vinden wij het beeld van een geestelijke inbraak: Hoe dikwijls is een ziel door deze gasten niet overhoop geworpen. Terwijl alles vanbinnen door elkaar en vaneen gereten is, merkt ze, dat de rovers er vandoor zijn met de schatten; de consciëntie beschuldigt, de teerheid is vervlogen, het gebedsleven verstoord. Het ligt overhoop, zodat ze zoeken naar een vorig teken van de liefde van God omtrent hen; een oog, dat ze hadden op de dierbaarheid van de Heere Jezus, op Zijn gewilligheid om hen zalig te maken. Zelfs de verfoeiing van zichzelf in stof en as is zoek. Waar moeten ze beginnen en waar eindigen, om de overhoop geworpen goederen weer op hun plaats te krijgen na het bezoek van deze geestelijke inbrekers.

Ten vijfde. Een inbreker *draagt veelal een masker, om zich onherkenbaar te maken*. Job zegt: "Hij is gelijk aan een overspeler, die zegt: Geen oog zal mij zien." Zie, zo doet ook de geestelijke inbreker. Hij vermomt zich en maakt zich onherkenbaar, door soms wel een gedaante van godzaligheid aan te nemen en zo met een buurpraatje de ziel van de nodige oefeningen af te trekken; het is het monster gierigheid, dat zoekt binnen te sluipen, om een ziel tot spaarzaamheid op te wekken en zo de dienst van de Heere en zijn naaste te bestelen. Hij zoekt soms maar even de aandacht te trekken met één of ander nieuwtje, maar vermomt zich, opdat de ziel niet zou merken, dat ze ongemerkt volgepompt wordt met wereldse dingen en zo beroofd wordt van elke goede gedachte en werkzaamheid.

Zulke en nog veel meer andere inbrekers komen dikwijls terug, naarmate dat zij denken, dat er wat te halen is. Ze komen wel ten tijde van hun afzonderingen in het eenzame. Ze horen een stoot of slag; een kind schreeuwt; er komt bezoek en de ziel verlaat de binnenkamer en de inbreker is met de buit weg. Ze komen ook wel onder de godsdienstoefening. Ze leggen het zeer sluw aan, om hun doel te bereiken. Zij trekken het oog naar een ander: daar zit er één met een nieuwe hoed, muts of jurk . . . Ze zien . . . en de inbreker is weg met de *aandacht* en tegelijk is de zegen voor die keer weer geroofd. En zo worden ze omringd, beloerd en belaagd van alle zijden, opdat ze de edelste genaden zouden verliezen en als een beroofd en geplunderd volk over de aarde gaan. En al deze inbrekers zijn in dienst van satan. Hij, de uitgaande balling, die zijn roof- en moordlust terstond na zijn uitwerping beproefde op het eerste mensenpaar, dat naar Gods beeld geschapen was. Hij, wie het gelukt als leugenaar en bedrieger die heerlijke mens uit te stropen tot op de fundamenten toe, om hem, die eertijds met rijkdom overladen was, naakt, verschrikt en gans ontbloot daar te stellen, zonder een penningske, dat hij hem gelaten had, zonder enige versiering of deksel voor zijn schande; die als snode inbreker het Paradijs was binnen gekomen als dief, om te stelen, te slachten en te verderven.

Hij, die boze rover en mensenmoorder, kan het onmogelijk zien of verdragen, dat de Heere uit het nakomelingschap van die overwonnen mens, een volk terugbrengt en haalt uit de slavernij van de zonde, om hun de vorige heerlijkheid, ja veel meer dan die, terug te geven. Dat Hij dat volk ontdekt en de ogen opent, zodat ze zien aan welk een vervaarlijk monster zij zichzelf verkocht hebben; dat ze zich hebben laten beroven en uitplunderen onder het valse voorwendsel hen gelukkig te maken. Dat ze daar nu naakt en bloot staan, ja walgelijk geworpen liggen op de vlakke van het veld, zonder dat één oog medelijden met hen heeft.

Onmogelijk kan die aartsvijand het zien en gedogen, dat de Heere, nadat Hij die ziel ontdekt heeft aan haar verloren staat, Zijn Woord waar maakt: "En Ik wies u en Ik zalfde u en Ik kwam met u in een Verbond en gij waart Mijne." Hij kan het onmogelijk verdragen, dat deze gezegende Heere dat volk Zijn Zoon ondertrouwt en ze zo in

en door Hem erfbezitters maakt van hemel en aarde, waarom ze mogen uitroepen: "Ik ben met rijkdom overladen. Wereldling, ik heb een schat . . . Een rijkdom, die eeuwig duurt . . . Wijsheid, die haar bezitters het leven geeft."

Zie geliefden, hierin ligt nu de grondoorzaak, dat dit volk, deze geliefden van de Vader, van de Zoon en van de Heilige Geest, door deze inbrekers dag, noch nacht met rust gelaten worden. Deze boze duivel, wie het eens gelukte de *rechtschappen* mens van al zijn sieraden te beroven, is nu bezig dat altijd weer te beproeven met de *herschappen* mens. En mag hij weten, dat het hem nooit zal gelukken die nog eens tot zijn prooi te verkrijgen, hij kan evenwel, krachtens zijn gezworen vijandschap, niet rusten en zal dat volk blijven belagen tot hun laatste snik, zoveel hun grote Eigenaar dit toelaat.

En is het nu waar, dat een natuurlijke inbreker niet gauw naar een hut of naar een onbewoonbaar verklaarde woning gaat om zijn slag te slaan, maar wèl naar de huizen van de rijken en welvarenden naar de wereld, omdat hij daar van het welslagen van zijn pogingen zo goed als verzekerd is, zo is het ook hier. Deze boze duivel heeft nu al zijn krachten en listen met al zijn handlangers vergaderd, om de geestelijke inbraken bij deze geestelijk rijken in elkaar te zetten. Hier is wat te halen voor hem. Niet bij zijn eigen dienaren en zondeslaven, die zijn zo arm aan geestelijk goed als hij zelf is. Zij missen die rijkdommen, hun woningen zijn door de Heilige Geest onbewoonbaar verklaard, ze zijn rijk en verrijkt in zichzelf, maar zijn nochtans ellendig, jammerlijk, arm, blind en naakt.

Maar hij gaat bij dat volk, dat wel arm is in zichzelf, doch rijk is in God. Rijk in geestelijke goederen, veel rijker, dan ze zelf veelal weten, waarom ze van hun rijkdom dikwijls maar weinig gebruik kunnen maken. Bij deze beladen schepen komt de rover en plunderaar, al is het ook, dat de kostelijke juwelen nooit door hem bemachtigd kunnen worden, die zij als gift uit het Verbond der genade ontvingen. Hij zoekt dan naar andere juwelen, die hun in het dagelijks leven van doen zijn, om de gemeenschap met hun grote Heere te onderhouden en hun zalig voorbereiden, om Hem haast, zonder verschrikking, te ontmoeten.

II.

Letten wij er nu op, hoe David getuigen mocht *zich gewacht te hebben* voor de paden van de inbreker. In de natuur is het waar, dat de inbrekers paden zoeken in de duisternis. Het is de weg, het pad van de zondaren waarop zij wandelen. In de duisternis zoeken zij sluw en listig zulke paden te betreden om tot hun doel te komen. Maar David mocht door de genade van God getuigen, dat hij zich gewacht had voor die verderfelijke paden. En niet zo zeer, dat hij zelf bewaard gebleven was, om aan die zonde deel te nemen bij anderen, maar hij wachtte zich gedurig, dat de inbrekers bij hem niet binnenkwamen om hun slag te slaan. Vragen wij nu, hoe David en Gods kinderen zich voor deze inbrekers het beste kunnen wachten, zo letten wij op de volgende zaken: Vooreerst kunnen zij zich wachten door *gedurige waakzaamheid*. De boze geestelijke inbrekers, waarvan wij zoëven gesproken hebben, komen gewoonlijk onverwachts. Ze zijn ineens bij hen en met hen in gesprek. Onverwachts kwam de duivel bij Eva en eer zij tot nadenken kon komen, was hij al met haar in gesprek over de verboden vrucht.

Is nu de ziel waakzaam, omdat zij de ervaring met de apostel reeds heeft opgedaan: zijn listen zijn ons niet onbekend, zo heeft de geestelijke inbreker de kans niet, om die ziel te verrassen. Een slaper wordt overvallen, maar een wakende ziel, die het bevel gedurig voor ogen heeft: "Zijt nuchter, en waakt; want uw tegenpartij, de duivel, gaat

om als een briesende leeuw, zoekende, wie hij zou mogen verslinden", 1 Petrus 5: 8, zulk een ziel kan de duivel wederstaan, zodat hij vlieden moet. Deze waakzaamheid wordt door de Grote Herder en Opziener der zielen Zelf nadrukkelijk aanbevolen in Markus 13: 37: "En hetgeen Ik u zeg, dat zeg Ik allen: Waakt." Wij lezen van de koning Israëls, dat hij zich op het waarschuwend woord van Elisa wachtte, niet éénmaal, noch tweemaal, om de naderende Syriërs het hoofd te bieden.

Het wil dus zeggen. Als de duivel of het redeneerzieke vlees vanbinnen aan komt dragen met Godonterende gedachten, met ontevredenheid over het tegenwoordig lot, dan aanstonds op te merken, waar het vandaan komt. De voetstappen, de ritselingen, die de geestelijke inbrekers maken, verraden hun aankomst. Was Jona waakzaam geweest, de geestelijke inbrekers zouden op zijn korzelig bestaan zoveel vat niet hebben gehad, dat hij tegen de Heere durfde zeggen: "Billijk is mijn toom ontstoken ter dood toe." Was Noach waakzaam geweest tegen aankomende dronkenschap en Lot tegen bloedschande, voorwaar waren ze in zulke strikken niet geraakt. Het zegt dus niet alleen tegen satans listen, maar ook tegen de macht van de verdorvenheid vanbinnen te waken, zowel als tegen het Godonterende ongeloof, waar satan trouwe medehelpers in vindt, om de ziel in duizend verwarringen te brengen en haar de vertroosting van de Geest te roven. Ten tweede. Een ander middel om zich voor de paden van de inbreker te wachten, is het *gedurig gebed*. Deze schrik voor satan heeft hem menigmaal doen vlieden van de ziel, als ware zijn kracht gebroken, zodra hij de ziel vond in alleenspraak met haar hemelse Vader. Nooit kan een ziel beter de paden van de inbreker ontkomen, dan wanneer zij niet luistert naar hun boze influisteringen, maar in onderhandeling met God, met de Profeet mag zeggen: "Ik stond op mijn wacht, en ik stelde mij op de sterkte, en ik hield wacht om te zien, wat Hij in mij spreken zou", Habakuk 2: 1.

In deze onderhandeling met God in het gebed is het huis vanbinnen bewaard, zodat de inbrekers als vanzelf buiten blijven. De ziel is dan gezeten in de schuilplaats van de Allerhoogste en vernacht dan in de schaduw van de Almachtige. We lezen van Jozua en de oudsten van Israël, dat zij de mond van de Heere niet vroegen en daarom waren zij lichtgelovig; om de bedrieglijke voorstelling van de Gibeonieten te aanvaarden, Jozua 9: 4, Was David biddende geweest toen de begeerte bij hem op kwam het volk te tellen, dan had de verdorvenheid van hoogmoed bij hem zeker zulk een rol niet kunnen spelen. Maar nu kregen de inbrekers kans en nam het woord van de koning de overhand tegen Joab en de oversten van het heir, 1 Kronieken 21.

De oude dichter zegt in Psalm 22: 3: "Biddende waren zij van druk bevrijd." Door het nauwe aanhouden van het contact met de hemel, door gedurige oefeningen in het gebed, verslapt de macht der verdorvenheid en wordt de boze geest zelf gevangen in zijn arglistigheid. Het gebed is de ladder van Jakob, waardoor de ziel opklimt uit het lage stof tot onzienlijke en eeuwige dingen. Het is een middel, waardoor hem de wereld gekruisigd wordt en hij de wereld, Galaten 5: 24. Hierdoor wordt hij gespeend van het ondermaanse en zoekt de dingen, die boven zijn, waar Christus is, Kolossen 3: 1.

Door middel van een ootmoedig gebed mocht Asa een heirleger van duizend maal duizend en driehonderd wagens verslaan, 2 Kronieken 14: 9. Toen Hiskia hoorde van het leger van Sanherib, begaf hij zich tot bidden en vroeg de Profeet Jesaja mede zijn gebed tot God op te heffen voor het overblijfsel, dat gevonden werd. De inbrekers hebben wel gevreesd voor zulke bidders en gezegd, dat ze meer vervaard waren voor één gebed, dan voor een leger van tienduizend soldaten. O, volk van God, wilt u zich wachten voor de paden van de inbreker, vlucht dan gedurig naar uw Heere. Kunt u de conclusie niet trekken, dat, sinds u dat naarstig, dat aanhoudend bidden hebt

nagelaten, de inbrekers veel meer vat op uw ziel gekregen hebben? Denk toch gedurig aan uw dierbare Borg: Als bij Hem de heirlegers van vijanden verschenen, ja de toorn van God tegen de zonde Hem neerdrukte tot in het stof, lezen we van Hem: "En in zware strijd zijnde, bad Hij te ernstiger", Lukas 22: 44. Hij, Die geen zonde had van Zichzelf, maar beladen was met de zonde van Zijn uitverkorenen, heeft sterke roepingen en tranen geofferd. En als een ander naar huis ging om te slapen, ging Hij gedurig naar de Olijfberg en bracht de nacht door in het gebed tot God.

Bedenk toch, welk een kwaad die boze inbrekers u al berokkend hebben, dat u in de middellijke weg had kunnen ontkomen, als u zich slechts voor de paden van de inbreker gewacht had door gedurig en ernstig gebed.

Ten derde. Een ander middel om zich voor de paden van de inbreker te wachten is het gebruik van de *geestelijke wapenen*. Denk eens, welke middelen in de natuur al gezocht worden om de inbrekers buiten te houden. Hoe zorgvuldig is men met sloten en grendelen aan te brengen; om zich tegen inbraak te verzekeren; wapenen in huis te hebben, om zo mogelijk zich tegen aanvallen te verdedigen; politiebewaking te verzoeken; waakhonden aan te schaffen en . . . nee, we zullen niet meer noemen, maar willen alleen daar de nadruk op leggen, hoeveel zorg er besteed wordt, om *aards goed* te beveiligen; schatten, die de bezitter moet achterlaten bij de dood!

Hoe nodig moet het dan wel wezen voor de geestelijke pelgrim, om de kostelijke juwelen van de genade, hem van Hogerhand toegeschikt, te bewaren? Nodig is het dan, die geestelijke wapenen altijd bij de hand te hebben, om de inbrekers te kunnen weerstaan, als ze zoeken binnen te sluipen. Deze wapenen worden ons onderscheiden voorgehouden en genoemd door de apostel Paulus in Eféze 6. We kunnen slechts enkele grepen daarin doen, om u aan te tonen de noodzakelijkheid en de nuttigheid van dat hanteren van deze wapenen tegen de geestelijke inbrekers. Denk maar aan het gebruik van het "zwaard des Geestes", waarmee de Grote Kampvechter, de dierbare Heere Jezus, de boze duivel keer op keer versloeg. Want u moet weten, dat de inbrekers zó sluw en boos zijn, dat ze niet altijd de nacht kiezen tot het uitvoeren van hun boze praktijken; soms komen ze op klaarlichte dag een gesprek aanknopen, om de genegenheid van de bewoners te winnen, hun aandacht te trekken naar het één of ander, en dan stilletjes hun roofzucht bot te vieren en weg te nemen, wat van hun gading is. Er kan bijvoorbeeld een insluiper ongemerkt binnenkomen en een praatje aanknopen over de rechtvaardigmaking en hen influisteren: U bent gelukkig boven velen, die dat voorrecht missen . . . Zie deze of die is bij lange na op die plaats niet gekomen. En zodra de boosdoener merkt, dat hij gehoor krijgt, slaat hij zijn slag en neemt de ootmoed weg. Als de inbreker weggegaan is, is de ziel geplunderd, zonder dat hij het weet. Want immers, de gestalte van een ware boetvaardige is weg . . . ze *heeft* het en is gelukkig.

En met dat alles kan de dierbare Voorbidder aan 's Vaders rechterhand Zijn ambten als Profeet, Hogepriester en Koning niet ten nutte maken aan de ziel, want Hij heelt alleen gebrokenen van hart. Hij pardonneert schuldigen en onderwijst dwazen. Was ze door Gods Geest bij diezelfde weldaad bepaald, het zou haar ziel tot in het stof verootmoedigd hebben, om uit te roepen: "Zó één als ik ben, is barmhartigheid geschied." Och, had die ziel het pad van die inbreker waargenomen en zich zorgvuldig daarvoor willen wachten, zo had ze grote dingen kunnen doen met dat zwaard des Geestes en haar belager kunnen toevoegen: "Ik zal mij nog geringer aanstellen en met de dienstknechten en dienstmaagden zal ik verheerlijkt worden." Of ze had met dat zwaard kunnen slaan en uitroepen: "Niet ik, maar de genade Gods, die met mij is."

Een ander voorbeeld: Een indringer zal een verlegen ziel influisteren: Waar is de liefde van God omtrent u; zie op uw uitwendige toestand van ziekte, armoede of

welke drukweken u mag doormaken. Is dat de liefde van God omtrent u? Had zulk een ziel dat zwaard bij de hand, zij zou haar belager toevoegen: "Zo wie Hij liefheeft, die bestraft en kastijdt Hij." Een ander, onder duisternis en verlaten zuchtende, zou de indringer kunnen wijzen op het brullen van de Bijbelheiligen als een roerdomp en nachtuil, en zeggen: "De man naar Gods hart voelde zich een lederen zak in de rook." Met dat zwaard hebben de Sionieten grote dingen gedaan als de inbrekers kwamen; als de duivel Luther wees op zijn schuld, zei hij: "Ga naar Golgótha." Als de grote apostel aangevallen werd het nog eens te moeten opgeven, zei hij: "In alle dezen zijn wij meer dan overwinnaars, door Hem, Die ons heeft liefgehad." Als de kerk struikelde, zei ze: "Verblijd u niet over mij, o vijandin! wanneer ik gevallen ben, zal ik weder opstaan; wanneer ik in duisternis zal gezeten zijn, zal de Heere mij een Licht zijn", Micha 7: 8.

Laat ons nog één wapen noemen, waarmee de geestelijke belagers weerstand kan geboden worden, namelijk het *schild des geloofs*. De apostel voegt daaraan toe: "Met welke gij al de vurige pijlen des duivels zult kunnen uitblussen." O, dat monster ongeloof heeft Gods arme volk wat in duizend engten gedreven. Het is de zonde, die onze eerste ouders terstond bedreven, toen ze het oor te luisteren legden aan de vader der leugenen. Het niet geloven van hetgeen God gezegd had; het in twijfel trekken van Zijn liefde omtrent hen. Dat er een weg was, om tot een hoger geluk op te klimmen, dan zij thans bezaten, ziedaar de valse voorspiegeling van satan, die zij aanvaardden en zo, door ongeloof, hun grote Schepper en Weldoener opzij zetten, wat vanzelf hun vreselijke val tot gevolg had.

Daarom voelt de indringer zich altijd sterk, zodra zij aan het redeneren raken over hetgeen de Heere aan hen deed. Als hij ze krijgen kan op het pad, om uit het dagelijks leven, in de weg van Gods Voorzienigheid met hen, enige dingen af te leiden, waardoor ze besluiten: "Ik zal nog één der dagen door de hand van Saul omkomen", dan heeft de inbreker al veel gewonnen. Dat was ongeloofstaal, want David zei het niet door Gods Geest, maar zei het *in zijn hart*. Had hij het geloof gehad als later in de omstandigheid met Doëg, dan had hij de vijand kunnen weerstaan met dat schild en zeggen: "Gods goedertierenheid duurt toch de ganse dag", Psalm 52: 3.

Hoe krachtig kon hij de indringers later met dat wapen weerstaan, als hij zei: "Ik zal niet vrezen voor tienduizenden des volks, die zich rondom tegen mij zetten." Een gelovig vertrouwen in ramp en tegenspoed, een uitroepen in de nameloze verwarring vanbinnen: ",Als ik nu in duisternis zal gezeten zijn, zal de Heere mij een Licht zijn", drijft de felle belager zeker op de vlucht.

Ten vierde. We zullen nog in het kort één zaak noemen, die als een zeker middel kan dienen, om zich voor de paden van de inbreker te wachten en dat is: *het naarstig gebruik maken van de middelen der genade*. De gans af te keuren gewoonte, dat ze traag en nalatig worden in het gebruik van de middelen, door de Heere aan Zijn Kerk voorgeschreven, kan bij een kind van God soms zo slependerwijze ingang vinden. Voorwaar werkt dit niet weinig de geestelijke inbrekers in de hand. De Spreukenschrijver doorzag dat recht, toen hij zei: "Door slapheid der handen wordt het huis doorlekkende." Sommigen menen net zo goed thuis een preekje te kunnen lezen, als dat te gaan horen in de samenkomst van de Gemeente. Zij gewennen zich aan slapheid en nalatigheid en stellen zich zo open voor de inbrekers. We lezen in Lukas 13 van een zeer bezochte vrouw, die samengebogen was en zich ganselijk niet kon oprichten. Maar waar treffen we haar aan? In de Synagoge.

De oude Anna, een weduwe van vierentachtig jaar, woonde nog alle diensten bij in de Tempel, Lukas 2: 37. Het vermanend woord van de apostel: "Laat ons onze onderlinge bijeenkomsten niet nalaten", blijft ook nu van kracht en moge velen ter waarschuwing

dienen, die gewoon zijn slordig op te komen tot de diensten. Hierin ligt dus de vermaning: Een verzuimer van de middelen mist de openbare gebeden, het gezang en de gemeenschap met de Gemeente, waaraan de Heere getuigenis belijft te geven, zeggende: "Waar twee of drie in Mijn Naam vergaderd zijn, daar ben Ik in het midden van hen."

Menigmaal mag het 's Heeren volk gebeuren, dat ze onder het spreken of lezen in de samenkomst van de Gemeente, hun bezwaren vanbinnen vinden opgelost. Dat er naar hun hart gesproken wordt; de raadselen van hun ziel worden verklaard, waardoor de vijand een gevoelige klap ontvangt en voor die tijd moet wijken. Soms ontvangen ze terechtwijzingen, raadgevingen, bestraffingen, maar als die leer druipt als een regen op het groene kruid, is hun alles dierbaar. Ze leggen hun rug onder de roede en achten het slagen van de weldadigheid, zowel als dat de vertroosting hun ziel zoet zijn. Onder deze middelen is mede begrepen het gebruik van de Sacramenten. Het zijn die kostelijke kleinodiën voor de ziel, die als parelsnoeren zijn samengehecht, om de ziel op het enige Offer, aan het kruis volbracht, als de enige grond van hun zaligheid te wijzen.

Hieronder zijn mede begrepen de huiselijke godsdienstoefeningen en al wat samengaat met die geestelijke oefeningen, die hun hier soms als ware voorsmaken kunnen dienen van de zaligheid, die hun wacht in de toekomstige eeuw. U kunt gerust aannemen, geliefden, als de ziel zich getrouwelijk en standvastig, onder biddend opzien tot de Koning van de Kerk, zich dagelijks middellijk in godzaligheid oefent, dat de geestelijke inbrekers hun zoveel parten niet spelen zullen, als zij wel doen bij een slordig leven. Wil men zich trouw voor de paden van de inbreker wachten, laat dan het woord van de apostel gedurig voor uw aandacht zweven: "Waakt, staat in het geloof; houdt u mannelijk; wees sterk; laat al uw dingen in de liefde geschieden." Laat ons nu nog met een enkel woord onze laatste gedachte bezien.

III.

Wij noemden dat: De Goddelijke vermaning tegen die inbrekers. Wij leiden dat af uit Davids woorden in onze tekst: "Ik heb mij gewacht voor de paden des inbrekers, *naar het Woord Uwer lippen*", Met het oog op wat reeds gezegd is, zullen we ons zeer bekorten. Naar ons voorkomt, wil David zeggen: "U waarschuwt mij *Zelf*, om te waken, dat ik niet overvallen zou worden. Het is naar Uw Goddelijk bevel, dat ik mij wachten moet en daarom ben ik des te meer oplettend, omdat U het zegt." Een bewijs, welk een waarde het Woord van God bij David verkregen had! Het is het Woord, zegt hij, *Uwer lippen*.

Vanzelf verstaan wij dat oneigenlijk. God, dat Allervolmaaktste, Eenvoudige Wezen, heeft geen delen of zaken, waaruit Hij bestaat. Een mond, tong en lippen, zoals wij, heeft Hij niet. Maar omdat wij door de tong en lippen onze gedachten in hoorbare tekens voor de mensen uitdrukken, zo wordt ons, om onze zwakke vermogens te hulp te komen, van het Goddelijk Wezen in gelijke zin in het Woord gesproken. Zelf zegt Hij in Psalm 89 vers 35: "Hetgeen uit Mijn lippen gegaan is, zal Ik niet veranderen" en "Er is een Woord der gerechtigheid uit Mijn mond gegaan" enz., zodat wij voor het Woord van Zijn lippen mogen houden de ganse geopenbaarde Waarheid, ons gegeven in de Canonieke boeken van de Heilige Schrift. Al de dreigementen, daarin vervat, zowel als de beloften voor de Kerk, daarin gegeven, zijn het Woord van Zijn lippen. Ook al de raadgevingen, het bestuur en de terechtwijzingen uit dat Woord, zijn door de Opperste Wijsheid aan de kerk gezonden, als een brief uit de hemel, zodat wij

mogen aannemen, dat David meer ziet op de gehele lijn of strekking van dat Woord, dan wel juist op een bepaald gedeelte daarvan.

Hij wil zeggen: Al de lijnen van Uw Woord wekken mij op tot waakzaamheid en bedachtzaamheid omtrent de inbrekers. U weet volmaakt, wat ik maar ten dele en in een klein beginsel ken. Dat Woord van Uw lippen zegt mij, dat de slang listiger is, dan al het gedierte van het veld, zodat U die slang hebt doorzien in al zijn loosheid en boosheid, waarmee hij vervuld is om mijn ziel te verstrikken. Ik heb dus, naar het Woord van Uw lippen, te waken. Heeft de duivel Eva door arglistigheid verleid en bedrogen; heeft hij Job geslagen met boze zweren en al zijn have en kinderen verwoest; is hij in Judas gevaren; heeft hij Petrus gezift en Ananias' hart vervuld, o, wat mag dan de ziel zich wachten voor die boze gewelddoener en naar het Woord van Zijn lippen zich wachten voor de paden van de inbreker.

Is dit het *Woord van Zijn lippen*: "Arglistig is het hart, meer dan enig ding, ja dodelijk is het; wie zal het kennen?", zegt dat de mond van God? Wat mag de ziel zich dan, naar het Woord van Zijn lippen, wachten voor de dagelijkse inbreuk van dat verdorven hart en zich gedurig die vermaning voor ogen houden: "Behoedt uw hart boven al, dat te bewaren is."

Het is dus naar Zijn Woord, dat David en al Gods volk, van vroeger en later tijden, zich wachten voor de paden van de inbreker. Het is geen verzinsel van mensen, geen overdreven zaak, het is een ernstig feit, dat de inbrekers dag en nacht op de loer liggen, om de ellendigen te roven en hen te trekken in hun net. Zij hebben zich te wachten, om schade en schande te voorkomen en hun ziel tot een buit te hebben in alle plaatsen, waar zij op aarde heentrekken.

Zingen Psalm 119:

35

TOEPASSING

Zo hebben wij dan, met 's Heeren hulp, u enige zaken mogen voorhouden, waarin klaar bewezen is, dat er zulke inbrekers zijn, die nacht en dag loeren op de zielen van Gods kinderen op aarde, om de gemeenschap tussen hen en hun dierbare Heere te storen, de liefde te doen verflauwen en de zalige verwachting op de eeuwige heerlijkheid te onderbreken.

En als we nu op dat alles letten, zou het ons dan niet betamen, kinderen van God, wie u ook bent, om de liefde en zorg Gods te bewonderen, dat u, levende tussen al deze belagers en vijanden, nog niet bent omgekomen? Bewonderen moeten wij het telkens weer, dat die duif, hoewel tussen al die wilde dieren verkerend, nog leeft en niet is omgekomen. Dat de kaars in het midden van de stormwinden nog brandt. Dat het kooltje, schoon in een grote oceaan liggend, nog gloeit. Maar voorzeker, was het niet, dat zij in de kracht van God bewaard werden door het geloof tot de zaligheid; was het niet, dat de Grote Hogepriester over het huis Gods aan 's Vaders rechterhand leefde, om voor het volk te bidden, voorwaar, zij waren reeds lang vergaan.

Maar mocht mogelijk een benauwde ziel zeggen: "Ik vrees, dat ik nog eens zal omkomen; de strijd is zo zwaar, satan zo listig en boos, de verdorvenheid vanbinnen zo menigvuldig, zodat ik niet weet op te roeien tegen die machtige stroom. Daarbij komt, dat mijn geloof zo klein, de hoop soms zo flauw is, dat ik mijzelf gedurig af moet vragen, of de Heere mogelijk Zijn hand van mij niet heeft afgetrokken."

Wel ziel, we hebben in onze verklaring gezegd, dat de inbreker niet gauw in een woonwagenkamp of een bouwvallig huis zijn slag zoekt te slaan, maar van tevoren uitspeurt, waar wat van zijn gading te vinden is. Die zijn ontbloot van alle ware vreze

Gods. Hetgeen ze hebben is slechts klatergoud en waardeloze prullen en dat mogen ze houden van de inbreker, want die komt om de juwelen en de kostelijkheden. Welaan, bedrukte ziel, die zucht onder de macht van het lichaam der zonde en de boze listen van satan, die niet ophoudt u aan te vechten, zegt u, dat uw geloof zo klein is? Het gaat niet om de grootte, maar om de echtheid ervan. Zoek het werkzaam te houden in de oefeningen en zeg gedurig, met de vader van het bezeten kind: "Ik geloof Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp."

Is uw hoop flauw, troost u daarmee, dat de Heere met uw hoop wezen zal, en de genade zal aanwakkeren, die gedurig dreigen te bezwijken, Spreuken 3: 26. Denk aan dat tafereel uit de Christenreis: Als een man gedurig water wierp in een vuur, dat tegen een muur lag te branden, dan laaide de vlam soms tussen al de waterstralen hoog op. Het geheim daarvan lag hierin, dat achter de muur een man stond, die door een verborgen opening in de muur olie daarin wierp. Zó doet ook de Geest met de menigmaal haast bezwijkende pelgrim: Op een verborgen wijze ondersteunt Hij het werk van de genade in de harten van de uitverkorenen.. Vraag uzelf eens af, of u wel eens tussenbeide een druifje uit het beloofde land mag smaken; of die weg, die achter u is, niet getuigt van hulp in nood, verlossing uit satans strikken en banden. Of uw hoop niet verlevendigt, als u op de eeuwige trouw van de Verbondsgod mag staren, Die het werk van Zijn handen toch nooit laat varen.

Is uw strijd zwaar? Wel, zie op voorname Bijbelheiligen, waarbij uw strijd en banden nog geheel in de schaduw komen. Het brullen van Heman in doodbrakende toestand, onder de vervaarnissen van God, is daarvan getuige; de zuchtende Paulus onder de last van het lichaam der zonde en des doods, staat ons getekend, om de vermoeide zielen van een verslagen volk op te heffen; de roepende kerk, als een woudezel in de wildernis, predikt ons de strijd, die gestreden moet worden, eer de overwinning daar is en de kroon ontvangen wordt.

Ziet u veel in uw verdorvenheid, die u van uzelf doet walgen? Weet dan, dat zulks de kerk als een Verbondsbelofte geschonken is: "Ik zal *maken*, dat ze een walging aan zichzelf zullen hebben." David spreekt van stinkende etterbuilen, die vervuild waren vanwege zijn dwaasheid. O, als al die onreinheid, het gezicht van uw schuld, het zuchten onder de listen van satan, u als zoveel spoorlagen mogen dienen, om te vluchten tot Hem, Wiens bloed van alle zonden reinigt; tot Hem, Die van de Vader als een Held gezet is, bij Wie hulp besteld is, gewis, dan heeft de Heere Zijn gezegend doel bereikt. Immers is dat dierbare Godslam daartoe van de Vader geheiligd en in de wereld gezonden, om Israël bekering en vergeving van zonden te schenken. Hoe nodig is dan, dat die wonden maar gedurig open gaan en de ziel bij de dag mag leren, dat uit haar geen vrucht in der eeuwigheid te wachten is. Dan past een rijke Jezus bij een arme zondaar; een vloekeling en hellewicht in zichzelf bij een toorn- en vloek- drager, Die voor hun aangezicht heengaat.

Dan past ook een onrein, mismaakt en gans ellendig schepsel bij de Schoonste der mensenkinderen, Die de banier draagt boven tienduizend. Hij toch heeft dat volk van eeuwigheid aanvaardt van de Vader, om hen, nadat Hij ze met Zijn dierbaar bloed gekocht had, ook naar Zijn evenbeeld te vernieuwen en hun al die versierselen te geven, die hen, als de Bruid van het Lam, voor de engelen van God zullen openbaren als een reine maagd, zonder vlek of rimpel. Zie daarnaar uit, bedrukt volk. Zie er naar uit met een stille verwachting. Bedenk, dat het hier het land der ruste niet is. *Strijd de goede strijd des geloofs en grijp naar het eeuwige leven, tot hetwelk gij ook geroepen zijt.*

Maar hoe nodig blijft het dan ook, volk des Heeren, om de voetstappen van de heiligen, die vóór ons geweest zijn, te drukken en inzonderheid, waar in onze stof de nadruk op gelegd werd, om zich trouwelijk voor de paden van de inbreker te wachten.

Wat zou u zeggen, als in het natuurlijke leven een man met de inbrekers ging heulen en hen in de hand ging werken, om hun taak te vergemakkelijken? En toch schijnt zulks in onze droeve dagen menigmaal het geval.

Denk eens aan, hoe gemakkelijk een geestelijke inbreker zijn slag kan slaan, als de ziel op het bed van zorgeloosheid neerligt? O, dat rusten op ontvangen genade geeft de inbreker de gelegenheid, om gemakkelijk de edelste genaden te roven. Een zorgeloos mens wordt overvallen. Toen Micha het zijne niet bewaakte, werd zijn gehele eigengemaakte godsdienst geroofd. Terecht vermaant de Mond der Waarheid: "Zie dan toe, dat uw harten niet te eniger tijd bezwaard warden met brasserijen en dronkenschappen en de zorgvuldigheid des levens en u die dag niet onvoorziens overkome." Lagen wij er niet bloot voor, zo was de vermaning overbodig. Ook wordt de geestelijke inbreker in de hand gewerkt door inzinking in de wereld. Wat is er helaas in onze dagen weinig merkbaar onderscheid tussen een kind van God en een wereldling. Het is, alsof de vermaning van de apostel zijn waarde verloren heeft: "En wordt dezer wereld niet gelijkvormig, maar wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds, opdat u moogt beproeven welke de goede en welbehagelijke en volmaakte wil Gods zij."

Letten we op het opkomend geslacht; kinderen, wel van godzalige ouders; wijden dikwijls hun aardse loopbaan in als afgodische modepoppen. En op verdere leeftijd is er vooral bij het vrouwelijk geslacht tussen vrouw en dienstbode geen onderscheid merkbaar. Och, was het Woord van Vorst Messias in beoefening, dat Hij uit de eeuwigheid Zijn kerk toeroept: "De vreze des Heeren is, te haten het kwade, de hovaardigheid, en de hoogmoed, en de kwade weg; Ik haat ook de mond der verkeerden", Spreuken 8: 13, voorwaar, dan zou de modegod van onze dagen al die offers niet gebracht worden. Er is een doorvloeien en doorbreken in de zonde; een gaan naar sport- en vermaakplaatsen, alsof alles met de belijdenis van de Waarheid overeen te brengen is.

Eén van de grote oorzaken, die aanleiding geven tot een losbandig leven, is, dat de vreze Gods in de meeste gezinnen zoek is. Waar ziet men vader en moeder met hun kroost op hun knieën samen hun zonden belijden en de waarachtige bekering door het hoofd van het huisgezin met de zijnen afsmecken? Waar ligt nog beslag op de consciëntie van de jeugd, vanwege vaders en moeders ernstige vermaningen?

O, de inbrekers hebben veelal vrij spel in de gezinnen, omdat de tijd met lachen en ijdelheid wordt vermorst. Daarbij komt, dat de liefde onder het volk veelal zoek is. Het verdragen van elkaar, het vertroosten van de kleinmoedigen, het ondersteunen van de zwakken wordt weinig of niet beoefend. Wel een oordelen van anderen uit de hoogte; een doden op de weg naar Sichem (dat een vrijstad was) is zeer gewoon geworden. O, als de molensteen, waarvan de Heere Jezus spreekt, eens aan de hals gedaan werd van degenen, die de kleinen, die in Hem geloven, ergeren, wat zouden er velen in de onmetelijke diepte van Zijn geduchte toorn wegzinken. Geen wonder, als de teerheid en godzaligheid zo droevig geweken is, als de kostelijke Sionskinderen de aarden flessen zijn gelijk geworden, dat de inbreker zijn slag kan slaan zo dikwijls hij dit begeert.

Een andere reden, die de inbreker ten goede komt, is: *Er is weinig opwas en toename in de kennis van onze Heere en Zaligmaker Jezus Christus*. Velen van degenen, van wie wij menen op goede gronden te mogen hopen, dat ze genade hebben, gaan als onleesbare brieven over de aarde. Zij rusten in de eerste beginselen. Het ontdekkend licht ontbreekt, om gebukt onder een zware schuldenlast uit te gaan naar een Borg, om

van de schuld ontdaan en verlost te worden. De nood wordt weinig gevoeld; de Verlosser is zomin onmisbaar als dierbaar bij de zodanigen. Het is, of ze halverwege zijn blijven steken. En zagen ze dat nu maar, maar ze staan met een belofte of toezegging in de hand en leven dodelijk gerust voort. En och, het ontbreekt dikwijls aan Naomi's, die de zodanigen opvoeden en tot Boaz brengen. De één geeft ze een schop en zegt: "Het is niets met u." Een ander zalft hen en spreekt hen zalig. Och, dat de Grote Leraar der gerechtigheid de zaak van Zijn zinkend volk ter hand nam en Zijn Woord waar maakte: "Ik zal wederbrengen uit Basan; Ik zal wederbrengen uit de diepten der zee."

En het meer geoefende volk? Och, bij velen is de dood in de pot. Het dagelijks gebedsleven, de verborgen onderhandelingen met God zijn zeer schaars, zo niet geheel zoek. De geloofsvereniging met Christus, Die zeker de vrucht van Zich werpt, om Hem gedurig achterna te schreien en met de Bruid te roepen: "Och, dat mijn Liefste tot Zijn hof kwam en at Zijn edele vruchten", die stem van de tortelduif wordt weinig gehoord. Daarom verneemt men zelden een gaan in het Wijnhuis met Hem; een dronken worden van liefde bij Hem. Daarom blijft het doden van het lichaam van de zonde achterwege en het kruisigen van het vlees met zijn begeerlijkheden komt op de achtergrond.

Ook blijft hierdoor het dragen van de noden van een zinkend vaderland en het steunen van een kwijnende kerk veelal ongedaan.

Een ieder leeft als voor zichzelf en de enkeling, wie de schreiende nog ter harte gaat, mag met de Klaagprofeet wel zuchten: "Gaat het ulieden niet aan, gij allen, die over de weg gaat? Schouwt het aan en ziet, of er een smart zij gelijk mijn smart", Klaagliederen 1: 12. O, als de Heere de vervallen muren van Sion eens uit het stof zal opheffen en de kerk haar belagers en inbrekers zal uitwerpen, wat zal Jakob zich dan verheugen, Israël zal verblijd zijn.

Uit al het gezegde blijkt dus, hoe weinig het volk de gestalte van David zich eigen maakt: "Ik heb mij, naar het woord Uwer lippen, gewacht voor de paden des inbrekers."

Ja, volk des Heeren, dat moet tot uw en ook tot onze schaamte gezegd worden, dat wij veelal de schat van alle gewenste huisraad laten roven en daarom dikwijls zo arm en zuchtend over de aarde moeten lopen. Was er meer gezicht voor de nietigheid van al het aardse, er zou meer oog wezen voor de uitnemendheid van de geestelijke en eeuwige dingen. Was er meer doden van de zonde, er zou zeker een lust tot heiligheid mee gepaard gaan.

O, wat zinkt die nietige wereld toch weg als een duistere spelonk bij één aanblikje op de dierbare Heere Jezus. De uitnemendheid van Zijn Persoon en de waardigheid van Zijn bediening, als dragende de Wet van de Vader in Zijn binnenst ingewand, als torsende de toorn van een rechtvaardige Majesteit, maar ook als opgewekte en zegevierende Vorst, als Leeuw uit de stam van Juda, Die in Zijn gezegende verhoging de kwitantie van de eeuwige vrijheid voor Zijn Bruid verkregen heeft. Ik zeg: Een blik op Hem, moest ons dagelijks de strijd, met alle blijdschap en gewilligheid, tegen al Zijn en onze vijanden doen voortzetten. Dan zou de laatste inbreker bespied en uitgeworpen worden. Maar nee, dat zal niet gebeuren, voor u de raad van God op aarde hebt uitgediend en als strijdende pelgrim u op zult maken, om u los te maken van het strijdgewaad, om door de poorten geleid te worden naar die stad, die fundamenten heeft, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is.

O, daar zal geen inbreker ooit binnenkomen en uw slapheid zal daar nooit tot u wederkeren, om de zalige halleluja's te onderbreken. Uw zon zal dan niet meer

ondergaan, maar verzadiging van vreugde en liefelikheden zullen u aan Gods rechterhand eeuwig verzadigen. Geef dan de moed niet op, al zijn de tijden zwaar en duister. Al schijnen de velden haast wit te zijn om te oogsten. Wees naarstig in de dingen van de Heere en wacht de dag, dat u, met de verlostte schare, God Drie-enig de lof en de dank eeuwig zult toebrengen.

Hier wilde ik eindigen, maar de pen besterft mij als in de hand, zodat ik ze niet los kan laten. Het is, omdat ik u, mijn arme medereiziger naar de eeuwigheid, die niet weet u te wachten voor de paden van de inbreker, nog een enkel woord moet toevoegen. Zoals wij reeds gezegd hebben: Er is bij u niets te halen en daarom hebt u die last van de inbrekers niet, zoals het volk van de Heere. Maar denk eens in: Wat betekent het toch, om die edele genaden, waarop de inbrekers afkomen, te moeten missen? Och, dat is, verstoken te zijn van die schatten, die door geen mot of roest verdorven worden. Hebt u iets, naar uw mening? Een belijdenis, die naar de godzaligheid is? Het teken en zegel van de Doop? Een zedig en uiterlijk godsdienstig leven? Een rij van burgerlijke deugden en goede natuurlijke eigenschappen? Och, arme, dat alles zal u bij de dood ontvallen.

Hebt u geen arme zondaarsgestalte? Kan de tollenaarsbede nooit de uwe zijn? Och, bedenk nog heden in deze dag, hoe naakt en berooid u staan zult aan de rivier zonder boorden en de Jordaan zonder oevers. Bedenk nu nog, hoe bitterlijk u zult kennen, als uw weelde als een droom zal zijn vergaan en de Heere in uw verderf zal lachen en spotten, wanneer uw vreze komt. O, dat staan, dat roepen: "Onze lampen gaan uit." Wat wij u van Christus' wege bidden is: Laat u nog met God verzoenen. Werp u nog neder voor Zijn Troon, eer het besluit over u baart. Haast u, om uws levens wil. De dood wenkt ieder uur. Hij, Die te komen staat, zal komen en niet vertoeven. Hoor nog de vermaning: "Breek uw zonden af door gerechtigheid; verlaat uw weg en gedachten en bekeer u tot de Heere, zo zal Hij Zich uwer ontfermen en tot onze God, want Hij vergeeft menigvuldiglijk." De Heere bedauwe deze eenvoudige verhandeling met de dauw van Zijn Geest om Zijns Groten Naams wil. AMEN

9. Intrepredicatie over Jeremia 39 : 16 - 18, uitgesproken te Moerkapelle op 5 april 1936. (Dit is geen volledige predicatie, maar een uitvoerige schets).

"Ga henen, en spreek tot Ebedmélech, de Moorman, zeggende: Zo zegt de Heere der heirscharen, de God Israëls: Zie, Ik zal Mijn woorden brengen over deze stad, ten kwade en niet ten goede; en zij zullen te dien dage voor uw aangezicht zijn. Maar Ik zal u te dien dage redden, spreekt de Heere; en gij zult niet overgegeven worden in de hand der mannen, voor welker aangezicht gij vreest. Want Ik zal u zekerlijk bevrijden, en gij zult door het zwaard niet vallen; maar gij zult uw ziel tot een buit hebben, omdat gij op Mij vertrouwd hebt, spreekt de Heere". Jeremia 39 : 16 - 18.

Ons tekstwoord spreekt ons van een gunstige toezegging in benarde tijden en dan letten wij op drie zaken:

- 1. Tot wie de profeet gezonden werd;**
- 2. De kennisgeving van de komende gerichten Gods;**
- 3. De blijde tijding aangaande zijn verlossing.**

Gemeente van Moerkapelle.

De Psalmist leert ons in Psalm 33, door de Geest van Christus, Die in hem was, dat de raad des Heeren bestaat in eeuwigheid en de gedachten Zijns harten van geslacht tot geslacht. Welke plannen de mens moge beramen; welke gedachten hij voor de toekomst moge vormen, als de raad des Heeren anders ligt, zal het blijken, dat het niet bij een man is, die wandelt, dat hij zijn gang richte. De raad des Heeren bestaat over elk schepsel tot in de kleinste bijzonderheid van het leven. Het plan of voornemen Gods is vast over en door alle geslachten heen, zowel ten goede als ten kwade. Thans zien wij een gedachte, een voornemen Gods, dat in daden uitgevoerd wordt en uitgevoerd is, nl. dat wij nu voor u staan om als herder en leraar uwer gemeente verbonden te worden. Nooit was het bij ons opgekomen nog eens uw leraar te zullen worden, maar de Heere, Wiens doen altijd majesteit en heerlijkheid is, bond van stonde aan de roeping van uw gemeente op onze ziel en bewerkte ons hart en boog het over, om tot u over te komen en ons aan u te verbinden.

Toen wij de zekerheid daarvan verkregen hadden, vroegen wij: "Heere, hebt Gij niet een bijzondere opdracht?" Hoewel we weten, dat het prediken van het evangelie der zaligheid de opdracht is van de dienaar des evangelies, zo lag toch deze begeerte in mijn hart. We mochten erom aandringen: "Heere, U hebt dat tevoren ook gedaan, zowel voor Rijssen als voor Krabbendijke". Het was mijn vragen: "Heere, wat moet ik daar nu gaan doen?"

Het behaagde de Heere ons met kracht bij de woorden te bepalen, die als onderwerp voor onze tegenwoordige overdenking voor uw aandacht is voorgelezen. Zo heeft de Heere ons dan hier met een opdracht tot u gezonden.

Kort willen we daar dan bij stilstaan. Tot wie werd de profeet gezonden?

Het was Ebedmélech, de Mootman. Deze was voor de profeet Jeremia geen vreemde, zie hoofdstuk 38. Daar ontmoeten we deze Moorman als pleitbezorger voor de profeet bij de koning Zedekia. Wat was het geval? Jeremia had het rechtvaardig oordeel Gods aangekondigd over Juda. De vorsten des konings, die daar met name genoemd worden, waren daar niet van gediend. Ze klaagden hem dan ook aan bij de koning, welke verlot gaf om naar hun goeddunken met hem te handelen. Zij wierpen hem in een diepe kuil, waar hij in de modder wegzonk. Maar is het, dat wij Ebedmélech

aantreffen. Hij heeft van de ellende van de profeet kennis genomen en goed bij de koning voor Jeremia gesproken. Hij verzoekt zijn vrijheid en verkrijgt die ook. Met omzichtigheid is hij te werk gegaan en heeft met dertig man profeet verlost. Welke wondere wegen Gods. Zijn knecht in diepe modder gezonken en weer uit de kuil opgetrokken. En door wie? Niet door de priesters, niet door andere profeten of mensen uit het volk der joden. Zij konden dat alles aanzien en zo laten. Zie, er is een uitheemse Moorman. Hij heeft een innerlijk betrekking op en hoogachting voor de profeet, de besneden jood. Het Bondsvolk betoont vijandschap. Een Moorman vreest God, zie vers 28. Hij vertrouwt op de Heere.

Zie het wonder van Gods vrijmachtige genade. We lezen in de Heilige Schrift van Rachab, de hoer; van Ruth, de Moabitische; van een Moorman van Candacé. Hier lezen we van Ebedmélech. Ook Psalm 87 spreekt van Filistijnen, Tyriërs en Moren, die in de Godsstad zijn ingebracht. Velen, die nabij en onder het Woord leven, betonen bedekt of openlijk hun vijandschap, maar die verre zijn, zullen komen van oost en west en aanzitten met Abram, Izak en Jakob in het Koninkrijk Gods. Een Goddelijke boodschap mogen we komen brengen aan deze geestelijke Moormannen, die met hun eigen schuld bekend zijn gemaakt; hun zwarte gedaante hebben ingeleefd en een betrekking op Gods volk hebben verkregen. Met die boodschap zijn we tot u gezonden.

2. Letten wij thans op het oordeel Gods, dat voltrokken stond te worden.

Het is de gedachte der uitleggers, dat Jeremia terstond na zijn bevrijding uit de modderkuil naar deze Moorman gezonden werd, hoewel het geplaatst is achter de historie van Jeruzalems val. De inhoud van de boodschap was: "Zo zegt de Heere der heirscharen". De opdracht was met Goddelijke autoriteit vergezeld. De profeet bracht de boodschap op last van en in de Naam van de Heere, de God van hemel en aarde; die God, Die het al regeert en bestuurt naar Zijn Goddelijke wil; Die ook de vijanden, ja zelfs de duivelen in toom houdt.

Ook Gods knechten zijn met dezelfde last bezet. Ze komen niet in eigen naam of gezag. Ze kunnen met recht zeggen: "Alzo zegt de Heere der heirscharen". Dat legt op de prediker, maar ook op de hoorder zulk een grote verantwoordelijkheid. De Heere Jezus zegt: "Die u verwerpt, verwerpt Mij, en die Mij verwerpt, verwerpt Degene, Die Mij gezonden heeft". Het Woord, dat in 's Heeren Naam gebracht wordt, zal geschieden. Het dreigement zal haast in vervulling gaan. Lang heeft de Heere geduld betoond, lang het oordeel uitgesteld, maar toch zal het komen. Aan Gods lankmoedigheid komt eens een eind. Hij is de God van ja en amen. Wat Hij belooft over Zijn gunstgenoten en wat Hij bedreigt over Zijn tegenpartijders, zal gewisselijk komen.

Dat moeten de versaagde Moren ook weten. Die boodschap van vloek en zegen, oordeel en verlossing zal steeds gebracht worden. We roepen het ook u toe: De Heere staat met Zijn uitgestrekte zwaard gereed; Hij is uit Zijn plaats uitgegaan, om de ongerechtigheid te bezoeken.

O, die voor Jeremia zo in de weer was, zal ook voor Israël wel gebeden hebben. Die Moren, die eiken en haageiken, in welke na de afwerping der bladeren nog steunsel was; zij zijn nog de steunsels van land en volk. Toch zal het oordeel niet af te bidden zijn, omdat de zonde voortgaat.

3. Onze derde gedachte behelst de heerlijke tijding, die hen wordt gegeven. "Ik zal u te dien dage redden, spreekt de Heere".

Wonderlijke verschoning zal er zijn voor dat volk; voor Baruch, voor Jeremia, voor

Ebedmélech. Een drietal, waarvan we niet nadruk lezen, dat de Heere hen bevrijdde bij Jeruzalems val. Iet is een volk, dat in de weg Zijner gericht de Heere verwachtte en vreesde voor Zijn oordelen. O, de Heere zegt in Psalm 125: "Die op de Heere vertrouwen, zullen zijn als de berg Slons". Hij belooft hen, dat ze hun ziel als een buit zullen uitdragen en door het zwaard niet zullen vallen. Het is Gods genadige toezegging, dat al Zijn volk onder het oordeel niet zal vergaan. Zij zullen kracht ontvangen om staande te blijven.

O, gelukkig volk. In de kracht Gods zullen zij bewaard worden. Ze zullen getrouw zijn tot in de dood en de kroon des levens ontvangen. Gelukkig volk en gelukkige Moor, waarvan we nu zingen uit Psalm 87 2, 3 en 4.

Ziehier, de inhoud van de prediking onder u, waarmee de Heere ons tot u zond. Het zwangere besluit Gods staat te baren. Waarin zal het bestaan? We weten het niet. Wel zijn er de tekenen, dat de maat der zonde haast vol is. De vaars is vet om geslacht te worden. Het uur Zijns oordeels is gekomen. Het oordeel Gods is niet meer af te bidden.

Volk van God: U krijgt uw ziel tot een buit, al is het, dat u sterven moet onder de druk der tijden. De grond uwer behoudenis ligt in Christus. U zult niet worden overgegeven, omdat Hij Zich heeft overgegeven tot de dood des kruises. Over Hem is Gods rechtvaardige toom uitgestort. Christus is gevallen onder het zwaard, opdat u behouden zou worden; Hij is onder Gods recht ondergegaan, opdat u naar recht verschoning zou vinden. Al de beloften Gods, ook deze voor Ebedmélech, rusten op dat offer van Christus. Uw kastijdingen zijn vaderlijk. Al uw lijden en moeiten zijn littekenen van Christus in uw lichaam. Als er geen plaats op aarde meer voor u zal zijn vanwege de haat, dan zal Hij de hemel voor u openen en u opnemen in heerlijkheid. Dan zult u met al die Moren, die in Christus' bloed gewassen zijn, Gode en het Lam eeuwig grootmaken. Maar dan zullen ook alle vijanden eeuwig de toom Gods moeten ondergaan.

Toespraken.

Geliefde leraars en medebroeders in de bediening.

Uw tegenwoordigheid wordt door ons zeer op prijs gesteld. Dat de Heere u in ruime mate geve van Zijn Geest, om die Moren de Christus Gods te verkondigen. De vruchten uwer arbeid mogen in ruime mate openbaar worden. Dat de Geest des Heeren nog werke in deze donkere tijden, waarin het ongenoegen Gods zo openbaar wordt. Maar dit zij onze sterkte, dat ondanks alles Christus' rijk komt.

Opgemerkt wordt nog, dat Ds. Barth wegens lichamelijke zwakte verhinderd is.

Geachte broeder Kersten.

Wij danken u hartelijk voor de aangename lessen en persoonlijke wensen bij onze bevestiging uitgesproken. Geve de Heere genadiglijk de kracht en het licht van de Heilige Geest, om zo dat Woord te brengen. Mogen we zo elkaar dragen voor de troon der genade, opdat onze arbeid in de Heere gezegend worde.

Het is niet voor het eerst, dat wij elkaar ontmoeten. Ook in onze vorige gemeente trad u als bevestiger voor ons op. We danken u voor de hartelijke woorden van waardering en heilbeden, zowel voor mijzelf, als voor mijn vrouw en kinderen. We achten ons zulks niet waardig. We danken u voor uw onderwijzingen in uw bevestigings-predikatie. Dat ja-woord, in uw hand, voor God en de gemeente afgelegd, deed ons hart trillen en vanbinnen zuchten: "Heere, geef genade tot dat werk".

Moge de eeuwige God u een woning zijn, ook met het oog op uw veelvuldige arbeid.

De Heere ondersteune u vanonder eeuwige armen, om de Waarheid Gods ook in 's lands vergaderingen uit te dragen, tussen legio van vijanden. De Heere geleide u ook naar overzeese gewesten. Hij sterke ook uw vrouw in haar zwakheid en zegene u uit Sion en doe Zijn aangezicht over u lichten en geve u vrede.

Kerkenraad.

Het was ons een genoegen gisteren te horen van uw consulent, dat hij aangenaam met u had samengewerkt. We hopen, dat dezelfde verstandhouding moge uitkomen in ons samenzijn, zoals wij dat reeds bij de aanvang mochten ervaren. Mochten we samen, als onderpriesters onder de grote Hogepriester, de ark Gods dragen over het huis Gods.

De tijden zijn donker en benauwd. De Heere verenige ons niet Aken als kerkelijke, maar vooral als geestelijke broeders. Hebt geen verwachting van ons. Dat kan alleen maar tegenvallen. Laat ons samen opzien naar Hem, van Wie alle goede gaven en giften afdalen.

Edelachtbare heer Burgemeester en vertegenwoordiger van de raad van deze gemeente.

Uw tegenwoordigheid wordt door ons eer op prijs gesteld. Moge uitkomen, dat wij samen één en hetzelfde doel nastreven, in maatschappelijk en kerkelijk opzicht, om de eer Gods en het heil van de zielen, die aan onze zorgen zijn toevertrouwd. Welk een hoge roeping vervult u, om dienaar Gods te zijn.

Hoofd der school.

We hopen nader met u kennis te maken, of schoon we vanouds geen vreemden voor elkaar zijn. Ook onze eigen kinderen moeten we op schoolgebied aan uw zorgen toe vertrouwen. De Heere ondersteune u in uw zo moeilijke taak en geve u veel zelfverloochening, om de kinderen de eerste beginselen van de weg des Heeren bij te brengen, tot heil van ons zaad.

Veluwse vrienden en vriendinnen.

Het bewijs is thans door u geleverd, zoals gisteravond onze geachte bevestiger sprak en wij bij ons afscheid gezegd hebben, dat we hartelijk aan elkaar verbonden waren, ja samengesnoerd.

Tussen al degenen, die ons thans van gezicht nog onbekend zijn, worden we verrast door de vele bekende gezichten uit Krabbendijke. Geve de Heere de voortleving van onze vriendschap. Al worden de banden dan gerekt, ze zullen niet verbroken worden. Er zal een blijvende herinnering zijn aan uw vriendschap en ons verblijf in uw midden. We wensen u een vrij geleide naar uw plaats en bidden u de gezegende leiding van de Heilige Geest toe. Bij aanvang en voortgang vervulle Hij al uw nooddrift.

Jongelingsvereniging en catechisanten.

De Heere zegene ook het onderwijs aan uw jonge hart. We hopen, dat u zich in getrouwheid en naarstigheid zult voegen tot het onderwijs, dat aan u gegeven zal worden.

We brengen voorts allen, mede namens mijn vrouw, onze oprechte dank, die ons een hartelijke ontvangst bereidden. We hebben tot op heden nog niet anders dan vriendschap ontvangen. Behulpzame handen maakten het huis schoon en hielpen met verhuizen. Het heeft ons diep getroffen en we hebben het zeer gewaardeerd. Geve de

Heere genadiglijk, dat we een plaats in uw midden mogen ontvangen, zoals we dat in Krabbendijke mochten ervaren. Dat we de lasten van elkaar Ieren dragen voor het aangezicht Gods. Dat we Hem verwachten, Wiens leer druipt van vloeiende mirre. Dan zal de bestraffing even dierbaar zijn als de vertroosting. Binde de Heere ons samen door Zijn Geest en vervulle Hij onze en uw noden uit Jezus' volheid. AMEN

10. Ingebruikneming vergroot kerkgebouw te Moerkapelle op 13 augustus 1937.

Psalm 68 : 8.

Lezen: Psalm 26.

Psalm 26 : 7 en 8.

Psalm 132 : 5, 6 en 9.

Psalm 122 : 1.

Gemeente van Moerkapelle

Het is thans een uur van grote betekenis voor ons allen tezamen. We zijn voor het eerst samengekomen in ons vergroot kerkgebouw. Vooral de laatste tijd bleek de aanwezige ruimte onvoldoende voor de samenkomsten op de dag des Heeren en ook voor de verenigingen en catechisaties werd de beschikbare ruimte te klein. De Heere heeft ons ruimte gemaakt. Mogen we samen de goede hand Gods over ons maar opmerken en mocht de ruimte, die gemaakt is, dienen tot eer des Heeren en de zaligheid onzer zielen.

We willen vooraf een historische schets geven van onze gemeente. De eerste stichting van de gemeente Moerkapelle vond plaats in 1842. Het eerste notulenboek begint bij de 15e juni van dat jaar en is getekend door Ds. Ledeboer. Hierin is ook melding gemaakt van het eerste huwelijk, dat bevestigd is door Ds. Ledeboer, van Klaas Roos en Antje van Tienhoven, zonder vermelding van datum.

Er is voor het eerst vergaderd in het woonhuis van Corn. Schouten, waar ongeveer twintig mensen samenkwamen. Later, toen het woonhuis te klein werd, is vergaderd in zijn stal. De gemeente of vergadering was aangesloten bij Benthuizen, die onder leiding stond van Ds. Ledeboer. Ze noemde zich: Gemeente onder het kruis.

Verschillende mensen uit omliggende dorpen, die het in de Hervormde en Gereformeerde Kerk niet konden houden, sloten zich bij hen aan. Daaronder zijn genoemd: Zevenhuizen, Waddinxveen, Ouderkerk, Nieuwerkerk, Kralingen, Reeuwijk enz.

Toen de voornoemde stal te klein werd, is men overgegaan naar de schuur van Willem de Graaf. De heer Huisman was zo vriendelijk, om voor de consistorie-kamer een foto van die schuur ter beschikking te stellen. Als ouderlingen werden de namen genoemd van: Cornelis Schouten, Arie van der Spek en Willem de Graaf. Men kwam toen met honderd tot honderdtwintig mensen bijeen.

Volgens de notulen is de eerste vergadering na het overlijden van Ds. Ledeboer geweest op 19 januari 1864. We hebben ook de gelegenheid gehad om in een zeer oud kasboek te kijken. De zeer primitieve samenstelling zou ons nu niet meer kunnen bekoren. Ook de inkomsten waren in die tijd zeer gering. We vonden bedragen van f. 1,45 en f. 1,65 per week. Soms liep dat op tot f. 8,-- per maand. We zouden het er tegenwoordig niet ver meer mee brengen. De uitgaven over de jaren 1842 en 1843 bedroegen f. 52,81. We kunnen ons dat nu niet meer indenken.

Na Ds. Ledeboer werden kinderen gedoopt door Ds. van Dijke en Ds. Los. 27 november 1892 werden A. den Oude en J. de Graaf tot ouderlingen bevestigd.

Door geleidelijke groei werd de schuur te klein. In 1910 is men toen overgegaan tot het bouwen van een kerk. In deze kerk deed Ds. van Reenen de eerste preek over Jesaja 1 : 8. Langzaam bleef de gemeente groeien. Van 1918 tot 1922 ontving zij in Ds. J. Overduin een eigen predikant, totdat wij op 8 april 1936 in uw midden zijn bevestigd als uw herder en leraar. En zo mag tot op deze dag de waarheid, die naar de godzaligheid is, nog onder u verkondigd worden. Daar weten we ons aan verbonden;

daaronder wensen we te leven en te sterven. Daar willen we ook in het kort uw aandacht bij bepalen.

"Heere! ik heb lief de woning van Uw huis, en de plaats des tabernakels Uwer eer".
Psalm 26 : 8.

Deze tekst spreekt ons van de woning Gods.

1. De plaats van die woning;
2. De liefde tot die woning;
3. De eer in die woning.

Waarde toehoorders!

Als wij denken aan een Godswoning, moeten wij ons niet een zodanig denkbeeld voorstellen, alsof Jehova, de Heere, binnen een woning in de hemel of op de aarde is te beperken. Zoals Zijn almacht en wijsheid en al Zijn deugden en volmaaktheden ondoorgrondelijk zijn, zo is ook het Goddelijk Wezen niet aan of in een woning te besluiten, zie Jesaja 66: 1: "De hemel is Mijn troon, en de aarde is de voetbank Mijner voeten; waar zou dat huis zijn, dat gijlieden Mij zoudt bouwen, en waar is de plaats Mijner rust?"

De Heere vervult immers de hemel en de aarde? Het is een eeuwig wonder, dat de Heere wonen wil op aarde. Die aarde, die een woonplaats geworden is voor vloekelingen; die aarde, die zelf vervloekt is om de zonden wil. De Heere kon Zich rechtvaardig voor eeuwig van de aarde terugtrekken. Hij had haar kunnen laten als een spelonk, gehuld in doornen en distelen en de vuile dampen der zonden; latende haar als een troon des satans. In eeuwige goedertierenheid heeft de Heere Zelf een weg en middel uitgedacht, om woning op deze aarde te maken en dat niet in toom, maar in gunst en goedheid.

Uit grondeloze barmhartigheid heeft Hij Zijn Zoon afgezonden naar deze vervloekte aarde; Deze heeft alle voorwaarden van het genadeverbond volkomen vervuld, alle hindernissen weggenomen; de vloek en het oordeel ondergaan en aan Gods gerechtigheid genoeg gedaan. Nu zal de eeuwige God woning maken op aarde in Christus en gunst en weldadigheid betonen. Hij zal wonen in de harten van Zijn volk. Hij sprak: "Wij zullen komen en woning bij hen maken". Hij heeft een Kerk op aarde, onder welke Hij wil wonen. En dat wonen Gods vindt plaats in een uitwendige openbaringsvorm, door middel van de ambtelijke bediening van leraren, ouderlingen en diakenen.

Ook heeft de Heere een plaats, waar Hij wonen wil. Onder het oude Testament deed de Heere de tabernakel en later de tempel bouwen, als een vaste plaats van Zijn woning. Hij sprak: "Hier zal Ik wonen naar Mijn lust; hier is in eeuwigheid Mijn rust. Daar zal Ik der armen spijs zegenen op de ruimste wijs". Onder het Nieuwe Testament niet op een plaats, waar uit alle oorden des lands het volk samenkwam. We lezen, dat Jezus predikt van een schip; dan van een berg; dan als de schare neerzit op het groene gras. "Al de plaatsen, waar Ik Mijns Naams gedachtenis stichten zal, daar zal Ik met u zijn". Zo geeft Hij ook aan de gemeente des Nieuwen Testaments een plaats van samenkomen, zoals we dat ook aan deze plaats nog mogen hebben. Zelfs bleek het nodig deze plaats van samenkomen te vergroten.

2. De liefde tot die woning.

David spreekt in deze tekst, dat hij de woning Gods liefheeft. Die liefde gold niet in de eerste plaats het uiterlijke bouwwerk. Trouwens, in Davids tijd was daar nog geen

sprake van. Daar was nog de eenvoudige tent. Nee, de liefde was niet gericht op het uiterlijke, maar de Heere was daar. Op bijzondere wijze wilde de Heere Zich daar openbaren, door middel van de Schechina of de wolk, als een zichtbaar teken van de tegenwoordigheid Gods, maar ook in het vuur van de hemel, brandend op het koperen altaar; ook in de ark des verbonds, waarop het verzoendeksel was, dat ons zeer bijzonder bepaald bij de verzoening, door Christus' offer gebracht.

Maar de dienende priesters en de gemeenschappelijke gebeden, die voor Gods aangezicht werden opgezonden, die dienst is hem lief geworden. Hij heeft God lief. Daaruit volgt de liefde tot Zijn dienst en inzettingen. Daarin ziet de gelovige Israëliet op het grote offer van de beloofde Messias. De nieuwtestamentische Kerk ziet op het volbrachte offer van Christus. Dat was en is ook nu het doel van het samenkomen. In de prediking in het samenkomen der gemeente, wordt Christus als de Bron en oorzaak van alle leven geopenbaard.

Door die prediking, die de Jood een ergernis is en de Griek een dwaasheid, worden zalig gemaakt, die geloven. Daar wordt de toestand van Gods volk opengelegd, zieleraadselen opgelost en het juk van het kinnebakken opgelicht. Daar wordt de spijs der ziel uitgereikt, opdat hongerigen worden gevoed. Daar wordt de roepstem gehoord: "Hoort, en uw ziel zal leven". Daar wordt de vloek uitgesproken over degenen, die de Heere Jezus niet liefhebben. Daar wordt de tafel toegericht en het water des levens uitgereikt, om niet, opdat dorstigen komen en gelaafd worden. Geen wonder, dat David die plaats liefheeft. Daar mag en kan hij zijn ziel uitstorten voor de Heere; zijn schuld belijden; zijn gedaante tonen.

O, welk een grote waarde heeft dan die woning Gods. Bij het gemis van de woning Gods klaagt zijn ziel: "Wanneer zal ik ingaan en voor Gods aangezicht verschijnen?" Het geloof bezingt ook de grootheid van Gods woning, zie Psalm 84: "Hoe lieflijk, hoe vol heilgenot, o Heer, der legerscharen God, zijn mij Uw huis en tempelzangen!" Ze beminnen de Heere in Zijn heiligdom. Ze hebben Zijn troostrijke toezeggingen lief en beminnen Hem in Zijn heilig recht. In de woning Gods ligt de vervulling van al hun begeerten. Daarom hebben we ook van het uiterlijk gebouw af te wijzen naar de zaak, waar het ten diepste om gaat, nl. de tegenwoordigheid Gods en de geloofsgemeenschap met Hem.

3. De eer in die woning. In Zijn tempel zegt Hem een iegelijk ere.

Daar wordt God verheerlijkt. Daar ontvangt Hij eer voor de openbaring van de grote heilsweg; voor de blijken van Zijn gunst. Daar wordt de mond der gelovige geopend, om Hem de betamelijke lof, aanbidding, eer en dankb're lofgezangen toe te brengen. Al Zijn werken zullen Hem loven. Daar geeft Hij eer, Psalm 84 : 6: "Hij zal genade en ere geven". In het vervullen van Zijn dienst is de rechtvaardige voortreffelijker, dan zijn naaste, Johannes 12 : 26: "De Vader zal hem eren". Hij heeft de eer van Zijn grote Naam verbonden aan Zijn dienst; de eer Gods, die zich openbaart in de tekenen van Zijn geduchte wraak. Zagen ze op het vuur op het altaar; dachten ze aan Nadab en Abihu; zagen ze naar Aäron, staande tussen de levenden en de doden, o, hoe vreselijk en geducht is de woning Zijner eer.

Maar zagen ze naar de Ark, daar geeft en ontvangt de Heere eer; daar is de Wet, die zij in hun binnenste dragen, door de Middelaar vervuld. Ere zal dat volk geven en ontvangen, als ze van de ene in de andere woning overgaan; als zij die plaats bij Hem mogen ontvangen in Christus, Die de eer Zijns Vaders heeft bedoeld en Hem verheerlijkt heeft op de aarde. Hij heeft de tempel gereinigd, opdat Hij hen zou reinigen. Aan de deurpost van dat huis is Zijn oor doorboord, opdat Hij eeuwig daaraan verbonden zou zijn.

O, zalige woning. Ik heb ze lief. Daar rust het geloof. Daar brandt het vuur van de eeuwige liefde Gods des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes. O, dat die woning niet verontreinigd worde, door er de wereld in te dragen; door te slapen; door het zien op een ander; door niet te luisteren naar de boodschap, die er gebracht wordt. Vreselijk zal het zijn zulk een woning te hebben ontvangen en in de eeuwige woning niet in te gaan. Bij de ingebruikneming van deze vergrote woning Gods willen wij u vragen: *Woont de Heere in uw hart?*

Toespraken.

Architect de heer Dekker.

De kerkenraad en ook de gemeente is zeer dankbaar voor het door u geleverde werk. Menigeen heeft aanvankelijk gezegd: Wat zal er van worden? Grond was er niet en er waren veel meer problemen, die door u moesten worden opgelost. U hebt het van tevoren als vakman klaar gezien en zo is het ook geworden. Netjes, eenvoudig, doelmatig en voordelig, is onder uw beheer dit werk tot stand gekomen. Eenmaal zullen alle bouwwerken ten einde lopen. Geve de Heere u een naam en plaats in Zijn huis, dat u als een steentje gelegd mag worden op het ware en enige Fundament, Jezus Christus.

Aannemer.

Bij de verschillende werken door u uitgevoerd, had u thans het voorrecht een kerk te mogen verbouwen. Een huis Gods te mogen bouwen is van meer waarde, dan de grootste bouwwerken op aarde. We mogen tot uw eer, van uw zonen, alsmede van het personeel, dat u diende, u danken, dat geen wanklanken werden gehoord, in woord, noch daad. De Heere moge u met de uwen gedenken en u niet alleen bouwers doen zijn, maar dat u ook gebouwd worde als een levende steen in dat geestelijke huis, dat niet met handen is gemaakt. Dat het fundament uwer hoop op Christus zij.

Schilder Huisman.

Ook u brengen we een woord van dank. U hebt u benaardstigd, om keurig werk te leveren, waarover wij zeer tevreden zijn. Ook onder uw beheer is alles ordelijk verlopen. Alles heeft zo zijn eigen werk en betekenis; wat uw werk betreft is het sieraad door u aangebracht. Moge de Heere u doen leven als een sieraad van die Kerk, die inwendig geheel verheerlijkt is.

De heer Schreuder.

Voor de nette en gehele afwerking van de centrale verwarming zegt de kerkenraad u van harte dank. Ook voor het geleverde materiaal, zoals de kachel met toebehoren. Eén en ander is keurig in orde. Het proefstoken is goed gelukt. Moge de Heere u en de uwen bij al die arbeid, in zoveel kerken verricht, in Zijn kerk op aarde in uw ambtelijke bediening tot een rijke zegen stellen, om u straks van de strijdende Kerk hier op aarde in de triomferende Kerk over te brengen, waar de Heeren, de Allerhoogste God, haar Tempel en Kaars is.

De heer Verdouw.

De banken voldoen aan de eisen; zij zitten gemakkelijk. U hebt ze geheel naar wens en voorschrift gemaakt, naar de behoefte der gemeente. Wij bidden u, met de heer van der Spek, die het licht verzorgde, Gods genaderijke zegen toe in al uw arbeid. Ook de heer de Vrij, in wiens schuur we tijdens de verbouwing een gastvrij verblijf mochten vinden. De kerkenraad zegt u daarvoor hartelijk dank.

Voorts wenden wij ons nog tot de afgevaardigden van de classis-gemeenten. U bent met ons getuige van al de goedertierenheden des Heeren. Het is voorzeker geen kleine zaak, dat we in deze donkere tijden ons kerkgebouw mogen vergroten. De Heere doe u met ons samenleven tot de eer Zijns Naams en het heil der zielen. Laat ons samen mogen werken zolang het dag is, want de nacht komt. O, de Heere gedenke nog ten goede, opdat satans macht verbroken worde en Sions muur herbouwd worde uit het stof.

Geliefde broeders kerkenraad.

Het is nu ruim 16 maanden, dat we in uw midden mogen arbeiden. Tot nog toe behaagde het de Heere ons genadiglijk voor alle verdeeldheid te bewaren. Mocht de band der liefde bevestigd blijven en het Woord, alhier gebracht, ons voortdurend samenbinden. We komen thans in dit vergrote kerkgebouw samen. Dat we met elkaar lang getuige mogen zijn van deze weldaden. Dat de Heere u en ons aanschouwers doet zijn van dat geestelijke gebouw, dat naar Zijn bestek in eeuwigheid zal rijzen. We bidden tot God van de hemel, dat Hij met Zijn lieve Geest onder dit volk wil wonen.

Voorts betuigen we namens de kerkenraad onze welgemeende dank aan allen, die hebben meegewerkt aan de verbouwing van de kerk.

De gemeente zij nog meegedeeld, dat de kerkenraad van een lid van de gemeente de gehele verwarmingsinstallatie cadeau heeft gekregen. De gever wil volstrekt onbekend blijven. Dat zijn of haar loon ten volle zij van de Heere, de God Israëls. Ook onze naaikrans zeggen we hartelijk dank, die de collecte zakjes hebben gemaakt en geschonken. Moge de Heere uw arbeid ook voor de behoeftigen der gemeente bekronen met Zijn onmisbare zegen. Opdat we niemand zullen vergeten, zeggen we allen, die op welke wijze dan ook hebben meegewerkt, heel hartelijk dank.

Gemeente.

De Heere binde ons samen in broederlijke liefde en Hij zij onze hulp en ons Schild in het midden van de donkere tijden, die wij beleven. Make Hij ons sterk, door ware eendracht gebonden aan de troon der genade.

Ook wat betreft de toewijzing van de plaatsen vertrouwen wij op uw welwillende medewerking. Mocht een enkeling niet een plaats zijn toegewezen naar zijn zin of nog geen plaats hebben, we zullen u alleszins ter wille zijn. Zelfs de nachtelijke uren zijn gebruikt om alles te regelen. Bedenk echter, dat wij allen fouten kunnen maken.

De Heere zegene ons tezamen met onderworpenheid en ootmoedigheid en doe ons aan deze plaats ervaren, wat de dichter zingt: "Waar liefde woont, gebiedt de Heer de zegen; daar woont Hij Zelf, daar wordt Zijn heil verkregen en het leven tot in eeuwigheid".

11. HET AFHOEREREND ISRAEL DOOR GOD GESTRAFT.

LEERREDE OVER AMOS 5: 21-24.

Voorzang Psalm 82: 1 en 4.

Voorafpraak.

Waarde Toehoorders!

Het is de gedachte der uitleggers, dat Asaf door Gods Geest daartoe bewerkt, deze Psalm in hoofdzaak gaf voor Koningen, andere Vorsten, oudsten- en regeerders, die de plaats van macht hadden ingenomen. Zij heeft ten doel Koningen verstandig te maken en Rechters te onderrichten; de hun betamelijke plicht hun voor te houden en hen op hun gebreken te wijzen. Voorwaar een grote weldaad, dat de Heere in Zijn Woord zorgde voor onderricht voor alle standen en rangen: zowel voor de Koning als voor de onderdaan; zowel voor de rijke als voordende arme, voor de boer als de edelman.

- Vooreerst roept de Psalmist in de Geduchte Naam van de grote Heere des hemels en der aarde, zodanigen vergaderingen van Regeerders en groten der aarde toe: de grote God staat in uw midden. *God staat in de Vergadering Godes; Hij oordeelt in het midden der goden.* Hier wordt dus nadruk gelegd op het Opperbestuur Gods over alle mensen; dat Hij staat en erkend wil wezen in hun midden als de enigen Wetgever, die behouden kan en verderven en wel met een soevereine of alleenheersende macht, naar welke het gans heelal zich heeft te schikken.
- Ten andere. Dat zij, welke ambten zij bekleden, welke kronen zij dragen, met welke klederen zij versierd gaan, slechts als ondergoden onder die geduchte majesteit regeren, van Hem hun macht en gezag ontvangen hebben, om gerechtigheid te oefenen, vrede en orde te bewaren, ellendigen te beschermen. Gedurig ter harte te nemen: *door Mij regeren de Koningen en de Vorsten stellen gerechtigheid.* Spr. 8. Daarom ontvingen zij van Hem ook een zwaard om de boosdoeners te straffen volgens Rom. 13. *Zij draagt het zwaard niet te vergeefs.*
- Ten derde. Dat zij ter tijd aan de Groten Opperregeerder hiervan rekenschap hebben at te leggen, want: Hij oordeelt in het midden der goden. Als een alwetend God gaat Hij de wijze en het oogmerk hunner regering aandachtig na, is tegenwoordig bij, al hun handelingen, hoort al hun debatten, neemt kennis van de wetten, die zij ,uitgeven onder het volk, in welke sporen zij dat zoeken te leiden; waarin en hoe zij zijn beste gezocht hebben en dat alles om dat eenmaal in het gericht te brengen met ál wat verborgen is; hetzij, goed, hetzij kwaad.
- Ten vierde. Dat ze wel goden genaamd waren (zulks volgens Hebreeuwse spraakgebruik naar luid van vele uitspraken der Heilige Schrift als: De goden zult gij niet vloeken - Men zal hem tot de goden brengen - de goden zullen oordelen, enz. En zulks hoofdzakelijk noemde de wet die goden, tot welke het Woord Gods geschied was, omdat zij de ordinantie Gods wisten; daar Oversten van Heidense volkeren hun goden in het regeren zochten te behagen.)

Maar hoe hoog in rang en staat, ja tot een top van eer verheven, dat ze eenmaal als een mens zouden sterven en dat God zelf dan al liet aardrijk, al de natiën zal oordelen. Of zij dan een kroon of een spade gedragen hebben, in een paleis of een hut gewoond hebben, zij zullen dan van de Rechter der ganse aarde geoordeeld worden. Gaan ze naar één plaats bij de dood, als Hij de geest der Vorsten als een druiventros afsnijdt - ondergaan ze één lot: tot stof wederkeren, ze zullen ook voor dezelfde Rechter verschijnen en geen aardse kroon meer dragen, ten ware, dat ze hier met al Gods Volk de goeden strijd gestreden hebben en het geloof behouden, dan zullen ze de kroon der heerlijkheid verkrijgen van de Rechtvaardigen Rechter. Blijven de gekroonde hoofden en al de regeerders hier op aarde onderdanen van de Vorst des afgronds, dan zullen ze onder zijne heerschappij eeuwig de staat van eer en verhoging, dien ze op aarde hadden, bejammeren, omdat ze in dat alles de ere van de Opperregeerder niet gezocht hebben.

Wat dunkt u toch! zou op zulk een dag als deze is, waar onze geëerbiedigde Vorstin de dag gedenkt, waarop zij voor vijftwintig jaren haar kroon ontving - waarop Nederlands volk als uit alle oorden en hoeken des lands roept: Feest, feest! Zou het onze Vorstin met allen, die de Troon omringen, in de eerste plaats niet passen om voor de Opperregeerder neer te vallen en uit te roepen:

*Zo Gij in 't recht wilt treden
O Heer en gadeslaan
Onz' ongerechtigheden
Ach, wie zal dan bestaan?*

Zonde ons als onderdanen niet dezelfde bede passen? In aansluiting aan de Psalm, dien wij zongen en waaruit wij die enkele leringen zochten op te zamelen, zou, het de onderdanen eveneens naar den Woorde Gods passen, hun regeerders het regeren gemakkelijk te maken - in menselijke zwakheden en gebreken hen te dragen - als getrouw en godvruchtige onderdanen voor het leven des konings en zijner kinderen te bidden. Anderzijds betaamt het de onderdanen, gekroonde hoofden nooit meer te eren dan zodanig als ze als mens behoren geëerd te worden. Nooit als de Tyriërs en Sydoniërs te zeggen: "een stemme Gods en niet eens mensen" - de schrikkelijke gevolgen daarvan bleven niet achterwege. Hen nooit te gehoorzamen tegen uitdrukkelijk bevel en ordinantie Gods, maar Hem, al ware het ook, dat Magistraten en plakaten der Prinsen daar tegen waren of enige lichamelijke straf daaraan hing, als Opperregeerder en Wetgever te eerbiedigen en te gehoorzamen.

Zie, Geliefden, als wij met onze Vorstin en al de hooggeplaatsten in ons land dat alles levendig in onze ziel voor ogen hadden en dadelijk beoefenden, zouden wij met de grote menigte niet roepen: 'Feest, feest!', maar: Buigt, buigt! Laat ons dat feesthouden door Jehovah zelf veroordeeld met elkander uit 's Heeren Woord overwegen.

Zingen Ps. 76: 7.

Tekst Amos 5: 21-24.

Ik haat, Ik versmaad uw feesten, en Ik mag uw verbodsdagen niet rieken. Want of gij mij schoon brandofferen offert, mitsgaders uw spijsofferen, ik heb doch geen welgevallen daaraan en het dankoffer van uw vette beesten mag ik niet aanzien. Doe liet getier uwer liederen van voor Mij weg; ook mag Ik uwer luitenspel niet

horen. Maar laat het oordeel zich daarhenen wentelen als de wateren en de gerechtigheid als een sterke beek.

Daar wij in het eerste zestal onzer bid- en dankdag-leerredenen een stof uit ditzelfde kapittel verhandeld hebben (vs. 13) en aldaar enige aanwijzingen gegeven over afkomst, naam, vorige werkkring van dezen Profeet, zo gaan wij dit hier voorbij. De belangstellende Lezer kan het aldaar op bladzij 90 en 91 nazien. Alleen willen wij nog opmerken, nadat de Heere door Zijn getrouwe knecht het afkerig Israël het naderend oordeel had aangekondigd; zoals Hij in vs. 18-26, met dezulken die Zijn dag spotachtig begeerden. Dat was niet anders dan de dag Zijns toorns en Zijner geduchte wraak, waarvan Hij te voren gesproken had. Zo gruwelijk lagen ze in vermetelheid en Atheïsterij verdronken, dat ze de dag, waarmede ze bedreigd waren, begeerden te zien: Waarop de Heere Zijn profeet laat uitroepen: *Wee dien, die de dag des Heeren begeren - hij zal duisternis wezen en geen licht.*

Dreigde de vreselijkste bezoeken - Vliedend voor 't aangezicht eens Zeeuws, zou hen een beer ontmoeten, enz. nergens uitkomst; nergens verademing - van het een kwaad of bezoeking, zouden ze in de andere vallen. De dag van gramschap en toorn des Heeren zou enkel duisternis en verderf over hen. brengen, als iemand, die in de duisternis overrompeld werd. Zie vs. 20. Zal dan niet de dag des Heeren duisternis zijn en geen licht en donkerheid, zodat er ,geen glans aan zij? Daarna komt de Heere in onze tekstverzen hun gewaande vroomheid, waarmede sommigen de Heere dachten te behagen te veroordelen: *Ik haat, Ik versmaad uw feesten*, enz. Wij wijzen op de volgende, hoofdzaken:

Het afhoerend Israël,

1. Vierde feest zonder de Heere te behagen,
2. Bracht offerande, maar miste Gods welgevallen,
3. Maakte spel en liederen, waarvan de Heere walgde,
4. Kreeg een onderwijzing van hun betamelijke verplichting.

1. Vierde feest zonder de Heere te behagen

Wat het eerste aangaat, waarin Jehova het afkerig Israël rechtmatig, bestraft over zijn feesten, letten wij op het volgende.

- a. Het was geenszins het geval, dat de Heere, inbreuk maakte op die feesten, die Zijn eigen inzetting en rechten waren, die Hij Zijn volk gegeven had als een teken tussen Hem en het volk. Zie hiervan Lev. 25 en andere plaatsen. Maar zeer zeker wil Hij ze wijzen op zodanige feesten als terstond, toen Jerobeam de kalverdienst onder Israël instelde, hij ook de feesten zelve naar eigen welgevallen rangschikte op zulke tijden als hem zelf het gevoegelijkste voorkwam. I Kon. 12: 32 en 33. En Jerobeam maakte een feest in de achtste maand op de vijftienden dag der maand dat was de maand, die hij uit zijn harte verdacht had, vs. 33.
- b. Dat hun feesten, waarin zij de hoogtijden in Juda na-aapten tegen het uitdrukkelijk bevel des Heeren niet alleen op andere tijden, maar. ook op andere plaatsen gehouden werden, want had de Heere Jeruzalem verkoren om Zijn Naam aldaar te zetten, Jerobeam en gans Israël vierden ze te Bethel en Dan op plaatsen, waar geen priesters des Heeren dienende waren, maar van de geringsten des volks gekozen, mannen, die zichzelf aanboden om de hand gevuld te krijgen.
- c. Dat zij de feesten hielden op geheel andere wijze dan het' voorschrift des

Heeren daaromtrent, want de kalveren; die daar stonden, werden geëerd als hun goden, die hen uit Egypteland opgevoerd hadden, waardoor zij de God van boven verzaakten - Zijne rechtmatige instellingen verwierpen en zich zelf in hun feesten zochten te behagen onder de schijn de God hunner vaderen te dienen. Daarom is het, dat de Heere nadrukkelijk door Zijn profeet hun laat aanzeggen: het zijn niet Mijne maar Uw feesten. Hiermede wil de Heere zeggen: Ze zijn niet van Goddelijke instelling, maar van eigen uitvinding. Het zijn derhalve uw dagen, uw vrolijkheid; uw zonden, die u die dagen brachten - uw Oversten, die daartoe verleidden - uw vermetelheid, die u vrolijk maakte om uw -oren voor de roepstemmen der weinige ware profeten te:stoppen en u ongevoelig te maken voor Mijn Goddelijk ongenoegen, dat daarop rust.

- d. Wijl liet alles het hun was, uit hun goddeloos harte bedacht, zo zegt Jehovah tot Zijn profeet: zeg hun, dat Ik die feesten haat en versmaad. Vreselijke sententie, over zulk een volk waaronder Jehovah in gunst gewandeld had, ze door vuur en wolkkolom geleid, Zijne heerlijkheid in de Tempel doen verschijnen in een dikke wolk, zodat de priesters niet konden staan om te dienen vanwege de heerlijkheid des Heeren. Daarom gebruikt de Heere hier de woorden haten en versmaden, omdat die niet alleen een bloot ongenoegen te kennen geven of een niet goed keuren, maar een vreselijke afkeer, dien Hij had van hun feesten als een zaak, waar Hij krachtens de heiligheid Zijner natuur van walgde. Daarom waren ze een rook in Zijn neus, een vuur de gansen dag nog brandende.

Enkele redenen zullen wij nog noemen, waarom de Heere absoluut hun feesten als hemeltergende zonden brandmerkt:

Vooreerst: De feesten waren door Hem gegeven om het volk nader aan Hem te verbinden - de band nauwer aan te halen - zich aan de Heere te gewennen. Juist geschiedde het tegendeel op hun feesten, ze maakten zich meer los van God, zagen naar hun afgoden en prezen die, hoewel ze niet zien noch horen, noch wandelen konden. Ten andere. Ze vermengden de dienst des Heeren met hunnen afgodendienst, Willende alsoo op dezelfde dag de Heere en hun kalveren dienen. De gelijkenis des Onverderfelijken Gods hadden ze veranderd in de gelijkenis van een beeld van een verderfelijk mens, of van viervoetige of kruipende dieren - Wilde de Heere dus alléén gediend worden, zo moest Hij van hun feesten walgen. Was het doel des Heeren, dat ze op de door Hem ingestelde feestdagen zich in de Heere zouden verblijden, Israël verblijdde zich in de werken hunner handen, zeggende tot hun zieners: *ziet niet! en tot de schouwers, schouwt ons niet wat recht is, spreekt tot ons zachte dingen, schouwt ons bedriegerijent* - Zij deden als Israël in de woestijn, zij zaten neder om te eten en te drinken en stonden op om te spelen, zij wonden zich zo op in werelds genot en ijdele vreugde, dat zij aan toorn noch gericht Gods dachten, maar in het zinnelijk genot zich voor het zwaarste dreigement zelfs ongevoelig maakten. Doe hier meer bij om het letterlijke dezer woorden uit te breiden, wij hebben maar die hoofdzaken genoemd, die voor ons tegenwoordig doel toepasselijk waren.

Met diep hartzeer moeten wij het zeggen - hoe graag wij zouden gezwegen hebben - wij konden niet. Zeggen en uit de keel roepen wij tot Nederlands afwijkende natie: Jehovah, de God van hemel en aarde haat en versmaadt uw feesten - Ook het feest, dat zo lang in voorbereiding was en onder de schijn van een dankbaar volksfeest - onder Christelijke vlag van kerkhouden door al de delen des lands wordt uitgeroepen.

Neen, neen, volk, beschuldig ons niet, dat wij een mode vaan naar boven steken of

door dweepzucht gedreven zulke woorden, die (naar men zegt) tegen het karakter van een Christennatie strijden, uiten. Nee, zeggen wij. Wij eerbiedigen ons Vorstenhuis en hopen getrouw onderdaan onzer Vorstin te blijven tot aan onze dood. Wij delen in haar blijdschap - wij bidden voor haar behoud. Neen, wij dwepen niet, maar spreken woorden van gezond verstand.

Ziehier enkele onzer bewijzen:

Vooreerst. Waar is de Goddelijke instelling van zulk een feest? Wilt ge ze zoeken; gij zult ze vinden bij Heidense koningen in het Perzische rijk; - bij Herodes op de dag zijner geboorte. Laat ons toch Israëls feesten, die de Heere hun gaf, niet verwarren met hetgeen mensen soms gedaan hebben. De Zaligmaker zegt: Gij maakt Gods gebod krachteloos door uw inzetten. Zullen wij uitroepen: O, Heere, zien Uw ogen niet naar Waarheid - wat zal er overblijven van hetgeen mensen verzonnen hebben, zonder dat het sproot uit een voor. God verootmoedigde ziele.

Ten andere. Op dezelfde dagen en ter zelf der tijd de Heere en de kalveren der wereld te dienen, daar zal de Heere zeker van walgen. Bezie de feestprograms (in zover als ze, terwijl ik dit schrijf, te zien zijn). Ge zult er vinden op dezelfde dag: godsdienstoefening en dan vervolgens optochten, spelen, gekken, dus samenparende wat nooit met Jehovahs dienst verenigbaar is. Ze zullen zowel schaterend lachen als eerbiedig bidden - dan uitgaan om vuurwerken te aanschouwen en in het zinlijke zich te vermaken, dan op hun beurt zich onder de godsdienst zetten.

Ten derde. Wij zien de deuren wijd opengezet voor allerlei zonden en vreselijke gevolgen zulker dagen, die wellicht mensenlevens kosten zullen of wel ellenden met bange nasleep, die lang in droeve herinnering blijven zullen.

Ten vierde. Zeer ernstige tijden beleven wij. Nóg drukken de treurige gevolgen van de wereldoorlog bijna op al de volken der aarde. Nóg zijn er gistingen, die naderende onheilen voorspellen. Nóg een droeve benauwing van naburige landen, uit wier boezem wij het gekreun der hongerige en de bloedige tonelen uit de verte beluisteren. Evenwel roept de beluste menigte: feest! O, hadden verdrukten en noodlijdenden over die penningen te beschikken, die Nederland vermorst op zulke dagen.

Ten vijfde. Bewijzen zo uit de heilige bladen, als uit 's lands historiën tonen, hoe volksellenden op volksfeesten veelal volgen. Let op het feest van Belsazar en op Nederlands feest van honderdjarige onafhankelijkheid. Nog was immers het Vredespaleis niet voltooid, of de alarmkreet: oorlog, oorlog! klonk aan 't uiterste onzer landpalen en deed zich zowel inde hut van de bedelaar als in het kasteel van de rijke gevoelen.

Ten zesde. Nederlands feest kan nooit Gode behaaglijk zijn; niet alleen omdat haar oorsprong geen Goddelijke instelling is, maar ook het karakter der kerk daarin gemist wordt. Als de kerk roept om haar boet- en bededagen, waar zijn dan de commissies, die zich vormen om ze te hulp te komen - waar is dan het woord van ,de Overheid om het volk daartoe op te wekken, waar de samenwerking van patroons om hun ondergeschikten vrij te geven? Zeg ons, wat zou hier de voorrang, moeten hebben? Doe hier nog bij, hetgeen eigenlijk voorop moest staan, de ordinaire en volstrekte instelling Gods van de Sabbat - die te heiligen en voor dat doel alleen af te zonderen, schijnt hier op de achtergrond te komen voor een nationale feestdag.

Ten zevende. Hoe moeten wij dien dag aannemen? Is hij een bede- en boetedag voor het leven des Konings en zijner kinderen, zo kan hij geen feestdag zijn voor ijdel vermaak. Is hij een wereldse feestdag dan is hij geen biddag en kan nooit het karakter daarvan dragen. Dan moet hij zijn een vermenging van kalverdienst met de dienst van de waren God, wat de Heere deed zeggen: *Ik haat, Ik versmaad uw feesten.*

Ten achtste. Als ons voor de voeten geworpen wordt, of wij voor de Vorstin ,niet mogen en moeten bidden? Wel, die bidders zullen niet eens in de 25 jaar daar feest voor houden en een Kerkdienst waarnemen, maar die zullen naar lukt van 's Heeren bevel: *Ik vermaan dan, dat gedaan werden smekingen* enz. in hun dagelijkse ordinaire gebeden en in de extra-ordinaire in de binnenkamers daaraan denken. Dat doen immers de Voorgangers op de kansel en wel vooral op de biddag voor land en kerk. Is het de bedoeling over 's lands zonden te kermen en de goedertierenheden des Heeren te gedenken, schrap dan op uw lijsten alles wat niet zulk een dag niet kan samengaan. Ten negende. Wij letten op de laatste periode des N. Testaments op de uitspraak der H. Schrift: Wacht te dat uw harten niet te eniger tijd bezwaard worden met brassen rijen, dronkenschappen, zorgvuldigheden des levens en dat u die dag niet onvoorziens overkome. Nederlands feestdag zal onder Satans verleiding en vleselijke lusten uit eigen hart, menigeen blinddoeken om de ogen voor de tekenen des tijds te sluiten en zo vol te gieten om al de voornemens wel te doen slagen, dat aan het heil der ziel voor de eeuwigheid noch aan de nood der tijden gedacht zal worden. Een feestvierende menigte denkt aan genot - niet aan God. Een onbedacht Sodom - een etende, drinkende en trouwende eerste wereld werden beide van een haastig verderf overvallen, als de barensood ener bevrachte vrouw.

Ten tiende en ten laatste: Het dankende vrome Christendom onzer dagen, dat op zijne wijze de Heere zal danken voor het leven der Koningin en de verschoning van het Vaderland, zouden wij willen toeroepen: Hebt ge ooit de Heere gedankt voor Zijne inzetten en rechten en hebt ge die lief gekregen, dan zult ge zeker gezien hebben, dat er in ons land meer leden tot wennen is dan tot feesten.

Zie niet alleen op dien voortvretende revolutiegeest, die een groot deel onzer natie veroverde; en alles wat meer drukt op handel en nijverheid, waaronder honderden zuchten, maar zie op het snood verlaten van 's Heeren reine inzetten, het invoeren van ongodelijke wetten, het steunen van zondige en Godonterende zaken. Och, laat ons niet voortvaren om datgene te noemen, waaronder menig bezwaarde van gemoed zuchtende zijn dagen doorbrengt en Nederlands ondergang ziet naderen, dien onze vaders in hunnen tijd reeds zagen aankomen. Neen, wij horen het arme overblijfsel zuchten onder Nederlands vreugde: "Wee ons; want de, dag Zijns toorns is nabij. Wij merken, dat we ons zullen moeten bekorten en het overige der woorden slechts in zeer beperkte zaken aanstippen.

2. Bracht offerande, maar miste Gods welgevallen

Zoals Israël tijdens zijn diep verval zijn feesten had, zo had het ook zijn Verbodsdagen. Dit waren extra-ordinaire dagen bij bijzondere gelegenheden, soms als het land in nood was; soms wel om de Heere over behaalde overwinningen te danken. Ze onthielden zich dan van beroepsbezigheden, opdat ze alleen en des te beter zich tot verootmoediging en dankbaarheid konden stemmen. Zie Neh. 8: 9-12. Veelal ging daarmee gepaard een plechtig vasten- een onthouding van alle geoorloofde spijsen en een geoorloofd vermaak, opdat ze het werk, waarvoor ze geroepen werden, des te beter konden waarnemen. Maar hoort nu de Heere van hun verbodsdagen getuigen: *Ik mag die niet rieken*. Het was als een stank in Zijne neusgaten, omdat ze de vorm van verootmoediging aannamen en zich voor de Heere stelden, zoals Zijn volk pleegde te komen, maar hun drekgoden in hun harte, ja voor hun ogen hadden opgesteld. Hierom was het Jes. 1. *Het bijeenroepen uwer vergaderingen vermag Ik iet, het is ongerechtigheid, zelfs de verbodsdagen*. Is het nu zo in het natuurlijke leven, dat

mensen, die de schijn van achting voor ons aannemen en die toch in werkelijkheid niet hebben, het meeste bij, ons verfoeielijk worden, hoe zou de vlekkeloze Majesteit Gods zulk een gemaskerde huichelarij onder vromen schijn kunnen dragen? Terecht merkt één onzer Vaderen op, dat één plaats in de hel het heetste wezen zal, namelijk de plaats voor de huichelaar.

Hun offeranden. vs. 22. *Want, of gij mij schoon brandofferen offerde, mitsgaders uw spijsofferen Ik heb er geen welgevallen aan*, enz. Het lust ons niet het verschil der benamingen, waardoor de verschillende offeranden zich onderscheidten, uit te zoeken; we zullen alleen dit zeggen: Al wat ze deden en brachten was na-apen van hetgeen hun vaderen in waarheid en met een volkomen hart gedaan hadden, bij hen slechts consciëntiedwang en dode vormen, waar zij nog ten dele aan vast hielden, doch met Heidense gewoonten en gruwelijke afgoderij dit zodanig vermengden, dat zij het doel en oogmerk Gods in de offeranden ten enenmale misten. Zo leest ge van het offer van Noach: en de Heere rook die liefelijke reuk, enz. het hun was een stank voor de Heere. Zo leest ge van Abrahams offer, waar de Heere wonderlijk bij verscheen. Gen. 15. Maar zondig waren Kaïns offeranden, die met het geloof niet gemengd waren. Zie nog de offeranden van Gideon, van Salomo, David en vele anderen, die door hun offeranden zagen op het grote Offer, dat stond volbracht te worden, waarom de gelovige Israëliet zijn handen op het hoofd van het levend offerdier legde, waardoor hij ah zijne schuld op het grote en onschuldige Offerlam overdroeg, dat hij met al de heiligen door het geloof verwachtten. Dit alles miste Israël in het brengen zijner offeranden. Er was geen schuldgevoel geen boetvaardigheid. Geen vreze Gods en daarom waren ze Gode niet aangenaam, al hadden ze ook al het vee van de Libanon gebracht met zijn hout om dezelve te verbranden.

Veel was dit uit te breiden, maar laat ons liever nog een ogenblikje vertoeven bij Nederlands dag, dien wij geen verbodsdag durven noemen bij Nederlands offerande van godsdienst op dien dag, omdat wij vrezen, dat ze Gode niet aangenaam zij. Zoals wij boven gezegd hebben, waren Verbodsdagen, dagen van bijzondere verootmoediging of van bijzondere erkentelijkheid voor genoten weldaden, maar dan was zulk een dag in z'n geheel daaraan gewijd dan onthielden ze zich van al het begeerlijke, ja zelfs van het nodige, terwijl wij integendeel vrezen, dat deze dag een dag voor maaltijden en vrolijkheid wezen zal, voor uitspanningen van allerlei aard een feestdag, die de naam draagt om de Heere te erkennen en de daad zal hebben om de Heere te tergen en des overtredders, nog meer te maken tegen de Heere. Een offerande van godsdienst te brengen zonder zielsverootmoediging met een waarachtig berouw over de zonde en een hartelijk wederkeren tot der Vaderen God.

O, is onze geëerbiedigde Koningin zichzelf in haar harte bewust van het diepe verval van haar volk, wat was er op zulk een dag niet door haar te zuchten tot God. Is het volk zich eveneens van dat alles bewust, wat was er niet voor haar te zuchten tot God. Dan zou ons met onze Vorstin passen een rouwkleed in plaats van een feestgewaad en we zouden moeten uitroepen: Wee ons, dat wij zó gezondigd hebben. Lofuitingen, daar zal het niet aan ontbreken, maar och, hadden onze Voorgangers nog de moed als onze Godvruchtige Vaderen, zoals wij onlangs nog lazen in een "Opdracht van Ds. Theodorus van der Groe aan Z. K. H. Willem Karel Hendrik Friso, Prins van Oranje Nassau. Op bewonderenswaardige, eerbiedige wijze komt genoemde Leraar zeer vrijmoedig uit Jozua 7 de Vorst een duidelijke en Schriftuurlijke verklaring aan te bieden over Jehova's ongenoegen over Zijn volk ter wille van de ban, die onder hen was.

Daarop gaat de godsvruchtige Leraar voort om hem, die hij een doorluchtig Vorst

noemt "de man van Gods rechterhand" op een zevenderlei ban te wijzen, die Nederland voor verdere oordelen rijpte. Een Legerban, zijnde die schrikkelijke verdorvenheid, ongeregeldheid en menigerlei openbare goddeloosheid, dewelke zo zeer de overhand hebben genomen onder het krijgsvolk van de Staat, in garnizoenen en kampen. Een zeeban een buitenlandse ban een politieke ban een personele ban een huiselijke ban een kerkelijke ban, hetwelk wij niet uitbreiden. Hetwelk Z.Eerw. in 't kort zakelijk uitbreidt en een deemoedig verzoek daaraan bevestigt om alle mogelijke middelen ter hand te nemen deze bannen zoveel mogelijk uit te roeien en afbreuk te doen.

Wij willen alleen vragen, of onze natie thans van die bannen gezuiverd is en of al die Achans, die de vloek over ons brengen nog niet verdubbeld zijn, sinds dit geschrift werd aangeboden. Niet, dat wij, daarvan de schuld alleen op ons Vorstenhuis leggen of op de regeerders des lands, maar dit is zeker, dat zo wij de weldaden in 't algemeen als gunstbetoningen aanmerken, dat wij ons jammerlijk zullen misleiden. Het geduld Gods is taai; de dag Zijner lankmoedigheid groot maar de dag Zijns toorns is vreselijk, wie zal voor denzelven bestaan?

3. De uiting van Israëls vreugde

Laat ons nu nog zeer beknopt letten op de uiting van Israëls vreugde, namelijk hun spel en liederen, waarvan de Heere getuigt: doe dat van voor mij weg: *Ik mag het niet horen*. Hetgeen de Heere bedoeld had als een blijdschap in God. Deut. 32 Gij zult vrolijk zijn voor het aangezicht des Heeren, hetwelk een kinderlijk vertrouwen te kennen gaf, als dat de blijdschap des Heeren hun sterkte zou zijn, had Israël omgekeerd in een ijdel klapachtig gezang. De instrumenten der muziek van David en de koorzangen van Juda, die bij de Tempeldiensten gebruikt werden alleen om "den Heere te loven", waren door hen nagemaakt, sinds zij tot de kalverdienst vervallen waren (want de priesterdienst bleef te Jeruzalem) en zo gingen zij schandelijk misbruiken, wat in Juda de vreugde en blijdschap onder de regering van Vorst Messias afschaduwde; wat ook tevens wees naar de eeuwige blijdschap, die op het hoofd der verlostten wezen zal. (Jes. 35) als ze in de Troonzalen des lichts ter ere van God Drieëinig eeuwig zullen zingen.

O, diep verval van Israëls staat spotten met heilige dingen! Hoerenliederen hunner afgoden mengen met Tempelgezangen. Zich instrumenten der muziek bedenken, maar zich niet bekommeren over de breuke Jozefs. Daarom noemt de Heere het geen zingen, maar getier uwer (niet Zijner) liederen. Dat wil zeggen alle gepaste eerbied ontbrak alle vreze Gods werd gemist al hun luiten waren slechts om het vlees te voeden de zinlijkheid te strelen hun lusten op te wekken. En nochtans gaven ze voor de Heere daarmede te behagen en ter Zijner ere te zingen. Is het nu wonder, dat de Heere dreigt Hos. 2: Ik zal doen ophouden al uw vrolijkheid, uw liederen zullen in rouwklage veranderd worden? O, neen, Hij die de harten weegt, zal dat merken.

Waarde toehoorders! Bezie nu het feestzieke Nederland in hun gezangen en muziekinstrumenten en vraagt en merkt, hoe ze zich de blijdschap aanmatigen onder schijn van godsdienst, die alleen in het geestelijk Juda thuis behoort. Er is geen uitvoering, gezelschap of vergadering, of ze gaat met muziek gepaard. Ge zult dat geklank der luit vinden in danszalen en herberg, in bioscopen en comediën, waarop zij kwinkeleren of dansen of handklappen, als duivels uitgevonden middel om, alle zwaarmoedigheid te verdrijven, gedachten aan dood en eeuwigheid te overwinnen, Gods oordeel verre te stellen en zichzelf bot te vieren in de lusten des vleses zult ook onder vromen schijn zich de blijdschap zien toe-eigenen, die de ware vromen toekomt,

door duizenden mond en naamchristenen, die al vroeg hun kinderen daarin oefenen en zichzelf en hun gezin door muzikale klanken laten betoveren, zonder ooit geestelijke blijdschap gekend te hebben; die Mozes en Davidsliederen kostelijk kunnen spelen, zonder ooit een Mozeskeuze of een Davidsgestalte te hebben ontvangen.

Maar laat ons niet afwijken van ons doel. O, die feestdag van Nederland! Wat een vaderlandse liederen of er gespeeld en gezongen zullen worden, zonder ooit het Vaderland een warm harte te hebben toegedragen. Zonder ooit met de Kerk om redding voor het zuchtend vaderland gesmeekt te hebben, of als een verborgen leeddrager over het diep verval getreurd te hebben. De mannen, die in hun tijd de pilaren des vaderlands waren, deden als Josia en scheurden hun klederen, als zij het Wetboek Gods lazen en dat met de toestand van het volk vergeleken. 2 Kron. 38. O, wat een gebeden en gezangen, daar de Heere van walgen zal en waardoor Nederlands ondergang verhaast zal worden, omdat het gebed der goddelozen de Heere een gruwel is. Spotten met heilige dingen kan de Heere niet verdragen: in degenen, die tot Mij naderen, zal Ik verheerlijkt worden.

4. Ten laatste hebben wij nog een onderwijzing en raad waarmede de Heere Zijn volk tot wederkeren aanmaant

Het bestaat in deze zaken:

Eerst. Laat het oordeel zich daarheen wentelen als de wateren. De Heere wil zeggen: Schikt u nog tot een algemeen verbetering: Laat het rechtmatig oordeel onder u zijn loop hebben. Laat Gods oordeel invloed op u hebben. Schrikt er toch voor terug, dat de Heere wat op u tegen heeft, dat Hij zich onttrekt van uw feesten van uw offeranden, verbodsdagen liederen. Ziet gij niet, dat de Heere daar niet in is? Brengt een verbetering van zeden, laat ondeugd, onheiligheid, Godsverzaking, spotternij niet meer onder u gezien worden.

Ten andere: Laat recht en oordeel zijn loop hebben als een stromende beek. Houdt dien stroom toch niet tegen. Laat vrij en ongehinderd Gods wil en ordinantiën onder u zijn loop hebben. Verkeert het recht niet langer, daardoor zult gij het water van een schone beek vertroebelen, hetwelk door bederf en wat het recht. verkeert geschiedt

Ten derde. Gerechtigheid en oordeel, daar heeft elk recht op als op een beek, die een open water is geef onder u dus een elk zijn recht. Laat u niet door mensenvrees weerhouden niet door geschenken blinddoeken.

Ten vierde. Een beek spoelt alle onreinheid weg. Zo wil ik u telkens en dagelijks gezuiverd hebben van alle boosheid, dan zal uw vrede worden als een rivier en uw gerechtigheid, als de golven der zee.

Ziedaar zo kort als mogelijk was deze woorden uit vs. 24 toegelicht. Zouden wij het Feestvierend Nederland en onze Overheid niet toeroepen: Ziehier uw en onze les uit 's Heeren eigen mond. Velt een rechtmatig oordeel over de zonde; laat het recht zijn loop hebben, daar heeft elk onderdaan recht op. Straf de zonde, zoals God ze gestraft wil hebben. Doe de namen der afgoden uit den lande weg. Leert het volk de Heere hunnen God te zoeken en Zijne wetten te, eerbiedigen en te betrachten; laat de gerechtigheid als een zuiver stromende beek door onrecht niet vertroebeld worden, want daarin heeft de Heere lust, recht en gerechtigheid te doen.

Och, als wij Nederlands toestand beschouwen, zou er geen overvloedige reden zijn, dat wij op dezen dag uit Zijn mond zouden horen: *Ook wanneer gij het gebed vermenigvuldigt, hoor ik niet; als gij uw handen uitbreidt, verberg ik Mijn ogen voor u.* Jes. 1: 15. Och, koude Nederlands Vorstin met allen, die de Troon omringen, getuigen: Dit alles is ons overkomen, nochtans hebben wij Uw niet vergeten, noch

valselijk gehandeld tegen Uw verbond. Zo wij de Naam onzes Gods hebben vergeten en onze handen tot een vreemden God uitgebreid. Ps. 44: 18 en 21. Och, konden de onderdanen met een bereidwillige ziel getuigen: Zie hier zijn wij, wij komen tot U, want Gij zijt de Heere onze God. Wij geloven, dat deze dag dan anders zou gevierd worden dan thans. Wij geloven, dat wij een ander verzoek van de Troon zouden krijgen; wij geloven, dat een andere stemming onder ons volk zoude wezen; wij geloven, dat wij een ander gunstbetoon des hemels zouden ontvangen dan wij thans te wachten zijn.

Tussenzang Ps. 47: 4, 5.

TOEPASSING.

Zo hebben wij dan in enkele hoofdzaken deze Waarheid, die Jehovahs vreselijke oordeel over Zijn afkerig bondvolk toekent, in hoofdzaak voor uw aandacht zoeken te ontsluiten naar die mate, dat de Heere ons licht daarover liefde te geven.

Wij hebben naar de gunst of goedkeuring van mensen niet te vragen, maar zullen nog kort stilstaan bij de volgende zaken.

Eerst zullen wij elkander afvragen: Hebt gij, ja hebben wij samen verstaan, wat het is, feest te vieren zonder God. Wat was toch een Eerste wereld, toen de Geest niet meer twistte, toen ze mochten houwen, trouwen, dansen, springen, gekken zonder God. Als losgelaten de teugels op de nek hunner begeerlijkheid gelegd, voeren ze als dansende ter helle. Wat was een Tempel zonder God, toen de heerlijkheid des Heeren vertrokken was tot buiten de stad op een berg.

O, jammerlijke toestand, zal ons volk een groot feest op touw zetten, waar de Heere van zegt: Ik haat en versmade het! Och, wat mocht dat volk, dat bidden, ja kermen geleerd heeft nog heden invallen en de Geest der verootmoediging afsmecken over zulk een natie, waarvan de Heere zegt: Wee de zondigen volke, de volke van zware ongerechtigheid.

Ten andere zullen wij de vraag beantwoorden, waar wellicht menigeen op wacht, is er niets goeds meer in Nederland, nóch in regering nóch in onderdanen? Zullen ál de feestvierders onder hetzelfde oordeel liggen, dat de Heere niet mee optrekt?

Wij antwoorden: De Heere zeide niet, dat er niets goeds in Israël was, toen Hij dit vreselijke woord over hen sprak, dat wij tot onderwerp hebben. Onder de goddeloze regering van Achab sprak de Heere van 7000, die voor Baäl niet gebogen hadden en bij de wegvoering naar Assyrië en Babel sprak Hij van goede vijgen, die naar Chaldea waren weggeschikt, hun ten goede. Maar een Staat kan zo onder een stroom van zonde zijn bedolven, dat het weinige goede als smeulende vonken onder de as, als onzichtbaar bedolven liggen. Er kunnen Nationale gebreken zijn, waar zelfs het volk blind voor is en zich laat verkopen om geen waardij. Het volk, ja neemt de natie in het algemeen, is zo verzet op feesten, dat het als een aangename klank in hun oren is, als ze er van horen. Door dezelfde geest zijn velen van Gods volk betoverd, die al vrij veel mee doen in huiselijke feesten van jaardagen, jubileums, St. Nicolaas, bruiloften enz. Die meedoen met plaatselijke feesten: muziekuitvoeringen, jaarmarkten, wedstrijden enz. Geen wonder, als er volksfeesten op handen zijn, dat de spaarpenningen, zowel van het kind als van de werkman er aan moeten en duizenden onder voorwendsel van "ter ere onzer Koningin" slechts op 't oog hebben om prijzen te winnen, plezier te maken, vrij van het werk te komen, het vlees bot te vieren, met alles wat daaraan verbonden is, zonder aan Koningin of Vaderland te denken, laat

staan voor dezelve te bidden.

Overigens hebben wij niet te oordelen over het getal der ware bidders, die ook in deze zware tijd de steunsels van het Vaderland nog uitmaken. Maar wij zouden ze toeroepen: *Scheidt u af met uw gezinnen en raakt niet aan, dat onrein is.* 2 Cor. 6. Wacht u, dat gij uwen godsdienst, die geestelijk moet zijn, niet vermengt met de offeranden der goden, wij bedoelen met het genot, dat de wereld biedt. Al wat op die IJdelheidsmarkt en Kermis te koop is, laat dat degenen houden, die door de god der eeuw de zinnen verblind hebben en laat uw vreemdelingschap uitkomen in het betonen door daden, dat gij de wereld niet gelijkvormig zijt.

Heeft de Heere onze Vorstin gespaard, erken hem daarvoor in de binnenkamer of in uw vergadering, maar laat dat niet uitkomen door één bundel te hebben en hetzelfde lot dergenen, die slechts toeleggen op zin en ziengenot. Bedenk ook, dat de Heere spreekt door het huis van Oranje van een twist, dien Hij met hetzelfde heeft. Beziet toch dat wegsterven der Prinsen en het aanbrengen van één vrouwelijke telg, die alweer maar één vrouwelijke opvolger heeft. Zullen wij blindelings "hosanna" roepen en niet verstandelijk letten op de daden des Heeren?

Eén sterfgeval zou Nederlands Vorstenhuis tot in de hartader doorpriemen. Wel weten we, dat de Heere aan geen geslacht, Huis of persoon gebonden is, maar daarom juist zeggen we. O, gawe de Heere veel gebed voor leven en bekering beide van Moeder en Zaad.

Mochten nog anderen vragen, of de Regering aansprakelijk is voor de gevolgen van zulke feesten?

Wij antwoorden: Landsoverheden, plaatselijke overheden moeten de zonden weren, anders helpen weren en verbieden. De hoofden des volks werden aansprakelijk gesteld voor de zonde van Israël Bij Baal-Peor. Num. 24. Koningen werden als oorzaak van Israëls verval aangewezen, omdat zij het volk de Heere niet hadden doen dienen. Schuldig staan zij staan wij tezamen. O, dat wij het gevoelden, dat wij nog heden met berouw en schaamte mochten wederkeren tot de God onzer Vaders! Die het meeste daarvan gevoelen, het meeste daarmee werkzaam zijn in het verborgene, zullen zeker op dien dag het minste vertoon maken, wetende, dat huldeblijken, gelukwensingen, Hosannageschreeuw in de ure des doods geen voordeel brengt, zoomin als het hier de lande behoudenis aandoet; dat ze liever (zoals zekere Keizer ontving op de dag zijner kroning) een graf zerk zouden oprichten om, gelijk Jozef van Arimathéa, daar gedurig aan te denken, dan bedrieglijk zeggen: de Koning leve, de Koning leve, en in het verborgen verraad plegen, om aan deszelfs ondergang mede te werken. Wel mogen wij, als wij zien en horen, wat Nederland op 5 Sept. te wachten staat met Da Costa in zijn "tijdzang" uitroepen: "Wat baat o praalzieke Eeuw! uw grootse Babelstichting".

Hoe lang zal de Heere ze nog dragen! Heeft Hij ál de dreigementen over het afgekeerde Israël vervuld ten laatste "Zijne erfenis laten varen en de beminde Zijner ziel in de hand hunner vijanden gegeven, wat zal een natie te wachten staan, die onder de volle Godsopenbaring getuige was van al de grote dingen, die de Heere in hun midden wrocht.

O, feestvierend Nederland, dat in diepe slaap gezonken, fluitende en spelende, dartelende en springende uw naderend verderf tegemoet gaat, die u niet hebt laten gezeggen, noch door de stem van de waardige Godsgezanten, noch door kennelijke bezoeking des Allerhoogsten, maar uw harte verzwaart, al wijzen al de tekenen, maar bovenal het teken der verharding en onbekeerlijkheid naar de gespannen boog en al de dodelijke wapenen des Allerhoogsten, die voor u gereed liggen, hoe zult gij toch te moede wezen, als gij met een bezem des verderfs zult uitgevaagd worden?

Dan zullen uw feesten in rouw en uw liederen in rouwklage veranderd worden en de Heere zelf zal in ulieder verderf lachen en spotten als uw vreze komt.

Zuchtend overblijfsel, wenende Baruchs, die, sinds gij met uzelf bekend zijt geworden, feest had als de Heere overkwam en daarom de wereld haar feesten gemakkelijk kunt laten, die zucht onder al de gruwelen, waardoor onze natie verdorven is, die niet uit der hoogte ziet op de arme wereld, maar bij tijden met diep leedwezen het Vaderland ziet wegzinken en de Geest des Heeren al meer zich ziet verwijderen. U mogen wij toeroepen, aan het einde van uw rouwklachten over 's lands breuk, over uw eigen ongelijkvormigheid, ontrouw en inwonend bederf, zult gij uw ziel als een buit wegdragen uit alles, wat geschieden zal en ontwaakt aan de overzijde, zult gij de lof des Heeren eeuwig ontvouwen, dan zal het feesttijd voor u worden, als de ijdele feestvierder van deze wereld eeuwig, wanhopig zal kermen, brullen van jammergeklag in plaats van fluiten en zingen, zult gij met de verlose schaar, hebbende de citers Gods. (Openb. 15), nooit moede of mat worden God Drieënig eeuwig te verheerlijken daar zal dat Offerlam, dat gij hier zaagt door het dierbare geloof, in al Zijn dierbaarheid en eeuwige beminnelijkheid zalig ontsloten worden en u in het aanschouwen eeuwige hemelvreugde verschaffen. AMEN.

Nazang Ps. 87: 5.

12. GEVALLEN EN OPGEBOUWDE STENEN

TIJDPREDICATIE over Jesaja 9: 9a
waarin verhandeld het rechtvaardig oordeel Gods over Nederland en de gezindheid
der mensen onder hetzelfde

DOOR

Ds. M. HOFMAN

Predikant der Geref. Gemeente te Moercapele

N.V. Drukkerij "De Banier" Rotterdam

1940

VOORWOORD.

Geachte Lezer.

Nog pas had de bloeimaand van het jaar 1940 zijn intrede gedaan, toen wij opgeschrikt werden door de bange tijding: Oorlog in ons land. Deze mare, die in paleizen en hutten doordrong, bracht vanzelf grote ontsteltenis in harten en ge~Meren van Nederlands inwoners. Het was bij velen alsof ons wat vreemds overkwam. Bij velen, zeg ik; evenwel niet bij allen; er waren ook mensen die het verwachtten. De Heere had van overlang gedreigd, door Zijne dienaren geroepen en gebeden aan een trouweloos volk om de wegen der zonde te verlaten en tot Hem weder te keren. Niets mocht evenwel baten; de zegeningen werden met voeten getreden. de oordelen verdoezeld, weggezongen en weggedanst. En zo werd de mate vol gezondigd en kwam de Heere af volgens het Goddelijk dreigement: De vloeken die in dit boek geschreven zijn, zullen gewisselijk komen. 2 Kron. 34: 24.

En mochten we te voren zowel in woord als geschrift op de naderende godsgerichten wijzen, zo konden we ons thans niet weerhouden een woordje in het openbaar te brengen over de gerichten die gekomen zijn. Een kijkje op de gevallen stenen bracht ons het Woord des Heeren in gedachte uit Jes. 9. Waarover wij besloten in een kort overzicht Nederlands tegenwoordigen toestand te schetsen en U mijne vrienden, die de eenvoud en gebrekkelijkheid van mijn schrijven kent en gaarne de gebreken daarvan uit liefde bedekken wilt, aan te bieden.

Met de bidderden wens dat de Heere deze eenvoudige pennenvrucht met Zijn zegen krone, bevelen we ons bij het klimmen onzer jaren in Uw voortdurende, verzuchting bij de Troon der genade.

Uw heilbiddende vriend

M. HOFMAN.

Moercapele, Juni 1940.

Zingen Ps. 79: 4.

" " 119: 69.

Waarde Toehoorders,

Hét is de blijdschap en het innerlijk zielsvermaak der ware vromen om zowel van de rechtvaardigheid en heiligheid van hun geduchte Heere, als van Zijn goedertierenheid en trouw te zingen. Dat heilig recht der strenge rechtsgedingen (Ps. 101: 1) is hun even lief geworden als de betoning van Zijn barmhartigheid. Immers daar waar deze grote Heere Zijn intrek neemt in het hart van Zijne uitverkoornen, daar wordt terstond hoogachting en eerbied voor al Zijne heerlijke deugden door de Geest in het hart gewerkt.

Bij het voortzetten van dat gezegende werk der genade in de harten van dat volk, is het geen vreemde zaak dat zij de deugden Gods liever krijgen dan hun eigen zaligheid. Dat wil zeggen dat ze niet zalig zouden willen worden als daarvoor één Zijner deugden zou achter gezet of geschonden moeten worden. Zij krijgen een welgevallen aan de straf hunner ongerechtigheid.

Maar hoe al de deugden Gods opgeluisterd en verheerlijkt zijn in het gezegende Offer van de Heere Jezus, daar komen zij pas achter als de Heere hen persoonlijk, zoals Hij Zijn ganse Sion deed, door recht verlost. O, die gezegende harmonie van al de deugden, volmaaktheden en eigenschappen Gods in die dierbare genoegdoening van de gezegenden Heere Jezus, zo klaaglijk ten toon gesteld, is de ware blijdschap van hen, in wier harten de liefde Gods door de Heiligen Geest is uitgestort.

Maar gewis leert ook dat volk dan in de grote handelingen Gods in het wereldgebeuren, de rechtvaardigheid en heiligheid Gods eerbiedigen. Zij zeggen met de dichter: Gij zijt volmaakt, Gij zijt rechtvaardig, Heer. Zij zeggen dat niet alleen met hun mond, maar zij gevoelen dat met hun hart; er ligt een stille blijdschap in hun ziel als de Heere toont dat Hij God is. Zij leven in, in de verheerlijking van. Zijnen groten Naam, ook al is het ten koste van hun huis, hun goederen, ja hun eigen leven. Ze zeggen: *Gij zijt rechtvaardig en elk één Uwer oordelen is recht.*

Ze zien dus niet het recht Gods in Zijn gerichten als Hij die brengt over anderen dát goedkeuren gaat gemakkelijk. Maar zij zien en eerbiedigen dat Goddelijk recht als het komt aan hen, aan hun woning, aan hun goederen, aan hun lichamen. Ze hebben iets van Davids gestalte in de praktijk keren verstaan, dat de vlucht voor Absalom, het verlaten van huis en goederen, het vloeken dat Simeï hem deed, al te samen de gevolgen en vruchten waren van zijn eigen zonde. Daarom zegt hij tot Abisaï De Heere heeft gezegd: *vloek David*. Ik lig onder Zijn ongunst; het oordeel is niet zijn, maar mijn eigen schuld.

O, dat rechtvaardig keuren en dat gewillig overnemen van de gerichten Gods geeft dan dat volk verademing in de druk. Het geeft hun bij het buigen ,onder de roede des Allerhoogsten een stille ziel, die de ontboezeming slaakt: *Dies ben ik Heer Uw gramschap dubbel waardig*. Gans anders is het met een onboetvaardig:schepsel, dat zich zelf onder het oordeel beklagt over de tuchtiging. Die in dien steen en roede bijt en alleen let op de pijnen die de roede veroorzaakt, maar niet let op de zonde:die de oorzaak was waarom deze roede werd opgeheven. Daarom zoeken de zodanigen, zich alleen van de wonden, die de roede veroorzaakte, te genezen en de ellenden van het oordeel te boven te komen, om dan weer vrij en blij als voorheen hun hart in de zonde te kunnen ophalen.

Dat laatste is het wat de Heere Israël verwijt, dat ze na al de bezoeken over hen gebracht, zich herstellen om slechts te bruter tegen hunnen God te kunnen zondigen.

Wij bepalen daar thans Uw aandacht bij en leggen tot grondslag van onze ,overdenking hetgeen. U vindt opgetekend in Jesaja 9: 9a:

De tichelstenen zijn gevallen, maar met uitgehouwen stenen zullen wij wederom bouwen.

Wij nemen tot uitgangspunt: *Het vallen en opbouwen der stenen*, en letten:

1. Op het oordeel Gods in het vallen der stenen bewezen.
2. Het werk der mensen in het oprichten der stenen verklaard.
3. Het ongenoegen Gods in de hoedanigheid daarvan getekend.

De profeet Jesaja, die terecht dikwijls betiteld is met de naam van "Evangelist van het Oude Testament", vertoont ook in dit hoofdstuk bijzonder dat volk, hetwelk van die openbaring en regering van Vorst Messias het grote profijt zou wegdragen. Het was dat volk, hetwelk in duisternis en schaduw des doods gezeten was, waarover dit grote Licht zou schijnen. Hij had reeds in het vorige hoofdstuk de plaatsen bij name aangewezen waar de Heere Jezus op aarde rondwandele, Zijn meeste verblijf zou hebben. Het land:, zegt hij in vers 23, dat in de eerste tijden verachtelijk gemaakt was door hun koophandel en gemeenschap met de heidenen, hun ver verwijderd zijn van die plaats die de Heere verkoren had om Zijn Naam aldaar te zetten, dat verachte Galiléa zou het eerst en het meest bevoorrecht wezen met het verblijf van Hem in hun midden, die als het waarachtige Licht, niet alleen de afgelegen oorden der aarde bezoekt, maar die ook intrek neemt in zodanige harten, die door de zonde geheel verduisterd waren en verre van God en Christus als omdolen die op duizend kronkelpaden, hun weg voortzetten naar de eeuwige rampzaligheid.

Dat land van duisternis en schaduw des doods wordt in het laatste heerlijk gemaakt: door de inwoning van Christus in de harten van die ware gelovigen worden zij voortreffelijker dan hun naaste. Door deze geloofsvereniging met Hem worden ze nabij gebracht door het bloed van Christus, Efése 2: 13. Nabij die Vader, in staat van verzoening en gemeenschap met Hem. Nabij die ware vromen, waarmede zij kinderen worden van hetzelfde huisgezin en erfgenamen van de eeuwige heerlijkheid,. Dit Goddelijk Wonderkind is die Kerk geboren. Geboren op aarde in die volheid des tijds. Geboren in hun hart in de tijds des welbehagens over hun zielen.

Arme tollenaars en zondaren worden deelgenoten van deze grote verlossing, die in Christus Jezus is. Dit geestelijk koninkrijk zal door gerechtigheid en gericht bevestigd worden, vers 3. De machten der hel zullen vergeefs boog en schild .daarop verspillen, Ps. 76. Dat koninkrijk zal als de wijngaard van rode wijn nacht en dag worden, dat die vijand hem niet overweldige, Jes. 27: 3. De Koning van dat rijk verklaart Zelf, dat de poorten der hel Zijn gemeente niet zullen overweldigen.

Maar wél kan die strijd van dat volk op aarde zwaar zijn. Wel kunnen zij zuchten onder verberging: en beven onder de grote gerichten die de Heere op aarde zendt, zeggende met Davids, Ps. 119: 120: *Ik heb gevreesd voor Uw oordelen; het haar mijns vleses rees ten berge als ik daarop zag.* Maar geheel anders is hun zielsgesteldheid onder diezelfde gerichten dan die van het kind der wereld;:gans anders hun werkzaamheid en gemoedsgesteldheid dan van degene, die van de wereld zijn, uit de wereld spreken en van die wereld gehoord worden.

Daarom wendt de profeet zijne Godsspraak vanaf het 7e vers van ons tekstkapittel en keert terug tot een volk die wel de naam van Jakob droegen (en uit de wateren van Juda waren voortgekomen, maar die als onbesnedenen van hart en oren de Wiet des

Heeren verwierpen en zich hoogten en altaren maakten om de Heere tot toorn te verwekken. Kwam de, Heere met gericht, versloeg Hij hen voor het aangezicht van hun vijanden, dan zeiden ze in vermetelheid:: Waarom heeft ons de Heere heden geslagen voor het aangezicht der Filistijnen? 1 Sam. 4: 3. Het was alsof die Heere geen reden daarvoor had om dat te doen.

Daarom zeiden ze: *De tichelstenen zijn gevallen, maar met uitgehouwen stenen zullen wij wederom bouwen.*

1. Op het oordeel Gods in het vallen der stenen bewezen.

Wat belangt dezen val der tichelstenen merken wij dus op: De Heere gaf Israël tussenbeide over in de handen van zijn tegenpartijders. Hij gaf dan het zwaard zelf bevel. Zie Ezech. 21: 5: En alle vlees zal weten dat Ik de Heere Mijn zwaard uit Mijne schede getrokken heb. Hij gaf dan bevel aan het zwaard en zeide tot de profeet: Zie: Het zwaard, het zwaard is gescherpt en ook geveegd. Het is gescherpt, opdat het een slachting ,lachte, het is geveegd opdat het een glinster hebbe, vers 9 en 10. En als de Heere hun dan gaf in de handen van hun tegenpartijders; brachten die dikwijls grote verwoestingen teweeg in Israëls landpalen. Huizen werden geplunderd en afgebroken; stad aan stad werd ingenomen, menigten van gevangenen weggevoerd. 2 Kon. 15: 29, De Heere het onder Zijn rechtvaardig oordeel die huizen dan vallen op welker daken zij het heir des hemels gediend hadden en stelde hun land tot een verwoesting.. Hij wierp de tichelstenen ter neder onder de drukkende last van Zijn geweldige toorn; al waren ze soms het zwaard ontvloden en hadden schuiling zo zij meenden in een ommuurde stad gevonden, dan het Hij de muur der stad vallen op zeven en twintigduizend mensen, die daaronder vermorzeld werden. Dit laatste gebeurde niet met Israël, doch met de Syriërs. Zie 1 Kon. 20: 30. Het is ons alleen genoeg dat wij weten hoe de Heere de bouwwerken van Israël verdierf onder Zijn Goddelijke gericht en het volk zwaar drukte, opdat ze bekennen zouden tegen de Heere, gezondigd te hebben.

En niet alleen werpt Hij de bouwwerken neer door het zwaard des oorlogs, Hij laat de toren van Siloam vallen (Luc. 13) onder welks stenen:achttien mensen bedolven werden. Hij laat de huizen van Baäl onder Jehu's regering tot de grond toe afbreken. Hij werpt de tichelstenen ter neder van de huizen der hoogten in Samaria, en stelt huizen en mensen als een voedsel des vuurs.

Het is ons genoeg, vrienden, een enkele blik te werpen op het vallen der tichelstenen onder Israël, als de Heere hun God Zelf het zwaard tegen, Zijn volk gewet had. Wij weten, de oorzaak van die grote bezoeken lag in hun snode af wijkingen van de levenden God. Hij vervolgt hen met de onweders van Zijnen toorn en verschrikte hen met dien draaiwind van Zijne gerechtigheid. En als wij dan een blik werpen over Nederlands bouwwerken? O, wat zijn er een tichelstenen gevallen. Wat een aantal bouwwerken door kunst en wetenschap opgetrokken, liggen thans in puin en as.

In welk een kort tijdsbestek zonken reusachtig opgetrokken gebouwen als een kaartenhuis in elkander. Welk een droevige aanblik geeft menige stad en dorp, waar de huizen gevallen en de plaats eenzaam is, die vol volks was. Klaagt 3: 1. Nederland heeft het geweten tegen de Heere, hunner vaderen God, gezondigd te hebben ook al is de roede nog getemperd en de grimmigheid Zijns toorns, niet ten volle uitgestort. Voorwaar, clan ware er geen één steen op de anderen steen gelaten, die niet afgebroken was. Het is evenwel een vingerwijzing naar de dag van gehele verwoesting, die Hij dreigt aan een volk, dat weigert Zijn wetten te hoeren. Met luide stem roept Hij als van de puinhopen en ruïnes ons tegen: Maar wil dit volk niet bukken voor God, 't wordt ras verteerd; 't raakt onder door verdrukken, het wordt van

't kwaad: verteerd (Ps. 107: 20 rijm). Ter plaatse waar del goddeloosheid brandde als een vuur, vs. 17, doet Hij de rookzuilen opstijgen uit de woningen, waarvan velen nu reeds, dragen de straf des eeuwigen vuurs, Judas vers 7. En nu zijn de tichelstenen gevallen, mensen zijn gevallen en bedolven onder het puin van eigen huizen. Vele pronkgoden liggen in elkander en zijn verbrand. Vele mensen zijn dakloos en vertoeven nog hier en, daar waar ze zijn ondergebracht. Vele vruchtbare landouwen zijn gezet onder water. Vele verwelfsels liggen in duigen en illusies voor de toekomst zijn verloren. Gevoelige slagen zijn aangebracht.

Maar hoor wat Jehovah van een afhoererend volk getuigt in vs. 12: *Dit volk keert zich niet tot Dien die het slaat en de Heere dier heirscharen zoeken zij niet.* Met andere woorden: de Heere bereikt Zijn doel niet met Zijne kastijdingen. Zij zien wel op de roede, maar niet op Dien die dezelve vasthoudt en bestelde.

2.Het werk der mensen in het oprichten der stenen verklaard.

Daarom verwijt de Heere Zijn volk *dat zij in plaats van naar Hem te vragen en zich te verootmoedigen zeiden ze: met uitgehouwen stenen zullen wij wederom bouwen.* Terecht geven onze geëerde Kanttekenaren daaraan deze verklaring: Het waren gebouwen van gebakken stenen die gevallen waren, deze waren zo sterk niet en kostten zoveel niet als uitgehouwen stenen. Het is alsof ze zeiden: Schoon wij van .de Assyriërs grote schade geleden hebben en onze huizen en goederen zeer verdorven en verwoest zijn, zo vragen wij daar niet naar; wij willen alles beter en sterker opbouwen dan het geweest is.

Zie, geliefden, deze uitwerking hadden de slagen des Allerhoogsten op Israël gemaakt. Ze zeiden: Wij zullen weer bouwen. Niet: Wij zullen op de puinhopen en bolwerken onzer huizen wenen en ons voor dien Heere verootmoedigen, wij zullen met de zonde, die gons al die ellende berokkende, breken; wij zullen de afgoden voor altijd verlaten en wederkeren tot Hem Die alleen op onze aanbidding recht heeft, maar we zullen hetgeen tevoren van gebrekkige tichelstenen was daargesteld, nu als een vast bouwwerk stellen, dat voor vallen zo vatbaar niet is als het vorige. Hout van wilde vijgenbomen, dat in vorige huizen verwerkt was, zullen we nu voor cederhout, dat veel harder en duurzamer is, verwisselen.

Vragen wij: Mocht Israël de gevallen huizen dan niet herbouwen? Mag ook Nederland de puinhopen niet wegvoeren en huizen doen verrijzen, die hun onderdak verschaffen? O ja, zeker mag en moet dat. Maar dat was 't niet wat de Heere tegen hen had, dat zij hun huizen herbouwden, maar Hij had tegen hen dat zij hun ganse hart daaraan gaven. Het had hen geheel ingenomen, het was alles wat zij dachten en deden: hoe krijgen we de huizen en bolwerken weer zó, ja beter dan voorheen. In die zelfde zin spreekt de Heere Jezus van de inwoners der eerste wereld en eveneens van Sodom en Gomorra vóór dat Hij ze verdierf. Hij zegt: *ze aten, ze dronken, ze kochten en verkochten, ze planten en bouwden; ze trouwden en gaven ten huwelijk.* Ook daar wil de Heere niet zeggen dat ze dat niet mochten doen. Hij verbiedt nergens dat de koopman niet kopen en verkopen mag; evenmin verbiedt Hij eten en drinken,, trouwen en ten huwelijk geven. Maar Hij wil zeggen: dat was al wat ze deden. De werkzaamheid van al die dingen had geheel hun hart. Ze vergaten de Heere, ja ze zeiden tot God: *Wijk van ons, Job 22: 17. En nochtans had de Heere hun huizen met goed vervuld,* vers 18. De Heere kon hun ongerechtigheid niet langer gedogen; toen de mate vol was, maakte Hij ze rimpelachtig toen het de tijd nog niet was. Jonge krachten, kinderen en ouden te samen werden onder de vloed van Zijnen toorn bij de cellen water en bij de anderen vuur bedolven.

Deze gevallenen, onder de rechtvaardige gerichten Gods konden hun huizen niet meer

bouwen, maar gingen van het tijdelijke in het eeuwige oordeel over.

En nu deed de Heere met ons nog niet zoals met Sodom en de eerste wereld. Hij vaagde ons niet uit met de bezem des verderfs. Hij matigde de bezoeking. Hij beperkte die tot sommige steden en dorpen. Hij liet ons alleen maar zien wat Hij vermag te doen, waar Hij recht op heeft om te doen. En welke roede Hij dan gebruikt ons te tuchtigen, dat staat alleen in Zijn goddelijke vrijmacht. Wie de zaag, bijl of voorhamer is in Zijne Goddelijke hand, die heeft slechts uit te voeren wat Hij bepaalde in Zijn eeuwige raad.

Maar nu verwijt. Hij Zijn volk, dat die puinhopen al hun studie hadden en ,die gevallen huizen om ze weer op te richten. Hij verwijt hun dat ze niet zeiden: Wij hebben God op 't hoogst misdaan, dat ze zich niet met hun ganse hart tot dien Heere bekeerden en naar Hem vroeg zochten, die de gerichten daarom gebracht had over hen, opdat ze hun leven zouden beteren, de roede kussen en het recht van Zijn grote daden erkennen en van harte overnemen.

Dit bouwen met uitgehouwen stenen, zonder onder het recht Gods te buigen, dreigt Nederlands, totale ondergang. Het jaren, ja eeuwen uitstel geven van straf vermocht niet het volk tot inkeer te brengen. En nu? Het brengen van het oordeel heeft geen uitwerking dan: *Wij zullen wederom bouwen met uitgehouwen stenen*. De weldaden, noch de bezoeken vermogen het niet. *Wat zal Hij dan ten einde dien maken*, Jer. 5: 31.

Hoe schuldig ligt hier de Kerk Gods! Hoe schuldig ligt hier volk en overheid te samen? Een volk dat als een armelijke Gideonsbende met hun godvruchtige vaders en overheden zich vrij vocht van het juk dergenen die ons drukten. Datzelfde volk of liever het verbasterde nageslacht waande zich nu sterk met hun leger, met hun maandenlange voorbereiding voor een mogelijke oorlog, waarin ze verschansingen en versperringen bouwde.... Zonder God. Daarom waren ze handenloos toen de nood kwam; de Heere gaf ze over en daarom gaven ze het land over, die op paraatheid van hetzelfde durfden snoeven eer de nood er was. Nederlands Israël had het verzondigd en daarom gaf Hij ze over en deed wagen en paard als in slaap zinken, Ps. 7.

En nu gaat datzelfde volk bouwen eveneens weer zonder God. Ze zullen steden en dorpen weer uit het puin doen verrijzen; ze zullen handel en nijverheid weer bloeiende maken door eigen vernuft. Ze zullen doen als de Filistijnen deden toen hun god Dagon voor de ark des Heeren gevallen was. Ze zullen de brokstukken van hun god weer samenflansen, en zetten hem op zijn vorige plaats, zonder te vragen: Vanwaar die val van dat beeld? O, dat oprichten en herstellen van gevallen tichelstenen van danshuizen, comediën en theaters; dat herstellen van herbergen en verdere poelen van ,goddeloosheid, zal aas een blijvend gedenkteken voor Nederland met dit vlamdend, opschrift voor hen in herinnering blijven: *Gij hebt een hoerenvoorhoofd, gij weigert schaamrood te worden*. O, die ruïnes van de gevallen ,stenen, die daar liggen in Nederland. mochten de ongerechtigheid nog in gedachtenis brengen van een volk waaraan de Heere zoveel goeds gedaan heeft en onder wien Hij zoveel wonderen heeft verricht.

Wat is Gods volk jammerlijk ingezonken, de wereld gelijkvormig geworden. Wat is de vreze Gods, en als gevolg daarvan ook de eenvoud verre van ons. Waar zijn de bidvertrekken, die nat gemaakt worden met de tranen over het verlaten van de Heere, waar de eenzame oefeningen, de verbondsonderhandelingen met Hem, Die de Kerk kocht met de kostelijke prijs van Zijn dierbaar bloed? Hoe droevig is het in vele gezinnen gesteld met de huiselijke godsdienst, het vermanen van, het bidden met de kinderen, dienstboden en degenen die in huis verkeren. O, de Kerk is als een ruïne van

gevalle stenen. Een struikelen over de brokstukken van de bouwwerken onzer vaderen, die voor de dag des kwaads zijn weggerukt en de vrede zijn ingegaan.

De bouwwerken der Waarheid, die naar de godzaligheid is. liggen veelal in puin en verheven verwelfsels van uitgehouwen stenen zijn opgetrokken, waar de mens gekroond wordt en met de bevinding der heiligen de spot gedreven wordt. dode vormen, een uitwendige romp zonder wezen of substantie, wordt voor waren godsdienst gehouden. Mensen zonder ontdekkend genadelicht en zonder Goddelijke roeping zijn leeraars des volks. *Zij genezen de breuk op het lichtste, zeggende: Vrede, vrede, doch er is geen vrede.* Zij manen de mensen aan op God te vertrouwen, zonder dat zij, noch degenen die hen volgen ooit enige kennisneming opdeden van de waren God. Zij dienen een God dien zij niet kennen. Immers leert ons de Geest, Ps. vers 11: *En die Uwen Naam kennen, zullen op U vertrouwen.*

Mogen we met recht dan niet vragen: Hoe zullen degenen voor wie die grote Naam vreemd is, noch Zijn heerlijke deugden, die uitstralen in Zijn eeuwig recht, noch Zijn deugden waarin Zijne barmhartigheid en genade in het aangezicht van Christus zo heerlijk schijnen, ooit leerden kennen, hoe zullen die vertrouwen op Eén van Wien ze vreemd zijn? Alleen de grond van dat vertrouwen rust op de kennis van Zijn Naam, op Zijn eeuwige volmaaktheden zoals God, op Zijn eeuwige trouw en weergaloze zondaarsliefde in de Zoon van Zijn welbehagen verklaard. Trouwens wat is het niet gebleken in de tijd toen de tichelstenen vielen, dat met het vallen van de stenen ook het huis van vertrouwen van menig mens ineens stortte en er niet anders overbleef dan een bittere jammerklacht: Wat heb ik nu meer?

3. Laat ons nu nog even letten op de gemoedsgesteldheid die de wederopbouwen van de tichelstenen beheerste.

De Heere toekent dat duidelijk in vers 8. Als ze zeiden: "*De tichelstenen zijn gevallen, maar uitgehouwen stenen, zullen we wederom bouwen,* dan zeiden ze dat in hoogmoed, en grootsheid des harten." Ze maakten plannen, waarbij ze de Heere uit . schakelden. Ze waren trots, onvernederd en vermetel. Ze vertrouwden op hun kennis, gaven en bekwaamheid. Ze zouden het doen en laten het God aanzien. Ze zeiden het zonder schroom of vreze. *Wat Gij hebt neergeworpen, bouwen wij weer op.*

O, die arme mens. Vijand is hij geworden van God en van Zijne slagen en tuchtigingen. Zij haten degenen die ze bestraffen in de poort. Hadden zij dat vallen van die stenen kunnen keren, zeker hadden ze al hun krachten daaraan besteed, maar keren konden zij het niet, doch nu zullen ze bouwen wat God brak en dat doen ze in hoogmoed en grootsheid des harten. Dat weet alleen Hij Die het hart doorgrondt en de nieren proeft, Die weet wat in de mens is. Het kon dan niet anders of het moest dat Hoge Wezen zeer mishagen dat ze aan het bouwen gingen in zulk een gemoedsgesteldheid. Hij, Die toezegde te zullen wonen bij de gebrokenen, van hart en de verslagenen van geest, Hij verklaart het in. Zijn eeuwig Woord: *Die hoog van ogen en trots van hart is, die zal Ik niet vermogen.* En is de trotse van hart een gruwel voor God, hoe zal Hij niet in heilige gramschap neerzien op dengene die met hoge ogen en een verheven hart de roepstemmen en oordelen van een geduchte Majesteit met voeten treedt.

O, mocht Nederland het nog inzien, als ze zich opmaken om de gevallen stenen weer op te richten, dat: zoor ,der Heere het huis niet bouwt, tevergeefs de bouwlieden daaraan arbeiden. Ps. 127. Als Hij Nederland niet genadig is, dat ze zich rijp maken voor een groter en verschrikkelijker val dan ze thans beleefden. De hoogmoedige bouwers van Babels toren waren haast verstrikt in het werk hunner handen. De vijandige inwoners van Jericho, die op de sterkte van hun veste vertrouwden, zagen

haast die verheven muren scheuren en instorten en vonden hun graf onder het puin van een stad waarvan zij meenden dat ze de eeuwigheid verduren zou.

Nederland zal het weten als ze zonder berouw en boetedagen, zonder gescheurde harten in hoogmoed en grootsheid hun vesten gaat oprichten. Ze zullen het weten dat het oordeel Gods naar waarheid is en dat Hij slechts dan, als Zijn volk zich schuldig zal kennen, tot Zijne plaats zal wederkeren. Wie zal zeggen hoeveel opgepronkte kamers met schilderijen, hoeveel schoont meubels, naar smaak en mode van de tijd uitgedoste kleren waar menigeen zijn hart en zinnen op gezet had, in rook en vlammen zijn opgegaan. En hoeveel zullen daaronder zijn die zo het binnen hun bereik ligt nu in hoogmoed en grootsheid des harten zullen wederkeren tot hetzelfde. Niet tot het verbrande, dat is weg, maar: we zullen wederom bouwen, ja wederkeren zonder schaamte of berouw om ook die gevallen tichelstenen op te richten of in plaats van die met uitgehouwen stenen te bouwen. Het nog erger maken als voorheen. O, zal de Heere het niet zien en het kwaad zijn in Zijn ogen?

Het is evenwel volstrekt niet te zeggen dat de mensen, die door deze bezoeking getroffen zijn, zondaars waren boven andere mensen die te Jeruzalem (in Nederland) wonen. O neen, duizenden die niet getroffen zijn zitten met dezelfde afgoden en hoogten in huis en hart, ja wel erger dan degene die bezocht werden, ja sommigen zwaar bezocht door deze slaande hand Gods. Het zegt dus niet dat degene die gespaard zijn, niet al wat in hun vermogen ds zouden moeten doen om hun medemensen te helpen.

O neen, de Heere pikte hier en daar maar een stad of dorp uit, om daardoor de tekenen van Zijn misnoegen aan n volk te tonen, dat Zijn heilige rechten stout versmaadt, opdat anderen op zouden merken dat het een wonder is dat zij, die aan dezelfde euvelheden schuldig staan en mede de schuld gemaakt hebben, zijn verschoond gebleven. Hij doet het opdat we samen zouden weten God op het hoogst misdaan te hebben en zien zouden naar Dien die staat met een opgeheven roede om zo er geen buigen gevonden wordt, ons met een mannelijke wegwerping van Zijn aangezicht te verstopten.

O, die zonde, die zonde! Zij is dat schrikkelijke monster waardoor de engelen zichtelven wierpen uit de derden hemel, die heerlijke plaats en staat waar ze van hunnen Schepper gezet waren. Het was datzelfde monster dat Adam van Zijn Troon;afstiet, in nameloos wee en ellende, waarin hij al zijn nakomelingen met zich trok als in een zee van grote jammer, ja wierp in een drievoudige dood. De, zonde was de oorzaak dat Farao met zijn ganse heir in de zee verzwolgen werd, dat Korach met de zijnen levend ter helle nederdaalde, dat Sodom verbrandde, dat de eerste wereld verzwolg in het water. Ja, wie zal de ellenden opsommen die de zonde op aarde teweegbracht: de ballingschap van Israël in de vreemde, de puinhopen van Jeruzalem staan als in gedachtenis vereeuwigd dat de rechtvaardigheid Gods de zonde krachtens de heiligheid Zijner natuur moet haten en straffen.

En dan die eeuwige straffen: dat zware gewicht van Gods rechtvaardigen toorn, het brandend vuur, de eeuwige wanhoop waaronder de verdoemden in de hel eeuwig hun tong zullen kauwen als de rook van hun pijniging opgaat; al die nameloze weeën zijn veroorzaakt door dat zondemonster, waartegen de hoogste majesteit een eeuwigen haat moet dragen.

O, hoe vreeslijk is het dan om in hoogmoed en grootsheid des harten tegen roepstemmen en dreigementen in aan die zonde vast te houden. Hoe schrikkelijk ds het die zonde vrij uit te spreken als in Sodom en ,onbeschaamd onder de bange wereldweeën door, zonder opmerking of verootmoediging de hoge Majesteit te tergen en met het afkerige Israël uit te roepen in hoogmoed en grootsheid des harten: *de*

tichelstenen zijn gevallen, maar met uitgehouwen stenen zullen wij wederom bouwen.

Hoe gelukkig is toch dat volk, dat van hun tronen gedurig afgeworpen wordt en geleid in de vallei van waren ootmoed, met de Kerk betuigen mag: De Heere is rechtvaardig, want ik ben Zijnen mond wederspanning geweest. Ja, gelukkig zijn ze die de zonde, als zijnde zonde tegen de hoogste Majesteit Gods, bitter geworden, ja bitterder dan de dood en alle gerichten die de zonde teweegbrengt. Zij baten wat de Heere haat, daarom is de zonde hun grootste vijand geworden. Ook al kunnen ze dikwijls op die zo begeerde plaats van ware verootmoediging niet komen, zo zien ze die plaats toch liggen met de ware verzuchting: *Breng ons weder, o God onzes heils, ter oorfave van de ere Uws Naams. Ziet dat volk zich dagelijks onrein voor God, zo is nochtans het verbond met zonde. in hen verbroken; ze zuchten met de groeten apostel, hetgeen ik haat dat doe ik. De heerschappijvoerende macht van de zonde die de zondaar van nature gevangen houdt, heeft in hen de kracht verloren. Want de zonde zal over u niet heersen, zegt de Apostel, want gij zijt niet onder de Wet, maar onder de genade.* Het is derhalve duidelijk dat 's Heeren volk niet meer in de wereld in hoogmoed en grootsheid des harten wandelt, want:

- Ze zijn van die schrikkelijke hoogten neergeworpen, vanwaar ze riepen: *Wie is de Heere, Wiens stem ik zoude gehoorzamen. Ze zuchten veeleer: Leer mij, o God van zaligheden, mijn leven in Uw dienst besteden.*
- Zij waken tegen de inwendige opwellingen van hoogmoed, gedurig met David biddende: *Houdt Uw knecht ook terug van trotsheden, laat ze niet over mij heersen.*
- Zij zien op de dierbare vermaning van hunnen groeten Heere: *Leer van Mij dat Ik nederig ben van hart.* O, wat zouden ze gaarne als in de verte die gezegende voetstappen drukken en als een arme van geest hun dagen slijten in n stil achteraanlevend leven van Hem, Die 's Vaders troon en heerlijkheid verliet, de schande van Zijn diepe vernedering verachtte om hun verlorene ziel gerechtigheid en het eeuwige leven uit genade te schenken en weder te geven.
- Zij hebben daarom genoeg aan een nederige woning op aarde, als ze Zijne gunst maar mochten genieten. Daarom zeggen ze niet in hoogmoed en trotsheid des harten: *de tichelstenen zijn gevallen, maar met uitgehouwen stenen zullen wij wederom bouwen,* maar 't is hun genoeg als ze met de aartsvaders in tenten mochten wonen, als de verwachting in hun ziel maar gedurig levendig is op de Stad die fundamenten heeft, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is.

Tussenzang Ps. 127: 1, 2.

TOEPASSING.

Waarde toehoorders!

Wij hebben naar het licht dat de Heere ons in deze waarheid liefde te geven, uw aandacht voorgehouden dat de Heere de dwazen gemoedstoestand van Israël toekent in de voorgestelde leuze: *de tichelstenen zijn gevallen, maar met uitgehouwen stenen zullen wij wederom bouwen.* Wij hebben u duidelijk zoeken te maken dat inzonderheid het de hogen God moest mishagen dat ze dat zeiden in hoogmoed en grootsheid des harten.

Laat ons nu nog een woord zoeken te spreken ten 1e tot Nederland in 't algemeen. Alles, alles is in de weer om de gevallen stenen op te ruimen en nieuw gebouwen te doen verrijzen op de plaatsen waar nu nog de ruïnes het schrikkelijk beeld van de

oorlog vertonen. Zo we reeds in onze verklaring zeiden, is dat oprichten en herbouwen van de gevallen huizen op zichzelf niet kwaad. Ja, we zouden zeggen: het is een weldaad dat het werk kon beginnen en thans met kracht voort gezet kan worden. Stel dat de oorlog nog voortduurde, dan zou niet alleen geen sprake kunnen zijn van opbouwen der gevallen stenen, maar dan zouden nog dagelijks nieuw puinhopen voor onze ogen verschijnen, ja dan zou van Nederland niet anders dan één schrikkelijke puin hoop zijn overgebleven.

Maar hoe bouwt Nederland de huizen, kerken, ja al hun gevallen gebouwen weer op uit het puin? Verstaat Nederlands volk dat de Heere de God hunner vaders is afgekomen om te richten? Heeft Nederland het gevoeld dat de Heere tegen hen was toen ze zich verdedigen wilden met hun armelijk leger tegen een machtigen nabuur? Hebben ze gezien dat de Heere dien nabuur een zwaard en alle verdervende middelen in handen gaf om Zijn gramschap uit te voeren tegen een natie die van overlang met hunnen God had afgerekend, Zijn wetten versmaad, Zijne heilige inzetten achter hunnen rug geworpen had?

Ze gingen met een vloekend leger, waarin de bidders een zeer kleine plaats innamen, hun nabuur tegen. Ze gingen veroordeeld onder de ontzagelijke majesteit te velde een zekeren ondergang tegen, die lang tevoren over hen besloten was.

Hun ijdel vertrouwen op moed, krijgsbeleid of dapperheid werd daarom als door een wervelwind weggemaaid en haast zat Nederland als een overwonnen natie op 't bolwerk van hun ijdel vertrouwen machteloos, zonder beschermers of regeerders, die hun tevoren een zegepraal verzekerden. Onder het rechtvaardig oordeel Gods waren hun overheden met blindheid geslagen en riep de Engel des Heeren voor het aangezicht van hun tegenpartijder: *Verdelg*.

En nu gaat Nederland bouwen. Och, dat ze bouwden bij afgebroken zonden; dat ze wenend bouwden omdat de Heere hen tegen moest komen met Zijn geduchte wraak. Dat ze bouwden met verwondering dat de Heere Nederlands veste niet gans en al verduerde. Dat Hij niet overgaf tot een totale verwoesting, zodat geen één steen op de ander gelaten werd.

Maar helaas, waar horen we van overheidswege het bevel om tot de God der vaders weer te keren? Waar zien wij het onder Nederlands volk dat deze puinhopen in gedachtenis brengen dat hun zonde al deze ellende veroorzaakte? Gaat Nederland nu in hoogmoed en grootsheid des harten bouwen met dwaze illusies voor een gouden eeuw, zonder wederkeren tot de Heere?

Och, hoe jammerlijk is dan hun toestand! Welk een bouwwerk dat op het zand van eigen kracht gevestigd is, zal dan de watervloeden van Gods toorn en de stormwinden Zijner gramschap kunnen trotseren als Hij wederom zal afkomen om te richten? Zal Nederland blijmoedig met sport, spel en ijdelheid Gods dag ontheiligen, in hun straks weer verrezen bouwwerken de zonde indrinken als water?

Wat zijn we dan anders te wachten dan dat Hij, die een jaloers God op Zijne eer is, een wulpse natie met zwaardere plagen en bezoeken zal tegenkomen dan Hij thans gedaan heeft.

Ten tweede tot het volk van. God. Kinderen Gods in Nederland. Ge hebt ook de tichelstenen zien vallen en waart wellicht getuige dat uw eigen woning in puin viel, waarin ge korter of langer onderdak genieten mocht. Liggen in die woningen, die nu in puin liggen en onder welks stenen misschien sommigen uwer dierbaren vermorzeld zijn, liggen daar de tranen die ge geschreid hebt over u zelf en over de zonde van een ingezonken natie?

Zijn daar de plekjes ook thans onder puin bedolven die uw bidvertrekken waren, waar

ge met de Heere geworsteld hebt over de onbekeerlijke toestand van uw huisgenoten en over uws zelfs vèr afwezen van de levenden God? Liggen daar de herinneringen dat gij in 't huis door u bewoond, zoveel als in uw vermogen was de zonde geweerd hebt? Dat ge de wereld, de ijdelheid, de hoogmoed daar hebt zoeken te keren en uw huis gedurig tot een Bethel maakte, waarbij de afgoden gedurig moesten begraven worden zoals. Jakob deed?

Voelt ge geen schuld die door u gemaakt is toen ge nog rustig woonde als onder wijnstok en vijgenboom? En gij kinderen Gods, wier huizen staan beven: Is uw huis een herberg voor Gods volk? Of doet ge ook mede om de Geest weg te bannen uit uw woningen door het binnenlaten of binnenhalen van zot geklap en ijdelheid? Velen toch lijken meer met de hunnen op wereldgelijkvormige modepoppen dan dat ze arbeiden voor de vernieuwing hum gemoeds om te beproeven welke de goede en welbehaaglijke en volmaakte wille Gods zij.

Ziet ge op de puinhopen van uw of van anderer huizen, hebt ge u dan wel afgevraagd of de Heere wel anders had kunnen doen? Is uw brein nu werkzaam om het verloren goed terug te krijgen en werkt ge niet om de Heere, Die zo ver geweken is, in uw huis en hart eens terug te mogen ontvangen?

Och, dan is 't duidelijk hoe de grauwigheid op u verspreid is, zonder dat gij 't merkt. Hetzij dat ge persoonlijk getroffen zijt of niet, uw ogen zien het wat God gedaan heeft; en heeft uw harte nu niet geklopt en hebt ge niet gelet op de roede en Wie ze besteld heeft, dan is uw toestand jammerlijk en beklagenswaardig. Moge de Heere Zijn afgezakte en ingezonken volk eens uit de graven doen opkomen en de geest van wederkeren in hun binnenste geven waardoor zij met de Kerk zouden betuigen: *Ik zal heengaan en wederkeren tot mijn vorige Man, want toen was mij beter dan nu.*

Of moogt ge de voorgestelde zaken niet ontkennen? Liggen de herinneringen in uw ingestorte of staande gebleven woningen, van uw godsvrucht? Ook al durft ge het er soms, niet voor te houden, maar dat ge toch iets leerde, waar ge als midden in Sodom woonde, dat gij uw rechtvaardige ziel gekweld hebt met het zien en horen van de ongerechte werken van de dienaars der wereld. O, dan was het voor u geen wonder dat de Heere afkwam om te richten; wel een wonder dat Hij u niet wegmaaide met anderen die in uw schatting beter waren dan gij.

Laat ons u toeroepen volk des. Heeren: Wat op aarde valt of staande blijft voor een tijd, dat heerlijke Godsgebouw, waarvan Jezus Christus het fundament en tevens de kostelijke hoeksteen uitmaakt, dat gebouw op welken ook gij mede gebouwd zijt tot een woonstede Gods in de Geest, zal nooit door de poorten der hel terneder kunnen geworpen worden. Hoe sterk de vijandelijke machten ook wezen mogen, al zijn het ook poorten der hel, ze zullen nooit vermogen dat huis dat op de Steenrots gegrond is, te verstoren. Ja, als straks de ganse aarde niet alleen, maar ook de elementen zullen branden en vergaan, zal dat huis verheven worden als die schone stad, het nieuw Jeruzalem dat van de hemel, van mijnen God afdaalt als het grote kunststuk dat stormen en baren heeft moeten verduren, maar staande bleef in weerwil van al de machten die zich tegen hetzelfde verzette. Ja, dan zal Hij, Die als een steen uit de berg van Gods voorzienigheid was afgehouden, Zichzelf vertonen als de gehele aarde vervullende.

Wellicht zijn er van Gods kinderen onder het puin van huizen bedolven geraakt of anderen op het slagveld gestorven. O, wat zal het een wonderlijk en zalig ontwaken geweest zijn voor de zodanigen, toen ze aan de overzijde van de dood hun ogen mochten opslaan in de eeuwige heerlijkheid, waar hun voeten nooit meer over puin zullen struikelen, waar ze geen oorlog, geen rook noch vuur meer zien zullen, maar in de zalige ruste die er voor Gods volk overblijft, rusten zullen van al hunnen arbeid

(Openb. 14: 14), om door het Lam dat op de troon zit, geleid te worden aan de Fontein van het water des levens, klaar als kristal tot in de eindeloze eeuwigheid. Hier moesten ze de beker van Gods ongenoegen over een schuldig volk mede uitdrinken, maar de Heere deed ze in vrede al was het onder bange worsteling ontslapen in. Hem, want het einde van dien man zal vrede zijn. Zo stierf Jonathan en Josia op het slagveld, maar de Heere zeide tevoren: Ik zal u in vrede tot uw vaderen verzamelen, 2 Kron. 34: 28.

Ten derde tot vermaning: o arme wereld, die nu beeft onder een kleine vertoning van de Goddelijke gramschap, hoe zult gij beven als straks de ganse aarde als brandend pek zal worden (Jes. 34: 9). Als er geen plaats meer zijn zal waarheen ge vluchten kunt, geen schuilkelder die u ontvangen zal, geen berg of rots die u toevlucht zal lieden, maar het ontzaggelijke woord van de Rechter, die dan op Zijnen geduchte troon gezeten is, u allerwegen zal tegenklinken: zet u hier gij zulk één.

O, dat nog bijtijds uw ogen opengingen voor de ontzaggelijke nood die u dreigt en die, wie weet hoe spoedig, werkelijkheid voor u worden zal. Dat de Heere Nederland en ook u nog slagen waardig keurt zonder ze te verderven is nog een teken dat Hij behouden wil. Als Israël het tot in de hoogste instantie verzondigd had, zeide de Heere: Waartoe zoudt gij meer geslagen worden, gij zoudt des afvals des te meer maken, Jesaja 1: 5.

Mochten de daden des Heeren uw ziel nog vernederen en gij met de gestalte van de verloren zoon, onder de diepe indruk van uw gemaakte schuld Zijne belijdenis overnemen: "Ik heb gezondigd tegen de hemel en voor u. Op ware boetvaardigheid bij het overnemen van het recht, volgt genadige schuldvergifenis. En dat doet de Heere door de Evangelie roepstem ook thans in uw oren nog klinken: *Verlaat de slechtheden en leeft en treedt op de weg des verstands*. Make de Heere dat nog waar aan vele zorgeloze en goddeloze zondaren.

Tot besluit: zo is de Heere dan afgekomen om een aanvang te maken met de uitstorting van Zijn geduchte toorn over een afhoererend volk als het onze is. Wij zeggen: een aanvang te maken. Of hebben wij geen reden tot overvloed om te geloven dat deze dingen maar beginselen zijn der smarten. Het was als 't ware maar een stoot die de Heere ons toebrecht om een slapende, zorgeloze, brooddronken natie wakker te schudden.

Hij ging ons voorbij in 1914 tot 1918. Hij het ons landje tussen onze naburen zitten als een huisje waarover vonken en vlammen van aangrenzende huizen, die in vlam stonden, heen sloegen; het bouwwerk van onze veste beefde en kraakte wel, maar 't was of het Woord: "Tot u zal het niet genaken" telkens door het kanongebulder heen Nederlands veiligheid verzekerde. Maar vele van de bidders van die tijden waren nu verhuisd naar de eeuwigheid; ze waren weg geraapt voor de dag des kwaads. Wij zeggen niet dat er thans geen bidders meer zijn in Nederland, och ja, er is nog een overblijfsel naar de verkiezing der genade. Maar zij vermochten niet de Heere tegen te houden toen Hij de banden der koningen losmaakte en de strijdgordel bond aan hun lendenen, Job 12: 18, 19. Het was nu of het Woord vervuld werd: *Hij beneemt de getrouwen de spraak*, vers 20. Hij deed ze zwijgen over die zaak om voorbij te trekken met Zijne gerichten. Er waren er van Gods kinderen die het voelden dat de Heere Zijn Troon sloot als ze komen wilden om Zijne gratie over Nederland af te smeken. Het was alsof Hij zeide: Bid niet voor dit volk en hef geen geschrei noch gebed op, Ik zal u niet horen. O, als het oordeel vast besloten is, als de mate der ongerechtigheid vol is, dan zegt Hij: *Al stond Mozes en Samuël voor Mijn aangezicht, dan zal Mijne ziel tot dit volk niet zijn*. Al waren die voorname bidders van hunnen

tijd: Noach, Daniël en Job, voor Mijn aangezicht, ze zouden noch zonen, noch dochteren bevrijden maar alleen hun eigene ziele.

Dat wil, niet zeggen dat de Heere in bange tijden Zijn volk los laat. O neen, de bewijzen liggen er nog heden hoe Hij sommigen Zijner kinderen ook in dezen oorlogstijd bijzonder heeft getroost. Inzonderheid hen die het oordeel billijk en rechtvaardig mochten keuren; die hunnen hals onder de roede Gods mochten leggen en meer letten op de verheerlijking van Zijn grote Naam dan op hun eigen behoudenis. Hij heeft de zodanigen bij 't omhelzen van de roede Gods wel vrede en geestelijke blijdschap in hun ziel doen smaken als anderen hun handen wrongen en met angst en schrik hun toekomstig lot tegen zagen. En inzonderheid mochten diegenen onder Gods kinderen die de Heere in Zijne gerichten verwacht hadden in hun binnenste gevoelen dat geen vreemde dingen hun overkwamen. De Heere had 't gezegd, gedreigd en nu was de vervulling van Zijn Woord en dreigement gekomen.

Wat mijn persoon betreft.

Vergeef ons mijn vrienden, die weet dat wij immer ons wachten om onszelf of onze bevinding op de voorgrond te plaatsen, vergun ons dat wij even onze bevinding in dezen weg aanstippen. Wij zijn oud en het kon wezen dat wij voor 't laatst in 't publiek verschenen met een predicatie.

Het was in het jaar 1918, het jaar van de wapenstilstand dat op de 28e November van Regeringswege een biddag werd uitgeschreven. Alles jubelde over de ingetreden vrede, waarbij illusies voor een bestendige rust niet ontbraken. Ik verlegen hoe de gemeente ik was toen te Rijssen te leiden, wijl ik vrezende was dat de blijdschap ongegrond was en de toestand donker bleef, wijl ook toen de ware vernedering voor de Heere achterwege gebleven was, zag mij meer dan ooit onbekwaam een woord op de toenmalige toestand te spreken.

In deze verlegenheid bepaalde de Heere mij bij de tekst uit Jesaja 14: 29: *Verheug u niet, gij gans Palestina, dat de roede die u sloeg, gebroken is; uit de wortel van de slang zal een basilisk voortkomen en haar vrucht zal een vurig vliegende draak zijn.*

Ik heb toen met veel opening over dien tekst mogen spreken en kreeg de vaste overtuiging dat in de basis voor de toenmalige vrede de wortel lag voor een nieuwen oorlog, waarvan ook Nederland zijn deel zou ontvangen.

Ik ben in die 22 jaren dat nooit kwijt geweest, maar heb de vervulling verwacht van wat de Heere gesproken had. Zag ik op de grote Godsverzaking, op de toenemende goddeloosheid, op het inzinken van Vorstenhuis en volk, dan verwonderde het mij dikwijls dat de Heere het nog uitstelde.

Ik heb voortdurend, vooral op biddagen, de gemeenten gewezen op de hachelijke toestand waarin wij verkeerden. Bewaarde de Heere mij om mede te zingen, te jubelen als er volksfeesten georganiseerd werden en stelde ik naar sommiger opinie de zaken wat zwartgallig voor; ik had altijd vrede in mijn gemoed als ik als een bootprediker, Jacobs zonden onder het oog mocht brengen.

Ik zal hier verdere ervaringen aangaande het te verwachten oordeel Gods in latere jaren voor me zelf houden opdat ik de schijn vermijde mijzelf te bedoelen. Maar nu werd het 10 Mei 1940.

De vliegtuigen ronkten, de schoten knalden, de bommen vielen, branden en rookzuilen werden gezien; vluchtelingen kwamen, alles was in roer, Nederland was in oorlog. En nu behaagde het de Heere een stille rust en vrede in mijn ziel te verwekken, zodat ik noch vreze, noch verschrikking kon waarnemen in mijn gemoed. Gedurig werd ik bepaald bij Elias woord: *Dat ik al die dingen naar Uw Woord gedaan heb.* Ik had naar Zijn Woord de gerichten Gods, aangekondigd; naar Zijn Woord tot wederkeren

aangemaand; de zonde bestraft; het recht Gods bepleit.

Och volk des Heeren, die mogelijk ook iets van die kalme gemoedsgesteldheid ondervonden hebt, draag mij dat ik deze korte mededeling hier heb bijgevoegd, mogelijk hebt ge enige aansluiting daaraan. Wij zijn ons bewust slechts de ere Gods en het heil van Sion daarmee op hete oog te hebben. Hij moge al het onze maar als hout, hooi en stoppelen verbranden. Alleen het Zijn zal toch juichen tot Zijn eer.

En wie zal nu zeggen wat ons nog wacht? Oorlogen gaan veelal gepaard of worden gevolgd door epidemische ziekten.

Dat was ook zo in 1918 toen de Spaanse griep zoveel slachtoffers eiste vooral onder jonge mensen. Wie weet of geen hongersnood voor de deur staat. Eten wij ons brood nu reeds bij gewicht, hoe rechtvaardig zou de Heere de staf des broods kunnen breken, zodat de kinderkens brood eisten, maar er was geen, Klaagl. 5.

Dat Zijn toorn is afgekeerd daarvan hebben we de bewijzen niet. De Bochims (plaatsen des geweens) over de schuld van Nederland zien wij niet, wel verharding en vijandschap onder geringe slagen. En hoe zullen we het dan maken als de Heere met dezelfde of met andere roeden afkomt. die mogelijk veel zwaarder zullen drukken? Och, dan moet Hij invloeien tot elke bijzondere daad; met vernieuwende genade afdalen; vernieuwde krachten geven; het geloof sterken om te beoefenen: *Wees getrouw tot de dood en Ik zal u geven de kroon des levens.*

Met geen vorige genade kan het volk de zwaarigheden des levens trotseren. Ze hebben nodig in de dagelijkse oefening gebruik te maken van de dierbare ambten van de gezegenden Jezus. Och, dat Hij de dorren hof Zijner Kerk nog doorwaaie met Zijn Noord- en Zuidenwind. Dat Hij ons beware voor verder van Hem af te dwalen; ons behoede voor hard van Hem te denken, ook in de zwaarste bezoeken. Moge Hij de slapende Bruid wekken uit haar zorgeloze toestand; voere Hij ze af van haar hoogten om ze daar te leiden, waar ze vatbaar worde om Zijn gezegende weldaden te ontvangen en als een kuise maagd het reine bruidsoog van alle andere minnaars af te wenden en op Hem alleen te vestigen.

Volk van God, de tijden zijn donker; de velden zijn wit om te oogsten, de toekomst des Heeren genaakt; behoed anderen nog door vreze en grijpt ze uit het vuur en voor uzelf: Haat de rok die van 't vlees bevlekt is. *Laat uw lendenen omgord zijn en de kaarsen brandende.* Gewis, dan hebt ge niet te vrezen al veranderde de aarde haar plaats en al werden de bergen verzet in 't hart van de zeeën.

Verwacht Hem onder het oordeel waaronder wij leven, Hem die de zaak van Zijn volk tot een goed einde brengen zal en hun ziel, als zij de raad Gods hebben uitgediend, in heerlijkheid zal opnemen.

Draagt gij nu mogelijk rouw over uw gevallen door het zwaard, in de plaats daar ge haast zult aanlanden zal geen rouw, noch gekrijt, noch moeite meer wezen, want de vorige dingen zijn weggegaan.

Verblijd u dat Israëls God krachten zal geven Hij van Wien al het volk zijn sterkte heeft om de komende gevaren nog te overwinnen en zingt met de wachtende kerk: *Looft God, elk moet Hem vrezen.* AMEN.

Preek, gehouden ter gelegenheid van het 25-jarig ambtsjubileum van Ds. M. Hofman
op 16 december 1942.

13. EEN GODVRUCHTIGE OPWEKKING OM DE HEERE TE LOVEN

*"Loof den Heere, mijn ziel, en vergeet
geen van Zijn weldaden."*

Psalm 103: 2

Mijn toehoorders,
Wij letten

- 1. Op de persoon tot wie deze opwekking gericht is.**
- 2. Op het werk dat deze persoon bevolen wordt.**
- 3. Op de drangreden die daarvoor gebruikt wordt.**

1.

Onze tekstpsalm bevat in zijn ganse strekking niets anders, dan lof en dank te brengen aan het Opperwezen, voor de menigvuldige genadeweldaden, zowel aan Davids persoon als aan de gehele kerk geschonken. Slechts in een enkele passage, namelijk in vers 15 en 16, schijnt hij af te wijken van het gezette onderwerp om de Heere te loven, door te wijzen op de kortstondigheid en vergankelijkheid van het aardse leven. Evenwel, bij nauwkeurig achtgeven op de strekking van zijn betoog, is duidelijk op te merken, dat hij de broosheid van 's mensen bestaan slechts daarom even gaat inlassen, om des te meer op te wekken tot de dure plicht van de kinderen van God, namelijk om de Heere te loven, te prijzen en te verheerlijken, omdat de tijd op de aarde kort is. Hij roept in vers 20 en 21 de krachtige hemelhelden, de legerscharen van de zalige troongeesten op tot dit grote werk, zeggende: "Looft de Heere, Zijn engelen gij krachtige helden, die Zijn Woord doet. Looft de Heere, al Zijn heirscharen!", enz.

Evenwel verstaan wij hierdoor niet, alsof de Heere door al de lof- en jubeltonen van engelen en mensen tezamen, vergroot of vermeerderd kan worden. Veel minder, dat Hij daaraan enige behoefte zou hebben voor Zichzelf. O nee, het eeuwige Wezen Gods is algenoegzaam en volzalig in Zichzelf. Job zegt in hoofdstuk 35: 7: "Indien gij rechtvaardig zijt, wat geeft gij Hem? Indien gij zondigt, wat doet gij Hem?" Geen geschapen schepsel vermag door zijn wandaden God te verminderen in majesteit en heerlijkheid. De heidenen woeden vergeefs en de volken die ijdelheid bedenken, kunnen daarmede de Godheid niet verminderen, zomin als de engelenkoren en de heiligen boven of beneden Hem kunnen vermeerderen. Maar was het doel van de eerste schepping reeds een schepsel te formeren, tot Gods lof en eer, dat Hem straks in de eeuwige zaligheid zou loven en prijzen, niet minder was het hoge einde van God in de herschepping: "Dit volk heb Ik Mij geformeerd en zij zullen Mijn lof vertellen." Hij legt daarom terstond bij de wedergeboorte de lof van de Heere op de bodem van het hart van Zijn kinderen en werkt ze geleidelijk en bij trappen op, om daaraan in hun leven te beantwoorden, ook al is het maar in een klein beginsel.

Ze beginnen al terstond, bij het eerste oog dat ze slaan op de weg die achter hen ligt, de goedheid en trouw van God te bewonderen, dat Hij hen tot hiertoe droeg in Zijn grote lankmoedigheid. Zij prijzen Hem in Zijn verdraagzaamheid omtrent hen. Zij eren Hem in het bukken onder Zijn Goddelijk recht; in het belijden van hun schuld en in het verfoeien van zichzelf. En naarmate ze verder op de weg geleid worden,

verheerlijken ze Hem in de weg van de verlossing, voor hun ziel ontsloten en prijzen Zijn Naam en deugden, dat Hij omzag naar gevallen en verwerpelijke schepselen als zij waren.

Valt er licht op de weg van de Voorzienigheid, waarin Hij wonderbaarlijk met hen gehandeld heeft, wat schiet er dan anders over dan met de dichter te zingen: "Mijn God, U zal ik eeuwig loven, omdat Gij het hebt gedaan." (Psalm 52: 7).

Geen wonder dus, dat de psalmist hier vooreerst de aanspraak richt tot zijn eigen ziel, zeggende: "Loof de Heere, mijn ziel." Wil hij op tijd en plaats tot dit grote werk een ander opwekken, hoezeer betaamt het dan, vooreerst te beginnen bij zichzelf.

Heeft hij in dagen van grote neerslachtigheid zijn eigen ziel wel aangesproken: "Wat buigt gij u neder, o mijn ziel, en wat zijt gij onrustig in mij?" (Psalm 42: 7), hij heeft ook geredekaveld met zijn eigen ziel als hij zei: "Mijn hart zegt tot U: Gij zegt: Zoek Mijn aangezicht; ik zoek Uw aangezicht, o Heere." (Psalm 27: 8). Thans mag hij bij een gezicht op de grote weldaden van de Heere, aan hem in natuur en genade bewezen, dan ook met recht uitroepen: "Loof de Heere, mijn ziel." Het is voorwaar voor elk van Gods kinderen te allen tijde een gepaste gestalte om met David uit te roepen: "Loof de Heere, mijn ziel, en vergeet geen van Zijn weldaden." Immers, het is hun alleszins betamelijk dat te doen. Hier het werk van de hemellingen aan te vangen en zich daarin te oefenen, om eenmaal in het volmaakte en wel voor eeuwig, zonder moede of mat te worden, Hem te loven. Zie dat in David. Hij gaf een uitgebreide psalm, ten dage als de Heere hem gered had uit de hand van al zijn vijanden en uit de hand van Saul. (Psalm 18). Hij gaf bij het beëindigen van zijn koninklijke loopbaan een overzicht over de weg, die de Heere met hem gehouden had, getuigende van eigen onwaardigheid, maar ook van het wel geordineerde Verbond, dat de Heere met hem had opgericht. (2 Samuël 23: 5). Dan herdacht hij de verlossing uit het land van de Filistijnen; dan de valsheid van Doëg; zijn zwerftochten in spelonken en woestijnen, om telkens weer te besluiten: "Ik zal de Heere zingen, omdat Hij aan mij welgedaan heeft."

2.

Nu letten wij nog even op het werk zelf, waar David zich toe opgewekt had, namelijk *om de Heere te loven*.

(1) Vooreerst zou David de mens niet verheffen in zijn lofzangen. Hij had een weg achter zich, waarin hij van de schaapskooi en herdersstaf tot de troon van Israël gekomen was; een weg van uitreddingen en zegeningen, in orde niet te verhalen; hij zou in eigen moed of krijgsbeleid niet roemen, maar eerder uitroepen: "Wie ben ik en wat is mijn huis, dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt."

Nee, David zou evenmin roemen in de helden, die aan zijn linker- en rechterhand stonden, wel dertig in getal, die niet alleen in Israël vermaard waren, maar ook onder de vijanden; waarvan er drie door het leger van de Filistijnen braken, om voor hem water uit Bethlehems bornput te scheppen. Hij zal de overwinningen die hij behaalde niet op hun rekening schrijven, maar hij zal, zoals het betaamt, de Heere loven.

(2) Ten andere wekt David zijn ziel daartoe op. Hij zal dus niet redekavelen met losse woorden en in verstandelijke beschouwingen zich tot dat grote werk zetten, maar hij zal met zijn ziel en met zijn binnenste, met geheel zijn hart de Heere loven, zoals dat in Psalm 138 geschreven staat:

*'k Zal met mijn ganse hart Uw eer
Vermelden Heer',
U dank bewijzen.*

Aan dit grote werk liggen twee zaken ten grondslag.

- *Ten eerste:* met hart en ziel de Heere loven geschiedt uit een innerlijk besef van waardigheid van het Wezen Gods: God eren en verheerlijken om Zijns Zelfs wil. De hemellingen doen dat voor de troon als zij uitroepen: "Gij Heere zijt waardig, om Uws Zelfs wil, de lof, de dank, de aanbidding en eer en heerlijkheid te ontvangen." Iemand op aarde prijzen om ingang te krijgen, of om een begeerde zaak te ontvangen, zoals Tertulles deed voor de stadhouder Festus, is louter huichelarij. Hoe zou dan de vlekkeloze Majesteit Gods welgevallen nemen in lof en dankzegging van een menskind, dat met bijoorzaken zich voor Zijn aangezicht kwam stellen? Nee, de grote Heere, Die alles wrocht om Zijns Zelfs wil, moet ook om Zijns Zelfs wil verheerlijkt en geprezen worden van het schepsel. Onze vadersen zeiden: "Wij moeten God dienen omdat Hij God is."
- *Ten tweede:* dat wil evenwel niet zeggen, dat wij op Zijn daden en wonderwerken, die Hij gedaan had, niet zouden mogen letten. O nee, integendeel. Hij verwijt Israël, dat zij niet gelet hebben op Zijn daden en wonderwerken, die Hij gedaan had. En nu heeft een ieder zijn eigen lot en weg in dit ondermaanse, door de Heere voor hem beschikt in Zijn eeuwige wijsheid en Goddelijke voorzienigheid. Het betaamt dan inzonderheid het volk van God op die daden en goedertierenheid van de Heere, aan hen persoonlijk bewezen, verstandelijk te letten en daarom de Heere te erkennen en te verheerlijken. Zij hebben met aandacht te letten op gebedsverhoringen, uitreddingen in tijden van nood en druk, onderhouding van hun leven en dagelijkse verzorging, voorkomingen in bijzondere gevallen, maar bovenal, dat Hij hen trok uit de macht van de duisternis en overzette in Zijn gezegend Koninkrijk.

En vragen wij waarin dat ware God loven eigenlijk bestaat? Het bestaat in een laag bukken voor het aangezicht van Zijn Majesteit. De beweldadigde Samaritaan viel op het aangezicht voor Zijn voeten, Hem dankende. (Lukas 17: 16).

De Kerk, ziende op de grote Godsbemoeienissen, riep verlegen uit: "Wat zal ik de Heere vergelden voor al Zijn weldaden aan mij bewezen?" (Hoséa 6). Juist in het besef van de onwaardigheid, verheerlijkt de ziel God om Zijn grote bemoeienissen met zo één als hij is. Dat deed Jakob uitroepen: "Ik ben geringer dan al deze weldadigheden, en dan al deze trouw, die Gij aan Uw knecht gedaan hebt." (Genesis 32: 10).

Het is dus een daad, die gedaan wordt uit de ware vernedering van het hart, met kinderlijke zielsverootmoediging, uit het gevoel van hoogachting voor dat lieve Wezen, Die al die goedertierenheden en trouw uit vrije genade aan een gans onwaardig schepsel in zichzelf bewees en die daardoor recht verkrijgt, aan de zijde van de ziel, om met David uit te roepen: "Ik zal de Heere zingen in mijn leven; ik zal mijn God psalmzingen, terwijl ik nog ben. Mijn overdenking van Hem zal zoet zijn; ik zal mij in de Heere verblijden." (Psalm 104 : 33 en 34).

3.

Ten laatste vragen wij nog even uw aandacht voor de drangreden door David gebruikt, om de gepastheid en de noodzakelijkheid om de Heere te loven, te bevestigen. Hij zegt tot zijn ziel. "Vergeet geen van Zijn weldaden." Zeker is de gewaarwording van David in zijn binnenste een drangreden geweest voor deze uitroep. Hij voelde zichzelf geneigd om God en Zijn weldaden ras te vergeten. O, vergeetachtige schepselen dat

wij zijn. En de Heere legt juist op vele plaatsen in Zijn Woord de nadruk op deze zonden van nalatigheid: de Heere en Zijn weldaden in vergetelheid stellen. Hij is jaloers op Zijn eer. "Ben Ik een Vader", zegt Hij in Maleáchi 1: 6, "waar is dan Mijn eer? Ben Ik een Heere, waar is dan Mijn vreze? spreekt de Heere der heirscharen." Hij wil zeggen: Heb Ik vaderlijk met u gehandeld, u als Vader verzorgd en onderhouden, dan betaamt het u, Mij als Vader te erkennen en te verheerlijken. Hij vermaant Israël door de mond van Mozes: "Als gij gegeten hebt en verzadigd zijt, wacht u, dat gij de Heere uw God niet vergeet."

Hij verwijt Zijn volk, dat ze de Rotssteen van hun heil vergeten hadden en Zijn wonderen niet gedachtig waren, Is het dan een wonder, dat David, bij monde van de Kerk van God, hier zijn ziel aanspreekt en zegt: "Vergeet geen van Zijn weldaden?" Wij noemen nog enkele gronden, die zulks bevestigen.

(1) Vooreerst de leidingen van God met Zijn kinderen. De wonderwerken van God zijn waardig om in gedachten bewaard te blijven. Zien wij op de weg, die de Heere hield met Jakob. Hij richtte een gedenksteen op te Bethel, een steen, die hij met olie zalfde, om het nooit te vergeten, dat de Heere hem daar verschenen was.

En mocht Jakob door levenszorgen en veranderingen van woonplaats het kwijt raken, dan herinnert de Heere Zelf Jakob aan die plaats en zegt tot Hem: "Ik ben de God van Bethel, waar gij het opgerichte teken gezalft hebt." (Genesis 35: 13). Hij geeft een blijvende naam aan de plaats waar hij met God geworsteld had, om het werk daar gedaan en de Persoon, daar door hem ontmoet, in gedachtenis te vereeuwigen en zegt: "Dit is Pniël, hetwelk aangezicht betekent: want ik heb God gezien van aangezicht tot aangezicht en mijn ziel is gered geweest'."

Dan weer richtte hij op het graf van Rachel een gedenkteken op, dat eeuwen daarna nog stond, of gaf een naam aan een eik, die hij Allen Beschut noemde, omdat onder die boom een geliefde begraven lag. De Kerk gedacht dus aan de weldaden en aan de bezoeken beide.

(2) Ten andere: De weldaden van de Heere mogen niet in vergetelheid komen, omdat Gods volk in nooddagen, waarin ze later komen, de goedertierenheden en bemoeienissen van God van voorheen mag gedenken en zich daarmee troosten en gelegenheid daaruit nemen, dat het nog dezelfde God is van voorheen, de Getrouwe Almachtige, Die het werk Zijner handen nooit zal laten varen. Zulks betrachtte Asaf, als hij zei in Psalm 77: "'k Zal gedenken, hoe voor dezen ons de Heer' heeft gunst bewezen."

(3) *Ten derde*: De vorige goedertierenheden van de Heere te gedenken in heilige meditatieën en overdenkingen; is een stuk van onze godvruchtige betrachtingen, door de Heere Zelf Zijn volk bevolen. Israël moest niet alleen, om de wonderdaden van God niet te vergeten, stenen oprichten in het midden van de Jordaan, die altijd gezien konden worden, maar ze moesten ook van de daden van de Heere spreken. Ze moesten het hun kinderen vertellen, als ze overweg gingen, als ze in hun woningen zaten, ja als ze nederlagen of als ze opstonden.

Het is dus niet genoeg, dat Zijn volk in hun binnenkamers, als in alleenspraak met God en met zichzelf, de wonderwerken van de Heere aan de vergetelheid ontrukken, maar ze moeten anderen daardoor zoeken te stichten, te troosten en zo een goede reuk zoeken te verspreiden over de daden en wonderwerken van de Allerhoogste. Zij moeten hun gedachten als het ware wakker maken en tot hun ziel zeggen, zoals David deed in onze tekst: "Loof de Heere, mijn ziel, en vergeet geen van Zijn weldaden."

(Psalm 103: 2).

TOEPASSING

Ziedaar, waarde toehoorders! Een zeer korte Schriftuurlijke verklaring van de u straks voorgelezen tekst. Wij hebben ons opzettelijk zeer moeten bekorten in de verklaring van de tekst, omdat wij onder de bijzondere omstandigheden, wat mijn persoon betreft, thans in het midden van de week een godsdienstige plechtigheid hebben uitgeschreven.

Het lag lange tijd in mijn voornemen om, zo het de Heere behaagde mij deze dag te doen beleven, deze in stilte, zoals wij heden doen, en geheel onopgemerkt te laten voorbijgaan.

Ik meende niet alleen genoegzame reden daarvoor te vinden in de tijdsomstandigheden, waarin wij samen als gebogen onder de oordelen van God lopen, maar ik meende ook als reden daarvoor op te kunnen geven de zwakheden van mijn lichaam, hetwelk door ziekte en door ouderdomsgebreken zich in een afgaande toestand bevindt. En bovenal, zo u allen bekend is, ben ik, eensdeels wellicht door een natuurlijke eigenschap, die ik omdraag, en anderdeels op Schriftuurlijke gronden, die ik daarvoor meen te hebben, een vijand van feestelijkheden, die in de godsdienst ingeslopen zijn. Al datgene waar mensenverafgoding lichtelijk binnenkomt, was mij van het begin van mijn bediening af een walg. Ik ben evenwel eindelijk voor de overtuiging bezweken en van gedachte veranderd, toen ik een vluchtige blik mocht werpen op de weg, die de Heere met mij gehouden had.

Een weg, zowel van wonderwerken als van grote ontfermingen, aan een nietige worm als ik ben, bewezen. En zou ik dat mogen verdoezelen of in de doofpot stoppen? Zou ik maar doen alsof er niets gebeurd is, nu de Heere mij, tot roem van Zijn genade, een kwart eeuw in de heilige bediening heeft gedragen en verzorgd? O nee, dat kan niet, terwille van de eer van Zijn grote Naam. Ik besteed overigens deze dag wel in alle stilte, zonder rumoer of drukte, maar het is mij meer dan passelijk, om de Heere te loven en Zijn daden niet te vergeten.

Gemeente van Moerkapelle, het is nu al het zevende jaar, dat ik in uw midden als leraar met mijn gezin mag verkeren. En wie zal ontkennen, dat ook hier banden gevallen zijn? Banden, die nooit meer verbroken zullen worden. Wij roeren hier niet het minst het verschil van meningen aan, dat er tussen sommigen van u en ons bestaat, wat betreft de toestand waarin wij leven onder de oordelen van God. Maar wij zeggen in het algemeen, dat u ons gedragen hebt in onze menigvuldige gebreken. In ziekte en kommer hebt u ons bijgestaan en geholpen. In moeilijke tijden, zoals wij thans beleven, hebt u, als middellijke werktuigen in de hand van de Heere, in de behoeften van ons en ons gezin voorzien. Wij betuigen u daarvoor thans, mede namens mijn vrouw, onze welgemeende dank. Wij roepen u van 's Heeren wege thans toe, dat elke beker koud water, in de naam van een discipels gegeven, door de Heere op Zijn tijd wordt beloond.

Wij bidden en hopen, dat de Heere onze gemeenschap doet voortduren tot wij ons hoofd zullen neerleggen en, uit vrije genade, dit strijdperk zullen verwisselen met de rust, die er overblijft voor het volk van God.

Zeg ons nu, gemeente van Moerkapelle, past het ons thans niet een Eben-Haëzer, een steen van hulp op te richten? Past het ons niet hier een mijlpaal te zetten, met het opschrift: "Loof de Heere, mijn ziel, en vergeet geen van Zijn weldaden?"

Hij, Die een zo ellendig, nietig, dwaas schepsel als ik ben, van de buik van mijn

moeder af gedragen heeft, mij Zijn Zoon geopenbaard, mij in de heilige bediening gezet heeft, en mij gedragen heeft, door al de bezwaren en gevaren heen, tot in de grijze ouderdom. Hij, Die geen van al Zijn tot mij gesproken goede woorden op de aarde heeft laten vallen en te midden van al de schuld, ook in het werk van de bediening door mij gemaakt, mij niet heeft verlaten, maar mij telkens weer met vernieuwde kracht heeft aangegord en in staat gesteld, tot op de huidige dag op de fluit van het Evangelie te spelen en klaagliederen te zingen over de jammerlijke toestand, waarin onze natie als volk gezonken ligt.

Ja, wij roepen het uit met de Kerk in Psalm 116: 12: "Wat zal ik de Heere vergelden voor al Zijn weldaden aan mij bewezen."

Gemeente, onze tijd roept om te eindigen. Maar hoor nog naar dit korte slotwoord. Hoor nog, onbekeerde mensen, de vermaning uit de mond van uw grijze leraar, op deze voor mij zo heugelijke dag. O, beziet nog uw jammerlijke toestand. Wij hebben, schoon van ons gebrek bewust, u veel en ernstig vermaand en u van 's Heeren wege toegeroepen, dat het u kwalijk zal gaan, zo u in uw onbekeerde toestand blijft voortwandelen naar uw zeker einde. En dat zal wezen het eeuwig verderf van het aangezicht van de Heere en van de heerlijkheid van Zijn sterkte.

Och, dat de woorden tot u gericht, de vermaningen tot u gesproken, niet eenmaal tegen u getuigen mochten. Onze mond is haast gesloten, maar onze woorden blijven liggen en worden u aangerekend, als roepstemmen van 's Heeren wege tot u gebracht. Nu rommelt ons ingewand nog over u, maar straks, als de scheiding gevallen is, zal de vader niet omzien naar de kinderen, de leraar niet naar zijn hoorders, bij wie het woord der prediking geen nut gedaan heeft. De scheiding is dan eeuwig.

Vervreemd van God, in de donkere nacht van de afgrond; vervreemd van Zijn kinderen en knechten, van de roepstemmen en de middelen. O, dat de schrik des Heeren u nog bewege tot het geloof. Dat u nog heden uw zonden mag afbreken door gerechtigheid en de Heere toe mag vallen. Het enige lichtpuntje voor u is, dat u nog leeft en dat de Heere u nog roept door Zijn eeuwig Woord. Haast u dan om uws levens wil, eer het zwangere besluit over u bare; als kaf gaat de dag voorbij. Wie weet, of de Heere Zich uwer nog ontfermt.

Volk des Heeren, wie u ook bent, wees tevreden met dit korte woord. Hier zal onze gemeenschap niet lang meer duren, maar als wij straks hier scheiden, hopen wij elkaar te ontmoeten voor de Troon, waar de gemeenschap volkomen wezen zal en eeuwig duren zal. Houdt moed in de donkere tijden, die wij beleven. De eeuwige Vader van onze Heere en Zaligmaker, Jezus Christus, zal Zijn volk niet begeven, noch verlaten. De dierbare Zoon houdt niet op te bidden aan de rechterhand van God. De dierbare Geest blijft inwonen in uw harten. Die God, de Drie-enige God des vredes, heilige u geheel en al; en uw geheel oprechte geest, en ziel, en lichaam worde onberispelijk bewaard in de toekomst van onze Heere en Zaligmaker, Jezus Christus.

AMEN

14. LAATSTE WOORD AAN DE GEMEENTE

"O mijn dorsing en de tarwe mijns dorsvloers! wat ik gehoord heb van de HEERE der heirscharen, de God Israëls, dat heb ik ulieden aangezegd." Jesaja 21 : 10

Zingen: Psalm 119: 33

Lezen: Jesaja 21

Geachte Gemeente van Moerkapelle,

Het was overlang de begeerte van mijn hart, om voor mijn verscheiden uit mijn bediening en het leven hier op aarde, nog een laatste woord tot u te richten. Ik meende aanvankelijk hierin mijn begeerte verkregen te hebben, toen ik mij genoodzaakt zag de gemeente kennis te geven, dat het op mijn weg lag, om emeritaat aan te vragen. Doch de weg van de Heere scheen hierin anders te liggen, dan ik mij had voorgesteld. De gemeente wilde, tot mijn verwondering, nog geen afstand doen van haar oude, zwakke en gebrekkige leraar. Vanzelf viel toen ook het voornemen in duigen, dat ik reeds in stilte gemaakt had, om met bovenomschreven tekst van u afscheid te nemen. Maar o, hoe wonderlijk zijn Gods wegen! Ik dacht nu nog een tijdje (hoe lang wist ik niet) de gemeente met mijn zwakke krachten te dienen. Maar wat gebeurde? Zondag 26 Augustus had ik nog als gewoonlijk mijn beide diensten vervuld, toen ik Maandag 27 Augustus plotseling onwel werd. De inmiddels ontboden geneesheer kon niet anders constateren, dan dat ik door een beroerte getroffen was. De ene zijde van mijn lichaam is geheel lam. Over dit alles zijn, nu ik dit laat schrijven, precies vijf weken heengegaan.

Nu zal ik, zover het de Heere behaagt, een kort overzicht over het ziekbed geven, maar ik voel mij te arm in woorden, om de grote goedertierenheden van God over zulk een ellendig schepsel als ik ben, te roemen en te prijzen, ware het, dat velen van Gods volk ook nog moed mochten scheppen uit mijn behoudenis. Het eerste, dat de Heere van Zich beliefde uit te laten, was van Psalm 103: 6, berijming van Datheen. O, wat was mij dat een wonder, dat op mij, die lag in schaamte en onder de schande van mijn zonde bedolven was, die woorden van toepassing gemaakt werden:

*"Zo heeft zonden en schanden,
Ons God van ons uit genade gedaan."*

Hier werd ik geleid in de gezegende Borgtocht van de dierbare Heere Jezus, Die niet alleen de zonde, maar ook de schande, die op mij lag, had weggenomen, door Zijn lijden en gehoorzaamheid. O, die liefde van God voor zulk één, is met geen pen te beschrijven. Ik ben na die tijd veel geleid en getroost uit het dierbare Borgwerk van de Heere Jezus.

Het gebeurde mij eens, dat ik mijn lichaam voelde verminderen en het was, alsof de dood in aantocht was. Ik zag daar zo zwart in, als in een donkere spelonk; deze weg moest ik nu passeren en dat kon niet. O, wat kwam de Heere mij toen dierbaar vertroosten met het tweede versje van Psalm 23:

*Ik vrees niet, neen, schoon ik door duist're dalen,
In doodsgevaar bekommerd om moest dwalen.
Gij blijft mij bij, in al mijn tegenspoeden,
Uw stok en staf zal mij altoos behoeden.*

*Gij troost mijn ziel en richt in mededogen,
De tafel aan voor mijner haat'ren ogen.*

O, wat een dierbaar licht viel daarop, dat de Heere Jezus Zelf die weg door de dood gepasseerd was en dat niet alleen als God wist, maar het ook doorleefd had als Middelaar. Hij kon nu met recht degenen, die daarin verzocht werden, te hulp komen.

Ik meen, dat het een dag later was, toen ik onverwachts geleid werd in het 53e hoofdstuk van de profeet Jesaja. O, dat Lam als bij de voet te volgen naar de slachtplaats, waarheen Hij als een stemmeloos schaap geleid werd. Die verwondering over de weergaloze liefde Gods in Christus, daar stond mijn ziel verbaasd en bedeesd bij te kijken. Temeer, daar het voor zulk één als ik geschied was. Maar dit was nog niet alles. Toen ik verder langs dat hoofdstuk geleid werd, was het, of ik stil gezet werd bij het 10e vers: "Hij zal de dagen verlengen en het welbehagen des Heeren zal door Zijn hand gelukkig voortgaan." Daar ontdekte de Heere mij, dat Hij de Kerk meer gegeven had, dan een lijdende en betalende Borg. De Vader had Hem de dagen verlengd in de wederopstanding uit de doden en tegelijk viel er zo zoet en zalig in mijn ziel:

"Zo leeft die Vorst altoos.

Zo leeft Hij eindeloos."

Tegelijk werd ik bij Hem geplaatst, Die nu als Priester-Koning leeft in eeuwigheid aan 's Vaders rechterhand. Dit ging zo aangenaam toe, dat ik Hem daar zag pleiten, ook voor een arm, hulpbehoevend schepseltje, zoals ik ben en dat ik daar nu lag voor Zijn rekening; dat Hij ook voor mij Zijn Middelaarsgraveerselen bij de Vader toonde en acht gaf op de tijd, dat ik uit mijn benarde toestand zou verlost worden. Alsdan zal Hij de Vader voor mij bidden om een geleide, die mij halen zal uit deze aardse tabernakel en mij brengen, waar Hij is.

Tegelijkertijd kwam ook Zijn voorbede voor de ganse Kerk bij mij in grote waarde: "*Vader, Ik wil, dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt*", zodat Hij niet zal rusten, voor zij allen bij Hem zijn. Maar ik en ook de anderen moesten wachten op de tijd, dat wij Gods Raad hier op de aarde hadden uitgediend.

O volk, zie toch wat een zalige verwachting wij allen hebben. Laat de aarde uw harten toch niet innemen!

De zoetigheid van deze vernedering en verhoging van de Heere Jezus, heb ik lang tot mijn troost en onderwijzing op mijn ziekbed mogen genieten. Ik heb evenwel ook tot mijn diepe smart moeten ondervinden, dat ik het lichaam der zonde en des doods nog bij mij droeg. Dat kwam hoofdzakelijk hierin uit, dat naarmate de moeilijkheden van het lichaam begonnen toe te nemen, het verlangen sterker werd, om bij de Heere te zijn. Ik voelde nu, hoe een wortel van ontevredenheid en haastigheid in mij woonde, die van de druk af wilde. O, wat heeft het mij gesmart, dat ik die boze ranken nog in mij omdroeg.

Op zekere tijd werd ik dan ook diep beschaamd, toen de Heere mij wees naar de dierbare Heere Jezus, Die ziftingen, vuistslagen, verzoeken van satan en zware honger verdragen moest. Maar toen alles geleden was en Hij overwonnen had, kwamen de Engelen om Hem te dienen. Dat zou bij mij nu ook zo wezen, maar eerst moest de laatste voetstap gezet worden in de strijd, voor de zegepraal kwam.

O, wat schaamde ik mij, dat ik zo onwillig was, om de laatste strijd te strijden. Geloof het gemeente, de boze opstand en vijandschap tegen het allerliefste Wezen, deed mij meer smart, dan de pijnen, die ik in het lichaam dragen moest. Ik durf nu niet meer te verlangen als voorheen, omdat ik vrees, dat ik Zijn eeuwige wijsheid en goedheid over

mij zal verdenken.

Wel is het mij tot troost, dat het niet altijd duren zal. Deze dagen werd ik nog bijzonder gesterkt uit het versje van Psalm 138: "Gij zult mijn kruis eindigen hier." Als ik nu maar verwaardigd mag worden, om op die Priester-Koning aan 's Vaders rechterhand te zien, dan heb ik niets te zorgen.

Nu probeerde de vorst der duisternis mij in te blazen, dat ik nog wel een voornaam Christen kon worden. Hoe voelde ik, dat mijn verdorven eigen ik die weg wel in wilde, maar het behaagde de Heere evenwel, die hovaardij van mij weg te nemen, zodat de duivel dus niet veel voordeel op mij kon behalen, want ik werd terstond hierin geleid, dat de Heere alléén van dat grote en vrije werk der zaligheid de eer moest ontvangen. Hier voelde ik mij diep beschaamd en werd het mij duidelijk, dat ik een eerrover Gods was, die, wat Hem alléén toekwam, aan mijzelf wilde geven. Hierbij vielen duidelijk en krachtig de woorden uit Psalm 69: 2 in mijn ziel:

*"Men eist van mij, daar ik m' onschuldig ken,
't Geroofde weer; 'k moet voor voldoening zorgen."*

Hier zag ik, dat niet de Heere Jezus, maar wel ik Gods eer geroofd had, waarvoor Hij Zich, als Heilige Borg, aansprakelijk gesteld had en nu ook voor mij, in dit opzicht, dat ik Hem naar kroon en troon had gestaan en dat voor een eerloos mens, als ik was, die in de bondsbreuk in mijn vader Adam, Zijn beeld verloren had en moest uitroepen: "Ik ben naakt, gans van eer en heil ontbloot." Maar dat nu de Heere Jezus Christus eerloos, naakt op het vloekhout des kruises was gehangen en de Vader de eer, die ik geroofd had, in Zijn eigen Persoon had teruggegeven, zodat mijn schuldige ziel overdekt was met Zijn gerechtigheid en er geen vlek of rimpel overbleef.

O zalige omwisseling, onze hemeltergende zonden overgedragen te zien op die dierbare Borg en Zijn volmaakte gerechtigheid uit loutere genade ons toegerekend.

Misschien wordt het wel wat uitgebreid, maar ik moet er toch noodzakelijk iets bij halen, wat mij zeer verwonderde en verkwikte, namelijk dit:

Ik lag te denken over het overbrengen uit de aardse tabernakel en het lichaam der zonde in de eeuwige heerlijkheid. Mij viel toen in, dat de Heere Jezus nog meer verdiend had, dan dit alles. Als mijn ziel uit de aardse kerker zou verlost worden, dan bleef er toch een wakend oog van die Borg over mijn stof, omdat Hij lichaam en ziel beide gekocht had. Ik werd toen opeens bepaald bij Zondag 22, antwoord 57: "Dat niet alleen mijn ziel na dit leven van stonde aan tot Christus, haar Hoofd, zal opgenomen worden, maar dat ook dit mijn vlees, door de kracht van Christus opgewekt zijnde, wederom met mijn ziel verenigd en het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden." En daar kreeg ik van mijn dierbare Heiland een rustplaatsje in het graf. Het was, alsof mij reeds gezegd werd: "Zie de plaats, waar de Heere gelegen heeft", en tegelijkertijd die woorden: "Ik zal in vrede te zamen nederliggen en slapen; want Gij, o HEERE! alleen zult mij doen zeker wonen."

O, die opwekking, om dat verheerlijkte lichaam van Christus gelijkvormig te worden. Dan zal ik geen verlamde leden meer hebben, geen smart, geen ongeloof of zonde meer voelen, en dat, om met ziel en lichaam God eeuwig te prijzen. O volk, zie toch, hoe groot het goed is, dat Hij weggelegd heeft voor degenen, die Hem vrezen! Nooit heb ik dat in mijn leven naar waarde kunnen uitdrukken. Als u, gemeente, of wie dan ook, mij ziet neerdalen met de handbomen van het graf, dan mag u denken: 'Daar krijgt hij nu dat plekje door de Heere Jezus voor hem verworven.'

Ik voel, dat ik af moet breken en wil u slechts een zeer kort overzicht geven van de tekst, die u straks is voorgelezen.

Laat ons hem noemen:

Een Goddelijke opdracht getrouw vervuld

- 1. Van wie hij die opdracht had ontvangen;**
- 2. Op welke wijze hij die opdracht had vervuld;**
- 3. Welke sterkte hij thans nog uit die opdracht kreeg.**

1.

Betreffende de duur en de strekking van Jesaja's optreden, hebben wij dikwijls uw aandacht onderhouden, zodat wij met deze gelegenheid dit nu het liefst geheel voorbijgaan.

U hebt kunnen horen uit het voorgelezene, dat de profeet in een gezicht van wagens en ruiters, Israëls ondergang zag naderen. Nu komt hij in onze tekst hun voor te houden, hoe de Heere hen lang van tevoren, door Zijn dienst gewaarschuwd had. Onder het zinnebeeld van een dorsvloer, komt ons menigmaal de zichtbare kerk in Gods Woord voor. Zie ook Jesaja 5 en 27. Zelfs de grote voorloper van de Heere Jezus spreekt van het komen van de Messias, met een wan in Zijn hand, om Zijn dorsvloer te doorzuiveren. Op die dorsvloer ligt dan ook de tarwe, die Hij straks in Zijn schuur zal samenbrengen, maar het kaf zal Hij met onuitblusselijk vuur verbranden. De doring diende dan ook slechts, om de tarwe van stro, kaf en bolster te zuiveren. Hiervoor stelde de Heere Zijn profeten en knechten, om zo Zijn Kerk hier te bearbeiten.

Van de voortreffelijke, Goddelijke opdracht, die deze profeet hiervoor had ontvangen, lezen wij in het zesde hoofdstuk van zijn profetieën. Er is in dat hoofdstuk ook sprake van de heirscharen, waarover hij in onze tekst handelt.

Hij zag de Heere, zittende op een hoge en verheven troon en Zijn zomen vervulden de tempel, zodat er van de profeten zelf niet anders overbleef, dan: "Wee mij, want ik verga, daar ik een man van onreine lippen ben." Maar toen de Heere, met een kooltje van Zijn altaar, zijn lippen had aangeroerd, zei hij: "Zie, hier hen ik, zendt mij heen."

Het was die God van de heirscharen der engelen, waarvan hij spreekt, dat de Heere der heirscharen Zelf het woord in zijn mond gelegd had. Trouwens, Hij is dezelfde Heere, Die ook genoemd wordt: De God der heirscharen van alle mensenkinderen. Zelfs de God der heirscharen van de duivelen, die Hij bedwingt en in toom houdt, om Zijn Kerk niet meer verwoestingen toe te brengen, dan Gods eeuwige wijsheid het nodig keurt.

O, wat een weldaad voor een dienaar van het Evangelie, als hij zeggen mag, dat de Heere der heirscharen hem gezonden heeft. Hoe jammer, dat in onze dagen veel meer gelet wordt op een goede spraakkunst, woordkeus, stijl en dergelijke, dan dat men vraagt, of het Woord, dat hun gebracht wordt, van de Heere der heirscharen is.

Bezien wij dan de strekking en de inhoud van het woord, dat de Heere der heirscharen te spreken geeft, dan is dat in zijn geheel een Goddelijke boodschap, die tot het volk gebracht wordt. Hierbij horen ook de verschrikkelijke dreigementen en vloeken over de onbekeerden. De Heere had hem die ook bekend gemaakt; zie de gehele loop van zijn profetieën. Hieronder zijn ook gerekend de naderende Godsgerichten, die hij gedurig aan het volk moest voorstellen, die om hun zonden wel over hen komen zouden, zoals de wegvoering naar Babel, hongersnoden, pestilentiën, verschrikkelijke oorlogen en wat dies meer zij.

Vanzelf hoorde onder die Goddelijke boodschap van de Heere der heirscharen ook het ontsluiten van de grote troostbron voor het volk van God, als daar zijn: de gezegende komst van de Messias en de verbondszegeningen voor het Israël Gods, in Hem

weggelegd. Zie een uitnemende uitdrukking hiervan in Jesaja 40: "Troost, troost Mijn volk, zal ulieder God zeggen; spreekt naar het hart van Jeruzalem en roept haar toe, dat haar strijd vervuld is, dat haar ongerechtigheid verzoend is, dat zij van de hand des Heeren dubbel ontvangen heeft voor al haar zonden." O, dat oplossen van de diepe geheimenissen van het verbond der verlossing, tevens de ontknoping van de geheimen van de binnenkamer en dat alleen door middel van dat dierbare Woord van de Heere der heirscharen, van Wie hij dat alles gehoord had, om het aan het volk over te brengen.

Wat trekt een ziel daarvan een geestelijk profijt als ze uit het Woord van de Heere der heirscharen vernemen mag, dat het werk in hun binnenste van Hem is en alzo een aansluiting vinden bij het woord van de dienaar, die het spreekt. Hierdoor alleen ontvangt dat woord zijn kracht en waarde, want immers, had een bekeerde man of vrouw het gezegd, wat verliest het dan haast zijn waarde. Maar omdat God het heeft gezegd, dringt het door tot de verdelingen der ziel en des geestes en der samenvoegselen en des mergs. Dit geschiedt reeds van de eerste keer, dat het Woord van de Heere der heirscharen door hen gehoord wordt. Dan is het aanstonds: "Sta op de wegen en zie toe", waardoor sommigen als een vogel uit de boom geschoten worden en anderen met Paulus plat ter aarde vallen, uitroepende: "Wat moet ik doen om zalig te worden?" Zo blijft dat woord de ganse weg langs, tot onderwijzing, vertroosting, beschaming, vernedering, raad en bestuur, naarmate dat hun zielen dat behoeven.

2.

Nu nog een ogenblik over onze tweede gedachte, waarin de profeet zo dierbaar mag verklaren: "Dat Woord van de Heere der heirscharen heb ik u bekend gemaakt."

Dit betekent, zoals de apostel Paulus het overneemt, Handelingen 20: 27: "Want ik heb niets achtergehouden, dat ik u niet zou verkondigd hebben, al de raad Gods." Dit is te zeggen: Al zou ik nu met het aankondigen van de dreigementen het ongenoegen van de mensen mij op de hals halen, ja, al zou ik vervolging moeten lijden en ellenden daarvoor moeten uitstaan, zoals deze profeet door Manasse in stukken is gezaagd op het einde van zijn bediening, ik zou evenwel voortgaan met het bekend maken van die raad Gods, (al riep het volk onder de slagen van de dorsstok: Het doet mij zeer) om hen de vaste grondslagen van hun zaligheid, namelijk op de gezegende Messias en Zijn werk te bouwen.

Hij had hun dat woord bekend gemaakt, al zeiden ze ook van hem, zoals later van Jeremia: "Deze man zoekt des volks vrede niet." Wat een zalig voorrecht voor de profeet zelf, dat hij daar stond in Naam en op last van zijn grote Zender, Die hem de woorden in de mond legde, zodat hij niet op eigen initiatief of naar eigen willekeur maar iets stond te zeggen, maar dat het des Heeren eigen Woord was, dat Hij in zijn mond gelegd had.

Er was immers hij de opdrachtgeving aan toegevoegd: "Hetzij dat zij horen willen, hetzij dat zij het laten zullen, vrees niet voor hun aangezicht", Jeremia 1.

Het was dus geen wonder, dat de profeet hier door grote kracht en vrijmoedigheid werd bijgezet, want hij wist, dat de Heere dat zo wilde en gedurig kwam hij daarop terug: "Alzo zegt de Heere der heirscharen, Die mij tot u gezonden heeft." Toen later Hananja in de tempel stond te profeteren en het geheel anders voorstelde, kon de profeet met grote vrijmoedigheid getuigen: "De Heere heeft u niet gezonden, Hananja, maar gij verdicht de woorden uit uw hart."

3.

De sterkte van de ware profeten is dus in hun grote Zender, in Wiens Naam en op

Wiens last zij dat Woord te brengen hebben en het mocht hen tevens tot blijdschap strekken, dat zij het volk die woorden hadden bekend gemaakt.

Tussenzang: Psalm 119: 52 en 53

Geliefde Gemeente,

Ik hoop, dat u mij hierin verdragen kunt, dat ik niet, zoals gewoonlijk, de tekst in al zijn bijzonderheden uit kan zoeken en u daarvan een Schriftuurlijke voorstelling geven. Ik moet het met fluisterende woorden één van mijn kinderen voorzeggen, die het dan weer aan anderen overgeeft, om het op schrift te stellen.

Het is maar de brandende begeerte van mijn ziel, om zo niet van u weggenomen te worden. Het is dus zoals met Jeremia en Baruch; toen de vorsten van Juda hem vroegen: "Hoe hebt gij al deze woorden uit zijn mond gehoord?", antwoordde hij: "Hij sprak het met zijn mond en zo heb ik al de woorden op deze rol geschreven."

Houdt u dus tevreden met dit laatste woord van uw oude leraar, die nabij de dood is en dit zo gaarne als laatste vermaning in uw midden wil neerleggen.

Nemen wij nu dit korte overzicht nog uit de tekst en hetgeen daarvan gezegd is.

Het is nu bijna tien jaren, dat ik in uw midden de herdersstaf heb opgenomen en naar mijn beste weten, al was het met veel gebreken en zwakheden omvangen, u toch het woord van de Heere der heirscharen heb bekend gemaakt, zoals dat in een uitgebreide zin in onze tekst is bedoeld.

O, mijn arme, onbekeerde medereiziger naar de eeuwigheid.

Heb ik u niet dikwijls de dreigementen van Gods toorn en de eeuwige rechtvaardige wraak Gods uit de mond van de Heere der heirscharen aangezegd? Och, zet u even stil en mocht u een ogenblik geloven, dat het niet mijn woord, maar het Woord van de Heere der heirscharen is en daarom zekerlijk vervuld zal worden op Zijn tijd. Och, dat u toch het laatste woord van uw scheidende leraar nog mocht ter harte nemen, want de tijd genaakt, dat wij samen voor de rechterstoel van de Heere der heirscharen gedagvaard worden en hieruit is noodzakelijk vloeiende, dat, als u halsstarrig in de weg der zonde zult blijven voortgaan, u niet mij, maar de Heere der heirscharen Zelf hebt afgewezen en u mij hebt afgewezen als Zijn knecht. Want de Heere Jezus zegt: "Wie u hoort, die hoort Mij en die u verwerpt, die verwerpt Mij en Degene, Die Mij gezonden heeft."

Nu bent u niet alleen bedreigd door de vloeken der wet, maar u bent ook gebeden door liefelijke Evangelielokstemmen van Christus' wege: "Laat u met God verzoenen." Juist omdat de Heere der heirscharen uw verderf en ondergang niet wil, laat Hij u zo getrouwelijk waarschuwen en vermanen. O, bracht dit laatste woord u nog op de knieën, om uw Rechter om genade te bidden. U zou dan, al had u nog zoveel predicates verwaarloosd, nog een eeuwig profijt trekken voor uw ziel. Laat uw eigen consciëntie eens zeggen, of u niet bekennen moet, dat het het Woord van de Heere der heirscharen was, dat ik u bekend gemaakt heb. Ik zou trouweloos met uw ziel gehandeld hebben, als ik er wat af of toe gedaan had. De pleistersaars met loze kalk, daarvan zegt de Heere toch, dat hun gebouw om zal vallen. Duizenden bij duizenden gaan verloren, omdat ze misleid zijn in de prediking en hun kussens onder de oksels van de armen genaaid zijn en vrede, vrede is toegeroepen, daar er toch geen vrede is.

O, dat u nog overtuigd mocht worden van uw hemelgerende schuld en als een arme boeteling aan Jezus' voeten gebracht mag worden. Hij staat met uitgebreide armen; wendt u dan naar Hem toe en wordt behouden!

Volk des Heeren.

Mij dunkt, ik behoef u thans niet te zeggen, dat ik het Woord van de Heere der heirscharen u heb doen horen, wat door mij niet heeft kunnen geschieden naar reinheid van het heiligdom, maar waarover ik verzoening heb gevonden in het dierbaar Borgbloed.

Ik geloof, dat u dikwijls de weerklank daarvan hebt vernomen in uw zielen. Is het, zoals we hopen, dat er sommigen onder u gevonden worden, die het Woord des Heeren voor het eerst als een pijl in hun hart onder mijn bediening ontvangen hebben en stil gezet zijn op de weg van de zonde en hun voeten overgebracht op de enge weg, die ten eeuwige leven leidt? O, dat ogenblik zult u nooit vergeten. Daar was het met recht: "Mijn schapen horen Mijn stem." Wat hebt u ook nog na die tijd, hoe meer u innerlijk verknocht raakte aan het Woord des Heeren, Zijn stem, de stem van het Evangelie, in uw harten vernomen. Hoe dikwijls, als u het uwerzijds had opgegeven, als de strijd zo zwaar was en de vijand tot u zei: "U hebt geen heil bij God", was het, dat u zodanig onderwezen werd, dat uw banden braken en de vijanden op de vlucht moesten. Voor die tijd, dat dat geschiedde, was de weerklank in uw harten zo sterk, dat het het Woord van de Heere der heirscharen was, zodat geen vijand of duivel u dat kon benemen. Bovenal, als u geleid werd naar de zoete fontein, die daar spruit uit de zalige Borggerechtigheid van Christus, dan voelde u als vanzelf, dat het het Woord van de Heere der heirscharen was. Het heeft de Heere behaagd, zowel hier als in mijn vorige gemeenten, het Woord des Heeren tot zulke einden vruchtbaar te maken. Zijn arm en hinkend volk is onder die bediening getroost geworden.

Wij hebben gezocht het zwakke op te nemen, het kreupele te sterken, het lamme te dragen en de lammeren van Koning Jezus niet door de stok te drijven, maar te leiden tot de Heere Jezus, de algenoegzame Herder en Opziener hunner zielen, tot Welke zij alleen kunnen komen, door het licht des Geestes, in de grazige weiden van Gods Woord. O, als zo'n kreupele nog weer eens een ogenblik mocht springen als een hert en de tong van de stomme juichen, dan was er blijdschap na veel smarten, voor alle oprechte harten. Velen zullen zich herinneren, dat de vertroosting onder de bediening des Geestes, van het Woord en de sacramenten, hun werden eigen gemaakt door de Heere der heirscharen. Daarom, geliefde gemeente, zijn er dan ook banden gevallen onder ons, die de eeuwigheid verduren zullen, want de betrekking op de levende God en op Zijn dierbaar Woord, geeft nog betrekking op elkaar, zodat de banden in die tien jaar tijds, veeleer sterkt, dan verslapt zijn geworden.

Wij mogen in het algemeen hier misschien even tussenvoegen, dat wij de klacht uit de mond van Gods volk wel eens vernomen hebben, dat sommige leraars wat de strekking van de prediking betreft, hun wel kunnen voldoen, maar dat het zo achterwege blijft, om de verborgen raadselen van het hart op te lossen. De Heere Jezus getuigt daar Zelf van, dat hetgeen in de binnenkamer geschiedt, op de daken gepredikt zal worden. Dat is het werk des Geestes; dat geeft juist zoveel zakelijke steun aan het volk des Heeren onder de bediening. Misschien is het niet ongepast, om hierbij een korte vermaning te voegen, om bij het kiezen van een leraar toch vooral op te merken, of de strekking van zijn prediking in hoofdzaak geestelijk is en dat niet al de tijd aan dorre exegese, veel minder aan verheven stijl of vreemde woorden, verspild wordt. Wij moeten er in het algemeen rekening mee houden, dat wij met een volk te doen hebben, dat zich niet te zeer aan de mens of menselijke uitspraken gebonden voelt, maar alleen aan het Woord van de Heere der heirscharen.

Wij zouden nog aan het vorige toe kunnen voegen: Let bij de keuze van een leraar daarop, dat een scherpe uitdrukking of een dikwijls herhaald thema, niet de grondslag

van de prediking is, maar wel de toepassing des Geestes, tot het heil voor onze arme ziel.

Wij hebben altijd bij het afleggen van de geloofsbelijdenis daar de nadruk op gelegd, dat u geen belijdenis doet aan een leraar, ook niet dat u een bekeerd mens bent, maar hierom legt u uw belijdenis af, omdat u hoopt, door die voorgestelde weg zalig te worden. We houden u daarom scheidende en biddende voor, samen te strijden voor het geloof, dat eenmaal de heiligen is overgeleverd, en niets, zelfs geen greintje, toe te geven om de leer, die naar de godzaligheid is, te verdoezelen of in haar grondslagen te ondermijnen. Houdt daaraan samen eendrachtelijk vast met uw ganse hart en bidt om de vrede voor Jeruzalem. Luistert naar de leiding, die uw voorgangers u geven. Bidt voor hen. Stelt u in hun plaats en denk gedurig: Als ik daar eens stond, wat zou ik er dan van maken. Draagt hen in liefde, hebt geduld met hun zwakheden en gebreken en eert ze om hun werks wil. Wij hebben u met de bevestiging van ambtsdragers dikwijls gewezen op dat drievoudige snoer: gebonden aan de hemel, gebonden aan het Woord en gebonden aan elkaar. Zulk een drievoudig snoer wordt niet haast verbroken. We kunnen hier tenslotte alles samen nemen. Is er geen leraar, houdt u trouw aan de leesdienst. Is er geen leraar voor de onderwijzing van de jeugd, voegt u naar de gang van het werk. Zie toch nooit verachtelijk op hen, die leren en geen leerouderlingen zijn.

Houdt niet alleen alle leer buiten uw kerk, die het gelegde fundament der apostelen zou kunnen verzwakken, maar ook alle gezangen, waarvan de tekst niet in Gods Woord te vinden is. Onze vaders hebben daar uitdrukkelijk tegen gewaarschuwd. Zie artikel 24 van de Dordtse Kerkorde. Het is geen wonder, als eenmaal de voet gezet is op de weg van de dwaling, zoals andere kerken dat deden, dat ten laatste de deur zo wijd open staat, dat er geen beletselen meer zijn.

Jonge mensen, kinderen, jongens en meisjes, houdt er toch rekening mee, dat, zo dikwijls je je plaats leeg laat staan, je het Woord van de Heere der heirscharen veracht. Houdt rekening met de voorrechten, die u als gemeente hebt; dat uw zieken bezocht, uw kinderen onderwezen, uw armen onderhouden worden en de leer der zaligheid u wordt gebracht. Houdt ook rekening met de grote verleiding, die het jeugdig leven lokt en alles zoekt in te slokken in haar gulzige gorgel; de zuigkracht van de wereld is groot, de macht van de zonde is sterk en satan staat gereed om het kind, zo haast het gebaard is, te verslinden, zie Openbaringen 12.

En geve de Heere nu, dat het laatste woord van uw scheidende leraar nog als een priem in het hart gaat, om de rem op de zonde te zetten, opdat u de keuze of de roepstem van de wereld: "Gij zult uw lot midden onder ons werpen, wij zullen één buidel hebben", met kracht van de hand mocht wijzen, want het einde daarvan is bitterder dan de dood.

En nu geliefden, al was het Woord der waarheid soms scherp en hebben wij vooral met bid- en dankdagen en nabetrachtingen van het Heilig Avondmaal wel eens schijnbaar hard moeten wezen, houdt u evenwel verzekerd, dat alles uit liefde gezegd is.

En zo was het ook het Woord van de Heeren der heirscharen, dat ik u deed horen, als ik protesteerde tegen vele inzinkingen in het genadeleven, tegen pracht en praal en afnemende, geringe heiligmaking, die bij het volk duidelijk waarneembaar was, heb moeten bestraffen. Maar dat alles sloot niet uit, dat het het Woord des Heeren was, dat ik van Hem gehoord had en u wederom moest doen horen.

Menigmaal heb ik ook de grote breuk van Nederlands volk en kerk wijd uit moeten

breiden, om des te meer op een verootmoediging en een wederkeren tot de levende God aan te dringen. Ik weet wel, dat wij inzonderheid hierin veel van sommigen onder u verschilden. Ook wanneer wij de diepe breuk, die er tussen de Heere en het Vorstenhuis en volk geslagen is, openbaar zochten kenbaar te maken. Evenwel heeft dat niet een zodanige verwijdering tussen ons gebracht, dat daardoor de banden, die de Heere gelegd heeft, zouden kunnen verbroken worden. Inzonderheid tussen hen, die geloofden, dat dit het Woord van de Heere der heirscharen was, dat ik u ook in deze weg bekend moest maken. Ik heb mijzelf daar nooit buiten gehouden, alsof ik zelf niet mede schuldig was aan het slaan van de breuk, maar ik was gebroken vanwege de breuk van de dochter mijns volks.

Die ons hierin veroordeeld hebben en op dat gevoelen niet over kunnen stappen, zullen misschien nog eens, als deze mond gesloten is, van achteren zien, dat zij ook hierin het Woord des Heeren der heirscharen door deze mond veracht hebben. Nog geloof ik heden ten dage, dat de Heere nog gereed staat met Zijn bezoekende hand over een volk, dat zich van Hem afkeert en de God van boven verzaakt. Hij is een jaloers Gods op Zijn eer.

De Heere keert alleen weer tot een volk, dat zich schuldig kent voor Zijn heilig aangezicht.

En nu gaan we scheiden.

Och, dat we straks in die grote dag, als Koning Jezus ten gericht naderen zal, niet voor eeuwig van elkaar gescheiden worden. O, die dag, als die grote Herder der schapen, de schapen tot Zijn rechterhand en de bokken tot Zijn linkerhand zetten zal. Dan zal het Woord vervuld worden: "Dezen zullen gaan in de eeuwige pijn, maar de rechtvaardigen in het eeuwige leven." Dat zal voor die rechtvaardigen, die zichzelf hier als een goddeloze leren kennen, stof van eeuwige, zalige aanbidding zijn.

Tot dat volk richten wij de Apostolische Zegenbede: "De grote Herder der schapen, Die door Zijn bloed des eeuwigen Testaments, Zijn Zoon verordend en wedergebracht heeft uit de doden, Die volmake, bevestig, fundere en versterke ulieden. Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid."

Tot de anderen is ons laatste woord: "Wast u, reinigt u, doet de boosheid uwer handelingen voor Zijn aangezicht weg, breekt uw zonden af door gerechtigheid."

De grote Hoorder der gebeden verhore hierin onze verzuchtingen. *O Heere, hoor; o Heere, vergeef; o Heere, merk het op en doe het en vertrek niet, om Uws Naams wil. Laat Uw Koninkrijk komen op aarde, Uw Naam geheiligd worden en Uw wil geschieden. Amen, ja amen.*

Als naschrift brengen wij, mede namens vrouw en kinderen, onze hartelijke dank aan allen, die in de beproevingen van de laatste tijd, hun medeleven, zowel op stoffelijk als op geestelijk gebied, ruimschoots betoond hebben. De Heere, Die beloning toezegt aan een beker koud water, in de naam van een discipel aan Zijn kinderen hier op aarde geschonken, zegene u uit Zijn troon, met de zegeningen in Zijn dierbare Zoon opgelegd, voor tijd en eeuwigheid.

Wij bidden u en onszelf de Hoge priesterlijke zegenbede toe:

*De Heere zegene u en behoede u!
De Heere doe Zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig!
De Heere verheffe Zijn aangezicht over u en geve u vrede!*
AMEN

